

# 2024 İSRAİL- FİLİSTİN

## GÜNDEM ARAŞTIRMALARI







# 2024 İSRAİL- FİLİSTİN GÜNDEM ARAŞTIRMALARI

## Kudüs Çalışma Grubu

Kudüs Çalışma Grubu, üniversiteli gönüllü gençlerin bir araya gelerek oluşturduğu bir araştırma ekibidir. Levant Bölgesi özelinde insani diplomasi ve insan hakları ihlalleri başta olmaz üzere sosyal bilimlerin farklı dallarında araştırmalar ve çalışmalar yapmayı hedefler. Bölgesel gelişmeleri takip etmeyi, bölgenin geleceğiyle ilgili öngörülerde bulunmayı ve kamuoyuna nitelikli çalışmalar sunmayı amaçlar.

## Hazırlayan Kudüs Çalışma Grubu

Atmosfer Konya; Bosna Hersek, Osmanlı Cd. No:2, Selçuklu/Konya  
yayinlar@kuduscalismagrubu.com | www.kuduscalismagrubu.com



**Kudüs Çalışma Grubu ©2025**

Bu yayının tüm hakları mahfuzdur. Kudüs Çalışma Grubu'nun izni olmaksızın yayının metni herhangi bir formda yayınlanamaz, kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve dağıtım yapılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

*Bu yayındaki görüşler yazarlarına aittir. İlgili görüşler, Kudüs Çalışma Grubu ve Kudüs Çalışma Grubu'nun ilişkisi olduğu kurumların politika ve görüşlerini temsil etmeyebilir.*





## YAZARLAR

Zehra YAVUZ

Turgut SAĞLAM

Şerife Sena ŞEN

Fatma Nur TAŞ

İlayda KARA

Mehmet TIRNAKSIZ

Hatice KOÇLAR

Ayten Rümeyza ÜNSAÇAN

Nigar GÜMÜŞ

## EDİTÖRLER

Zehra YAVUZ

Şerife Sena ŞEN

Turgut SAĞLAM

## GRAFİK TASARIM

Hatice Beyza DEMİRBAŞ

**2024**  
**İSRAİL- FİLİSTİN GÜNDEM**  
**ARAŞTIRMALARI**



# İÇİNDEKİLER

TAKDİM	01
GÜNDEM ARAŞTIRMALARI	03
SAVAŞTAN SONRA NETANYAHU HÜKÜMETİ	05
UNRWA'NIN GAZZE'DEKİ DURUMU	11
GAZZE'DEKİ MÜLTECİ KAMPLARINDA SON DURUM	29
İRAN'IN ORTADOĞU'DAKİ MİLİS GÜÇLERİ	37
İSRAİL'İN YARGILANMA SÜRECİ DEVAM EDİYOR	45
İRAN-İSRAİL VE ABD ÇATIŞMASININ GELECEĞİ	53
GAZZE'YE İNSANİ YARDIMLARIN ULAŞIMI	59
ABD'NİN İSRAİL'E ASKERİ YARDIMLARI	69
FİLİSTİN SOSYAL MEDYA ORDUSUNUN YENİ HAMLESİ: BLOCKOUT AKIMI	81
GAZZE'DE IŞIKLARI YANAN TEK BÖLGE: NETZARİM KORİDORU	87
HAREDİ YAHUDİLERİNİN ZORUNLU ASKERLİK SORUNU	103
FİLİSTİN'İN KISMEN ÖZGÜR SON KÜÇÜK KÖŞESİ	111
HAKAN FİDAN'IN MİSİR ZİYARETİNİN BÖLGESEL ETKİLERİ	133
GAZZELİ TUTSAKLARIN YAŞADIKLARI	152
GAZZE AÇLIKLA BAŞ BAŞA	165



## 177 SOYKIRIMIN PERDE ARKASI

179 SOYKIRIM İHRACATININ ÖNDE GELENLERİ

199 İSRAİL'İN SANCILARI

223 İSRAİL'İN ULUSLARARASI İTİBARI VE SOYKIRIM SUÇLARININ  
DIŞ POLİTİKADAKİ ETKİLERİ

231 İSRAİL ARTIK GÜVENLİ DEĞİL

243 İSRAİL- SURİYE İLİŞKİLERİ:  
ARİHSEL SÜREÇ VE GÜNCEL GERİLİMLER

263 İSRAİL SUİKASTLARI VE ORTAK NOKTALARI

## 273 2024'ÜN ŞAHSİYETLERİ

275 İSMAİL HANIYE

281 İSMAİL HANIYE SUİKASTI: NEDEN VE NASIL?

295 GAZZE'DEN BİR LİDER: YAHYA SİNVAR

## 319 ZAMAN ÇİZGİSİ

321 SÖNMEYEN YANGIN

329 PEEL KOMİSYONU SÜRECİ VE SONRASI

337 BÜYÜK FELAKET

# TAKDİM

Kudüs Çalışma Grubu, genç gönüllülerin bir araya gelerek oluşturduğu, Filistin-İsrail sorunu ekseninde bölgesel araştırmalar, etkinlik ve akademik faaliyetler yürüten gönüllüler ekibidir. Çalışma alanıyla ilgili bölgede derinleşen krizi; insani diplomasi, insan hakları, uluslararası hukuk, uluslararası ilişkiler, tarih, teopolitik, jeopolitik başta olmak üzere ilgili farklı disiplinlerde çalışmalar yaparak ele almaktadır.

Filistin-İsrail ekseninde 2024 yılı, 7 Ekim 2023'te HAMAS'ın İsrail'e karşı başlattığı operasyon sonucunda çatışmaların en şiddetli yılı olmuştur. İsrail, 2025 yılı Ocak ayına kadar Gazze'ye yönelik asimetrik şiddet saldırılarını artırmış ve Uluslararası Adalet Divanı (UAD) tarafından da tespit edildiği şekilde açıkça savaş suçu işlemiştir. İsrail'in işlediği savaş suçlarına karşı uluslararası kurumlar, durumun adını koymak dışında (UAD kararı gibi) herhangi bir yaptırım mekanizmasını devreye alamamışlardır. BMGK'nın (Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi) İsrail konusunda ortak karar alamadığı ve uluslararası sistemde ağırlığı olan ABD'nin İsrail'i desteklediği bu ortam, dünya kamuoyunun uluslararası hukuka olan güvenini son derece azaltmıştır. Bu yıl Ocak ayında İsrail ve HAMAS arasında imzalanan ateşkes antlaşması yürürlüğe girmiştir. Ateşkesin gidişatına, İsrail ve ABD'nin açıklamalarına bakıldığında bölgede istikrarın ve barışın kalıcılığını garantileyen somut bir gösterge

bulunmamaktadır. Ateşkesten sonra Gazze'ye insani yardım ve medya imkânlarının girişi, İsrail'in burada yol açtığı yıkımı ve durumun vahametini gözler önüne sermiştir.

Bu derleme çalışması Kudüs Çalışma Grubu gönüllü araştırmacıları tarafından hazırlanan, 2024 yılı içerisinde Gazze başta olmak üzere Filistin'deki insani krizlere, diplomatik ve uluslararası sorunlara odaklanan, İsrail saldırılarında hayatını kaybeden önemli şahsiyetleri inceleyen ve bu savaşla ilgili bilinmesi gereken tarihsel arka plana mercek tutan yazılardan oluşmaktadır. Filistin-İsrail meselesinde sosyal medya dezenformasyonlarına karşı doğru bilgileri aktaran, kamuoyuna nitelikli doğru bilgi sunan ve Filistin konusunda sık sorulan soruları cevaplandıran çalışmalarımızı bir araya getirmek ve kamuoyuna sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Faydalı olmasını temenni ederiz.

Bünyesinde bulunduğumuz Konya Büyükşehir Belediyesi Başkanı Sn. Uğur İbrahim Altay'a, Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi'ne ve Başkanı Sn. Alper Oral'a, Kudüs Çalışma Grubu'ndan desteğini esirgemeyen Bilim Teknoloji ve İnovasyon Şube Müdürü Sn. Beytullah Şivetoğlu'na ve yöneticimiz Şükrü Yüksel'e teşekkür ederiz.

**10 Şubat 2025**  
**Kudüs Çalışma Grubu**



# GÜNDEM ARAŞTIRMALARI

22 Nisan 2024

# SAVAŞTAN SONRA NETANYAHU HÜKÜMETİ

Zehra YAVUZ

(Protestocular, 20 Nisan 2024'te İsrail'in Tel Aviv kentinde Hamas ile rehine anlaşması ve İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve hükümetine karşı bir gösteri sırasında bayraklar ve pankartlar tutuyor.

Fotoğraf: Amir Levy/Getty Images)

## İSRAİL SALDIRILARININ BİLANÇOSU (NİSAN 2024)

Gazze ile olan savaşını soykırım suçuna dönüştüren İsrail, 200 günü aşkın süredir savaş devam etmektedir. Filistin Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı resmi açıklamaya göre, İsrail'in 7 Ekim'den bu yana Gazze Şeridi'ne düzenlediği saldırılarda yaşamını yitirenlerin sayısı 34 bin 183'e, yaralı sayısının ise 77 bin 143'e yükseldiği kaydedilmiştir.



(23 Nisan 2024)

Fotoğraf: AFP / Getty Images)

Savaşın bölgesel düzleminde ise İsrail ordusu ile Hizbullah arasında 8 Ekim 2023'ten beri devam eden çatışmalarda 276 Hizbullah mensubu, 54 Lübnanlı sivil, 17 Emel Hareketi, 13 Hamas, 12 İslami Cihad mensubu ile 7 İsraili sivil ve 11 asker hayatını kaybetmiştir.

Savaşın İsrail tarafında ise, Gazze Şeridi'nde, bazıları hayatta bazıları ölü 136 kadar İsraili esir bulunuyor. Hamas'ın silahlı kanadı İzzeddin Kassam Tugayları, İsrail'in Gazze'ye saldırılarında öldürülen İsraili esir sayısının 70'i geçtiğini duyurmuştur.

İsrail ordusu, 7 Ekim'den bu yana 260'ı karadan işgal sürecinde olmak üzere, 604 askerinin öldüğünü duyursa da rakamların askerî sansür sebebiyle daha az söylendiği bilinmektedir.



(Tel Aviv protestolarında bir pankart.)

Fotoğraf: Anadolu / Getty Images)

## İSRAİL'İN İÇ KARMAŞASI

İsrail'in içinde bulunduğu büyük çıkmazlardan birisi paralı askerlerdir. Savaşla birlikte yaşanan tersine göç ülkenin beka meselesi olarak görülen demografik savaşta gerilemesine sebep olurken aynı zamanda cephede savaşması için fonlanan askerler de ekonomiyi zorlamaktadır.

Tel Aviv yönetimi yetersiz nüfus nedeniyle, %65 oranında yedek askerlere müracaat etmek zorunda kalmaktadır. Ekim ayında başlayan Demir Kılıç Operasyonu için ilk etapta 300.000 yedek asker alımı yapan İsrail Ordusu, Nisan ayında 2 tugay -yaklaşık 200 bin- yedek asker alımı daha başlatacağını duyurmuştur. Bu durumun ise devlete ekonomik maliyeti oldukça yüksektir.



(6 Nisan 2024, Tel Aviv  
Fotoğraf: Amir Levy / Getty Images)

Şimdiye dek ekonomi çarkının dönmesi için **kısa süreli savaşları** tercih eden İsrail, **Demir Kılıç Operasyonu**'nun aylardır hız kesmeden devam etmesinin **ekonomik ve psikolojik yükünü kaldırmakta zorlanmaktadır.**

İsrail'in, Walla haber sitesinin İsrail ordusunun rehabilitasyon birimine dayandırdığı haberi de bu durumu doğrular niteliktedir. Haberde ordunun Gazze Şeridi'ne saldırı başlattığı 7 Ekim 2023'ten bu yana, 2 binden fazla asker, polis ve güvenlik personelinin 'engelli duruma düştüğü' bildirilmiş aynı zamanda ordu ve güvenlik mensuplarının 7 Ekim'den bu yana yüksek strese maruz kalma oranının %78'lik artışla %43,5'e yükseldiği kaydedilmiştir.



## NETANYAHU'NUN TUTUMU VE TEPKİLER

Ordunun içinde bulunduğu zorluğa rağmen Netanyahu ise -hükümetini kurduğu günden bu yana yaptığı gibi- siyasi geleceği zora girdiği için milli güvenlik kartını ortaya atmış ve Filistinlilere karşı aşırı politikalarını sürdürmüştür. İran ile yaşanan gerginlik de Netanyahu'nun sıkıştığı bir zamanda ortaya çıkmıştır.

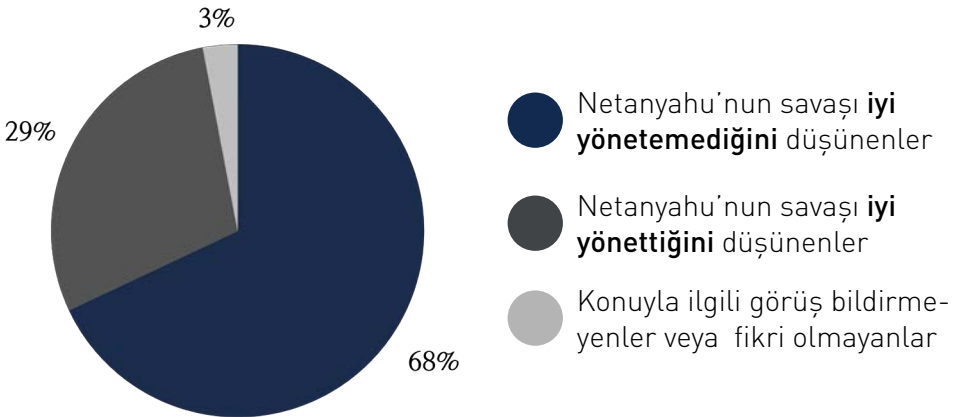


(Fotoğraf: SHAUL GOLAN / POOL/AFP / Getty Images)

Yargı reformu sürecinden bu yana İsrail'de Netanyahu hükümetine karşı her hafta düzenlenen protestolar seyrini arttırarak devam ettirmektedir. Netanyahu'yu protesto edenlerin içinde savaş karşıtları, İsraili esirlerin aileleri ve Netanyahu'yu İsrail'in bekasını tehlikeye atmakla suçlayanlar bulunmaktadır. Hükümet karşıtı gruplar, Gazze'deki savaş ve esirlerin geri getirilmesi için bir an önce ateşkes istemekte ve Netanyahu'yu kendi itibarını kurtarmak için ateşkese yanaşmamakla suçlamaktadır. Ayrıca siyasi iradenin esir ailelerine kayıtsızlığı eleştirilerek, ülke tarihinin "en sağcı hükümetinin" istifası istenmektedir ve erken seçim talep edilmektedir. Protestolarda Netanyahu'nun Kayserya kentindeki evinin yakınında dahi istifa sloganları atılmıştır.

Nisan ayının başında İsrail devlet televizyonu KAN, Netanyahu'nun Gazze Şeridi'ne yönelik sürdürdüğü savaşla ilgili yaptığı anketin sonuçlarını açıklamıştır.

Ankete göre İsraililerin **%68**'i Netanyahu'nun savaşı iyi yönetemediğini, **%29**'u iyi yönettiğini düşünürken; **%3**'ü ise konuya ilişkin görüş bildirmemiştir veya fikri bulunmamaktadır.



Yine İsraililerin %45'i 7 Ekim'de yaşanan olaylardan Netanyahu'yu, %35'i orduyu, %3'ü ise Savunma Bakanı Yoav Gallant'ı sorumlu tutarken, geri kalanı ise yanıt vermeyi reddetmektedir.

Ankete katılan İsraililerin %42'si; 7 Ekim olayları nedeniyle Netanyahu'nun derhal, %29'u da savaşın bitiminden sonra istifa etmesi gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcıların yalnızca %21'i Netanyahu'nun olaylara rağmen görevini sürdürmesini istemiştir.

Ankete katılan İsraililerin %42'si; 7 Ekim olayları nedeniyle Netanyahu'nun derhal, %29'u da savaşın bitiminden sonra istifa etmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların yalnızca %21'i Netanyahu'nun olaylara rağmen görevini sürdürmesini istemiştir.

## SONUÇ

Gazze'ye saldırılar devam ederken İsrail'de binlerce kişi hemen hemen her gün, Netanyahu hükümetinin istifası, erken seçim ve İsraili esirlerin evlerine geri getirilmesi talebiyle kent merkezlerinde protestolar düzenlemektedir.

Bölgede baş gösteren İran tehdidi, hükümetin kendi içindeki bölünmüşlüğü, esir ailelerinin tepkileri, yargı reformunun protestocuları ve Gazze katliamları neticesinde zedelenecek uluslararası itibar ile Netanyahu'nun istifa etmesiyle sonuçlanabilecek üzerindeki yoğun baskı günden güne artmaktadır. Anlaşılan Netanyahu ve aşırı sağ hükümetinin kararları İsrail toplumunun önemli bir kısmını artık temsil etmemektedir. İsrail toplumu artık aşırılık yanlısı bir hükümetin tetiklediği kaos ortamında yaşamak istememektedir.

10 Mayıs 2024

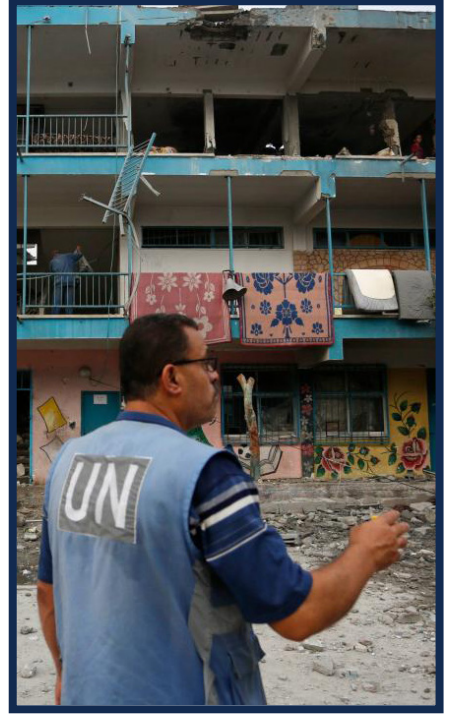
# UNRWA'NIN GAZZE'DEKİ VARLIĞI

Turgut SAĞLAM

*(Filistinli bir kadın, 28 Mayıs 2024'te, Gazze Şeridi'nin güneyindeki Rafah'ta iç göç etmiş kişiler için bulunan bir kampta UNRWA logosu taşıyan hasarlı bir duvarın önünden geçiyor.  
Fotoğraf: EYAD BABA / Getty Images)*

## GİRİŞ

UNRWA Filistinli mültecilerin temel ihtiyaçlarını karşılama ve topraklarına "Geri Dönme Hakkı" konusunda faaliyetler yürüten Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluştur. Yaklaşık 75 yıldır faaliyet gösteren kurumun adı 7 Ekim 2023 İsrail-Gazze Savaşı'ndan bu yana gündeme gelmektedir. UNRWA'nın Gazze Şeridi'ndeki faaliyetlerinde ekseriyetle Filistinliler çalışmaktadır ve bu durum İsrail tarafından bahane edilerek ajans bu süreçte hedef haline getirilmiştir. Çalışmamızda UNRWA'ya değinecek, Gazze'deki faaliyetlerinden bahsedecek, neden İsrail tarafından hedefe konulduğunun üzerinde durulacaktır.



(10 Temmuz 2024  
Fotoğraf: TRT Haber)

## UNRWA

1948 yılının Mayıs ayında İsrail'in resmî olarak kuruluşunun ilan edilmesinden birkaç saat sonra Arap Birliği ülkeleri ile İsrail arasında resmen savaş başlamıştır. Arap-İsrail Savaşı ve süreci izleyen olaylar neticesinde 700.000'den fazla Filistinli İsrail tarafından sınır dışı edilmiş, kendi evlerinden ayrılmaya mecbur bırakılmışlardır. İsrail için kuruluş günü, Filistin için 'Nakba Günü' (Felaket Günü)'dür. Ortaya çıkan insanî kriz karşısında Filistinli mültecilere doğrudan yardım ve çalışma programları yürütmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 8 Aralık 1949 tarih ve 302 (IV) sayılı Kararı ile UNRWA (Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı) kurulmuştur. Ajansın kuruluş amaçlarından biri de BM Genel Kurulu'nun 194 sayılı "Geri Dönme Hakkı" kararının uygulanmasına yardımcı olmaktır. Kurulduğu yıllarda yaklaşık 750.000 Filistinli mültecinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan kurumun bugün ulaştığı yardıma muhtaç Filistinli sayısı 5,9 milyona ulaşmıştır (UNRWA).

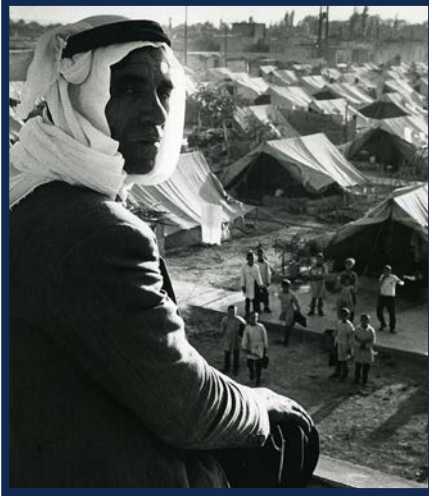
Bu rakamlar bölgedeki İsrail sorununun yol açtığı etkileri görmek için önemlidir.



(Fotoğraf: Getty Images)

UNRWA Ürdün, Lübnan, Suriye, Gazze, Doğu Kudüs de dahil olmak üzere Batı Şeria'da faaliyet göstermektedir. Kampalarda ve Yermük gibi bazı harici bölgelerde okullar yoluyla eğitim, sağlık merkezleri ve insanî yardım malzemesi dağıtım merkezleri ile hizmet vermektedir. Ajans adeta Filistin'in bir parçası olarak faaliyet göstermektedir. Organizasyonun finansmanı %89,2'si Birleşmiş Millet üyesi bazı devletlerin kendi istekleri ile yaptıkları yardımlarla ve geri kalanı ise bazı sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile karşılanmaktadır (UNRWA). Çalışma bölgelerinde eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve yardımlar için çeşitli projeler geliştirilmiş ve dijital reformlar yapılandırılmıştır.

Bu anlamda kurumun projelerinden birisi de "Filistin Mülteci Kayıt Arşivi Projesi" dir. Proje ile 1948'deki Nakba'dan beri yerinden edilen Filistinlilerin şecereleri yeniden kanıtlar toplanarak oluşturmaya başlanmış ve Şam, Kudüs, Beyrut ve Amman'da arşivlenmeye başlanmıştır. Bu proje; göç ettirilmiş Filistinlilerin, Filistin'de yaşadığına dair kanıtları ortadan kaldırarak bölgeyi geri dönülemez hale getirmeyi amaçlayan İsrail politikalarına karşı bir engel oluşturmaktadır. Ülkesinden zorla göç ettirilmiş Filistinlilerin geri dönebilmesi ve ileride kurulması muhtemel bir Filistin Devletinde yaşayacak Filistinliler için legal kayıtların ulaşılabilir olması önemli bir aşamadır.



(Nakba'dan sonra 1948 yılında Filistinli mülteci kampında okul.  
Fotoğraf: Vikipedi)

Nitekim Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde 2024 yılının Nisan ayında konuşan İsrail Büyükelçisi, **BM'nin 194 sayılı kararına** rağmen geri dönme hakkı konusunda **"var olmayan bir hak"** ifadesini kullanmıştır.

*United Nations, 2024*

Birleşmiş Milletler Teşkilatının tüm eksikliklerine rağmen UNRWA sivil toplum kuruluşları ile birlikte, insanî yardımın ihtiyaç olduğu bölgelerde, devletlerin maddi katkısı ile faaliyet göstermektedir. 7 Ekim 2023'ten sonra Filistin ve İsrail arasında yaşanan süreçte UNRWA'nın rolü ve önemi bir kez daha görülmüştür. Gazze Şeridi'ndeki bütün insani yardımın dağıtımın ağı UNRWA kontrolündedir. Bu süreçte ajansın Gazze'deki faaliyetleri, resmî açıklamaları ve raporlarından sonra, İsrail UNRWA'yı hedef almış ve kuruluşun faaliyetlerini akamete uğratmak için girişimlerde bulunmuştur.

## 7 EKİM'DEN SONRA GAZZE'DE UNRWA VE BÖLGEDEKİ SON DURUM

Gazze Şeridi 2007 yılından bu yana İsrail'in ablukası altındadır. İnsani ihtiyaçlar başta olmak üzere, seyahat özgürlüğü, ekonomi, askerî konularda Gazze Şeridi'nde yaşayan 2 milyonu aşkın Filistinli 17 yıldır baskı altında yaşamaktadır. 7 Ekim sürecine gelene kadar İsrail tarafından Gazze'ye defalarca binlerce sivilin öldüğü saldırılar düzenlenmiştir. Yaşanan bu abluka sürecinde birçok sivil toplum kuruluşu ve UNRWA, Filistinlilere temel ihtiyaçlar noktasında destek olmuşlardır.

2024 Mayıs ayı itibarıyla UNRWA Gazze'de **24 sağlık merkezi ve 100'den fazla tıbbi noktaya** sağlık hizmetleri sunmaya devam etmektedir.

UNRWA, 2024

21 Kasım 2023'ten Mayıs 2024'e kadar, kamplar haricindeki 380 bin aileye un yardımı, 7 Ekim'den Mayıs ayına kadar 590 bin çocuğa psikososyal destek gerçekleştirmiştir. Kuruma ait sağlık merkezlerinde 820'ye yakın sağlık personeli görev yapmaya devam ederken ve 30 Nisan itibarıyla 20.000+ tıbbi muayene gerçekleştirilmiştir.



(İnsanlar, UNRWA tarafından sağlanan insani yardım paketlerini Gazze Şehri'nin merkezindeki bir depodan alıyor. Fotoğraf: OMAR AL-QATTAA / Getty Images)



UNRWA, 7 Ekim 2023'ten bu yana kısa aralıklarla Gazze başta olmak üzere Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki insanî krize ve İsrail'in uyguladığı katliama ilişkin raporlar yayınlamakta, rakamlarla, fotoğraflarla ve şahitliklerle vakaları kamuoyuna duyurmaktadır.

*Raporlarda sivil kayıplarına, altyapı hasarlarına, sağlık sistemindeki acil durumlara, yerinden edilmelere dikkat çekmektedir*  
(UNRWA, 2024)

28 Nisan 2024 itibarıyla 1,7 milyon yerinden edilmiş Filistinli şu anda acil durum barınaklarında, gayri resmi alanlarda veya UNRWA barınaklarının ve dağıtım tesislerinin çevresinde ve yerel bölgelerde barınmaktadır. Ekim 2023-Nisan 2024 arasında ajansın kamplarında/barınaklarında 160.000 Filistinli bulunmaktadır.

Güncel raporlara göre Gazze'nin kuzeyinde 5 hastane kısmen hizmet vermekte, güneyinde 6 hastane hizmet vermektedir. Okulların %86'sı hasar görmüş ve %72'si ise yeniden inşa

edilmesi veya eş değer bir inşaa sürecine tabi tutulması gerekmektedir (UNRWA, 2024). Gazze Sağlık Bakanlığı'na göre son 7 aylık zaman diliminde İsrail saldırılarında en az 34.500 Filistinlinin öldürüldüğünü ve 77.700'den fazla Filistinlinin yaralandığı belirtilmektedir (United Nations, 2024). Genel Komiser Philippe Lazzarini bölgede yaklaşmakta olan kıtlığın önlenmesinin zor olduğunu belirtmiştir (NTV, 2024).

Geçtiğimiz Ekim ayında Mısır'dan Gazze'ye geçişlere imkân veren Kerem Şalom ve Refah sınır kapıları üzerinden yardım kamyonlarının girişinin başlamasıyla günde 190 yardım kamyonu Gazze'ye giriş yapmıştır. Bu yardımlar olması gereken rakamların altında gerçekleşmektedir. Yardımlar yetersiz kalmakta ve işgal edilen şehrin tamamına ulaşmaktadır. Gazze'nin güneyinde ve Mısır sınırında yer alan Refah bölgesinde temiz su ihtiyacının acil durumda olduğu ve tüm su sisteminin çökmek üzere olduğu Nisan 2024'teki BM raporunda belirtilmiştir.

6 Mayıs 2024 tarihinde HAMAS, arabulucu ülkeler, kurumlar ve kişiler vasıtası ile ateşkesi kabul etmiştir. Bu karar stratejik olmakla birlikte İsrail'in Refah kentine düzenlemeyi planladığı saldırıların öncesinde alınmıştır. Refah kenti Gazze Şeridi'nin 'tek nefes borusu' olarak tabir edilebilecek bölgedir. İsrail'in düzenleyeceği bir saldırıda yardımların akışı, dağıtımı duracak ve insanı, doğayı, çevreyi tahrip eden katliam farklı bir boyuta geçecektir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Sözcüsü Stéphane Dujarric'in 2 Mayıs'taki açıklamalarına göre Refah kentinde UNRWA'ya ait 3 sağlık merkezi bulunmakta, kent insanî yardım operasyonlarının merkezinde yer almakta, malzemeler orada depolanmaktadır (United Stations, 2024). 7 Mayıs 2024 itibarıyla yardım girişlerinin sağlandığı Refah Sınır Kapısı tamamen İsrail'in kontrolüne geçmiş ve geçişlere kapatılmıştır. Kerem Şalom sınır kapısı ise roket atışlarından dolayı sürekli kapanıp tekrar açılmaktadır..



(Fotoğraf: Islamist Agenda)

Gazze Şeridi'ndeki insanî durum ilk günden bu yana her gün geriye gitmekte, insanî ihtiyaçlar asgari düzeyin altında giderilmeye çalışılmaktadır. UNRWA ve dünyanın birçok bölgesinde faaliyet gösteren STK'lar bu ihtiyaçları gidermeye çalışmaktadır. Bölgedeki insanlar için hayati derecede önem arz eden yardım kuruluşlarının başındaki UNRWA uzun zamandır İsrail'in hedefindedir. İsrail, Gazze Şeridi'nde yoğun olarak faaliyet gösteren UNRWA tesislerine ve gönüllülerine defalarca saldırı düzenlemiş, ajansın faaliyetlerini durdurmak için BM'de mücadeleye girmiştir.

## BM GAZZE'DE HEDEFTE

### UNRWA KURUMLARINA YAPILAN SALDIRILAR

İsrail, BMGK (Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi)'nin işleyişinden ve ABD desteğini almasından dolayı kendi aleyhine alınan Birleşmiş Milletler kararları ile ilgili, o kararlar alınmamış gibi davranmakta, BM'yi göz ardı etmektedir. Filistin-İsrail Sorunu bağlamında 1948-2022 yılları arasında BMGK 62 karar almış ve bu kararlardan 24'ü İsrail tarafından uygulanmamıştır (Topuz, 2023).

İsrail'in UNRWA'ya karşı saldırılarını silahlı ve psikolojik saldırılar olmak üzere iki kategoriye ayırabiliriz.

Ajansın Gazze'deki Eğitim Grubu Gazze'de hasar göre/vurulan okullardan en az %30'unun UNRWA'ya ait olduğunu belirtmiştir (UNRWA, 2024). 7 Ekim 2023-28 Nisan 2024 arasında Gazze'de 188 UNRWA çalışanı öldürülmüş, 160'tan fazla UNRWA binası hasar görmüş veya tamamen yok edilmiş, ajansın tesislerinde 360'tan fazla olay meydana gelmiştir (United Nations, 2024).

Gazze Sağlık Bakanlığı'na göre (Şubat 2024'e kadar) UNRWA tesisleri 290 kez vurulmuştur (Human Rights Watch, 2024). İsrail'in bu savaşta sivillere karşı psikolojik olarak yıldırma ve yıpratma taktikleri uyguladığı birçok örnekte görülmektedir. Bu sistematik uygulamalardan ikisi şu şekilde gerçekleşmektedir: Birçok UNRWA yardım kamyonunun güneyden kuzeye ulaştırılması talebi İsrail tarafından sistematik olarak reddedilmektedir. Kabul edilen yardım kamyonlarına yapılan işlem ise şu şekildedir: İzin verilen kamyonlar inceleme için yükleri boşaltılmakta ve yeniden yüklenmekte, sadece 1 kamyon için geçen saatlerce süre boşa harcanarak yardımların aksamasına, ertesi güne devretmesine neden olmaktadır. 22 Nisan-7 Mayıs 2024 tarihleri arasında BM personelinin tutuklanması, çıplak arama yapılması, konvoyların karanlıkta hareket etmeye zorlanması gibi vakalar ile birlikte 10 farklı olay kaydedilmiştir (UNRWA, 2024).

İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği gözaltılarda, tutuklu Filistinlilere UNRWA'nın siyasi bağlantılarının olduğuna dair ifade vermeleri için baskı uyguladığı da tespit edilmiştir. Lazzarini tarafından İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği tutuklamalarda, gözaltına alınan Filistinlilerin işkence ve köpek saldırısına maruz bırakıldığı belirtilmiştir (United Nations, 2024). Gazze'nin kuzeyinde ajansa ait tesisler işgal güçleri tarafından boşaltılarak askerî amaçlarla kullanılmaya başlanmış ve bu tesislerde 400'den fazla Filistinli öldürülmüş, en az 1430 kişi yaralanmıştır (United Nations, 2024).

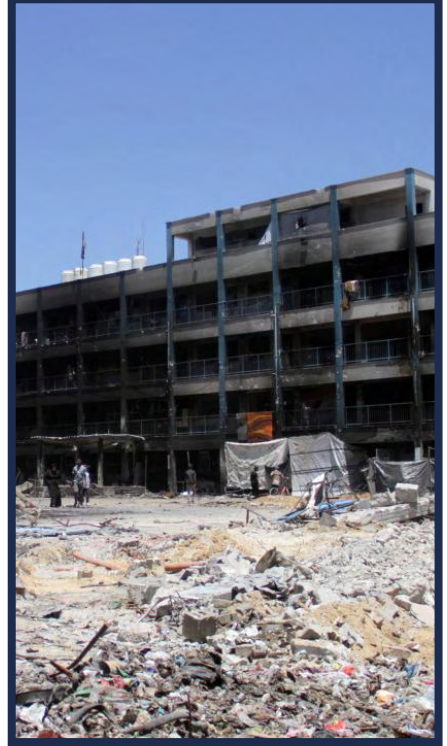


(16 Temmuz 2024  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

UNRWA'nın Filistindeki gönüllülerinin çok büyük kısmı yine Filistinlilerdir. İsrail, Gazze'deki UNRWA gönüllülerinin bir kısmının terör örgütü olarak tanımladığı HAMAS üyesi olduğu iddiasında bulunmuş ve 7 Ekim saldırılarında rol aldıklarını iddia etmiştir. BM bu iddialar üzerine BM İç Gözetim Hizmetleri Ofisi (OIOS) aracılığıyla bir iç soruşturma başlatmıştır. Ofis 22 Nisan 2024 tarihinde 54 sayfalık nihai raporunu sunarak kamuoyuna açıklamıştır. Bağımsız inceleme yapılan Colonna Soruşturması'nın raporuna göre İsrail'in iddialarını destekleyen somut kanıt bulunamamıştır (United Nations, 2024). İnsan Hakları İzleme Örgütü, İsrail'in iddiasına konu olan 12 kişi ile ilgili özeti de incelemiş ancak çok az ayrıntı sunulduğunu belirtmiştir. İsrail'in somut olarak ispatlanamayan bu iddialarının ardından ABD, Avustralya, Kanada, Almanya (Almanya daha sonra tekrar bağışa devam etme kararı almıştır), İngiltere, İsviçre, İtalya, Hollanda, Finlandiya, Fransa, Estonya, Avusturya, Japonya ve İsveç ajansa finansal yardımları askıya almıştır (AA, 2024).

Faaliyetleri bağışlara bağlı olan ajansın en büyük bağışçısının ABD olduğu düşünüldüğünde (yaklaşık %25) askıya alma faaliyeti İsrail'in lehine olmakla birlikte Gazze halkının yaşadığı büyük krizin daha da artmasına sebep olacaktır. Nitekim ABD yardımların askıya alınması kararının Mart 2025'e kadar devam edeceğini belirtmiştir. İsrail Gazze halkına yardımların kesilmesini sağlayarak Gazzeliler üzerinde psikolojik yıpratma uygulamakta ve gerçekleştirdiği katliamın, çözümü ortadan kaldırılmaya matuf bir sorun olmasını da sağlamaktadır.

İsrail yönetiminin ajansla ilgili bir diğer iddiası, Gazze'deki merkez UNRWA binasının altında tünelin olduğu ve merkezin ofislerinde silahların bulunduğudır. Genel Komiser Lazzarini 7 Ekim sürecinden önce merkezlerin, askeri amaçla kullanılıp kullanılmadığı konusunda 3 aylık periyotlarla (sonuncusu Eylül 2023) denetim yaptıklarını ifade etmiş ve İsrail'in bu konuda kendilerini bilgilendirmediğini belirtmiştir (TRT Haber, 2024).



(10 Temmuz 2024)

Fotoğraf: Reuters / TRT Haber)

İsrail'in UNRWA ile yaşadığı derin problemin temelinde, ajansın varlığının İsrail'in geleceğine yönelik bir risk olduğunu düşünmesidir. Tahminimizce, yerlerinden edilmiş Filistinlilerin UNRWA yoluyla bir arada bulunması ve ana vatanlarına geri dönme çalışmalarının yapılması İsrail'in işgal ettiği topraklarda planladığı demografi için bir risk olarak görülmektedir.

## UNRWA NEDEN İSRAİL'İN HEDEFİNDE?

UNRWA'nın kuruluş amacı ve faaliyetleri özellikle Netahyahu yönetiminin ve temsil ettiği zihin dünyasının hedefindedir. Netanyahu yönetimi, ajansı Filistinli Mülteci sorununu devam ettiren bir örgüt olarak tanımlamıştır. Özellikle 7 Ekim sürecinden sonra İsrail UNRWA üzerindeki yıldırma faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Genel Komiser Lazzarini'nin İsrail'in savaş suçlarını ispatlayan çıkışları ve son gelinen noktada komiserin Gazze'ye gitme planları UNRWA'yı hedefe koyan birkaç nedenden birisidir.

### **İsrail'in UNRWA karşıtlığı maddede ele alınabilir:**

1. İsrail yönetimi, Filistinli mültecilerin artmasının sebebini UNRWA'ya bağlamaktadır.
2. İsrail "Nehirden denize özgür Filistin" hedefinin dünyadaki en büyük savunucusunun UNRWA olduğuna

inanmaktadır (United Nations, 2024).

3. 7 Ekim sürecinden sonra bir BM kuruluşu olarak UNRWA, Gazze'de yaşanan katliamın boyutlarını günlük olarak ve raporlar halinde sunarak İsrail'i uluslararası kamuoyunda zor duruma sokmuştur.
4. UNRWA, BM'nin 194 sayılı "Geri Dönme Hakkı" kararını uygulamak için çalışmalar yapmakta, bu geri dönüşler neticesinde 'gayrimişru yerleşimci'lerin ve İsrail'in nüfus politikasının akamete uğraması ihtimali ortaya çıkmaktadır (Tkrory, 2019).
5. İsrail tarafından yapılan saldırılarda Gazze'de UNRWA kurumlarının zarar görmesi, personelinin öldürülmesi doğrudan Birleşmiş Milletler'e karşı yapılan bir eylem olarak değerlendirilmektedir.



*(UNRWA Genel Komiseri Philippe Lazzarini, BM Cenevre Ofisi'nde gazetecilere konuşuyor. 23 Nisan 2024.  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)*

İsrail yönetimine göre UNRWA, Yahudi Devleti'ni yok etmek için çabalamakta ve tek devletli çözümlü desteklemektedir (United Nations, 2024). Bu sözler Birleşmiş Millet brifinginde 2024 yılının Nisan ayında İsrail Büyükelçisi tarafından söylenmiştir. UNRWA internet sitesinden

erişilen bağışçılar listesi incelendiğinde UNRWA'nın en büyük bağışçısı ABD, İngiltere, Almanya, Avrupa Birliği'dir. İsrail'in bu iddiaları ile bağışçılar listesi karşılaştırıldığında savların mantıklı bir izahatı olmayacağı gayet açıktır. Bütün bu yaşananların ardından Lazzarini'nin vize başvurusu İsrail tarafından iki kez –beklendiği gibi- reddedilerek Gazze'ye gitme planı imkânsız hale getirilmiştir (TRT Haber, 2024).

UNRWA konusu İsrail için bir güvenlik tehdidi uyarısıdır. Gazze'de yaşanan katliamların ardından çözüm değil bir pansuman olarak orada bulunan UNRWA ile ilgili BMGK'da da aynı iddialarını sürdürmüştür.

## BMGK'DA HÜKÜMETLERİN POLİTİK GÖZLÜĞÜNDE UNRWA

Filistin Meselesi, BMGK üyeleri başta olmak üzere, bölgede etkin birçok devlet tarafından politik amaçlar için kullanılmaktadır. 2018 yılında ABD'de Donald Trump'ın başkanlık döneminde ABD'nin UNRWA'ya



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

yardımları, Filistinlileri bir anlaşmaya zorlamak için durdurulmuştur (Brookings Institute, 2018). Dönemin İsrail Başbakanı Netanyahu Trump'ın bu kararını memnuniyetle karşılarken UNRWA'yı "Filistin mülteciler sorununu devam ettiren örgüt" olarak nitelemiştir (Euro News, 2024). ABD Trump'tan önce ve sonra politik bir gelenek olarak UNRWA yardımlarını sürdürmüştür. Ajansla ilgili İsrail'in iddialarının ardından ABD'de yardım fonlarını askıya almıştır. İsrail'in iddialarına somut kanıtlar bulunamamasının ardından, daha önce yardımları askıya almış olan Almanya ajansa maddi katkıda bulunmaya devam edeceğini açıklamıştır (Euro News, 2024).





{22 Mart 2024

Fotoğraf: REUTERS / MIKE SEGAR}

17 Nisan 2024 günü UNRWA Genel Komiseri Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne, Gazze'deki insani krizin kötüleşmesi üzerine brifing vermiş ve İsrail'in iddiaları başta olmak üzere birçok konuya temas etmiştir. Toplantıda diğer ülkelerin temsilcilerinin ajansla ilgili

görüşleri, ajansın motivasyonu ve İsrail'in politikaları açısından önemlidir. Tutanaklardan elde edilen bilgilere göre Ürdün temsilcisi UNRWA'yı Gazze'deki insanî çabaların omurgası olarak nitelemiş ve İsrail'in onukırmak istediğini, izin verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Toplantıda İsrail Büyükelçisi Gilad Erdan, ajansı Orta Doğu'daki çatışmaları uzatan bir 'silah' olarak tanımlarken, mülteci sayısının artmasının da sebebi olarak nitelemiştir (United Nations, 2024). Fransa temsilcisi bu toplantıda ajansı "vazgeçilmez", Rusya Temsilcisi ise "rolü ve yeri doldurulamaz" olarak olumlu anlamda nitelemiştir. Çin Daimi Temsilcisi İsrail'e tepki göstererek UNRWA çalışmalarına müdahaleyi bırakmaya çağırmıştır. Toplantıda ABD de dahil olmak üzere İsrail'in iddialarına peşinen sahip çıkan ülke olmamıştır.

## SONUÇ

# UNRWA 7 Ekim sürecinden bu yana **Gazze Şeridi'nde** tüm insanlar ve tesisler gibi **İsrail tarafından** hedef alınmış, personelleri **öldürülmüştür.**



UNRWA resmî web sitesi ve çeşitli haber ajanslarından derlenen bilgilerle Kudüs Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

İsrail'in UNRWA aleyhine iddiaları üzerine bazı ülkelerin bağışları askıya alması kararından sonra kurumun ihtiyaçlarının karşılanması zor bir duruma gelmiştir. Hâlihazırda Ağustos 2024'e kadar Gazze'deki faaliyetlerini sürdürmeyi hedeflemektedir.

UNRWA bir insanî yardım kuruluşu olduğu için genel olarak destek görmekte, 100'e yakın devlet ve STK tarafından fonlanmaktadır. Ajansın insanî yardım ile birlikte yerlerinden edilen Filistinlilerin geri dönme hakkına dair yaptığı çalışmaları, bir gün bölgede sorunun çözümü için niyet edildiğinde, oldukça değerli veriler sunacaktır.



(Fotoğraf: İbrahim Khatib / Pacific Press / LightRocket / Getty Images)

## KAYNAKÇA

AA. (2024, 4 30). UNRWA: Gazze'de gözaltına alınanlar şok edici insanlık dışı muameleye maruz kalıyor. 5 1, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/unrwa-gazze-de-gozaltina-alinanlar-sok-edici-insanlik-disi-muameleye-maruz-kaliyor/3206477>. adresinden alındı

Brookings Institute. (2018, 9 7). In one move, Trump eliminated US funding for UNRWA and the US role as Mideast peacemaker. 4 29, 2024 tarihinde <https://www.brookings.edu/articles/in-one-move-trump-eliminated-us-funding-for-unrwa-and-the-us-role-as-mideast-peacemaker/>. adresinden alındı

Euro News. (2024, 4 24). Almanya, Gazze'deki Filistinli mültecilere yardım eden UNRWA'yla işbirliğini yeniden başlatacak. 5 2, 2024 tarihinde <https://tr.euronews.com/2024/04/24/almanya-gazzedeki-filistinli-multecilere-yardim-eden-unrwayla-isbirligini-yeniden-baslatac>. adresinden alındı

Euro News. (2024, 1 28). UNRWA, Filistinli milyonlarca mülteci için neden önemli? 4 29, 2024 tarihinde <https://tr.euronews.com/2024/01/28/unrwa-filistinli-milyonlarca-multeci-icin-neden-onemli>. adresinden alındı

Human Rights Watch. (2024, 2). UNRWA's Demise Would Be Catastrophic for Gaza. 4 29, 2024 tarihinde <https://www.hrw.org/news/2024/02/12/unrwas-demise-would-be-catastrophic-gaza>. adresinden alındı

NTV. (2024, 4 30). UNRWA'dan Gazze çıkışı: "Kaynaklar kıtlığı önlemek için yeterli değil". 5 2, 2024 tarihinde [https://www-ntv-com-tr.cdn.ampproject.org/v/s/www.ntv.com.tr/amp/dunya/unrwadan-gaz-zecikisi-kaynaklar-kitligi-onlemek-icin-yeterli-degil,21C\\_tGRftk-6zuVPR0bhEtQ?amp\\_gsa=1&amp\\_js\\_v=a9&usqp=mq331AQIUAKwAS-CAAgM%3D#amp\\_tf=%251%24s%20adl%C4%B1%20kaynaktan&aoh=1](https://www-ntv-com-tr.cdn.ampproject.org/v/s/www.ntv.com.tr/amp/dunya/unrwadan-gaz-zecikisi-kaynaklar-kitligi-onlemek-icin-yeterli-degil,21C_tGRftk-6zuVPR0bhEtQ?amp_gsa=1&amp_js_v=a9&usqp=mq331AQIUAKwAS-CAAgM%3D#amp_tf=%251%24s%20adl%C4%B1%20kaynaktan&aoh=1). adresinden alındı

Tkrory, T. (2019). Birleşmiş Milletler Filistin Mültecilere Yardım ve İş Ajansı (UNRWA): Kuruluşu, Rolü ve Geleceği. Kocaali.

Topuz, Z. Ç. (2023). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararlarının Filistin-İsrail Barış Sürecine Etkisi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 357-380.

TRT Haber. (2024, 4 30). İsrail basını: İsrail UNRWA Genel Komiseri Lazzarini'ye vize vermedi. 5 3, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israil-basini-israil-unrwa-geneel-komiseri-lazzariniye-vize-vermedi-854460.html>. adresinden alındı

TRT Haber. (2024, 2 11). UNRWA: İsrail'in Gazze'deki BM binasıyla ilgili iddialarına ilişkin bilgimiz yok. 4 29, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/unrwa-israilin-gazze-deki-bm-binasıyla-ilgili-iddialarına-iliskin-bilgimiz-yok-836142.html>. adresinden alındı

United Nations. (2024). 'Extraordinary, deep anxiety' in Gaza over feared Rafah attack .

United Nations. (2024, 4 17). 'Insidious campaign' by Israel is denying lifesaving aid to Gaza says UNRWA chief. 4 29, 2024 tarihinde <https://news.un.org/en/story/2024/04/11486760>. adresinden alındı

United Nations. (2024). Daily Press Briefing by the Office of the Spokesperson for the Secretary-General. New York. <https://press.un.org/en/2024/db240502.doc.htm>. adresinden alındı

UNRWA. (2024, 5 5). #GAZA: THE ISRAELI AUTHORITIES CONTINUE TO DENY HUMANITARIAN ACCESS TO THE UNITED NATIONS. 5 7, 2024 tarihinde <https://www.unrwa.org/newsroom/official-statements/gaza-israeli-authorities-continue-denying-humanitarian-access-united-nations>. adresinden alındı

UNRWA. (2024). UNRWA SITUATION REPORT #105 ON THE SITUATION IN THE GAZA STRIP AND THE WEST BANK, INCLUDING EAST JERUSALEM.

UNRWA. (tarih yok). HOW WE ARE FUNDED. 5 5, 2024 tarihinde <https://www.unrwa.org/how-you-can-help/how-we-are-funded>. adresinden alındı

UNRWA. (tarih yok). WHO WE ARE. 5 5, 2024 tarihinde <https://www.unrwa.org/who-we-are>. adresinden alındı

11 Mayıs 2024

# GAZZE'DEKİ MÜLTECİ KAMPLARINDA SON DURUM

Şerife Sena ŞEN

*(Filistinli bir adam, 4 Nisan 2024'te, Gazze Şeridi'nin güneyindeki Rafah'ta yerinden edilmiş kişiler için kurulan geçici bir kampta su taşıyor.  
Fotoğraf: MOHAMMED ABED / AFP / Getty Images)*

## GİRİŞ

İsrail Gazze'de 7 Ekim 2023'ten bu yana 35 bin 173 Filistinliyi öldürmüştür. Gazze'de 80 binin üzerinde kişi yaralanmıştır. Binlerce kişi için kayıp başvurusunda bulunulmuştur. 70 bin konut yerle bir olmuş, Birleşmiş Milletlerin tahminine göre 1.7 milyon Filistinli İsrail tarafından yerinden edilmiştir. İsrail'in Filistinlilere yaptığı kıyım yaklaşık 8 aydır devam etmektedir. Filistinliler sivil yerleşim yerlerinde, mülteci kamplarında ve hastanelerde dahi güvende olmamakla birlikte, nerede ve kim oldukları gözetilmeksizin 223 gündür ateş altındadırlar.

Bu çalışmada Gazze'deki mülteci kamplarına ve 7 Ekim'den bu yana kamplarda yaşananlara değinilmiştir.

Resmi kaynaklara göre Gazze şeridinde 8 mülteci kampı mevcuttur. Bu kampların en büyüğü Gazze'nin kuzeyinde yer alan Cibaliye Kampı olarak biliniyor.



(Filistinliler, 24 Ocak 2024'te Gazze Şeridi'nin güneyinde Mısır'la sınır çitinin yanında duruyorlar.  
Fotoğraf: AFP / Getty Images)

## CİBALİYE KAMPI



[9 Ekim 2024

Fotoğraf: OMAR AL-QATTAA / AFP / Getty Images]

31 Ekim'de düzenlenen saldırıda en az 100 Filistinlinin öldürülmüş, 150'den fazla kişi de yaralanmıştı. İsrail ordusu Cibaliye mülteci kampına yaptığı hava saldırısını doğrulamıştı. Gazze Sağlık Bakanlığı konuya ilişkin "Cibaliye'de korkunç bir katliam oldu." ifadesini kullanmıştı. Fransa, saldırıda meydana gelen ağır Filistinli sivil can kayıplarından endişe duyduğunu belirtmiştir. Kasım ayının ortalarında İsrail, Cibaliye Mülteci Kampı'na yeniden saldırmış, sivil bir yerleşim alanını bombalamıştır. Saldırıda Ebu Dayir, Ebu Dan, Eş- Şeyh ve El- Aseli ailelerinin evleri vurulmuştur. 3 Mart'ta ve 13 Nisan'da da kampa saldıran İsrail, Mayıs ayına kadar Cibaliye Mülteci

Kampı'na 100'den fazla saldırı düzenlemiştir ve soykırıma hız kesmeden devam etmektedir. Can kayıplarının yanı sıra bölgede temel yaşam koşulları oldukça zorlayıcıdır. Kampta sızlık had safhaya ulaşmıştır. Binlerce Filistinli su kuyruklarında saatlerce beklemekte çoğu zaman da eli boş dönmektedir. Su kaynaklarının yetersizliği ve hijyen malzemelerinin bulunamayışı sebebiyle salgın hastalıklar da hızla yayılmaktadır. Gazze Şeridi'nde Akdeniz'e kıyısı bulunan, 80 bini aşkın Filistinlinin barındığı el-Şati Mülteci Kampı'na Aksa Tufanı sürecinde İsrail ilk olarak 1 Kasım 2023'te saldırmıştır. Saldırdan önce İsrail ordusu, bölgenin acilen tahliye edilmesi gerektiğini ve bölgeye saldıracağını açıklamıştır. Yerel kaynakların Filistin Haber Ajansı Wafa'ya verdiği bilgiye göre kamptaki bir eve düzenlenen saldırıda en az 10 kişi hayatını kaybetmiştir. İsrail ordusu 17 Nisan 2024'te el-Şati Mülteci Kampı'nda sığınma merkezi olarak kullanılan Şuhaybir Okulu'nu vurmuştur. Görgü tanıkları okulun ağır



hasar aldığını aktarırken, 2'si çocuk olmak üzere 4 sivil hayatını kaybetmişti ve yaralılar mevcuttu. Olaydan birkaç gün önce Hamas'ın siyasi lideri İsmail el-Haniyye'nin üç oğlu ve 4

torunu el-Şati Kampı'na düzenlenen hava saldırısında öldürüldü. İsrail yaptığı saldırıyı doğruladı, Haniyye ise duruşundan taviz vermeyeceğini açıkladı.

## NUSEYRAT KAMPI

Gazze'nin en büyük 3. Mülteci kampıdır. Gazze şehrinin güneybatısında, Gazze Şeridi'nin de ortasında yer alan bu kampa, ekim ayından beri saldırılar düzenlenmektedir. Ekim ayında yapılan bir saldırıda işgal ordusu çarşığı bombaladı. Çok sayıda ölü ve yaralıların olduğu saldırıda birçok kişinin dükkânları yandı ve yangın çevre dükkânlarına da yayıldı.

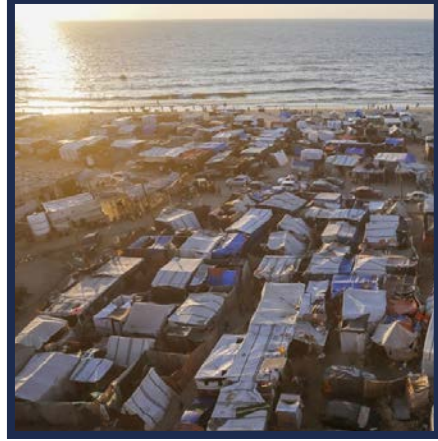


(13 Aralık 2024  
Fotoğraf: TRT Haber)

Kasım ayında Nuseyrat Kampı tekrar vuruldu. İsrail'in iki evi hedef aldığı saldırıda 20 kişi hayatını kaybetti. Aralık ayında da İsrail'in Han Yunus ve Nuseyrat Mülteci Kampı'na düzenlediği saldırıda, WFA'dan yapılan açıklamaya göre 50 kişi öldürüldü. Nisan ayında devam eden saldırılarda 8 kişi öldü, en az 30 kişi yaralandı. Bu saldırıdan birkaç gün önce, Gazze Şeridi'ndeki Filistin Savunma Kurumu, İsrail ordusunun 8 gündür kuşatma altında tuttuğu Nusayrat Mülteci Kampı'nın kuzeyinden tamamen çekildiğini duyurmuştu. Kamptan çekilen İsrail askerlerinin Refah'a gönderileceği açıklanmıştı. Aynı kampta İsrail ordusu, yayın hazırlığı yapan TRT Arabi ekibine saldırdı. Saldırıda bir grup gazeteci yaralandı ve akabinde saldırıya Türkiye'den tepkiler yağdı.

## DEYR BELAH MÜLTECİ KAMPI

Gazze Şeridi'nin ortalarında, Akdeniz'in kıyısında yer alan bir kamptır. Aralık ayında söz ettiğimiz kampta bulunan Furkan Camii bombalandı. Mart ayında, 5 aydır devam eden saldırılar sebebiyle Gazze Şeridi'nin kuzeyinden Deyr Belah'a göç eden Filistinliler, etrafı çöplerle çevrili çadırlarda yaşam mücadelesi veriyor. Nisan ayında düzenlenen saldırıda 17 Filistinli hayatını kaybetti.



(Fotoğraf: Ashraf Amra / Anadolu Ajansı)

## MEGAZİ MÜLTECİ KAMPI



(4 Haziran 2024)

(Fotoğraf: Ali Jadallah / Anadolu Ajansı)

Gazze Şeridi'nin ortalarında bulunuyor. Kasım ayında Megazi Mülteci Kampı İsrail ordusu tarafından vuruldu. Çoğu kadın ve çocuk en az 21 kişi hayatını kaybetti ve çok sayıda kişi yaralandı. Gazze'deki Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Eşref el-Kudra, yaptığı açıklamada, Megazi Mülteci Kampı'nı hedef alan katliam sonucu çoğu kadın ve çocuk olmak üzere çok sayıda ölü ve yaralı olduğunu ve hastanelerin acil servislerinin ağır yaralılarla dolduğunu duyurdu. Aralık ayındaki bombardımanda en az 50 kişi hayatını kaybetti.

## BUREYC MÜLTECİ KAMPI



(12 Ocak 2024)

Fotoğraf: Anadolu Ajansı

Gazze'nin 9 km güneyindedir. Kasım ayında, Filistin Resmi Ajansı WFA'nın haberine göre,

Gazze'nin orta kesimindeki El-Beric Mülteci Kampı ve kuzeyindeki Beyt Lahiya bölgesinde evleri hedef alınan kadın gazeteciler Ala Tahir el-Hasanat ile Ayat Haddura öldü. Kasım ayında bombalanan kampta 20 kişi hayatını kaybetti. İsrail ordu sözcüsü kuşatmaya ilişkin yaptığı açıklamada, Gazze'ye çok şiddetli saldırıdıklarını belirtti ve "Gazze şeridini böldük. Artık kuzeyde bir Gazze, güneyde ise başka bir Gazze var" ifadelerini kullandı. İsrail, ordu güçlerinin Gazze'yi resmen kuşatmaya başladığını açıkladı.

## HAN YUNUS MÜLTECİ KAMPI

Gazze Şeridi'nin ortalarında, Akdeniz'in kıyısında yer alan bir kamptır. Aralık ayında söz ettiğimiz kampta bulunan Furkan Camii bombalandı. Mart ayında, 5 aydır devam eden saldırılar sebebiyle Gazze Şeridi'nin kuzeyinden Deyr Belah'a göç eden Filistinliler, etrafı çöplerle çevrili çadırlarda yaşam mücadelesi veriyor. Nisan ayında düzenlenen saldırıda 17 Filistinli hayatını kaybetmiştir.



(Fotoğraf: TRT Haber)

## REFAH MÜLTECİ KAMPI

7 Ekim'den önce nüfus bakımından Gazze'nin en büyük mülteci kamplarından biriyken Aksa Tufanı sürecinde kuzeyden güneye yaşanan göçle birlikte nüfusu daha da kalabalık (1,5 milyon) hale gelmişti. İsrail'in güvenli bölge ilan etmesinden bu yana aksine en çok saldırı düzenlediği yerlerden biri Refah'tır. Bugünden savaşın başladığı tarihlere doğru kronolojik olarak baktığımızda tüm mülteci kamplarında olduğu gibi Refah saldırılarının da tümünde sivil can kayıplarının olduğunu görmekteyiz. 9 Mayıs'ta düzenlenen bir saldırıda 7 Filistinli hayatını kaybetmiş, çok sayıda Filistinli yaralanmıştır. 18 Nisan'da Nusayrat Mülteci Kampı'ndan çekilen askerlerin Refah'a gönderileceği duyurulmuşken, 24 Nisan'da Refah ve Nusayrat'a yapılan saldırıda en az 6 Filistinli yaşamını yitirmiştir. Uluslararası toplumdan gelen tüm uyarılara rağmen Refah'a saldırı planını onayladığını defalarca yineleyen Bin-yamin Netanyahu, 8 Nisan'da yaptığı açıklamada "saldırı için tarih belirlendiğini" belirtmişti.



(14 Ocak 2024

Fotoğraf: MAHMUD HAMS/AFP / Getty Images)

Aralık ayında Refah'a yapılan saldırıda Fransa Dışişleri Bakanlığı çalışanının da hayatını kaybettiği öğrenildi. 12 Nisan saldırılarında bölgede en az 100 kişi hayatını kaybederken 230'dan fazla kişi yaralandı. Ekim ayında, çatışmaların 15. gününde, Gazze Şeridi ve Mısır arasındaki tek sınır kapısı olan Refah Sınır Kapısı yardım tırlarının geçişine açılmıştı. İsrail bu bölgede insanî yardım girişine oldukça kısıtlı bir şekilde izin vermiştir. Zaman zaman İsrail içerisinde aşırılık yanlısı fanatik Yahudiler Gazze'nin girişinde yardım tırlarını yağmalamış ve kullanılamaz hale getirmişlerdir.

## SONUÇ

İsrail Gazze Şeridi'nde bulunan ve tamamında sivillerin yaşadığı 8 mülteci kampına 7 Ekim'den bu yana yüzlerce kez saldırmıştır. Zaman zaman ateşkes kararları verilmiş olsa da işgal güçleri ateşkesi ihlal etmekten çekinmeyerek, işlediği savaş suçlarına her geçen gün bir yenisini eklemektedir. İsrail yakın zamanda Cibaliye Mülteci Kampı'nı ve Refah Mülteci Kampı'nı vurmuştur. Özellikle nüfus bakımından en kalabalık mülteci kampı olarak kabul edilen Refah, halen yoğun bombardıman altındadır. İsrail hedef gözeterek sivilleri vurmakta ve insanî yardımların girişini yetersiz kalacak şekilde kısıtlamaktadır.



(2 Şubat 2024

Fotoğraf: SAID KHATIB / AFP / Getty Images)

24 Nisan 2024

# İRAN'IN ORTADOĞU'DAKİ MİLİS GÜÇLERİ

Fatma Nur TAŞ

(Fotoğraf: BEHROUZ MEHRI / AFP / Getty Images)

## GİRİŞ

Orta Doğu bulunduğu konum ve içerdiği çeşitlilik bakımından çalkantılı bir bölgedir. Tarih boyunca bakıldığında bu bölgenin aktifliği hep korunmuştur. Bölgenin bu denli zengin olması da güç üstünlüğünü gündeme getirmektedir. Yine aynı şekilde zengin bir tarihe ve kültüre sahip olan İran, bölgesel çıkarlarını korumak ve genişletmek için farklı yollara başvurmaktadır. Bunlardan birisi de bölgede var olan milis gruplarını desteklemek ve kontrol etmektir.

Diğer bütün devletler gibi İranda bölgesel üstünlüğe ve caydırıcılığa büyük önem vermektedir. Bölgedeki konumunu ve gücünü koruyarak komşu ülkelerle

olan ilişkilerini günden güne geliştirmektedir. Ayrıca bulunduğu bölge itibariyle oldukça stratejik bir konuma sahip olan İran enerji kaynaklarına yakınlığı sebebiyle de bölgedeki güç dengelerini etkileme potansiyeline sahiptir. Jeopolitik konumunun önemi, bölgesel gücü gibi etkenlerin yanı sıra dini ve ideolojik olarak Şii İslam dünyasının liderliğini üstlenen bir ülke konumundadır. Bu sebeple de bölgedeki diğer Şii topluluklarını destekleyerek ve onların yanında yer alarak bölgesel üstünlüğünü güçlendirme ve sağlama alma çabasıdadır. Bu faktörlerin birleşimi İran'ın varlık çabasını ve milis güçlerini ortaya çıkarmıştır.

## CFR'a Göre İran'ın Bölgesel Milis Güçleri



ÜLKE	MİLİS GÜÇLER	İRAN ETKİSİ	TAHMİNİ MİLİS SAYISI
<b>Afganistan</b>	Taliban Fatimiyyun Tugayları	Zayıf Güçlü	30.000-60.000 10.000-15.000
<b>Bahreyn</b>	El-Aştar Tugayı	Güçlü	Bilinmiyor
<b>Irak</b>	Ketaib Hizbullah Bedir Örgütü Asaib Ehli'l-Hak	Güçlü Güçlü Güçlü	20.000-30.000 10.000-30.000 5.000-15.000
<b>Lübnan</b>	Hizbullah	Güçlü	30.000-45.000
<b>Pakistan</b>	Zeynebiyyun Tugayı	Güçlü	2.000-5.000
<b>Filistin</b>	Hamas Filistin İslami Cihad Harekât el-Sabirin	Zayıf Orta Güçlü	25.000 1.000-8.000 400-3.000
<b>Suriye</b>	El-Rıza Kuvveti El-Bakır Tugayı	Güçlü Güçlü	3.000-3.500 3.000
<b>Yemen</b>	Husi Hareketi	Orta	10.000-30.000



Yukarıdaki tablo ile ifade edilen milis güçlerin hakkında biraz daha detaylı bilgi vermek gerekirse; Şüphesiz İran'ın destek verdiği bütün güçler buldukları bölgede kendilerini gösteren işler yapmışsa da İran'ın en önemli milis güçlerinden birisi İran Devrim Muhafızları Kudüs Gücüdür. Bu güç özellikle kendini Suriye, Irak, Lübnan ve Yemen gibi ülkelerde göstermiş, çeşitli yollarla İran'ın politikalarını desteklemiştir.

Lübnan'da etkin olan Hizbullah bugün güçlü etkisiyle adını sıkça duyurmaktadır. Şii milis örgütü İran politikalarının yanı sıra İsrail'e karşı mücadele etmektedir. Ayrıca Irak Hizbullah'ı ve Katayib Hizbullahı gibi kollarla Irak'ta da İran'a yakın milis grupları bulunmaktadır. Bu gruplar özellikle Amerikan güçlerine karşı çatışmalarla bilinmektedir.

Suudi Arabistan'a karşı çatışmalarda yer alan Husi İsyancılar, Husiler Yemen'de de faaliyet göstermektedir. İran ayrıca Afganistan'daki Taliban'ın bazı unsurlarını çıkarlarına uygun olarak desteklemektedir.

Filistin topraklarında 7 Ekim'den önce de adını sıklıkla duyduğumuz, HAMAS, el-Fetih ve Hareket el-Sabirin gibi farklı güçlere destek verdiği bilinmektedir. Bu unsurlar İsrail'e karşı Filistin'i ve İran'ın bölgesel politikasını desteklemektedir.

Diğer Orta Doğu ülkelerinden; Pakistan'da Zeynebiyyun Tugayı, Irak'ta Irak Hizbullah'ı ve diğer Şii milis gruplar, Bahreyn'de el Aştar Tugayı, Afganistan'da Fatımiyyun Tugayları, İran destekli unsurlar arasındadır.

Bahsi geçen gruplar çatışma bölgelerinde etkin bir rol oynamakla beraber İran'ın bölgesel etkinliğini arttırmak için çeşitli stratejiler kullanmaktadır ve bu üstünlüğünü korumak için korumak için muhtemelen faaliyetlerine devam edeceklerdir. Bölgede güçlü olan devletin, rakibi olan diğer güçlü devlete karşı azınlıkları veya zayıf ülkeleri desteklemesi sıkça görülen bir stratejidir. Bir İran atasözü de bu stratejiyi özetler mahiyettedir: "Dünyadaki bütün ızdıraplar, aza kanaat etmemekten ileri gelir."

## MİLİS GÜÇLER

### İran Devrim Muhafızları Kudüs Gücü

- İran'ın en önemli güçlerinden birisidir
- Suriye Irak Lübnan ve Yemen gibi bölgelerde faaliyet göstermektedirler.

### Hizbullah

- Lübnan üzerinde etkin olan bir güçtür.
- İran'ın bölgesel stratejilerini desteklemektedir.

### Irak Hizbullahı ve Katayib Hizbullahı

- Amerikan güçlerine karşı olan çatışmalarda adını sıkça duyurmaktadır.



(Fotoğraf: AHMAD AL-RUBAYE / AFP / Getty Images)

## Husi İsyanıcıları

- Husiler, resmî olarak "En-sarullah" olarak bilinen ve bir zamanlar Yemen'i yöneten Şiiliğin Zeydi kolunun silahlı yapısıdır.
- 1990'larda Yemen'in kuzeyindeki Saada bölgesinde Yemen hükûmetinin kuzey Yemen'e yönelik ihmalini ve sosyo-ekonomik adaletsizlikleri protesto etmek amacıyla ortaya çıkmışlardır.
- Hareketin kurucusu Hüseyin Bedrettin Husi, döneminde Yemen'deki Zeydi Şiilerin haklarını savunma ve genişletme amacı gütmüştür.
- Husiler'in en önemli destekçisi olarak kabul edilen İran, ideolojik ve stratejik nedenlerle bu gruba destek vermektedir.
- Suudi Arabistan'a karşı çatışmalarla gündeme gelmiştir.

- Husiler'in, Yemen'deki iç savaşla beraber, Babül-mendep üzerinden yürüttükleri askerî faaliyetler bölgesel ve uluslararası deniz ticaretini doğrudan etkilemektedir.



(Fotoğraf: MOHAMMED HUWAIS / AFP / Getty Images)



(Fotoğraf: MARCUS YAM / LOS ANGELES TIMES /Getty Images)

### Taliban

- Afganistan'daki İran destekli gruptur.
- Günümüzde Afganistan'da oldukça aktif bir siyaset yönetmektedir.

### Fetih Hareketi/ Hamas

- İran'ın bölgesel çıkarlarını Filistin üzerinde kontrol etmeye çalıştığı gruplardır.
- İran'a olan bağlılıkları zayıftır.

### Fatımiyyun Tugayı

- Hareket "Hz. Fatıma'nın Şehadeti Günlerinde" kurulduğundan Fatımiyyun olarak anılmaktadırlar.
- Selefilere tarafından Suriye'ye Hz. Zeynep Türbesine roket atılması üzerine bireysel olarak gelen Şii Afganlar daha sonra Fatımiyyun Milis gücünü oluşturmuşlardır.
- 2014 senesinde ortaya çıkan ve Şii Afgan Hazaralardan oluşan Fatımiyyun Tugayı, İran tarafından açıklandığı üzere Hz. Zeynep Türbesini korumak üzere Suriye'ye gelmişler ve Esad rejimi saflarında savaşmışlardır.
- İran'ın vekalet güçleri içerisinde büyüklük bakımından ikinci sırada gelmektedirler.
- Şiiliğin kutsal yerlerini koruma amacıyla bölgede oldukları İran tarafından lanse edilmekte, bu sebeple cenazeleri büyük törenlerle kaldırılmakta ve Suriye'de bazı sokaklara 'şehitlerin' ismi verilmektedir.



(Fotoğraf: tabasnews)

### Zeynebiyyun Tugayı

- Zeynebiyyun Tugayı, Fatımiyyun Tugayı'na göre daha iyi bir eğitim almıştır.
- İran'ın Suriye savaşına katılması için oluşturduğu Pakistanlı Şiilerden oluşan paralı asker gruplarından bir tanesidir.
- Zeynebiyyun Tugayı ismini Hz. Ali'nin Hz. Peygamber'in (sav) kızı Hz. Zeynep'den almaktadır.
- Dini sebeplerden ötürü özellikle savaşa katılmaya gönüllü olmuşlardır. Afgan Şiiler gibi çeşitli vaatlerle ikna edilmişlerdir.

5 Mayıs 2024

# İSRAİL'İN YARGILANMA SÜRECİ DEVAM EDİYOR

İlayda KARA

(Fotoğraf: Michel Porro / Getty Images)

## GİRİŞ

Güney Afrika Cumhuriyeti, 29 Aralık 2023'te, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle İsrail aleyhine Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) dava açmıştı.

Güney Afrika, Gazze'deki durumun aciliyet teşkil etmesi nedeniyle UAD'den ihtiyati tedbirlere hükmetmesini istedi ve tedbir talebine ilişkin duruşmalar, 11-12 Ocak'ta Lahey'deki Barış Sarayı'nda yapılmıştı.

Divan, 26 Ocak'ta açıkladığı tedbir kararlarında, İsrail'in Soykırım Sözleşmesi'nin 2. maddesinde tanımlanan fiillerin işlenmemesi için elinden gelen tüm önlemleri almasına, İsrail ordusunun Soykırım Söz-

leşmesi'nin 2. maddesindeki fiilleri işlemesini engelleyecek önlemleri ivedilikle almasına, Gazze'deki Filistinlilere yönelik soykırım çağrısı yapanları önlemek, engellemek ve cezalandırmak için gereken tüm adımları atmasına, Gazze'deki Filistinlilerin karşılaştığı olumsuz yaşam koşullarını ortadan kaldırmak için ihtiyaç duyulan temel hizmetlere ve insani yardımın sağlanmasını mümkün kılan acil ve etkili önlemleri almasına, Gazze'deki Filistinlilere karşı Soykırım Sözleşmesi'nin ihlalini gösteren delillerin yok edilmesini önlemek ve korunmasını sağlamak için etkili tedbirler almasına, kararın yürürlüğe girmesinden itibaren 1 ayda alınan tüm tedbirler hakkında Mahkemeye bir rapor sunmasına hükmetmişti.

Divan, Güney Afrika'nın 6 Mart'ta yaptığı ek tedbir talebi üzerine 28 Mart'ta açıkladığı ek tedbir kararında, İsrail'den Gazze'ye acilen ihtiyaç duyulan insani yardımların ulaştırılmasını sağlamasını, Filistinlilerin haklarını ihlal etmemesi gerektiğini ve ek tedbirlere ilişkin aldığı önlemleri 1 ay içinde mahkemeye bir rapor sunmasına karar vermişti.

UAD, "İsrail Devleti, Gazze'deki askeri operasyonları derhal durdurmalı" talebiyle ilgili, İsrail'in Gazze sakinlerine yönelik öldürme, saldırı ve yıkımla ilgili her türlü eylemden kaçınması ve soykırımı önlemek için tüm tedbirleri almasına hükmetmiş ve Gazze'de ateşkes talep etmemiş, ancak İsrail'in soykırımı önleme sorumluluğu olduğunu belirtip bununla ilgili taleplerini açıklamıştı.

Türkiye'nin davaya karşı tavrı ve tutumu kamuoyunca merak ediliyordu. Geçtiğimiz günlerde Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Endonezya Dışişleri Bakanı Retno Marsudi ile Bakanlıktaki görüşmesinin ardından düzenlenen ortak basın toplantısında konuştu.



(Fotoğraf: TATAN SYUFLANA / POOL / AFP / Getty Images)



Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'a yaptığı ziyarette, Güney Afrika'nın İsrail aleyhine UAD'de açtığı soykırım davasına ilişkin Fidan, İslam İşbirliği Teşkilatı ve Arap Birliği ülkeleri başta olmak üzere Filistin'i devlet olarak tanıyan diğer ülkelerle yaptığı görüşmelerde, bazı ülkelerin bu konuda tavır almaya hazır hale gelmiş olduğunu söyledi.

Fidan, bugüne kadar Nikaragua ve Kolombiya'nın davaya ilişkin somut bir tutum aldığını hatırlatarak şunları kaydetti:

“ Biz de bugün yaptığımız değerlendirme-lerin neticesini Sayın Cumhurbaşkanı'mıza arz ettik ve alınan **siyasi karar** gereği

buradan ilk kez duyurmak istiyorum. Türkiye olarak, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı Uluslararası Adalet Divanında açtığı davaya **müdahil olmaya karar verdik.** Bu adımla UAD önündeki sürecin doğru yönde ilerlemesini temenni ediyoruz. Esasen ifade ettiğim gibi **bu başvurumuza yönelik çalışmalarımız çok uzun süredir devam etmekteydi.**

“Biz bundan sonra, bu siyasi karar Cumhurbaşkanı'mız tarafından alındıktan sonra ve şu anda bütün dünyaya duyurulduktan sonra hukuki çalışmalarımızı tamamlayacağız. Bu esnada bütün dost ve müttefik ülkelerle bu konuda daha fazla ne yapılabilir, daha fazla hangi ülkeler başvuruda bulunabilir, onun çalışması içerisinde olmaya devam edeceğiz.”

Bu adımla Türkiye'nin, Uluslararası Adalet Divanı'ndaki sürece katkı sağlanması hedefleniyor. Türkiye, her aşamada yaptığı açıklamalarla Divan tarafından hükmedilen ihtiyati tedbir kararlarının, İsrail tarafından derhal ve tam olarak uygulanmasını beklediğini vurguladı.

İsrail'in Refah'ta başlattığı saldırıların Gazzelilerin haklarını geri dönülmez şekilde ihlal ettiği gerekçesiyle Güney Afrika Cumhuriyeti'nin 10 Mayıs'ta Uluslararası Adalet Divanı'ndan ek tedbirler talep ettiği davanın duruşmaları Lahey'de devam etti.



(Fotoğraf: NICK GAMMON / AFP / Getty Images)

## TALEP EDİLEN YENİ TEDBİRLER

**Güney Afrika'nın İsrail'e karşı alınmasını talep ettiği yeni tedbirler şunlar:**

1. İsrail, Refah'taki askeri saldırılarını durduracak ve derhal geri çekilecek.
2. İsrail, Gazze'deki durumu incelemek ve delillerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak amacıyla BM kuruluşları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları, araştırmacılar ve gazetecilerin Gazze'ye engelsiz erişimini sağlamak ve kolaylaştırmak için derhal tüm etkili önlemleri alacak ve ordusunun, erişimi engelleyecek şekilde hareket etmemesini sağlayacak.
3. İsrail, yeni tedbir kararının açıklanmasından sonra bir hafta içinde hem önceki tedbirlerin hem de yeni talep edilen tedbirlerin uygulanması için aldığı önlemleri anlatan erişime açık bir raporu Divan'a sunacak.

Güney Afrika'nın ihtiyati tedbir talepleriyle ilgili duruşmaların ikinci ve son gününde İsrail savunmasını sundu.

**Talep edilen tedbirlere karşı ise İsrail 17 Mayıs'ta şu açıklamaları yaptı.**

İsrail'in Uluslararası Hukuktan Sorumlu Başsavcı Yardımcısı Gilad Noam, duruşmada yaptığı konuşmada, Divan'dan gelen duruşma kararını 13 Mayıs'ta öğrendiklerini ve kısa sürede yeterince hazırlanamadıklarını belirtti.



(Fotoğraf: IJ / Multimedia)

Güney Afrika'nın iddialarını reddeden Noam, "Trajik bir savaş yaşanıyor, ancak bu bir soykırım değildir" ifadelerini kullandı. Noam, Güney Afrika'nın iddialarına yanıt vermek yerine Hamas'ın saldırılarından bahsederek, HAMAS'ın elindeki rehinelere kötü şartlarda tutulduğunu öne sürdü ve İsrail'in bu rehineleri kurtarmak için harekete geçtiğini söyledi. "Her devlet böyle yapardı" diyerek savunmasını sürdüren Noam, Hamas'ın olmadığı, Filistinliler ve İsraililerin barış içinde yaşadığı bir Gazze arzuldıklarını ifade etti.

Noam, Güney Afrika'nın iddialarını desteklemek için kullandığı Birleşmiş Milletler (BM) belge ve delillerinin güvenilir olmadığını savundu. Gazze'de öldürüldüğü iddia edilen sivillere ilişkin kimlik bilgilerini sahte olarak nitelendirdi ve "Hiçbir devlet hatasız değildir. Her sivil kayıp bir trajedir ancak bu, hukuka aykırı hareket edildiğini kanıtlamaz" dedi.

İsrail Dışişleri Bakanlığı Baş Hukuk Müşaviri Yardımcısı Tamar Kaplan-Tourgeman

ise, Kerem Şalom kapısının İsrail'in egemenliğindeki topraklarda yer aldığını belirterek, insani yardımların geçişinin artırılması ve sivillerin zarar görmemesi için gerekli tüm çabaların gösterildiğini iddia etti. Tourgeman, hem Filistinlilerin hem de İsraililerin çektiği acıların sorumluluğunu Hamas'a yükledi ve "Bu savaşın trajik olduğuna ve her iki tarafa da büyük acılara mal olduğuna şüphe yok, ancak bunu Hamas yaptı" dedi. Hamas'ın hastaneleri kullandığını iddia eden Tourgeman, İsrail askerlerinin hastanelerdeki operasyonlarında hiçbir sağlık çalışanının etkilenmediğini ileri sürdü. Güney Afrika'nın ek tedbir taleplerinin dayanaktan yoksun olduğunu savunan Tourgeman, taleplerin reddedilmesini istedi.

Tourgeman sözlerini tamamlamak üzereyken, izleyici sıralarından bir protestocu "Yalancılar, yalancılar!" diye bağırarak İsrail hukuk heyetini suçladı. Bu olay üzerine mahkemenin canlı yayınına ara verildi ve protestocu Divan'dan çıkarıldıktan sonra yayın tekrar başlatıldı.

## SONUÇ

Gelinen son durumda, soykırım davasında Güney Afrika'ya taraf olmak isteyen Nikaragua ve Kolombiya'nın yanı sıra Türkiye de yerini aldı. Güney Afrika, tedbir kararına hükmetmesi için UAD'ye başvurdu. Ancak gelinen son durumda İsrail'in UAD'nin kararlarını ve yaptırımını dikkate almadığı, yapılan soykırımı ise soykırım olarak kabul etmediği açıkça kamuoyu tarafından gözlenmektedir.



(Fotoğraf: Michel Porro / Getty Images)

4 Haziran 2024

# İRAN İSRAİL VE ABD ÇATIŞMASININ GELECEĞİ

Mehmet TIRNAKSIZ

(Fotoğraf: Kudüs Çalışma Grubu)

## GİRİŞ

İran, İsrail ve ABD arasında yaklaşık 100 yıla yakındır devam eden gerilim, bölgesel ve küresel bazda önemli etkiler oluşturmaya devam etmektedir. Bu üç ülke arasında gerçekleşen çatışma, sadece bölgesel etkileşim değil, aynı zamanda uluslararası politika-nın da önemli gündemi haline gelmeye devam etmektedir. İran'ın nükleer programları-nın oluşturduğu sorunsallık, İsrail'in bölge bağlamında gü-venlik endişesinin polemîği ve ABD'nin Ortadoğu üzerinde planladığı politikaları bu ilişki-lerin ana eksenini oluşturmaktadır.

Son yıllarda artan diplomatik ve askeri hamleler ile birlikte bölgenin çatışma bağlamında oluşacak olan geleceği hakkında çeşitli senaryoların ortaya atılması ve sonuçlarının neler



(Fotoğraf: Euro News)

olacağına dair kesin bir olgu ortaya çıkmıyor. Bu yazıda, İran-İsrail ve ABD üçgeninde yaşanan ilişkileri ve olası senaryoları ve bu çatışmalarının gelecekte nasıl bir hal alacağına dair analizi gerçekleştireceğiz.

İran ve İsrail arasındaki gerilim 1979 yılında İslam Devrimi sonrasında ortaya çıktı. Yaklaşık 45-50 yıldır devam eden bu çatışma, sona ermesi zor bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Taraflar birbirlerini varoluşsal düşmanları olarak tanımlamaktadır. Bu gerilim zaman zaman artış göstermektedir. Yaklaşık 5 yıldır yaşanan olaylar, İsrail'in ABD desteği ile yaptığı saldırılar ve soykırım, gerilimin tırmandığını göstermekte. ABD 3 Ocak 2020 tarihinde İran komutanı Kasım Süleymani'yi drone saldırısı suikastı ile öldürmüştü. Bu saldırıların ortaya



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

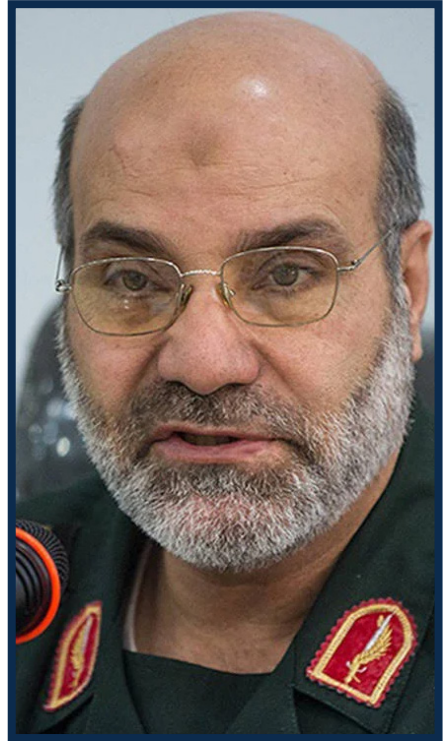
çıkardığı sonuçlarla beraber ABD genel seyirde açık bir şekilde veya İsrail üzerinden gizli desteği ile Orta Doğu'da aktif rol aldı ve bölgede güçlü kalmak için İsrail'i bu gibi desteklerle güçlendirmeye çalıştı.

İran ile ABD'nin geçmiş ilişkilerini ele alacak olursak İran 2. Dünya Savaşının ardından gerçekleşen soğuk savaşta ABD tarafında yer aldı. Bu dönemde Pehlevi ailesi İran'ın yönetiminde yer alıyordu ve Pehlevi ailesi her zaman Batı endekli bir ülke kurma hayaliyle hareket etmekteydi. Böylelikle İran, ABD ile Rusya arasında tampon bölge haline gelmişti. İran ABD'yi desteklediği için ABD İran'ı silahlandırdı. Ancak İran halkı petrolün millileşmesi ve bölgedeki yabancı şirketlerin uzaklaştırılması için iç çatışmalar oluşturdu. Ardından İngiltere ve ABD, İran ile ilişkisini kesti ve İran büyük bir ekonomik çöküntü içerisine girdi. Ülkedeki darbeler, suikastlar ve pek çok iç karışıklık artarak devam etti.



Uluslararası hukuku açık bir şekilde ihlal eden İsrail ise, bölgede bu ihlale her geçen gün bir yenisi eklemektedir. 1 Nisan 2024 tarihinde Şam konsolosluk saldırısı bunlardan birisidir. Bu saldırıda İsrail, Devrim Muhafızları Ordusu'nda (DMO) başat kadroda bulunan, bir çok önemli görevde yer alan ve İran için önem arz eden isim Tuğgeneral Muhammed Zahidi ile birlikte 7 İranlı askere suikast düzenlemiştir. Bu durum yeni sürecin başlamasına, bazı ilklerin yaşanmasına neden oldu. İran aradan 2 hafta geçtikten sonra bölgede, Dünyadaki bir çok farklı denge ve faktörü hesaba katarak 13 Nisan'da İsrail'e saldırı başlattı. İran bu saldırıda kamikaze İHA, seyir füzeleri ve balistik füzeleri kullanmıştır. İran bu saldırı ile beraber İsrail'e gözdağı vermeyi ve ülke güvenliğinin sağlanmasını amaçlamıştır. İran bu misilleme ile birlikte İsrail ve diğer ülkelere karşı caydırıcılığını temin etmiştir. İran'ın yapmış olduğu bu misillemenin sonucunda yapılan

açıklamalar şu şekildedir: Dış İşleri Bakanı Abdullahiyan, İran'ın saldırıya uğramadığı takdirde bir harekate girişmeyeceğini söyleyerek hem bölgede savaşmayarak birkaç çatışma ile Müslümanların sempatisini sağlamak hem de İsrail ile bölgede gizliden gizliye kendi hegemonyasını sağlamayı hedeflemektedir.



(Fotoğraf: Fars Haber Ajansı)

Bölgesel bazda baktığımızda İsrail, diğer ülkeler ile herhangi uzun süreli bir savaş durumuna girmemektedir. Bu durum ise bölgede ticari ve bağımlılık unsurundan kaynaklı olarak kendilerini absorbe etmeye çalışmalarından kaynaklanmaktadır. İran ile arasında yaşanan gerginlikle genellikle bölgede hakimiyeti karşılıklı bir şekilde sağlama anlayışı içerisinde olmalarından kaynaklanmaktadır. Bir tarafta bölge insanı tarafından seilmeyen bir İsrail ve diğer tarafta İsrail ile çatışma içerisine giren Müslüman toplumun sevgisini ve hamiliğini üstlenmeye çalışan ülke olarak doğma hedefi olan İran bulunmaktadır.

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Dışişleri Bakanı Abdullahiyan'ın ölümünün ardından İran'ın iç siyasetinde büyük bir kargaşa

söz konusu oldu. Hem Cumhurbaşkanı'nın hem de Dışişleri Bakanı'nın ölmesi ile birlikte ülkede dış politika açısından ideolojik değişiklikler ve adımlarda gerileme olmasa bile iç politikada aksaklıklar yaşanabilir. Çünkü ülkede bir seçim telaşı var ve bu durum bazı işlerin yavaşlamasına sebep olabilir.

İsrail'in, İran'ın Şam'daki büyükelçiliğini vurması uluslararası ilişkiler hukuku açısından büyük bir suçtur ve savaş nedenidir. Fakat İran Orta Doğu'da etkili ve güçlü bir taraf olmasına rağmen kendisine yapılan saldırıları çoğu zaman görmezden gelmektedir. İran yakın gelecekte saldırı yapmayı tercih eder mi bilinmez ama bu iki ülke arasındaki çatışmanın bir gün ayyuka çıkacağı aşikârdır ve bu çatışmalardan birçok ülke zarar görecektir.

## SONUÇ

İran-İsrail ve ABD arasındaki çatışmanın geleceği, sadece askeri güç bağlamında olmakla beraber aynı zamanda diplomatik eğilimlerin başarısına ve uluslararası toplumların bu konudaki meselelere yaklaşımı da etkili olacaktır. İran-İsrail ve ABD üçgeninin, karmaşık ve çok katmanlı ilişkiler sarmalı ilerleyen süreçlerde uluslararası bağlamda oluşacak gündemlerde ana gündemi oluşturması muhtemel gözükmektedir. Bununla birlikte bu çatışmanın gelecek yıllar bakımından en önemli unsuru ise dünya çapında sağlanacak barış ve güvenlik politikalarının üzerinde etkileyici rol oynaması olacaktır.



(Fotoğraf: Kudüs Çalışma Grubu)

## KAYNAKÇA

Ahmet Dursun, " ABD Saldırısında Öldürülen İranlı General Süleymani'ye Yönelik Suikasta İsrail'in Kilit Rol Oynadığı İddia Edildi", Anadolu Ajansı (09.05.2020).

TRT Haber, "Kasım Süleymani'nin Ölümü Dünyada Nasıl Yankı Buldu?" (03.01.2020).

5 Haziran 2024

# GAZZE'YE İNSANİ YARDIMLARIN ULAŞIMI

Şerife Sena ŞEN

PALESTINIAN AUTHORITY  
السلطة الفلسطينية  
مركز العبور  
RAFAH CROSSING POINT

(Fotoğraf: Ortadoğu Haber)

## GİRİŞ

Gazze'ye giriş-çıkış hareketlerine getirilen kısıtlamalar ve abluka yıllardır Gazze sakinlerinin yaşam koşullarını olumsuz etkiliyor. İnsan ve yardım giriş çıkışlarına getirilen mevcut kısıtlamaların büyük bir kısmı 1900'lü yılların başında başlamış olup, Haziran 2007'de yoğunlaşmıştı. Kademeli bir rahatlamanın ardından Ekim 2023'te başlayan çatışmalarla kısıtlamalar yeniden yoğunlaştı.

Bu çalışmada yardım tırlarının Gazze'ye ulaşma durumuna, şimdiye dek ulaşan yardım miktarına ve sınır kapısında beklemekte olan yardımlara ne olduğuna değinilecektir.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## EKİM 2023- TEMMUZ 2024 ARASI GAZZE'YE ULAŞAN YARDIMLAR



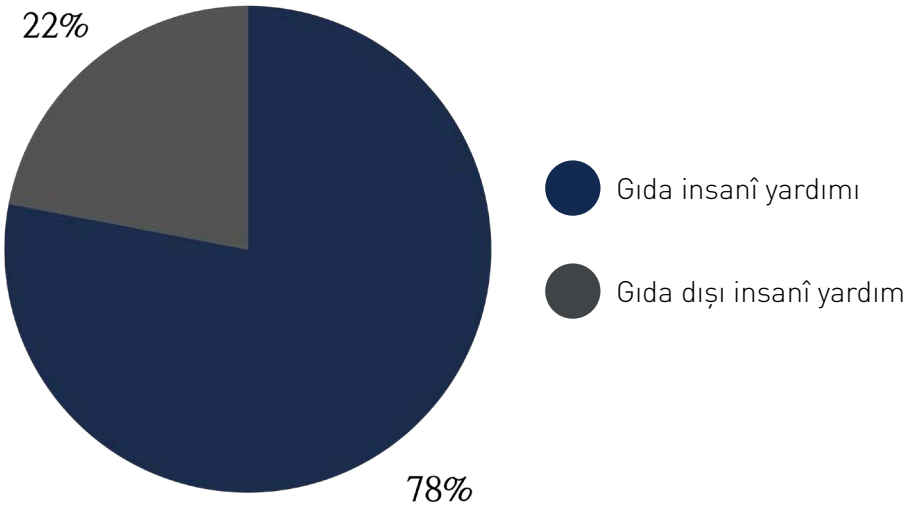
(Fotoğraf: Getty Images)

Giriş çıkışlar Refah Sınır Kapısı ve Erez Geçidi'nden yapılmaktadır. Öncelikle Gazze'nin Mısır ile olan güney sınırında yer alan Refah Sınır Kapısı'ndan yapılan geçişleri inceleyelim.

2023 yılında Refah Sınır Kapısı 229 gün açık, 136 gün kapalı kalmıştır. 2024 yılında ise 91 gün açık kalmıştır. Söz konusu kapıdan 131.545 giriş yapılmış, 203.259 da çıkış kaydı bulunmaktadır. 2023 yılında 128.380 giriş, 152.916 çıkış yapılmışken; 2024 yılında 3.165 giriş, 50.343 çıkış yapılmıştır.

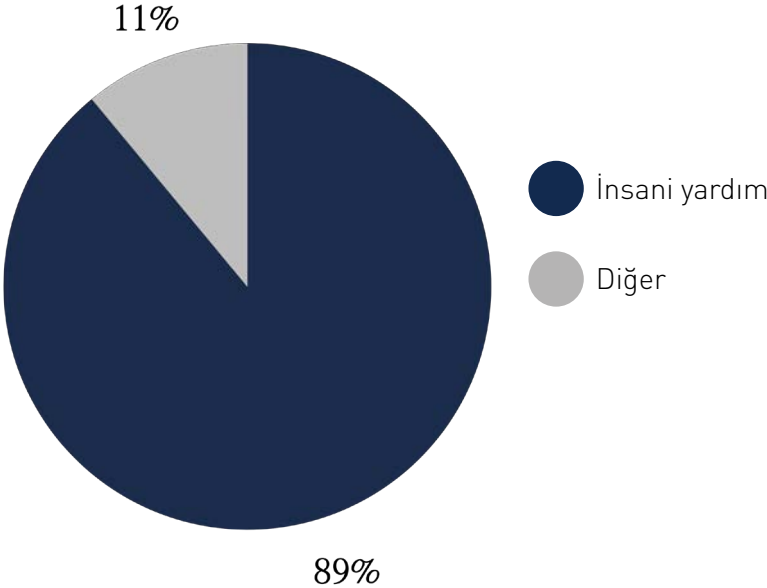
Gazze'nin kuzeyinde bulunan İsrail'e giden bir yaya ve kargo kapısı olan Erez Geçisi'nden yapılan giriş çıkış sayısının 2023 yılında toplam 429.045 giriş, 437.794 çıkış kaydı görünüyor.

**2023 yılı Ekim, Kasım ve Aralık** aylarında yapılan girişlerin **%78'i yenilebilir insani yardımdan oluşuyor.** (4741 insanî gıda girişi yapılmıştır.) Aynı süre zarfında yapılan ve **yenilemeyen malzeme girişlerinin %55'i insani yardımdır.** Bu orana 1202 yenilebilir olmayan sarf malzemesi, 670 tıbbi malzeme, 922 yapı malzemesi, 253 hijyen malzemesi, 206 inşaat malzemesi, 125 endüstriyel/elektronik aplikatörler dahildir.



[Grafik: OCHA, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi]

2024 yılının ilk üç ayında ise yapılan **12.245** malzeme girişinin **10.935**'ini insani yardım oluşturmaktadır ve bu sayı **toplam girişin %89'unu oluşturmaktadır**. Bu oran içerisinde **8756 yiyecek, 2150 yenilebilir olmayan sarf malzemesi, 639 medikal ürün, 632 hijyen ürünü girişi vardır**. Nisan ayına dek Gazze'ye ulaşan insanî yardımlar, nüfusla oranlandığında en iyi ihtimalle **10.000 kişinin yalnızca 55'i insani yardıma ulaşmıştır**. Bu oran **2,3 milyonluk Gazze nüfusunun %1'inden daha azının ihtiyacını geçici olarak karşılamıştır**.



[Grafik: OCHA, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi]



*Yakın zamanda Gazze'ye ulaşan ve sınırda bekleyen yardımların detayları:*

29 Şubat'ta Gazze Şeridi'nin kuzeyinde insani yardım tırlarına koşan Filistinlilere ateş açılması sonucunda 118 Filistinli öldürülmüştü. ABD, Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri ve Fransa'nın da yer aldığı devletler havadan yardım atmaya başlamışlardı. Gazze Şeridi'nin kuzeyinde 8 Mart'ta havadan atılan ve paraşütü açılmayan insani yardımların, yardımı bekleyenlerin üzerine düşmesi sonucu 5 Filistinli hayatını kaybetti.

13 Mart 2024'te İsrail, Gazze'nin kuzeyine 6 tır insani yardım girdiğini açıkladı. Dünyaya Gıda Programının (WFP) sağladığı yardım konvoyunun "Pilot proje olarak Hamas'ın yardımlara ulaşmasının engellenmesi amacıyla yapıldığı" belirtildi. Tırlar İsrail kontrolündeki Ebu Salim (Şalom) sınır kapısında denetlendi.

26 Nisan 2024'te Gazze Şeridi'ndeki Filistin hükümetinin yaptığı açıklamaya göre ABD ve İsrail iddialarının aksine Gazze Şeridi'ne giren 1063 yardım tırından yalnızca 49'u Gazze Şeridi'nin kuzeyine ulaştı. Gazze Şeridi'ne giren insani yardım kamyonu sayısının, özellikle kuzeydeki Filistinlilerin ihtiyaçlarından çok daha az olduğuna dikkati çeken Gazze'deki hükümetin Medya Ofisi Başkanı Selame Maruf şu ifadeleri kullandı:

“ Bu sayılar, **ABD ve İsrail'in yardım tırlarının sayısının artırlacağından** söz eden ve **günde 300 yardım tırının getirildiği yönündeki iddialarıyla çelişiyor.** ”

1 Mayıs 2024'te Gazze'nin kuzeyine kısmi insanlık yardım tırlarının girdiği görüntülendi.

Türk Kızılay Genel Başkanı Fatma Meriç Yılmaz 7 Mayıs'ta yaptığı açıklamada 2 yaşından küçük her 3 çocuktan birinin akut derecede yetersiz beslendiğini, 300 bin kişinin yaşadığı kuzey kesimlerde ise kıtlık riskinin her geçen gün arttığını ve Filistin İnsani Yardım Operasyonu kapsamında Türk Kızılay ve AFAD işbirliğiyle Gazze'ye gönderilen "İyilik Gemileri" nin bölgedeki ihtiyaçları karşılamaya katkı sağladığını, toplamda 50 bin ton yardım malzemesi gönderildiğini bildirdi. Çatışmalar öncesi günlük 500'e yakın temel tüketim malzemesiyle dolu tırın girdiğini ancak çatışmalar sürecinde ortalama 100 tırın girişine izin verildiği belirtildi.

10 Mayıs 2024'te Gazze Şeridi'ne yönelik saldırı ve kuşatma devam ederken Türkiye'den giden yardım tırları ulaştı.



(Fotoğraf: Ortadoğu Haber)

## SINIR KAPISINDA BEKLEYEN YARDIMLARIN DURUMU

24 Ocak 2024'te İsraili yerleşimciler, açlığın pençesindeki Gazze'ye insani yardım taşıyan tırları engellemek için protesto düzenledi.

29 Şubat 2024'te Norveç Mülteci Konseyi Genel Sekreteri Jan Egeland tarafından Gazze Şeridi'ne girmeyi bekleyen yüzlerce yardım tırının oluşturduğu kilometrelerce uzunluktaki kuyruğa ait görüntüler paylaşıldı.



(Fotoğraf: Independent Türkçe)

22 Mart 2024'te Gazze halkı açlık, susuzluk ve diğer temel ihtiyaçlarının karşılanmamasından dolayı ölümler, İsrail Başbakanlık Sözcüsü Ofir Gendelman şunları söyledi:

“ Hamas'ın dünyaya **Gazze'de kıtlık varmış gibi göstermeye çalıştığını görüyoruz** ve bu doğru değil. ABD ve diğer ülkelerin havadan indirdiği yardımlar, İsrail ve Mısır'dan Gazze Şeridi'ne giren yığınla yardım malzemesi var.

”

25 Mart 2024'te İsrail Kamu Güvenliği Bakanı Itamar Ben-Gvir ise şunları söyledi:

“ Hamas, elindeki rehineleri serbest bırakmadığı sürece **Gazze'ye girmesi gereken tek şey bir gram insani yardım değil**, hava kuvvetlerinden gelen yüzlerce patlayıcıdır.

” Nisan ayında UNRWA (Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı), İsrail'in engellemesi nedeniyle ocak ayından bu yana Gazze'nin kuzeyine gıda yardımı ulaştıramadığını açıkladı. Yaklaşık 74 yıldır Filistinlilerin yaralarını sarmaya çalışan ve milyonlarca Filistinli mülteciye destek sağlayan UNRWA

tesisleri İsrail tarafından defalarca vuruldu, tonlarca gıda ve ilaç yok edildi.

15 Mayıs 2024 tarihinde BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin (OCHA) Gazze'de görev yapan sözcüsü Olga Cherevko, Gazze'ye istikrarlı yakıt girişinin olmaması halinde sadece birkaç gün içinde tüm insani yardım operasyonlarının durma noktasına geleceği uyarısında bulundu.

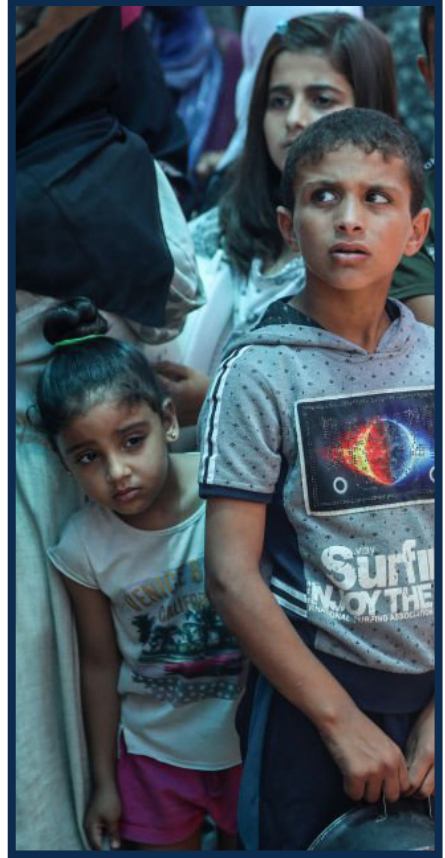
17 Mayıs 2024'te DSÖ Sözcüsü Tarik Jasarevic'in yaptığı açıklamaya göre Refah Sınır Kapısı'nın Mayıs ayından itibaren kapalı olması ile Kerem Ebu Salim Kapısı'na olan erişim engeli de tıbbi malzeme ve yakıt sıkıntısını arttırdı. Özellikle yakıt sıkıntısı Gazze halkı için can simidi mahiyetindeki hastaneleri kullanılamaz hale getirdi. Jasarevic, Gazze'deki 36 hastaneden yalnızca 13'ünün kısmi olarak hizmet verdiğini de ekledi.

## SONUÇ

İsrail, Filistin halkına ve tüm insanlığa karşı işlediği insanlık suçlarına her geçen gün bir yenisini ekliyor. Gazze halkına gönderilen yardım tırlarının geçişini engelliyor, sınırda bekleyen tırlara ve yardım bekleyen halka ateş açıyor. ABD, Fransa, Ürdün ve BAE gibi ülkelerin havadan gönderdiği yardımlar, iniş esnasında paraşütün açılmaması gibi hatalardan dolayı 5 Filistinlinin başına isabet ederek ölümüne sebep olmuştur.

Gazze'ye ulaşan yardımlar yetersiz kalmakta, soykırım sebebiyle can verenlerin yanı sıra açlık ve susuzluk da can kayıplarına sebep olmaktadır. İsrail Başbakanlık Sözcüsü Ofir Gendelman Gazze'de yaşanan kıtlığı yalanlayan açıklamalarda bulunmuştur. Tüm bunlara ek olarak hastanelerdeki yakıt eksikliği yaralılara müdahale edilmesine engel oluyor, ölüm oranını daha da artırıyor ve Gazze'de bulunan hastanelerin büyük bir kısmının hizmet vermemesine sebep oluyor.

UNRWA tesisleri de İsrail tarafından defalarca vuruldu, tonlarca gıda ve ilaç yok edildi. Açlık, susuzluk, soykırım, yerinden edilme ve daha nice eziyete rağmen Gazze halkı direnmeye devam ediyor.



(Fotoğraf: Majdi Fathi / NurPhoto / Getty Images)

5 Haziran 2024

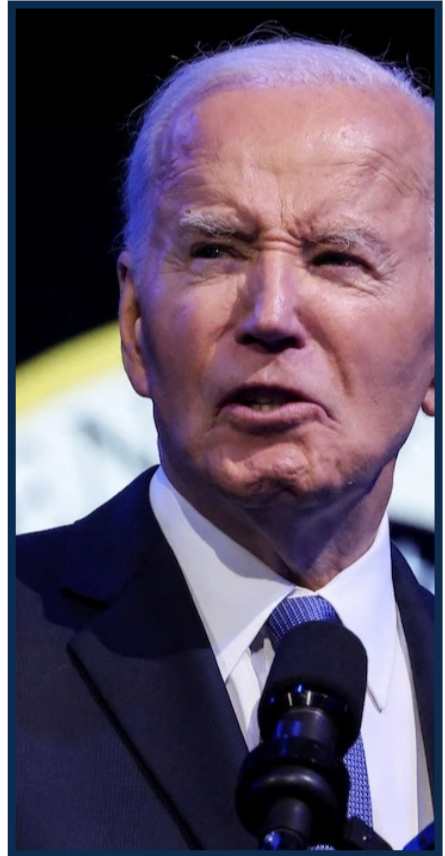
# ABD'NİN İSRAİL'E ASKERÎ YARDIMLARI: 7 EKİM 2023 ÖNCESİ VE SONRASI

**Turgut SAĞLAM**

*(Fotoğraf: Kenny Holston / The New York Times)*

## GİRİŞ

İsrail kuruluşundan bu yana ABD'nin askerî, ekonomik alanlardaki en büyük dış yardım alıcısıdır. ABD askerî yardımları İsrail'in savunma bütçesinin yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır. 7 Ekim 2023 tarihinden sonra ABD Yönetimi 100'den fazla karar alarak İsrail'e savunma desteğinde bulunmuştur. İsrail'in savaş suçları işlediği Uluslararası Adalet Divanı'nda da tespit edilmesine rağmen ve Biden Yönetimi askerî yardımları Leahy Yasası'na göre yapmaması gerekirken, yardımlar yasaya aykırı olarak devam etmektedir. 1948 yılından beri İsrail, ABD'nin Orta-doğu'daki askerî ve ekonomik açıdan en büyük müttefiki ve stratejik ortağı olarak, ABD askerî yardımlarının en büyük alıcısıdır.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## ABD'DE İSRAİL İÇİN YASA

# İSRAİL'İN NİTELİKSEL ASKERİ ÜSTÜNLÜĞÜ (QME) YASASI

QME, onlarca yıldır ABD'nin İsrail'e askeri yardımının kavramsal omurgasını oluşturmuş ve 2008'de ABD yasalarında resmi olarak yer almıştır. Bu yasa, ABD hükümetinin İsrail'in "herhangi bir devletten veya olası devletler koalisyonundan veya devlet dışı aktörlerden gelebilecek her türlü inandırıcı konvansiyonel askeri tehdidi minimum hasar ve kayıpla karşılayarak yenme" yeteneğini sürdürmesini amaçlamaktadır.



(Fotoğraf: EPN/Newscom)



## ABD'DE İSRAİL İÇİN YASA

# SAVAŞ REZERVİ STOK MÜHİMMATI YASASI

ABD yasalarında yer alan, resmî olarak Savaş Rezervi Stok Mühimmatı, WRSA-I Deposu veya İsrail Deposu olarak bilinen bu depo İsrail'in Orta Doğu'da askerî üstünlüğünü sürdürebilmesi için askerî araç ve gereçlerin depolandığı, İsrail için sigorta görevi gören tesislerden oluşmaktadır. 2006'da Lübnan ve 2014'teki Gazze savaşlarında kullanılmıştır.

### *WRSA-I Depolarında Güncel Olarak;*

- Uçaklardan atılan 155mm mermiler
- Güdümlü olmayan mühimmat

- Hassas güdümlü mühimmat
- Karadan karaya, denizden denize seyir füzeleri
- Elektronik anti-radar sinyal karıştırma kapsülleri (navigasyon karıştırıcı ve uzun menzilli füzeleri etkisiz hale getirmek için)
- Karadan havaya atılan füzeler
- Denizden atılan füzeler
- Üst düzey gözetleme, komuta ve kontrol sistemleri parçaları

bulunmaktadır.

## LEAHY YASASI

Amerika Birleşik Devletleri'nin, ağır insan hakları ihlalleri yapan yabancı hükümetlere veya gruplara güvenlik yardımı sağlayamayacağını kararlaştıran yasadır. Ancak ABD yönetimi Şubat 2023'te bu yasaya uyacağını belirten açıklamalar yapsa da 7 Ekim'den sonra yok saydığı için eleştirilmektedir. Bu yasanın İsrail'e uygulanmamasının nedeni olarak "gönderilen askeri yardımın büyüklüğünün nereye gittiğini incelemeyi imkansız hale getirmek" olduğu da görüşler arasındadır.



(Fotoğraf: Probal Rashid / LightRocket / Getty Images)

## 1946-2023 ARASINDA KÜMÜLATİF OLARAK ABD'NİN İSRAİL'E ASKERİ VE EKONOMİK YARDIMLARI

- Askerî Yardım  
**Ortalama 300 Milyar \$**
- Ekonomik Yardım:  
**Ortalama 75 Milyar \$**

## 2016'DA ABD KONGRESİ'NDE ONAYLANAN 2019-2028 YILLARI ARASINI KAPSAYAN İSRAİL'E ASKERİ YARDIM MUTABAKAT ZAPTI (MOU)

- **3 Milyar \$** Askerî Finansman (FMF)
- **5 Milyar \$** Füze Savunma Tahsisatı
- 2023 yılı için 7 Ekim'den önce **3,8 Milyar \$** Füze Savunma tahsisatı ve askerî yardım tahsis etmiştir.



(Fotoğraf: MENAHEM KAHANA / Sputnik Türkiye)

## 2020-2023 ARASINDA ANTI-DRONE YARDIMLARI

7 Ekim'den önce Toplamda 88 Milyon \$ Anti-Drone sistemi yardımı sağlanmıştır.

## F-35 SAVAŞ UÇAĞI ALIMLARI

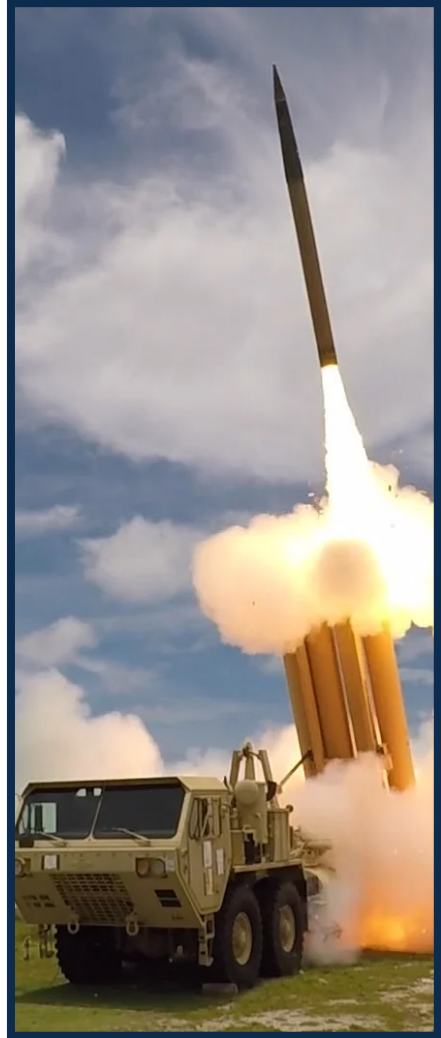
İsrail bugüne kadar ABD'den 50 adet F-35 Savaş Uçağı satın alma anlaşması yapmıştır (36 tanesi teslim edilmiştir).



(Fotoğraf: Ulusavunma)

## FÜZE SAVUNMA PROGRAMI

- 2023 yılı dahil yılda 500 Milyon \$ ortak askeri harcama planlanmıştır.
- ABD, Demir Kubbe, Davut Sapanı ve Arrow-2, Arrow-3 füze savunma sistemlerine mermi üretim ve maddi fon olarak destek olmaktadır.
- Demir Kubbe için Tamir adlı füzeler ABD askeri yüklenicisi Raytheon firması tarafından Arizona'daki tesislerde üretilmektedir.
- ABD'li Raytheon tarafından üretilen Demir Kubbe bataryaları İsrail'i ve altyapısını koruyor; her batarya üç ila dört sabit fırlatıcı, 20 Tamir füzesi ve bir savaş alanı radarından oluşuyor.
- Raytheon firması İsraili Rafael firması ile işbirliği içinde SkyHunter ve Davut Sapanı füze savunma sistemlerini de üretmektedir.



(Fotoğraf: Defence Turk)

## 7 EKİM 2023 SONRASI ABD'DEN İSRAİL'E ASKERÎ YARDIMLAR

7 Ekim 2023'ten bu yana ABD Kongresi, 26.380.000.000 (26 milyar 380 milyon dolar) tutarında ek ödeneği kabul etti ve bu ödenek 23 Nisan 2024'te Başkan Joe Biden tarafından imzalanarak yasalaştırıldı.

7 Ekim'den sonraki süreçte kamuoyuna açıklanan askeri satışlara göre İsrail'e yapılan yardımlar: (Rakamlar en az adetleri ve tutarları ifade etmektedir. Mart 2024 yılına kadar 100'den fazla yardım anlaşması yapılmış ancak sadece 2 tanesinin askeri teçhizat ve silah detayları kamuoyuna açıklandığı için elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.)

- 10 bin tondan fazla askeri teçhizat (Teçhizat: Silah dışındaki savaş gereçleri)
- 106 Milyon \$ değerinde Tank Mühimmatı
- 147,5 Milyon \$ değerinde 155 mm'lik Savaş Uçağı Mermisi
- 7 Ekim'den Aralık 2023'e kadar 230 defa C-17 kargo uçağı ile askeri yardım ve 20 kargo gemisi ile silah ve teçhizat desteğı

### Aralık 2023'e kadar:

- 5400+ adet MK84 bombası (MK84: Savaş uçağı bombası, 925 kg ağırlığındadır. büyük binalar, fabrikalar, enerji merkezleri, köprüler, yer altı sığınaklarını imha etmek için kullanılır.)
- 5000+ adet MK82 bombası (MK82: Savaş uçağı bombası, 227 kg ağırlığındadır. Küçük binalar, müstakil evler, yer hedefleri için kullanılır.)
- 1000+ GBU-39 bombası (GBU-39: Savaş uçağı bombası.)
- 3000 JDAM (JDAM: Güdüm-süz Bombaları Güdümlü "Akıllı" Bombalara Dönüştürebilen Taarruz Mühimmatı.)
- 200 adet kamikaze Drone
- 57000 adet top mermisi



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

7 Ekim-Mart 2024 tarihleri arasında ABD'den İsrail'e silah satışını içeren 100'den fazla satış onaylanmıştır. Biden yönetimi, "acil durum" hükmü uyarınca, Kongre onayını gerek görmeden İsrail'e acil olarak tank ve top mühimmatı sevkiyatına onay vermiştir.

İsrail'e istihbarat desteği, Gazze'deki hedefleri için uydu bil-

gisi sağlamak adına istihbarat personelleri, ABD Hava Kuvvetleri'nden personeller ve teçhizatlar bölgeye konuşlandırılmıştır.

Biden yönetimi İsrail'e 14.3 Milyar \$ tutarında yardım paketini onay için Kongre'ye sunmuştur. Bu talep senatoda onaylanmış, 2024 Mayıs ayı itibarıyla kongrede henüz onaylanmamıştır.

## 14.3 MİLYAR \$ YARDIM TALEBİNİN AYRINTILARI

### **4,4 milyar \$**

İsrail'in Gazze'de kullanması için Savunma Bakanlığı (DoD) fonu

### **4 milyar \$**

Demir Kubbe ve David's Sling (Davut Sapanı) savunma sistemleri için DoD fonu

### **3,5 milyar \$**

İsrail için yabancı askeri finansman

### **1,2 milyar \$**

İsraili Demir Işın lazer tabanlı savunma sistemi için DoD fonu

### **801,4 milyon \$**

Mühimmat Yardımı

### **100 milyon \$**

Dünya Çapında Güvenlik Koruması ve İsrail'e Savaş Yardımı için Dışişleri Bakanlığı fonu

Yardım haricinde satış olarak 50 adet F-15 Savaş Uçağı ve Apache helikopterlerinin satışı da ABD Yönetimi tarafından planlanmaktadır. 7 Ekim sürecinden sonra İsrail, gözetleme için kullanılan insansız hava araçlarından da ABD'li üreticilerden satın almaktadır.

## USS GERALD R. FORD UÇAK GEMİSİ

ABD, teknolojik açıdan en gelişmiş ve en büyük uçak gemisi olan 5000 mürettebatlı USS Gerald R. Ford'u 7 Ekim 2023'ten hemen sonra İsrail'i desteklemek ve çevreden gelecek saldırılara karşı korumak için Doğu Akdeniz'e gönderme kararı almıştır. Ford'dan hemen sonra 20 Ekim'de saldırı grubu gemisi de Doğu Akdeniz'de konuşlandırılmıştır. Bu gemiler korumanın ve gözdağının yanı sıra, İsrail'in silah, teçhizat, mühimmat, istihbarat dinlemesi ihtiyaçlarını da karşılama imkânına sahiptir.



(Fotoğraf: Defence Turk)

## GERALD FORD GEMİSİ'NİN DOĞU AKDENİZ'DE İŞLEVLERİ

- Füze fırlatmalarına karşı İsrail'e erken uyarı sağlamak
- Gözetleme yapmak
- Hava sahasını yönetmek
- İstihbarat sağlamak
- Çevre bölgelerden gelecek uçakları tespit etmek

*USS GF'un ardından USS Dwight D. Eisenhower Uçak Gemisi de bölgeye gönderilmiştir.*

**7 Ekim Sonrası Genel Olarak ABD'den İsrail'e Hibe/Satış Yardımlarının Kategorileri:**

- Uçak Gemisi
- Zırhlı Araçlar

- İstihbarat Desteği
- Füze Savunma Sistemi Desteği ve Füze Üretimi
- Savaş Uçağı Mermisi
- Silah, güdümlü/güdümsüz bombalar, mühimmatlar
- Drone
- Maddi Fon (Dünya Çapında Güvenlik Koruması Ve Savaş İçin Kullanılması)
- Askerî Finansman (Askerî Amaçla Kullanılması)
- Savaş Uçağı, Helikopter Yardımı (Planlanan)

## KAYNAKÇA

*Congressional Research Service. (2023). U.S. Foreign Aid to İsrail. CRS Report.*

*Copp, T. (2023, 10 13). Here's what military assistance the US is providing Israel since Hamas assault. 5 27, 2024 tarihinde <https://www.timesofisrael.com/heres-what-military-assistance-the-us-is-providing-israel-since-hamas-assault/> adresinden alındı*

*Drew, V. (2024). H.Res.1224 - Condemning President Biden's threat to withhold aid and military assistance to Israel. Sonuç Raporu, U.S. Congress.*

*Euronews. (2024, 4 5). ABD'nin kuruluşundan bu yana İsrail'e askeri yardımı 300 milyar dolara ulaştı. 27 5, 2024 tarihinde <https://tr.euronews.com/2024/04/05/abd-nin-kurulusundan-bu-yana-israile-askeri-yardimi-300-milyar-dolara-ulasti> adresinden alındı*

*Hudson, J. (2024, 3 6). U.S. floods arms into Israel despite mounting alarm over war's conduct. 28 5, 2024 tarihinde <https://www.washingtonpost.com/national-security/2024/03/06/us-weapons-israel-gaza/> adresinden alındı*

*Masters, J., & Mellow, W. (2024, 5 29). U.S. Aid to Israel in Four Charts. 30 5, 2024 tarihinde <https://www.cfr.org/article/us-aid-israel-four-charts> adresinden alındı*

*Raytheon Business. (tarih yok). Iron Dome System and SkyHunter Missile. 5 29, 2024 tarihinde <https://www.rtx.com/raytheon/what-we-do/integrated-air-and-missile-defense/iron-dome> adresinden alındı*



Staff, T. (2024, 3 7). Report: US quietly approved more than 100 arms sales to Israel since October 7. 5 27, 2024 tarihinde <https://www.timesofisrael.com/report-us-quietly-approved-more-than-100-arms-sales-to-israel-since-october-7/> adresinden alındı

Stavridis, J. (2023, 1 25). Sending 'Dumb' Weapons From Israel to Ukraine Is Smart. 27 5, 2024 tarihinde <https://jinsa.org/sending-dumb-weapons-from-israel-to-ukraine/> adresinden alındı

Tait, R. (2024, 4 9). Which countries supply Israel with arms and why is Biden reluctant to stop? 5 28, 2024 tarihinde <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/09/us-israel-weapons> adresinden alındı

Takvim Gazetesi. (2023, 10 15). ABD, USS Gerald R. Ford uçak gemisinin ardından işgalci İsrail için ikinci uçak gemisi USS Dwight D. Eisenhower'i yola çıkardı. 5 26, 2024 tarihinde <https://www.takvim.com.tr/dunya/abd-den-israile-ikinci-ucak-gemisi-destegi-5673145/2> adresinden alındı

TRT Haber. (2024, 2 29). 5 27, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abd-tum-katliamlara-ragmen-israile-silah-destegini-surduruyor-840959.html> adresinden alındı

TV 24. (2024, 4 24). ABD Senatosu'ndan soykırımcı İsrail'e yeni katliam desteği! Onayladılar. 5 26, 2024 tarihinde <https://www.yirmidort.tv/dunya/abd-senatosundan-soykirimci-israile-yeni-katliam-destegi-onayladilar-174099> adresinden alındı

25 Haziran 2024

# FİLİSTİN SOSYAL MEDYA ORDUSUNUN YENİ HAMLESİ: **BLOCKOUT AKIMI**

**Şerife Sena ŞEN**

(Fotoğraf: ChatGPT)

## GİRİŞ

İsrail'in Filistin toprakları üzerinde yıllardan beri yaptığı zulüm ve 7 Ekim 2023'ten bu yana gitgide daha da şiddetlenen soykırım, dünya genelinde bir uyanışı ve Filistin hakkında bir bilincin de artışı beraberinde getirmişti. Soykırım, yerinden edilme, açlık, salgın hastalıklar ve daha nice eziyet sebebiyle her dakika can veren Gazze, dünyaya çok büyük dersler vermeye devam ediyor. Özellikle Batılı üniversitelerde ve ülkemizde yapılan eylemler, yürüyüşler, boykot çağrıları, hashtag çalışmaları gibi Filistin direnişine destek akımlarına son günlerde bir yenisi daha eklendi: "Blockout" akımı.

Bu çalışmada "Blockout" akımının ne olduğuna ve Filistin'e destek veren ünlülerin kimler olduğuna dikkat çekeceğiz.

Sadede gelmeden evvel başlıkta yer verdiğimiz "Filistin Sosyal Medya Ordusu" kavramına bir açıklık getirelim.

2021 yılı Ramazan ayında İsrail tarafından Filistin'e yapılan yoğun saldırılar büyük tepki çekmişti. Saldırıların durmasında özellikle X adlı uygulamadan yapılan ve kısa süre içinde gündeme oturan tag çalışmaları, dünya genelinde kamuoyu oluşmasında etkili olmuştu. Filistinliler, destekçilerinin bu tutumundan dolayı çok mutlu olmuş, destekçilerine "Sosyal Medya Ordusu" ifadesini kullanmışlardı. "sosyal medya ordusu" 7 Ekim'den bu yana kesintisiz desteğini sürdürüyor ve bu künyeyi taşımaktan onur duyuyor. O halde "blockout" akımından söz edelim.

## BLOCKOUT AKIMI NEDİR NEYİ AMAÇLAR?

Söz konusu akım, Instagram, X, TikTok gibi platformlarda geniş bir kitleye hitap eden ancak bugüne kadar Filistin'e destek vermemiş, hatta boykot markalarıyla işbirliği halinde olup mazlumun yanında olmak şöyle dursun, zalime destek veren ünlüleri engellemeye yönelik, "dijital giyotin" adı verilen bir akımdır. Dijital giyotinin yaygınlaştırılması, İsrail destekçilerinin takipçi ve etkileşim kaybetmesini amaçlar.



(Fotoğraf: Yeni Şafak)

## PEKİ, FİLİSTİN'E DESTEK VEREN ÜNLÜLER KİMLERDİR?

### Gigi Hadid

Filistin asıllı ABD'li model Gigi Hadid, sosyal medya hesaplarında sık sık Filistinlilerin yanında olduğunu belirtmekte. İsrail'in saldırılarına ilişkin "Dualarım, bu haksız trajediden etkilenen herkesten yana. Bu çatışma her gün masum canlar alıyor ve bunların çoğunu çocuklar oluşturuyor ifadesini kullandı. Hadid, paylaşımlarında insan haklarının ihlalden söz ediyor.

### Zara Larsson

İsveçli müzisyen Larsson, Instagram hesabında Filistin'deki dram karşısında dünyanın Ukrayna'ya verdiği desteği hatırlatarak, "Rusya saldırdığında Ukrayna'ya destek veriliyor ama Filistin'e destek verilmiyor." paylaşımında bulundu.

### Zayn Malik

Pakistan asıllı İngiliz şarkıcı "Özgür Filistin" notuyla destek fotoğrafı paylaşmıştı.

### **Dwayne Johnson**

ABD'li oyuncu, Instagram hesabında çatışmalardan duyduğu üzüntüye dikkat çekti "Çözüm için, masum hayatlar için dua ediyorum." paylaşımında bulundu.

### **Yusuf İslam**

İngiliz sanatçı, "İnsanlık: Kaybedilmiş Dava?" başlıklı bir paylaşımında bulunarak, "Yanlış yanlışı düzeltemez. Yaşama, barınma ve kimlik sahibi olma hakları herkes içindir. Barışın masada bir yeri olması için kalplerimizi açık tutalım." ifadesini kullandı.

### **Bella Hadid**

Filistin asıllı ABD'li model "Her gün ölüm tehditleri alıyorum. Telefon numaram sızdırılmış ve ailem tehlikede. Artık sessiz kalmayacağım. Korku bir seçenek değil. Filistin'deki insanlar ve çocuklar, özellikle Gazze'dekiler, sessiz kalmamıza dayanamazlar. Biz değil, onlar çok cesur. Gazze'ye yapılan saldırılarda hayatını kaybeden ve aile üyelerini kaybeden çocuklar için yas tutuyorum." paylaşımında bulundu.

### **Türkan Şoray**

"Savaş bir insanlık suçudur. Halen Gazze'de bebekler, çocuklar, masum insanlar ölüyor. Verdiği acı dayanılmaz. Bu savaş lanetliyorum! Bu katliamı engellemek için dünyayı yönetenlerin neyi beklediğini merak ediyorum. Duam bir an önce bu insanlık dramı sona ermesi için..."

### **Hülya Koçyiğit**

"Gazze'de insanlar, dünyada insanlık ölüyor. Yüreklerimiz dayanmıyor. Bu zülme, bu vahşete dünyanın 'Dur' demesi için daha kaç masum sivilin can vermesi gerekiyor? Yazıklar olsun!"

### **Ferhat Göçer**

"Bir insan, hekim, sanatçı olarak... Gazze'de hastaneyi vurmamak bir insanlık suçudur. Sivil insanları hedef alan zihniyeti lanetlemeyen, bu canavarlığa sessiz kalan tüm uluslararası kurumları acilen yaptırım uygulamaya, bölgedeki barış için hızlıca harekete geçmeye çağırıyorum. Neticede insan, dünyayı kendisi gibi bilir... Kirliliğe dünya da kirlidir... Diğer kirlilerden ayırmak için 'mağdurum' diye kendini kandırır..."

### **Berk Atan**

X hesabında #GazaStarving etiketiyle yaptığı paylaşımında "Gazze'de çocuklar açlıktan ölüyor. Sadece ufak bir empati bile insanın gözünü dolduruyor. Daha ne kadar suç işlenebilir ve daha ne kadar kötü olabilir dedikçe daha fazlası olması çok acı." ifadesini kullandı. "Tüm dünyanın gözü önünde Gazze'de Filistin halkına dehşet yaşatılıyor. Bu resmen kılıfına uydurulmuş bir sivil katliamına dönüştü. Binlerce masum çocuk hayatını kaybediyor ve dünyaya sadece izliyor." dedi.

### **Hakan Ural**

Saldırıların 9. gününde yaptığı paylaşımında "2023 yılında Gazze'de 2 milyon insan dokuz gündür susuz, elektriksiz, ilaç ve yemek yok. Hiçbir hasta yardım alamıyor. Çocuklar ölüyor. Morglar ağzına kadar dolu ve 24 saat üstlerine bomba yağıyor. Günaydın." dedi.

### **Gülse Birsal**

"Hastane bombalamak savaş suçudur; insanlık suçudur! Şiddeti durdurun! Savaşı durdurun!"

### **Emre Kınay**

"Günahsız çocukların, kadınların ve hastaların olduğu bir hastaneyi bombalamak... Dünyanın gözünün önünde yaşanan bu katliamın durdurulması gerekli. Çok üzücü ve kahredici! Lanet olsun."

### **Nebahat Çehre**

"Aklım da, kalbim de asla kabul etmeyecek. Hastaneyi vurmak ne demek?"

### **Melek Baykal**

"Bir yerde savaş varsa, orada ölen yalnız günahsız çocuklar değildir. Vicdandır, merhamettir, sevgidir, empatidir, hayallerdir... Filistin; dualarımız seninle..."

### **Haluk Levent**

X hesabından İbranice yaptığı paylaşımında "İsrail halkına, size ne söylendi bilmiyorum ama geçmişte soykırıma uğramış bir halkın torunları olarak Filistin'deki soykırıma son verin." dedi. Bu paylaşımı sosyal medyada büyük ses getiren ünlü isim, sık sık Filistin'e destek paylaşımlarıyla dikkat çekiyor.

## SONUÇ

Filistin’de yaşanan insani kıyım devam ederken, dünyanın dört bir yanında kamuoyu oluşturmak ve bu zulmü herkese duyurmak adına çeşitli çalışmalar ve akımlar yapılıyor. Blockouttr akımı da bunlardan biri ve şimdiye kadar engel listesine dâhil olan ünlülerin büyük bir takipçi kitlesi kaybettiği biliniyor. Söz gelimi bugüne kadar Selena Gomez 100 bin takipçi, Zendaya 153 bin takipçi, Kim Kardashian 780 bin takipçi, Kylie Jenner 540 bin takipçi, Billie Elish 1.1 milyon takipçi kaybetti. “Blockout” akımı dünyada yayıldıktan sonra Türkiye’den sosyal medya kullanıcıları bu akıma destek verdi ve “#blockouttr” tag’ini oluşturdular. Türkiye’de ünlülerin tepkilerinde artış görüldü. Bu durum, doğru hamlenin doğru şekilde uygulandığı takdirde çok kısa bir süre zarfında sonuç verebileceğini gösteriyor.



(Fotoğraf: ChatGPT)

5 Haziran 2024

# GAZZE'DE IŞIKLARI YANAN TEK BÖLGE: **NETZARİM KORİDORU**

**Turgut SAĞLAM**

(Fotoğraf: Mepa News)



## GİRİŞ

Netzarim Koridoru, İsrail'in 7 Ekim 2023'ten sonra oluşturduğu Gazze Şeridi'nin güneyinde yer alan ve doğudan batıya, İsrail sınırından Akdeniz'e kadar uzanan 2 km genişliğinde, 7 km uzunluğunda stratejik bir bölgedir. İsmi 2005 yılında Gazze'de İsrail'in yok ettiği Netzarim yerleşim merkezinin adından almakta ve Gazze'nin kuzeyi ile güneyini birbirinden ayırmaktadır. Bu koridor, İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki askeri operasyonlarının ve kontrolünün kilit noktalarından biridir.

Koridorun kontrolü, İsrail için hem askeri hem de lojistik açıdan büyük önem taşımaktadır. İsrail ordusu, bu koridorda üsler kurarak, sivil yapıları ele geçirip evleri yıkarak bölgedeki askeri varlığını sağlamlaştırmaktadır. 2024 yılı Nisan ve Mayıs aylarında İsrail güçleri koridorda bölgeyi kontrol etmek amacıyla üç ileri operasyon üssü kurmuştur.



(Fotoğraf: Mepa News)

## NETZARİM KORİDORU

Netzarim Koridoru bir Gazze'li kadının ifadesi ile "Gazze'de ışıkları yanan tek bölgedir".

Koridor bölgesi eski İsrail başbakanı Ariel Şaron'un Gazze'de sürekli kalmak için planladığı Beş Parmak Planı'nın ikinci ayağını oluşturmaktadır. 2005'te İsrail'in Gazze'den çekilmesi sonucunda plan akamete uğrasa da koridor şu anda İsrail'in Gazze'de denize çıkışını sağlamakta ve Amerika'nın inşa ettiği yüzer iskeleye ve doğrudan Akdeniz'e bağlanmaktadır. Etrafında 1 kilometrelik bir tampon bölge bulunacak şekilde plan

lanmıştır. Koridor şu anda İsrail ordusunun askeri mühendislik birimi olan Birim 601 tarafından tampon bölge planlarının bir parçası olarak çevredeki binaları yıkarak, çevrede engel oluşturan okul vb binalara el koyup onları da karakola çevirerek inşası devam etmektedir. Koridor aynı zamanda Gazze'nin kuzeyi ile güneyini birbirinden ayırarak, Gazze halkının hareketini kontrol altına almak amacı taşımaktadır. Koridor aynı zamanda 7 Ekim'den sonra İsrail'in yardımları kontrol amacıyla açtığı Kapı 96 ile Netzarim Koridoru birbirine bağlanmaktadır.



[“...Kapı 96 ile Netzarim Koridoru birbirine bağlanmaktadır”

Fotoğraf: Netzarim Koridoru Bölgesi, T. Sağlam / Kudüs Çalışma Grubu)

7 Ekim 2023'ten hemen sonra koridor bölgesi Gazze'yi ikiye bölmek üzere ilerleyen İsrail birlikleri için ilk hedefler arasında olmuştur.

Gazze'deki yetkili hükümet Hamas, ateşkes müzakerelerinde İsrail'in koridoru boşaltmasını da şart koşmuştur. Bu şartın sebeplerinden birisi de bu koridorun Gazze'nin güneyinden

kuzeyinde uzanan devasa Selahaddin Otoyolu'nu kesmesidir. Bu otoyol Gazze halkının güvenli bölgelere erişimi için de kullanılmaktaydı. Hamas'ın şartı ile ilgili Le Beck International istihbarat şefi Michael Horowitz İsrail'in birkaç aylığına koridoru terk edebileceğini ancak büyük inşaat ve çevresel yıkıma bakılacak olursa tekrar geri döneceğini belirtmektedir.

## KORİDORUN AMACI

Netzarim Koridoru'nun birincil amacı, İsrail'in Gazze'deki askeri operasyonlarını ve lojistik destek hatlarını korumaktır. İsrail ordusu bu koridorda ileri karakollar kurarak, Gazzelilerin kuzey güney arasındaki hareketini kontrol altına almakta ve operasyonlar düzenlemektedir. Bu noktada bir örnek ile Gazzelilerin koridor dolayısı ile yaşadığı sorunu aktarmak gerekir: 37 yaşındaki Gazzeli Jumaa Abu Hasira, çatışmaların azaldığı ve ailelerin tekrar kuzeye gidebileceğine dair söylentilerin yayıldığı sırada koridora yaklaşırken askerlerin havaya ateş açtığını, göz-

altına alındığını, işkence gördüğünü belirtmiştir. Koridorun inşası sırasında, çevredeki yapılar yıkılarak geniş bir tampon bölge oluşturulmuştur. Bu bölgedeki yıkılması planlanan yapılar arasında Türk Hastanesi, El Ezher Üniversitesi kampüsü, Cuhur ed Diyk köyü ve Şarm parkları bulunmaktadır. İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Mayıs ayında verdiği röportaja göre İsrail askerleri savaştan sonra da Gazze içinde bulunacak ve koridor bu amaç için de hizmet sağlayacaktır. Hâli hazırda koridor İsrail askerlerine hızlı bir şekilde dağılma ve esneklik kazandırmaktadır.



(Netzarim Koridoru'nda İsrail'in kurduğu karakollardan bir görüntü.  
Fotoğraf: Haaretz)



(Netzarim Koridoru bölgesinde "Üsse Hoş Geldiniz" yazan bir duvar yazısı  
Fotoğraf: Haaretz)

## KORİDORUN STRATEJİK ÖNEMİ

Netzarim Koridoru, İsrail'in Gazze Şeridi üzerindeki askeri varlığını pekiştirmesi ve denize çıkışı sağlaması açısından büyük stratejik öneme sahiptir. Koridor boyunca uzanan 749 numaralı otoyol, İsrail'in bölgeye yönelik saldırı ve askeri hareketlerini kolaylaştırmak amacıyla inşa edilmektedir. Bu koridor, Gazze'deki savaşın "üçüncü aşaması" kapsamında aktif olarak kullanılmakta olup, İsrail'in operasyonlarını daha etkili bir şekilde gerçekleştirmesine olanak tanımaktadır. Koridor bölgesi ile ilgili Eski IDF (İsrail Savunma Kuvvetleri) sözcüsü Yarbay Jonathan Conricus koridor için "en elverişli arazi ve askeri amaçlara uygun" olarak belirtmiştir. IDF koridor sayesinde Gazze'nin doğusunda batısına 7 dakikada ulaştıklarını, kuzeye ve merkeze engel olmadan erişebildiklerini belirtmektedir.



(Fotoğraf: Medyascope)

ABD, resmî açıklamasına göre Gazze'ye yardımların daha iyi ulaştırılması amacıyla koridorun bittiği noktaya deniz iskelesi kurmuştur. Bu yüzer iskele için 7 dönümlük bir alan boşaltılmıştır. 2024 Mayıs ayı itibariyle İskele için 250 bina, koridor için ise 750 bina yıkılmıştır. Netzarim Koridoru, Amerikan deniz iskelesi'ne bağlanarak iskele

aracılığı ile askeri ve lojistik yardımını sağlamaktadır. İskele deniz dalgaları ve fırtına sebebiyle sık sık zarar görmekte ve inşası durdurulmakta, Aşdod Limanı'na geçici olarak taşınmakta ve tekrar koridor ucuna taşınmaktadır. İskelenin kurulması Gazze'de İsrail'in uzun vadeli bir planının parçası olarak değerlendirilmektedir.



(ABD Merkez Komutanlığı'nın sağladığı görüntüde, Amerikan ve İsrail güçlerinin 16 Mayıs 2024'te Gazze Şeridi kıyısına Trident İskelesi'ni yerleştirdiği görülüyor. Fotoğraf: AP / ABD Merkez Komutanlığı)

## İSRAİL AÇISINDAN KORİDORUN ÖNEMİ

### Askeri Kontrol ve Operasyonlar

Netzarim Koridoru, İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki askeri operasyonlarını etkin bir şekilde yürütmesine olanak tanımakta, ileri karakollar ve üsler kurarak, İsrail ordusu bölgedeki askeri varlığını sağlamlaştırmaktadır.

### Denize Erişim

Koridor, İsrail'in Gazze'de denize çıkışını sağlayarak stratejik deniz bağlantılarını, ABD'den sağlanan her türlü yardıma ulaşmaya ve kontrol etmesine imkân sağlamaktadır.

### Lojistik ve İkmal

Koridor, İsrail'in askeri ve lojistik destek hatlarını

korumasını sağlamaktadır. 749 numaralı otoyolun inşası, bölgedeki askeri hareketliliği ve ikmalî kolaylaştırmaktadır.

### Hareket Kontrolü

Koridor, Gazze Halkı'nın hareket kabiliyetini kontrol altına alarak, Gazze'nin kuzeyinden güneye ve ters yönde gerçekleşen hareketleri sınırlandırmaktadır.

### Tampon Bölge Oluşturma

Koridor çevresinde oluşturulan geniş tampon bölge, İsrail'in güvenliğini artırmaktadır. Tampon Bölge sayesinde uzun vadeli olarak Gazze'deki işgal varlığını garanti altına alma imkânını elde etmektedir.



## FİLİSTİN VE GAZZE HALKI AÇISINDAN KORİDORUN YOL AÇTIĞI SORUNLAR

### Hareket Kısıtlaması

Koridor, kuzeyden güneye ve ters yönde serbestçe hareket etmelerini kısıtlamakta, işgal altında daha en önemli ikmal yolları kesilmektedir. İsrail'in koridorda kalıcı olması durumunda gelecekte de Gazze için işgal devam edecektir.

### Yapıların Yıkımı

Koridor boyunca ve tampon bölge içerisinde bulunan yapıların yıkılması, önemli sivil ve kamu binalarının kaybına neden olmaktadır (örneğin, Türk Hastanesi, El Ezher Üniversitesi kampüsü). Yıkılan yapıların mahiyeti İsrail'in Savaş suçlarına yenisini eklemektedir.

### Toprak Kaybı

Gazze'nin stratejik bölümünün İsrail kontrolüne geçmesi,

halkın yaşam alanlarının daralmasını, toprak kaybına ve işgalin uzun vadede devamına yol açmaktadır.

### Ekonomik Etkiler

Koridorun ve 749 otoyolunun inşası, savaştan sonra İsrail'in kalıcı olma ihtimali bölgedeki ticari faaliyetleri, tarım ve ticaret alanlarında yıkımları ve sonuç olarak ekonomik ve psikolojik bir yıkımı beraberinde getirmektedir. Savaş sırasında ise Gazze'nin direnişini zorlaştırırken yardım imkânlarını da kısıtlamaktadır.

### Uzun Vadeli İşgal

İsrail'in planladığı kalıcı askeri varlığı, sürekli çatışma ortamı ve Gazze'ye 2005'ten beri uygulanan ablukanın daha da ağırlaşmasına sebep olacaktır.

## OCAK 2025 İTİBARIYLA NETZARİM KORİDORU EKSENİNDE GELİŞMELER

2024 Aralık ayında yayınlanan bir araştırma dosyasında Netzarim Koridoru'na erişim sağlayan Selahaddin ve El Raşid otoyolları çevresine izinsiz giren (kuzeyden güneye göç etse dahi) herkesin vurulacağı belirtiliyor (Atlantic Council, 2025). Haaretz gazetesi araştırmasına göre koridor civarında 'hayali bir çizgi' çizilmiş ve 190 sivil bu şekilde öldürülmüştür (Haaretz, 2024). 19 Ocak'ta HAMAS ile İsrail arasındaki ateşkes yürürlüğe girdi. İlerleyen haftalar içerisinde siviller kuzeye doğru geçerken (evlerin dönerken) Netzarim Koridoru bölgesinden geçmeye başladılar. 15 ay sonra koridor topraklarına giriş ve geçiş serbest hale gelmiş oldu (JPOST, 2025). Koridorun yok sayılması sayılabilecek bu yürüyüş, Gazze'de işgal güçlerinin çizdiği güvenlik çizgilerinin silikleşmeye başlamasına yol açabilir. Ateşkesin planlandığı gibi ilerlemesi halinde kuzeye doğru dönüşler aynı zamanda İsrail'in kuzeyi kontrol

etme planlarının da hali hazırda geçersiz kalabileceğini gösteriyor. Bu durumu şu şekilde açıklarsak daha iyi anlaşılabilir; sadece 27-28 Ocak günlerinde güneyden kuzeye yaklaşık 300 bin Gazzeli geçiş yaptı (AJ, 2025).

İsrail'in ABD'den talebi doğrultusunda, ABD'li özel güvenlik şirketlerinin de içinde olduğu (Safe Reach Solutions ve UG Solutions) bazı güvenlik şirketleri, uluslararası bir konsorsiyum tarafından koridor bölgesindeki hareketliliği ve asayışı denetlemek için görevlendirildi (The New Arab, 2025). Denetim Gazze Şeridi boyunca uzanan Selahaddin Otoyolu'ndan geçen araçların denetimini, güneyden kuzeye silah geçişini önlemeyi ve sivillerin güvenli geçişini sağlamayı amaçlıyor. Denetimi yerinde incelemek için Donald Trump'ın Ortadoğu temsilcisi Steve Witkoff koridor bölgesinde bir inceleme yapacağını duyurdu (AA, 2025).

İsrail için ateşkesin fazlasıyla kırılğan olduğu, ateşkesi bitirebilecek herhangi bir sebebi hasretle bekledikleri bölgeye aşına herkes tarafından gözlemlendi. Koridorun kuzeye geçen insanlara sadece esir değişiminde yaşadığı düşünülen bir prob-

lemden dolayı ateş açıldı (AJ, 2025).

28 Ocak itibarıyla Netzarim Koridoru bölgesinde güneyden kuzeye geçişler sürüyor ve geçişlerin İsrail tarafından durdurulması adeta pamuk ipliğine bağlı görünüyor.



(Gazzeliler 27 Ocak'ta Gazze Şeridi'nin güneyi ile kuzeyi arasını kesen Netzarim Koridoru'nu geçmek için, Gazze'nin kıyı şeridindeki el-Raşid Caddesi'nde yürüyor.  
Fotoğraf: Omar al-Qattaa / AFP / Getty Images)

## SONUÇ

Netzarim Koridoru, Gazze Şeridi'nde stratejik bir bölge olarak İsrail'in askeri ve lojistik planlarının merkezinde yer almaktadır. Koridorun inşası, İsrail'in Gazze'deki varlığını sabitlemek, askeri operasyonları destekleme ve Gazzelilerin, Hamas'ın hareket alanını daraltma/kontrol altına alma stratejisi net olarak göstermektedir. Koridorun çevresindeki yapıların yıkılması ve geniş bir tampon bölge oluşturulması, İsrail'in bu bölgedeki askeri varlığını pekiştirmektedir. İsrail'in Gazze'deki stratejik hedefleri doğrultusunda Netzarim Koridoru, Ariel

Şaron'un uyguladığı stratejiye de uygun olarak uzun vadeli bir planın (Gazze'de İsrail Varlığı) önemli ayaklarından birisini oluşturmaktadır.

19 Ocak 2025'te yürürlüğe giren HAMAS-İsrail arasındaki ateşkes süreci kırılğan bir şekilde devam ettiği gözlemlenmiştir. Bu süreçte daha önce güneye göç ettirilen Gazzelilerin topluca kuzeye geçişi Netzarim Koridoru üzerinden yapılmaktadır. Kuzeyin tekrar yapılaşmaya başlaması, Netzarim Koridoru'nun kuzeyi kontrol etme fonksiyonunu geçersiz kılabileceği gözlemlenmektedir.

## KAYNAKÇA

AA. [2024, 04 29]. Hamas claims mortar attack on Israeli forces at Netzarim Corridor in Gaza. 06 19, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/hamas-claims-mortar-attack-on-israeli-forces-at-netzarim-corridor-in-gaza/3205631> adresinden alındı

AA. [2025, 01 22]. Trump's Mideast envoy says he will travel to region for Gaza ceasefire inspections. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/trumps-mideast-envoy-says-he-will-travel-to-region-for-gaza-ceasefire-inspections/3459620> adresinden alındı

Actafabula. [2024, 05 18]. İsrail'in Gazze'deki stratejik koridoru savaş sonrası planları hakkında neler söylüyor? 06 18, 2024 tarihinde <https://actafabula.net/israilin-gazdedeki-stratejik-koridoru-savas-sonrasi-planlari-hakkinda-neler-soyluyor/> adresinden alındı

AJ. [2025, 01 26]. Al Jazeera reporter caught in Israeli gunfire at Gaza's Netzarim Corridor. [https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2025/1/26/al-jazeera-reporter-caught-in-israeli-gunfire-at-gazas-netzarim-corridor?traffic\\_source=rss](https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2025/1/26/al-jazeera-reporter-caught-in-israeli-gunfire-at-gazas-netzarim-corridor?traffic_source=rss) adresinden alındı

AJ. [2025, 01 27]. WATCH: Palestinians return home to widespread destruction in northern Gaza. <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2025/1/27/live-israel-set-to-let-palestinians-return-to-north-gaza> adresinden alındı

Al Quds. [2024, 04 20]. "Netzarim Corridor"... "Haaretz" reveals the construction of two settlement outposts in Gaza. 06 19, 2024 tarihinde <https://www.alquds.com/en/posts/117382> adresinden alındı

Atlantic Council. (2025, 01 06). The Netzarim Corridor: Tragedy, death, and an obstacle to a lasting ceasefire. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/gaza-ceasefire-netzarim-corridor/> adresinden alındı

Cooper, H., & Schmitt, E. (2024, 06 18). U.S. Pier for Gaza Aid Is Failing, and Could Be Dismantled Early. 06 21, 2024 tarihinde <https://www.nytimes.com/2024/06/18/us/politics/gaza-pier-israel-aid.html> adresinden alındı

Foreign Policy. (2025, 01 27). Thousands Return to Northern Gaza After Last-Minute Hostage Dispute. <https://foreignpolicy.com/2025/01/27/israel-northern-gaza-hostages-hamas-trump-resettlement-lebanon/> adresinden alındı

Frantzman, S. J. (2024, 05 26). The IDF has the Netzarim corridor and Gaza border today - what comes next? - analysis. 06 17, 2024 tarihinde <https://www.jpost.com/israel-hamas-war/article-803747> adresinden alındı

Haaretz. (2024, 12 18). 'No Civilians. Everyone's a Terrorist': IDF Soldiers Expose Arbitrary Killings and Rampant Lawlessness in Gaza's Netzarim Corridor. <https://www.haaretz.com/israel-news/2024-12-18/ty-article-magazine/.premium/idf-soldiers-expose-arbitrary-killings-and-rampant-lawlessness-in-gaza-netzarim-corridor/00000193-da7f-de86-a9f3-fefff2e50000?gift=05d5f642d2294f38aede6e1c1a06e5ca> adresinden alındı

JPOST. (2025, 01 27). The Netzarim Corridor: A case study for Israel's lack of vision in Gaza - analysis. <https://www.jpost.com/middle-east/article-839451> adresinden alındı

Mepa News. (2024, 02 22). İsrail'in Gazze'yi ikiye böldüğü 'Netzarim Koridoru' nedir? 06 17, 2024 tarihinde <https://www.mepanews.com/>: <https://www.mepanews.com/israilin-gazzeyi-ikiye-boldugu-netzarim-koridoru-nedir-65145h.htm> adresinden alındı

Michaeli, Y., Peleg, B., & Scharf, A. (2024, 04 18). Housing, Showers, Electricity: These Are the Outposts the Israeli Army Is Building in the Heart of Gaza. 06 19, 2024 tarihinde <https://www.haaretz.com>: <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2024-04-18/ty-article-magazine/.premium/housing-showers-electricity-these-are-the-outposts-the-idf-is-building-in-central-gaza/0000018ef1da-dbb3-a3bf-f5df02120000> adresinden alındı

Morris, L., Hill, E., Granados, S., & Balousha, H. (2024, 05 17). What Israel's strategic corridor in Gaza reveals about its postwar plans. 06 19, 2024 tarihinde <https://www.washingtonpost.com>: <https://www.washingtonpost.com/world/2024/05/17/gaza-israel-netzarim-corridor-war-hamas/> adresinden alındı

The New Arab. (2024, 02 22). What is Israel's 'Netzarim corridor' that is set to split Gaza in two? 06 20, 2024 tarihinde <https://www.newarab.com/>: <https://www.newarab.com/news/what-israels-netzarim-corridor-splitting-gaza-two> adresinden alındı

The New Arab. (2025, 01 23). <https://www.newarab.com>: <https://www.newarab.com/news/us-security-contractors-deployed-near-gazas-netzarim-corridor> adresinden alındı

The Times Of Israel. (2024, 06 15). US to temporarily remove aid pier from Gaza coast again due to bad weather. 06 19, 2024 tarihinde <https://www.timesofisrael.com>: <https://www.timesofisrael.com/us-to-temporarily-remove-aid-pier-from-gaza-coast-again-due-to-bad-weather/> adresinden alındı

22 Temmuz 2024

# HAREDİ YAHUDİLERİ'NİN ZORUNLU ASKERLİK SORUNU

Şerife Sena ŞEN

(Fotoğraf: Wikimedia Commons)



## GİRİŞ

Dünya üzerindeki birçok topluluktan toplumsal, ideolojik, dini vb. yönlerden ayrılan Yahudiler, kendi içinde de belli başlı birtakım gruplara ayrılıyor. Günümüzde en büyük dini hareketler olarak kabul edilen Ortodoks Yahudilik (Haredi Yahudilik, Modern Ortodoks Yahudilik), Muhafazakâr Yahudilik ve Reform Yahudiliği bu gruplardan bazılarıdır.

Bu yazıda, 9 milyon civarındaki İsrail nüfusunun yaklaşık %12'sini oluşturan ve "Ultra Ortodoks" ismiyle anılan Haredi Yahudileri'ne ve Haredi Yahudilerinin zorunlu askerlik sorununa değineceğiz.



(Fotoğraf: BBC News)

## HAREDİ YAHUDİLERİ KİMLERDİR?

Ultra Ortodoks Yahudiler yani Haredi Yahudileri, Yahudiler içerisinde en katı dini görüşe sahip olan guruptur. Zaten Haredi kelimesi de dindar anlamına geliyor. Haredi Yahudileri Siyonizm'i reddediyor ve inançlarında Tevrat'a ve eski Yahudi ideolojik kökenlerine bağlılar.

İsrail'de büyük çoğunluğu Batı Kudüs'teki Meaşerim Mahallesi'nde ve başkent Tel Aviv yakınlarındaki Bney Brak kentinde yaşayan Haredi Yahudilerinin bir kısmı da ABD ve Avrupa ülkelerinde yaşıyor.

Laik Yahudilerle aralarında pek çok görüş ayrılığı olan Harediler; genellikle siyah giyinir, kipa ve büyük siyah şapkalar takar, zülüflerini uzatır. Kılık kıyafet konusundaki bu tutumlarının bir kısmını inançları, bir kısmını da geleneklerinin gereği

olarak sürdürmektedirler. Siyah giyinmenin Batı Avrupa'daki kılık kıyafet normlarından geldiğini, bugün de aynı cemaat ruhunu yaşatmak ve gösterişten kaçınmak için siyahı tercih ettiklerini söylerler. Başlarına taktıkları "kipa" isimli takkenin Tevrat'tan gelen bir emir olduğunu ve ibadet ederken Allah'ın sürekli kendilerinin üzerinde olduğunu hatırlamak için taktıklarını ifade ederler. Zülüflerini uzatmalarının sebebi ise Tevrat'ta saç kenarlarının kesilmemesi için bir emir olduğuna inanmalarındandır.

Harediler, İsrail devleti ve içindeki Yahudilerin yaşamlarının demokrasi ilkelerine, Siyonizmin değerlerine ve insanlar tarafından çıkarılan yasalara göre değil, Yahudi yasalarına ve Tevrat öğretilerine göre yönetilmesi gerektiğini düşünüyor.

## HAREDİ YAHUDİLERİNİN ZORUNLU ASKERLİK KARARINA KARŞI DİRENİŞİ

İsrail'de yıllardır Ultra Ortodoks Yahudilerin de askere alınması konusu tartışılıyordu. 7 Ekim 2023'ten bu yana devam eden Gazze soykırımı sürecinde bu tartışmalar daha da alevlendi. İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant konuyu şu şekilde gündeme getirdi:

“**Askerlik yükünü taşımak ulusal bir görev. Toplumun tüm kesimleri bu yükü omuzlamalı.** Askere alım uygulamalarında bir uzlaşmaya varmalıyız ve **ultra Ortodoksları da askere almalıyız.**”

Gallant'ın başlattığı tartışmaya İsrail Savaş Kabinesi Üyesi Benny Gantz da X platformunda yaptığı paylaşım- la katıldı ve bunun “*güvenlikle ilgili, milli ve sosyal bir ihtiyaç*” olduğunu ifade etti.

Yasama ve yürütme organlarının kararlarını beğenmeyen Harediler, sokaklarda gösteriler düzenlemeye başladı.



(Fotoğraf: AHMAD GHARABLI / AFP / Getty Images)

Sefarad Hahambaşı İzhak Yosef ise bu protestolar kapsamında kritik bir açıklamada bulundu:

“Eğer bizi **ordu-ya katılmaya zorlarsa** hepimiz ülke dışına çıkarız. **Bilet alıp gideriz.**”

Laiklerin devleti tehlikeye attığını iddia eden Yosef, “*Tevrat olmadan, dini okullar olmadan ordunun hiçbir başarısının olmayacağını*” ve “*İsrail ordusunun Tevrat’a inanan dindarlar sayesinde başarılı olduğunu*” ileri sürdü.



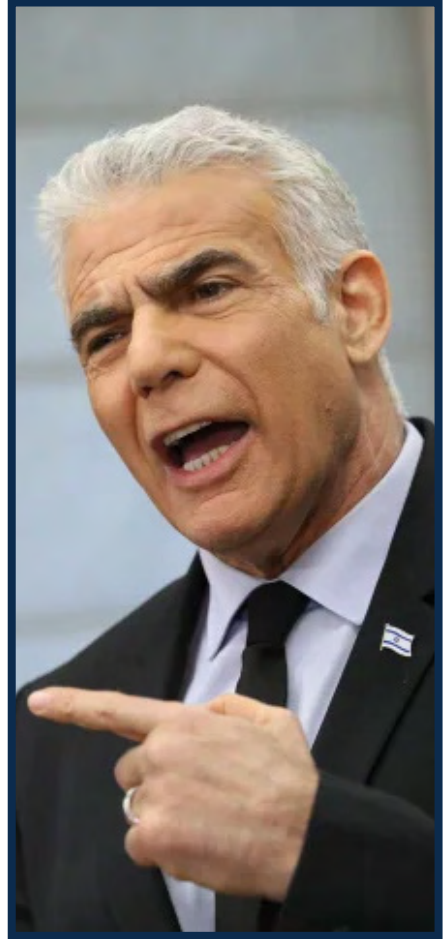
(Fotoğraf: TRT Haber)

İsrail'in eski başbakanlarından muhalefet lideri Yair Lapid hahambaşının sözlerine tepki gösterdi.

“

Haham Yosef'in sözleri utanç verici ve **hayatlarını ülke için feda eden İsrail askerlerine bir hakaret.** Haham Yosef bir devlet çalışanı, maaşını devletten alıyor, **devleti tehdit edemez.** Ordudan her kim kaçarsa kaçsın, **İsrail devletinden bir kuruş alamaz.**

”



(Fotoğraf: Noam Revkin Fenton/Flash90 / The Times Of Israel)

Harediler zorunluğu askerliği reddediyor ve üç yıl boyunca askeri üniformayla hizmet etmek yerine Tevrat kurslarında (Yeşiva) eğitim hakkı talep ediyor. Yahudi öğretilerini koruyarak İsrail'e ilahi koruma sağladıklarını ve devletin ilerlemesine katkıda bulduklarını iddia ediyorlar. Orduda Yahudi öğretilerini sürdürmenin zor olduğunu savunuyorlar.

Öğretilerine göre, Ultra-Ortodoks Yahudiler, Tevrat çalışmayı, İsrail'in hayatta kalmasının garantisi ve 'İsrail halkını koruyacak manevi bir silah' olarak görüyor.

Ultra-Ortodoks Yahudiler, dindar bir Yahudi'nin rolünün 'savaşmak değil, Tevrat'ı öğrenmek' olduğunu savunan, Knesset ve hükümetteki siyasi temsilcilerinin baskısıyla askerlik hizmetinden muaf tutuldu.



(Fotoğraf: Independent Türkçe)

## SONUÇ

Siyonizm'i, devletin demokratik yasalarla yönetilmesini reddeden ve gerek dış görünüş gerekse yaşam tarzı olarak kendini diğer Yahudilerden soyutlayan Harediler; orduda Yahudi öğretilerini sürdürmenin zor olduğu gerekçesiyle askerlik yapmayı reddediyordu. Büyük krizlere sebep olan bu tartışmalar yaşanırken Harediler protestolar düzenledi ve yönetim üzerinde baskı oluşturdu. Bu çalışmalarını Haredilerin lehine oldu ve askerlik hizmetinden muaf tutuldular.



(Fotoğraf: Mostafa Alkharouf / Anadolu Ajansı)

10 Ağustos 2024

# AKSA: İSRAİL'İN TAM İŞGALİ ALTINDA OLMAYAN FİLİSTİN'İN SON KÜÇÜK KÖŞESİ

Turgut SAĞLAM

(Fotoğraf: Abbas Momani / AFP / Getty Images)



## AKSA TUFANI SONRASI KUDÜS VE MESCİD-İ AKSA'DA NE DEĞİŞTİ?

“

...Aksa Tufanı isminin verilmesinin sebebi, tufanın bütün kötülükleri silip süpürme özelliğine sahip olmasıdır. Peki silip süpürmek istedikleri şey nedir? İşgali sonlandırmak amaç değildir, zulmü ortadan kaldırmak da değildir, **aslında mutlak kötülüğü ortadan kaldırmak olabilir.** Çünkü insanlar mutlak kötülüğün ne olduğunu ne olduğunu bilmiyorlardı ve inanmıyorlardı. **Bütün insanlık canlı olarak mutlak kötülüğün ne olduğunu görmüş oldu.** Aksa Tufanında, kötülüğü yeryüzünden silmek bağlamında Nuh tufanının payı vardır. Ta ki **insanlar bu tufan sayesinde yeni değerler ile tanışsın.**

”

-Tâhâ Abdurrahman

## GİRİŞ

“

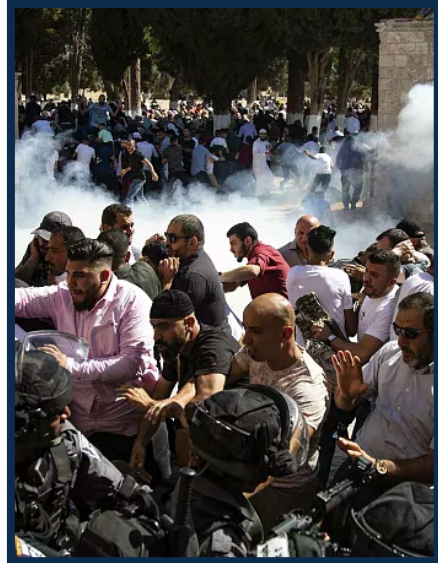
Polis her gün öğrencileri ve hatta öğretmenler ve okul personeli de dahil olmak üzere vakıf çalışanlarını **fiziksel olarak durdurup arıyor.**

”

*-Kudüs'te bir öğrenci*

7 Ekim 2023 Cumartesi günü Gazze Hükümeti HAMAS'ın Kassam Tugayları tarafından İsrail'e karşı bir 'yarma harekâtı' başlatılmıştır. Filistin için tarihi dönüm noktalarından birisi olan bu harekâta Aksa Tufanı ismi verilmiştir. Aksa, Kudüs'teki Mescid-i Aksa'yı ifade etmektedir. Hamas yetkililerinin ifadeleri ile harekâtın temel hedeflerinden birisi Mescid-i Aksa'yı bekleyen büyük tehlikelerin önüne geçmektir. HAMAS siyasi yetkilileri Aksa Tufanı'nın yapılmaması durumunda Mescid-i Aksa'nın yıkılma ihtimalinin bulunduğunu iddia etmiştir.

Bilindiği gibi 7 Ekim'den sonra İsrail Gazze'ye katliam boyutunu aşan yoğun hava saldırıları başlatmış ve ardından kara saldırıları ile işgale devam etmiştir. Savaş Gazze'yi ölümcül derecede etkilediği gibi Filistin'in diğer bölgelerinde de İsrail baskıları artmıştır. Bu bölgelerden birisi de Kudüs'ün eski şehir bölgesindeki (Doğu Kudüs olarak tarif edilen) İslâm dini için kutsal olan Mescid-i Aksa (Beytülmakdis) alanıdır.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Filistin-İsrail mücadelesi 7 Ekim'de başlamadığı gibi Kudüs ve Mescid-i Aksa üzerindeki İsrail ablukası da 7 Ekim'de başlamamıştır. 1967 Altı Gün Savaşı'ndan bu yana İsrail, Kudüs üzerinde gayrimeşru (BM kararlarına istinaden gayrimeşru) hakimiyet kurmaktadır.

Meşru olmayan yerleşimcilerin Kudüs' te Filistinlilerin evlerine (İsrail mahkemelerinin de kararıyla) el koyması, Mescid-i Aksa alanına İsrail tarafından baskınlar yapılması ve bu alanda yapılacak ibadetlere engeller çıkarması, Kudüs şehrinde kontrol noktaları oluşturarak yerel halkın hareketlerini kısıtlaması, Müslüman olanların ticaretlerine engeller çıkarması, Yahudi dinî ayinleri için - yasak olduğu halde- Mescid-i Aksa bölgesinde kışkırtıcı ayinler yapması, keyfî tutuklamaların yapılması gibi şehirde yaşamayı zorlaştıran hamleler İsrail'in 7 Ekim'den önce de uyguladığı abluka politikasıdır. Aksa Tufanı'ndan sonra İsrail, insanlık erdemine, evrensel insan haklarına, uluslararası hukuka aykırı eylemlerinin dozunu artırmıştır. Bu doz artışı Siyonizm tarafından Mescid-i Aksa'nın gelecekte planlanan tam işgaline zemin

oluşturmaktadır. Kudüs ve Mescid-i Aksa'daki işgal uygulamaları raporlar, dijital görüntüler, resmî kararlar, haberler, müslüman ve hristiyan yerel halkın ifadeleri ile de sabittir.

Bu çalışmamızda Aksa Tufanı Harekât'i'nden sonra Kudüs şehri ve Mescid-i Aksa üzerinde İsrail'in dozu artan abluka uygulamalarını aktaracağız.



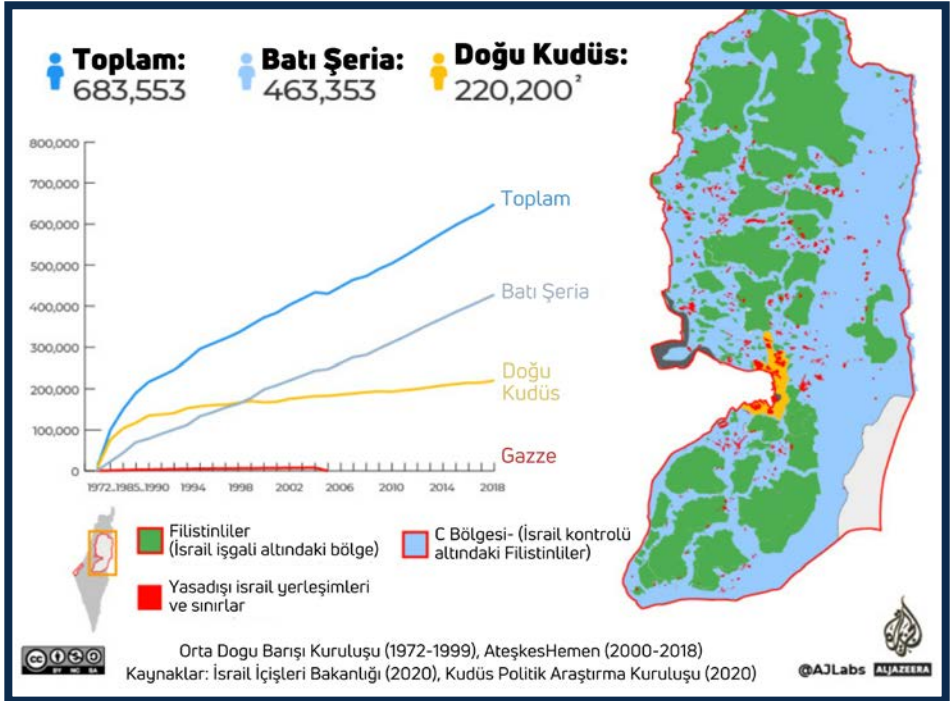
(Fotoğraf: Abbas Momani / AFP / Getty Images)

## AKSA TUFANI'NDAN ÖNCE KUDÜS'TE 'NORMAL' YAŞAM

1967 Altı Gün Savaşı'ndan sonra İsrail tarafından üzerinde hegemonya kurulmaya çalışılan Kudüs şehri bugün İsrail'in resmî kurumlarınca yönetilmektedir. Mescid-i Akşa külliyesinin idarî yönetimi ise yapılan anlaşma ile Ürdün'e bırakılmıştır.

Ürdün, 26 Ekim 1994'te İsrail ile imzaladığı 'Vadi Arabe Anlaşması' kapsamında Mescid-i Akşa'nın bakım ve idari yönetiminden sorumludur. Anlaşmaya göre Mescid-i Akşa, Ürdün Vakıflar İslami İşler ve Mukaddesat Bakanlığına bağlı Kudüs İslami Vakıflar İdaresinin himayesinde bulunmaktadır ancak 2003 yılından bu yana anlaşma dışı olarak Yahudiler İsrail polisinin refakatinde kutsal mekâna girmektedirler (Al-jnaidi, Biçeroğlu, & Karabacak, 2022).

Uluslararası Hukuk'ta ağırlığı olan Pacta Sunt Servanda (Anlaşmalarda Ahde Vefa) ilkesi Vadi Arabe Anlaşması'nda tek taraflı olarak yok sayılmaktadır. 1995 yılındaki Oslo Anlaşmaları kapsamında Batı Şeria bölgesi A, B, C komplekslerine ayrılmıştır. İsrail Batı Şeria ve Doğu Kudüs (C) bölgelerine bugün ortalama 700.000 gayrimişru yerleşimci yerleştirerek demografik yapıyı kendi lehine çevirmektedir. 7 Ekim'den önceki rakamlara bakıldığında 2018 itibarıyla Doğu Kudüs'te 230.000 yerleşimci bulunmaktadır (Hussein & Duggal, 2024). Yerleşimciler için 'gayrimişru' ifadesinin kullanılması, bu uygulamanın uluslararası hukuk kapsamında da 'yasa dışı' olarak tanımlanmış olmasından gelmektedir.



Batı Şeria işgal alanlarını ve yasa dışı yerleşimleri gösteren grafik (Al Jazeera)

Doğu Kudüs'te şafak vakti, on binlerce Filistinli işçi işe giderken İsrail kontrol noktalarından geçmekte, bazen ölümlü sonuçlanan sıkışıklık içerisinde şehrin ortasındaki tünel kafeslerden geçmektedir.



(7 Ekim'den önce işe giden Filistinlilerin kontrol noktalarındaki bekleyişleri  
Fotoğraf: Activestills)

Kudüs'te Filistinli müslümanların günlük yaşamı Akşa Tufanı'ndan önce de zorlu bir mücadele şeklindedir ve bu Kudüs'e misafir olarak giden birisinin gözlemlerine göre abluka altındaki yaşam 'normal' halini almıştır. 7 Ekim'den sadece 2 gün önce, 1.040 fanatik Yahudi Sukot Bayramı kutlamaları kapsamında (bayram boyunca toplam 3.830 yahudi) İsrail güvenlik güçlerinin refakatinde Mescid-i Akşa'ya baskın düzenlemişlerdir (TRT HABER, 2023). İsrail, kutsal alana yapılan bu tür baskınlarla yeni bir 'normal' durum oluşturarak statükoyu değiştirme çabasında olabilir. İsrail bu ve daha büyük baskınlar ile müslüman ülkeler olarak adlandırılan ülkelerin, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın tepkilerini ölçmekte ve yeni statükoyu normalleştirmektedir. Kudüslü Filistinlilerin Mescid-i Akşa'ya baskınların amacı konusundaki tespitleri bu konuda önemlidir. Görüşlere göre İsrail Mescid-i Akşa'yı zaman ve mekân bağlamında bölmek istemektedir (Independent Türkçe, 2023). Bu durumda Yahudiler kendilerine ayrılan zaman ve alanlarda,

Müslümanlar kendilerine ayrılan zaman ve alanlarda bulunacaklardır. Bu yöntem, bir toprağı alıştırarak işgal etmenin mikro ölçekte uygulanması yöntemidir. Benzer bir baskın 2023 yılı Nisan ayında İsrail güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilmiş, plastik mermi kullanılmıştır (Gritten & Lukov, 2023). İsrail açıklamalarına göre baskınların sebepleri ortaktır ve Mescid-i Aksa'daki Filistinlilerin şiddetli gösterileri olduğunu iddia etmektedirler.



[Fanatik Yahudi yerleşimciler, 5 Ekim 2023'te, Aksa Tufanı Harekâtı'ndan birkaç gün önce, Kudüs'ün Eski Kent bölgesinde Sukot bayramı sırasında El-Aksa Camii'nin bahçesinde yürüyorlar  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı]

Mescid-i Aksa bölgesinde uygulanan bir diğer politik yıldırma yöntemlerinden birisi de alana girişlerin kısıtlanmasıdır. Aksa Tufanı'ndan 14 yıl önce de Kudüs'te Mescid-i Aksa'ya girişler yasaklanmıştır.



[5 Ekim 2009-İsrail'in Mescid-i Aksa bölgesine girişleri kısıtlaması sebebiyle yapılan gösteriler.

Fotoğraf: Oren Ziv-Activestills)

İsrail, Mescid-i Aksa alanı üzerinde hakimiyet kurma amaçlı yoğun çabalarını 'hukuka uygunluk' ile açıklamak için Ürdün'ün Osmanlı'dan gelen gelenek üzerine Aksa'yı yönetmesi ile kendilerinin oluşturmak istediği yeni durumun farklı olduğunu iddia etmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, İsrail'in Kudüs'te bulunuyor olması yani 1967'deki sınırlarına geri çekilmemesi durumu uluslararası hukuk otoriteleri tarafından işgal olarak tanımlanmaktadır.

“

Haaretz gazetesi Kudüs muhabiri Nir Hasson Filistinlilerin Akşa'ya sahip çıkma azminin sebebini, **“Akşa kaybedilirse sanki her şey kaybedilmiş gibi olacak. Hiçbir şey kalmayacak”** şeklinde değerlendirmektedir

(Sella, 2023)

”



(Baş Hahamın, Mescid-i Akşa bölgesinin kutsallığı nedeniyle Yahudileri içeri girmelerini yasakladığına dair bir uyarı tabelası. El-Akşa kompleksine girmeden önce yer almaktadır.

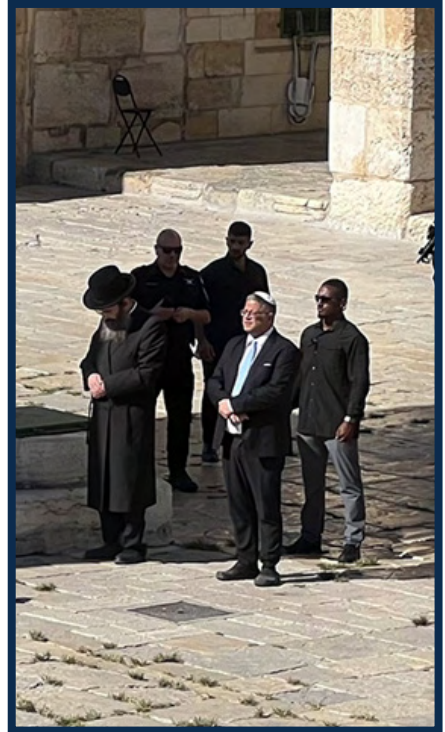
Fotoğraf: Wikipedia)

Akşa Tufanı'nın İsrail'de oluşturduğu öfkenin ve şokun en önemli sebeplerinden birisi de, İsrail'in dünya çapındaki en güçlü istihbarat servislerinden birine sahip olma itibarının zedelenmesi olmuştur. Bu durum 1973 Yom Kippur'dan bugüne kadar İsrail'in yaşadığı büyük istihbarat fiyaskosunu gözler önüne sermiştir. Harekatin İsrail tarafında oluşturduğu öfke ve her şeyi 7 Ekim'den başlatan bakış açısı, Kudüs ve Akşa bölgesindeki baskı uygulamalarının kendilerine göre moral üstünlükle yapılmasını sağlamıştır.



## 7 EKİM SONRASI KUDÜS VE AKSA'DA GÜNLÜK HAYAT: YENİ 'NORMAL'

7 Ekim sonrası günlük yaşamın bir parçası olan örnek bir vaka: "16 Temmuz 2024'te İsraili yerleşimciler, Doğu Kudüs'te Batn al-Hawa'daki Filistinli Ebu Nab ailesinin geçici olarak boş olan evine girmiş ve tadilat çalışmalarına başlamıştır. Aynı mahalde 35 kişilik Şehadeh ailesine mahkeme tarafından, evlerini terk etmeleri için 20 gün süre verilmiş, aksi takdirde zorla sınır dışı edilecekleri yönünde bir resmî tebligat almıştır." (Jessica Buxbaum, Kuttab, & Assali, 2024) Bu vakalar 1970 tarihli Yasal ve İdari İşler Yasası'na (1948 sonrası Yahudilerin kaybettiklerini iddia ettikleri mülklerini alma hakkı) dayanılarak tekrarlanmaktadır.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## MESCİD-İ AKSA'NIN MÜSLÜMANLAR İÇİN SON KALE OLMASININ ANLAŞILMASI

İsrail'in başlattığı katliam boyutunu aşan saldırılar henüz tam manasıyla işgal edilememiş 144 dönümlük Mescid-i Aksa külliyesinin Müslümanların elinde bulunmasının öneminin farkına varılmıştır. Bugün Ürdün vakıflarının idaresinde günlük hayatına devam eden tarihi külliye alanı, Filistin şehirlerinde Müslümanların birlikte en fazla sayıda ibadet maksadıyla bulunduğu, nispeten daha az işgal altında ibadetini yapabildiği tek mekândır. Akşa Tufanı sonrasında İsrail'in gözetiminde

Mescid-i Aksa'yı Yahudi ibadetlerine açma girişimleri Müslümanlara şunu göstermiştir: Başta Filistinliler olmak üzere Müslümanların tamamı için Mescid-i Aksa bölgesi ve Kudüs kutsal bir alandır. İsrail'in 7 Ekim'den sonraki kutsal bölge üzerinde değiştirdiği baskıcı rutinlerin, kalıcı olarak mescidi etkilemesi riski bulunmaktadır. Burada İslam İşbirliği Teşkilatı, Ürdün ve çeşitli diplomatik yollar Mescid-i Aksa'nın üzerindeki baskının azaltılmasını sağlamakta yetersiz kalabilir.

## MESCİD-İ AKSA'YA GİRİŞLERİN KISITLANMASI

İsrail, yaşadığı şok sürecin hemen ardından Gazze'ye bombardıman uçaklarıyla saldırırken, işgal altındaki diğer cephe olan Kudüs'te de kendi güvenlik önlemlerini artırmıştır. 7 Ekim'den sonraki ilk Cuma günü Aksa gibi kutsal bir bölgede toplanılacak olması, hatta yeni bir intifada hareketinin başlama ihtimali İsrail'in çok sert tedbirler almasına neden olmuştur. Beklenildiği gibi gösteriler gerçekleşmiş fakat ibadet için mescide kısıtlı sayıda ve tehlike arz etmeyecek müslümanlar alınmıştır. Bu tür toplumsal direniş hareketlerinin büyümesi ve hedefine ulaşabilmesi için liderin varlığı çok önemlidir. Filistin Ulusal

Yönetimi ve Mescid-i Aksa'yı idare etmeye çalışan Ürdün de bu konuda etkisiz kalmıştır. Cumaların engellendiği 2024 yılında, Ramazan ayında Teravih namazlarında ortalama 90.000 müslüman namaz kılmıştır.



(Mescid-i Aksa'nın Faysal Kapısı'na Kurulan Demir Bariyerler  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## DOĞU KUDÜS'ÜN POLİS ŞEHRİ'NE DÖNÜŞMESİ

İsrail'in Filistin'de uyguladığı ablukanın en önemli ayaklarından birisi psikolojik şiddettir. Esnafın dükkân önlerine müşterilerine yemek servisi için masa koyamamakta, İsrail polisi atlarla dükkan denetimleri gerçekleştirmekte ve atlar ise dükkan önlerine dışkılarını bırakmaktadır (Tekin, 2024). Halkı değersizleştirme ve yıldırma amacı taşıyan bir başka İsrail önlemi ise çok tartışmalıdır. İçeri alınmadıkları için Mescid-i Akşa etrafında toplanan Kudüslü insanların üzerine TOMA tabir edilen araçlardan, sokakları da uzun süre etkileyen kötü kokulu sular sıkılmaktadır (Aksiyon, 2023). Cuma günleri müslümanların Mescid-i Akşa'da Cuma namazı kılabilmesi için gereken İsrail şartları bulunmaktadır. 55 yaşından büyük erkek veya 50 yaşından

büyük kadın olmak, güvenlik güçlerinden alması çok zaman alan manyetik güvenlik kartına sahip olmak, Kudüs'te oturuyor olmak gibi halkın %95'ini dışarıda bırakan şartlar konulmaktadır (Al Jazeera, 2024).



(Fotoğraf: Mostafa Alkharouf / Anadolu Ajansı)



(7 Ekim'den sonra Kudüs'te artan kontrol noktaları Fotoğraf: Al Jazeera)

Kudüslü müslüman bir kadın Ma'ale Hazitim yahudi yerleşim yerindeki bir yerleşimcinin internet üzerinde şu post'u yazdığını belirtiyor: "Cebel-i Mukaber Cebaliye'ye, Beyt Hanina da Beyt Hanun'a benziyor,

Kudüslüler ile Gazzeliler arasında hiçbir fark yok, hepsi yok edilmeli ve Kudüs'ten sürülmeli." (Al Jazeera, 2024). Benzer fikirlerdeki şiddet yanlı gösteriler Doğu Kudüs'te Haziran ayında gerçekleşmiş ve Yahudiler tarafından "Araplara ölüm", "Köyünüz yansın" sloganları atılmıştır (Al Jazeera, 2024).

Gazze'deki İsrail işgaline Müslümanlardan başka Hristiyan toplum da belli ölçülerde karşı çıkmaktadır. Hristiyan Filistinli dükkan sahibi Fayaz Dakkak: "Burada su, yiyecek ve bir aileye sahip olan çocuklar var. Gazze'de olanlarla karşılaştığınızda, nasıl mutlu olabilirsiniz?" (AP News, 2024).

## DOĞU KUDÜS'TE GAYRİMEŞRU YERLEŞİMLER

Yerleşimcilerin yasa dışı ve gayrimeşru olarak Kudüs'e yerleştirilme politikaları 7 Ekim'den sonra daha şiddetli hale gelmiş, sadece Doğu Kudüs'te 178 bina İsrail tarafından yıkılmıştır (Peace Now, 2024). İskân Bakanlığı, Doğu Kudüs'te Filistin mahalleleri Beit Safafa, Sur Baher ve Kibbutz Ramat Rachel arasında yer alan Lower Aqueduct mahallesinde 1.047 konut birimi inşası kararı almıştır (Peace Now, 2024). Kudüs'te bina ruhsatının İsrail resmî makamlarından alınmasının çok zor olduğu bir ortamda, yıkımların sözde yasal dayanağı binaların ruhsatsız olduğu iddiası olmaktadır.

Gayrimeşru yerleşim kavramı Filistin literatüründe sadece sivil görünümlü kişilerin mülk alması veya mülklere el koyması şeklinde değerlendirilmemektedir. Örneğin ABD'nin 2017 yılında Büyükelçilik misyonunu

Kudüs'e taşınmasından sonra Kosova, Honduras ve Guatemala da aynı hamleyi yapmışlardır (AA, 2022). Bu tür girişimler de yasa dışı veya gayrimeşru olarak nitelenmektedir. Büyükelçilik taşımak sembol olarak İsrail'in başkentini Kudüs olarak kabul etmektir. 7 Ekim'den sonra yeni seçilen Arjantin devlet başkanı Javier Milei de İsrail'e gelerek Kudüs'e büyükelçilik açma niyetinden bahsetmiştir (Middle East Monitor, 2024).



(7 Ekim'den sonra Doğu Kudüs'teki yeni yerleşim inşaatları.  
Fotoğraf: Peace Now)

## MESCİD-İ AKSA'DA YAHUDİ AYINLERİ

Ayrım Duvarı (Utanç Duvarı) ve Yahudi Yerleşim Birimleriyle Mücadele Konseyi'nin yayımladığı rapora göre, yerleşimciler tarafından Aksa Tufanı'ndan bu yana Batı Şeria ve Kudüs'te yaşayanlara karşı 280 saldırı düzenlenmiştir (TRT HABER, 2023). 2024 yılının Temmuz ayına kadar ise bu iki bölgede 131'i çocuk olmak üzere 550'den fazla Filistinli öldürülmüştür. Aşırı Yahudi olarak nitelenen gruplar önceki yıllardan beri Mescid-i Akşa'ya girerek ayin yapma girişiminde bulunmaktadır. 2024 yılı haziran ayında 1.119 Yahudi baskın ile Akşa'ya girmiş ve talmudik ayin/ibadet yapmıştır (AA, 2024). Bu bölgeye Yahudilerin giriş izni bulunmadığını tekrar hatırlamakta fayda var. Akşa bölgesine Yahudilerin İsrail polisi refakatinde girişi ve Müslümanların ilk kiblesi olan ve başka sebeplerden dolayı da kutsal olan mescitte ayin yapmaları Filistin

halkı üzerinde onur kırıcı etkiler bırakmaktadır. Bu kışkırtıcı eylemlerin sonucunda düzenlenen toplumsal bir gösteride gözaltı ve tutuklamalar yaşanmaktadır. İsrail'in aşırı sağcı Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir, 22 Mayıs 2024 Çarşamba günü işgal altındaki Doğu Kudüs'teki Mescid-i Akşa'ya zorla girmiştir.

Bazı Yahudi gruplar Mescid-i Akşa'nın yıkılması gerektiğini ve yeni tapınak yapılmadan önce kızıl düve kurban edilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Bu arkaik ritüel için Amerika'da yetiştirilen özel kriterlere sahip düvenin kesilerek, Zeytindağı'nda mabedi gören bir araziden kanın serpilmesi gerekmektedir (Al Jazeera, 2024). Yüzlerce yıldır beklenen bu ritüel 7 Ekim'den sonra gündeme alınmış, Müslümanların da yoğun tepkisini çekmekle birlikte, uygulanamamıştır.

## 8 MADDEDE SAVAŞ MESCİD-İ AKSA VE DOĞU KUDÜS' NASIL ETKİLEDİ?

- Cuma namazları için Mescid-i Akşa'ya giriŐlere ağır ve kalıcı kriterler getirildi.
- Müslümanlar, İsrail tarafından tam işgal edilemeyen tek bölgenin Mescid-i Akşa olduğunun farkına vardı.
- Yapılan saldırılarda Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te 550'den fazla Filistinli hayatını kaybetti.
- Doğu Kudüs'te meşru olmayan yerleşim alanları ve yerleşim sayısı arttırıldı.
- Doğu Kudüs'te yerleşimci saldırganlar evlere baskın düzenleyerek özel mülkiyete el koydu.
- Doğu Kudüs'te kontrol noktası sayıları arttırıldı.
- Bölge kapanmalarından dolayı insanların ticari faaliyetler için iş yerlerine ulaşamadı.
- Müslüman olan esnafın iŐletmelerine fiziki zorluklar çıkarıldı.
- Yahudiler, kendilerinin girmesi yasak olan Mescid-i Akşa'ya İsrail polisi gözetiminde girerek ibadetlerini yaptılar.
- Sokakta rastgele saldırılar ve asayiŐ olayları ile Müslümanlar hedef alınmaya baŐlandı



## SONUÇ

7 Ekim 2023'te başlayan Aksa Tufanı harekâtı bölge için bir dönüm noktası olmuş, sadece Orta Doğu ülkelerindeki askerî ve sivil kararları değil, Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri'nin politika ve seçimlerini de etkilemiştir. Özeldede ise Mescid-i Aksa için bir dönüm noktası olacaktır. İsrail henüz psikolojik şiddet içeren fizikî engellemelerin dışında tam manasıyla Aksa Bölgesi'ni işgal

edememiştir ancak Gazze'deki katliam savaşının sonucu, Mescid-i Aksa ve Kudüs'ün mevcut durumunu değiştirebilir. Savaşın sonucunda bağımsız Filistin Devleti'nin kurulması, buna bağlı olarak Mısır ve Ürdün'ün politika değişiklikleri, İsrail'in Kudüs'te askerî bir harekât yapması ve sayılabilecek birçok ihtimal, Aksa'nın geleceğini belirleyecektir.

## KAYNAKÇA

AA. (2022, 12 07). Trump'ın Kudüs'teki büyükelçilik adımı birkaç ülkeyle sınırlı kaldı. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr:https://www.aa.com.tr/tr/dunya/trumpin-kudus-teki-buyukelcilik-adimi-birkac-ulkeyle-sinirli-kaldi/2757827> adresinden alındı

AA. (2024, 06 05). Yüzlerce fanatik Yahudi'den Doğu Kudüs'ün işgalinin 57. yılında Mescid-i Aksa'ya baskın. 07 21, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr:https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yuzlerce-fanatik-yahudiden-dogu-kudusun-isgalinin-57-yilinda-mescid-i-ak-saya-baskin/3240655> adresinden alındı

Aksiyon. (2023, 11 17). İsrail Cuma namazı için Mescid-i Aksa'ya gelen Filistinlilere pis su sıktı. 07 21, 2024 tarihinde <https://www.aksiyon.com.tr/:https://www.aksiyon.com.tr/israil-cuma-namazı-icin-mescid-i-aksa-ya-gelen-filistinlilere-pis-su-sikti-6681> adresinden alındı

Al Jazeera. (2024, 03 15). Israel blocks thousands of Palestinians from visiting Al-Aqsa Mosque. 07 24, 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.com/:https://www.aljazeera.com/news/2024/3/15/israel-blocks-thousands-of-palestinians-from-visiting-al-aqsa-mosque> adresinden alındı

Al Jazeera. (2024, 06 05). Thousands of Israelis march through Jerusalem, some attacking Palestinians. 07 26, 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.com:https://www.aljazeera.com/news/2024/6/5/thousands-of-israelis-march-through-jerusalem-some-attacking-palestinians> adresinden alındı

Al Jazeera. (2024, 04 09). What do Texan red heifers have to do with Al-Aqsa and a Jewish temple? 07 25, 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.com/:https://www.aljazeera.com/news/2024/4/9/what-do-texan-red-heifers-have-to-do-with-al-aqsa-and-a-jewish-temple> adresinden alındı

Al Jazeera. (2024, 04 03). نصف عام على عدوان غزة.. ماذا تغير في القدس؟. 07 25 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.net/politics/2024/4/3/%D9%86%D8%B5-%D9%81-%D8%B9%D8%A7-%D9%85-%D8%B9%D9%84-%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%A-D%D8%B1%D8%A8-%D9%85-%D8%A7%D8%B0%D8%A7-%D8%A-A%D8%BA%D9%8A%D8%B1-%D9%81%D9%8A-%D8%A7-%D9%84%D9%82%D8%AF%D8%B3> adresinden alındı

AP News. (2024, 03 30). In Jerusalem, Palestinian Christians observe scaled-down Good Friday rituals. 07 24, 2024 tarihinde <https://apnews.com/article/good-friday-christians-jerusalem-gaza-easter-palestinian-25e8c0243c0c97a5823d509d36fb04cb> adresinden alındı

Assali, K., & Kuttub, D. (2023, 12 4). Islamic Schools around al-Aqsa Mosque Face Tough Choices amid Israel's War on Gaza. 07 21, 2024 tarihinde <https://www.jerusalemstory.com/en/article/islamic-schools-around-al-aqsa-mosque-face-tough-choices-amid-israels-war-gaza> adresinden alındı

Gritten , D., & Lukov, Y. (2023, 04 05). Al-Aqsa mosque: Violence as Israeli police raid Jerusalem holy site. 07 26, 2024 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-65184207> adresinden alındı

Hussein, M., & Duggal, H. (2024, 05 15). Palestinian life under Israeli occupation. 07 25, 2024 tarihinde [https://interactive.aljazeera.com/aje/2024/israel-occupation-illustrated-guide/?utm\\_source=aljazeera.com&utm\\_medium=website&utm\\_campaign=ucms](https://interactive.aljazeera.com/aje/2024/israel-occupation-illustrated-guide/?utm_source=aljazeera.com&utm_medium=website&utm_campaign=ucms) adresinden alındı

Independent Türkçe. (2023, 10 4). Mescid-i Aksa'ya yönelik baskınlar devam ederken Mısır Gazze'de gerilimin tırmanmasına karşı uyardı. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.indytrk.com/node/664986/d%C3%BCnya/mescid-i-aksaya-y%C3%B6nelik-bask%C4%B1nlar-devam-ederken-m%C4%B1s%C4%B1r-gazze-de-gerilimin> adresinden alındı

Jessica Buxbaum, Kuttab, D., & Assali, H. (2024, 07 22). Jerusalem Court Sides with Settlers, Ruling to Displace 66 Palestinians from Batn al-Hawa, Silwan. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.jerusalemstory.com/>: <https://www.jerusalemstory.com/en/article/jerusalem-court-sides-settlers-ruling-displace-66-palestinians-batn-al-hawa-silwan> adresinden alındı

Middle East Monitor. (2024, 02 07). President announces Argentina's plans to move embassy to Jerusalem. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.middleeastmonitor.com/>: <https://www.middleeastmonitor.com/20240207-president-announces-argentinas-plans-to-move-embassy-to-jerusalem/> adresinden alındı

Peace Now. (2024, 04 18). The Housing Ministry published a tender for a new settlement in East Jerusalem. 07 21, 2024 tarihinde <https://peacenow.org.il/>: <https://peacenow.org.il/en/the-housing-ministry-published-a-tender-for-a-new-settlement-in-east-jerusalem> adresinden alındı

Peace Now. (2024). The Israeli Government's Annexation Revolution In The West Bank Since October 7th. Peace Now.

Jessica Buxbaum, Kuttab, D., & Assali, H. (2024, 07 22). Jerusalem Court Sides with Settlers, Ruling to Displace 66 Palestinians from Batn al-Hawa, Silwan. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.jerusalemstory.com/>: <https://www.jerusalemstory.com/en/article/jerusalem-court-sides-settlers-ruling-displace-66-palestinians-batn-al-hawa-silwan> adresinden alındı

Middle East Monitor. (2024, 02 07). President announces Argentina's plans to move embassy to Jerusalem. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.middleeastmonitor.com/>: <https://www.middleeastmonitor.com/20240207-president-announces-argentinas-plans-to-move-embassy-to-jerusalem/> adresinden alındı

Peace Now. (2024, 04 18). The Housing Ministry published a tender for a new settlement in East Jerusalem. 07 21, 2024 tarihinde <https://peacenow.org.il/en/the-housing-ministry-published-a-tender-for-a-new-settlement-in-east-jerusalem> adresinden alındı

Peace Now. (2024). The Israeli Government's Annexation Revolution In The West Bank Since October 7th. Peace Now.

Sella, A. (2023, 04 11). What does the 'status quo' mean at Jerusalem's Al-Aqsa Mosque? 07 26, 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/11/hldwhat-does-the-status-quo-mean-at-jerusalem-al-aqsa-mosque> adresinden alındı

Tekin, B. A. (2024, 03 12). 7 Ekim sonrası Kudüs izlenimleri. 07 23, 2024 tarihinde <https://www.gzt.com/gercek-hayat/7-ekim-sonrasi-kudus-izlenimleri-3785144> adresinden alındı

TRT HABER. (2023, 10 04). Fanatik Yahudilerin Mescid-i Aksa baskınları sürüyor. 07 25, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/fanatik-yahudilerin-mescid-i-aksa-baskinlari-suruyor-800537.html> adresinden alındı

TRT HABER. (2023, 10 26). Yahudi yerleşimciler Batı Şeria ve Kudüs'te 280 saldırı düzenledi. 07 20, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/yahudi-yerlesimciler-bati-seria-ve-kuduste-280-saldiri-duzenledi-807295.html> adresinden alındı

10 Ağustos 2024

# DIŞIŞLERİ BAKANİ HAKAN FİDAN'IN MISIR ZİYARETİNİN BÖLGESEL ETKİLERİ

Turgut SAĞLAM

(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

“

**Türkiye-Mısır ilişkilerinde kopan uçlar yeniden düğümleniyor.**

*İki ipi birbirine bağlarken doğru atılan düğüm hem taşıyanı, hem taşıdığı şeyi yormaz, sağlam olur ve sadece istenildiğinde çözülür.*

”

## GİRİŞ

Filistin'in kaderi Mısır'dan bağımsız düşünülemez kadar birbirlerine bağlı ve 1952 yılından bu yana bu bağ birçok krizde, Gazze'ye ulaşan her türlü yardımda kendisini hatırlatmaktadır. Mısır cumhurbaşkanlarından Cemal Abdünnasır, Enver Sedat ve Muhammed Mursi farklı saiklerle, farklı hedeflerle İsrail'in Filistin politikalarına ve bölgesel işgaline karşı diplomatik yollarla ve güç kullanmak suretiyle etkili çözümler üretmişlerdir. Köklü devlet geleneği, İslâm ilim dünyasına yaptığı entelektüel katkılar, bir dönem Arap milliyetçilik fikirlerinin merkezi olması, son asırda İsrail ile gerçekleşen savaşlardaki lider konumu ve sınırdaş olmaları, Mısır'ın vereceğini kararların Filistin üzerindeki etkilerini belirleyen unsurlardır. Sözün özünü söylemek gerekirse Arap dünyasında 'ne diyeceği' en merak edilen devletlerin başında gelmektedir. Ancak

özellikle belirtmek gerekir ki Mısır son savaşını ve İsrail'e karşı en ciddi hamlesini 50 sene önce gerçekleştirmiştir.

Son cumhurbaşkanı Abdulfettah el-Sisi döneminde Gazze politikası genellikle İhvanı Muslimin üzerinden şekillenmiş ve özellikle Hamas'ın karşısında bir cephe alınmıştır. Bu durum doğal olarak Gazze halkının yaşamını daha da zorlaştıran birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Türkiye ile ilişkiler İhvan üzerinden kopma noktasına gelmişti ve bir süredir mevcut durumun doğası gereği diplomatik koridorlar yerine istihbarat koridorlarındaki görüşmelerle, kopan bağlar tekrar onarılmaya çalışılıyor. Son yıllarda yeniden tesis edilmeye çalışılan diplomatik ilişki, 7 Ekim'den bu yana yaşanan İsrail vahşetinin durdurulamaz hale gelmesi üzerine hızlı bir şekilde onarıldı.

İsrail'in Gazze'de ulaşmayı planladığı hedeflerin konusu olan; Refah Sınırı, Gazze Tüneli ve Gazzelilere uygulanan zorunlu göç konusunda Mısır önemli bir konumda durmaktadır. Mısır'ın bu üç konuda alacağı aksiyonlar savaş sonrası bölgenin alacağı şekli etkileyecektir.

Şubat ayında Türk-Mısır ilişkilerinde Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi (devlet başkanları düzeyinde ilişki) kurularak ilişkileri onarma süreci devam etmişti. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, 4-5 Ağustos tarihlerinde Mısır'a diplomatik ziyaret gerçekleştirmiş, ilişkilerde beklenen iyileşme adına bağlantılar tesis etmiş, İsrail'in durdurulması, Somali ve Libya konularında Mısır ile müşterek neler yapılabileceğini görüşmüştür.

Mısır ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de, Kuzey Afrika'da rekabet düzeyinde zıt politikalarına rağmen son ziyaret, bu bölgelerdeki gerilimleri düşürme açısından -2022 yılına kıyasla- şaşırtıcı düzeyde iyi sonuçlar ortaya çıkardı. Mısır ve Türkiye'nin Filistin konusunda birlikte alacakları ortak siyasî pozisyon bölgedeki İsrail'in ABD destekli üstünlüğünü dizginlemesi beklenmektedir.



(Fotoğraf: Sputnik Türkiye)



## **DIŞİŞLERİ BAKANİ HAKAN FİDAN'IN MISIR ZİYARETİ**

Mısır'ın bölgedeki konumunu, nasıl algılandığını, alacağı kararların etkisini, askerî vesayetin gücünü, ülke içerisinde yaşanan ekonomik krizi anlamak Gazze konusundaki politikasının anlaşılması için yardımcı olabilir. Mısır, Gazze-İsrail Savaşı sürecinde Gazzelilerin Sina'ya yerleştirilmesi planlarına karşı çıkarak bu hamleye destek olmamıştır. Bu adım, savaş ve katliamın, derinleşmesi için İsrail'in bir bahanesi olsa da İsrail'in amacı Gazzelileri Sina'ya göndermektir. Mısır yardımlar için Refah sınırının Mısır tarafını açık tutmuşsa da resmî düzeyde tepki ve uluslararası alanda diplomatik adımları yetersiz bulunmaktadır. Mısır'ın mevcut yönetiminin ideolojisine bakıldığında, ekonomik,

askerî endüstrisinin büyük oranda dışa bağımlı olduğu bir durumda diplomasi haricinde neler yapabileceği tartışılabilir. Mısır'ın ekonomik göstergelerinin kötü seviyede olması, askerî vesayetin gücü ve Mısır'ın şu anki liderliğinin geçmiş liderlere nazaran etkisiz kalması Gazze'deki soykırıma menfî etki ettiği açıktır. Çeşitli uluslararası toplantılarda iki devletli çözümü dillendirmesi ve İsrail'in Mescid-i Aksa provokasyonlarına dışışleri nezdinde tepkiler yayınlaması da bölgenin selameti açısından olumlu gelişmelerdir (Daily News Egypt, 2024). Bu ay içerisinde Katar'da yapılacak ateşkes toplantılarına arabulucu olarak katılacaktır.

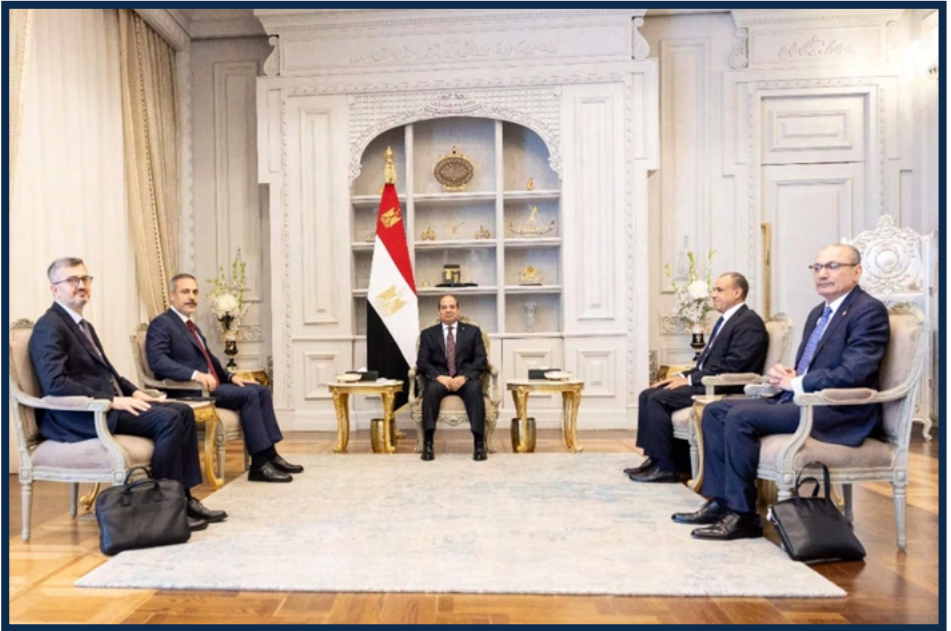
Türkiye-Mısır ilişkilerinin yeniden ihdas edilmesi, bu ilişkinin yokluğunda Mısır'ın Ege ve Akdeniz'de Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan ile kurduğu güvenlik eksenli el ele tutuşmaları düşünöldüğünde, yeniden temas kurmak Türkiye'nin etkinliğı açısından çok değerlidir. Şubat ayında cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mısır'a yaptığı ziyarette ticaret, enerji ve güvenlik konuları görüşölmüş, hatta Mısır tarafına insansız hava aracı tedariğı gündeme gelmiştir (Kayaoğlu, 2024). Afrika'da Libya, Sudan'da, Doğı Akdeniz'de iki ölkenin rekabeti devam ederken, Mısır Doğı Akdeniz'de Batı ittifakının Doğı'daki kalesi Yunanistan ile yeni iş birlikleri kurarken gerçekleşen bu ziyaret iki öлке açısından da çok önemlidir (Yaşar, 2024).

Dışışleri Bakanı Hakan Fidan'ın 4-5 Ağustos 2024'te gerçekleştirdiğı ziyarette kurduğu temaslar:

- El Ariş şehrinde Kuzey Sina Valisi Tümgeneral Halid Megaver'le diplomatik temas.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılayı çalışanlarıyla bir araya gelinmesi.
- Mısır Kızılayı Lojistik Merkezi'nin ziyaret edilmesi.
- El-Alameyn'de Arap Birliğı Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt ile temas.
- Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah el-Sisi ile diplomatik temas.
- Kahire'de Mısırlı mevkidaşı Bedir Abdelatty ile toplantı.

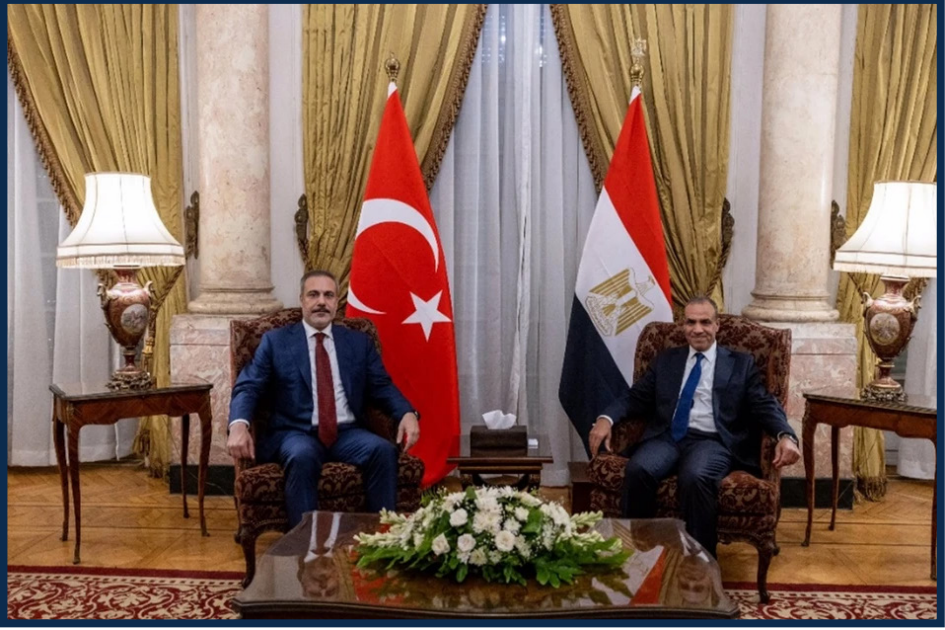


*(Bakan Hakan Fidan ve Arap Birliği Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt  
Fotoğraf: TC Dışışleri Bakanlığı)*



*(Türk heyetinin Mısır cumhurbaşkanı Abdulfettah el-Sisi'yi ziyareti  
Fotoğraf: TC Dışışleri Bakanlığı)*

**139** Dışışleri Bakanı Hakan Fidan'ın Mısır Ziyaretinin Bölgesel Etkileri



(Bakan Hakan Fidan ve Mısırlı mevkidaşı Bedir Abdelatty  
Fotoğraf: TC Dışışleri Bakanlığı)



(Bakan Fidan, Kuzey Sina Valisi Tümgeneral Halid Megaver'le  
Fotoğraf: TC Dışışleri Bakanlığı)

Dışışleri Bakanı Hakan Fidan El Ariş kentinde Türk Kızılayı'nın kent limanındaki lojistik merkezini ziyaret etti. Söz konusu liman Gazze'ye en yakın deniz bağlantı noktasıdır. Yardımlar önce liman deposuna daha sonra da Gazze'de UN-RWA'ya teslim edilmektedir. Burada bölge Valisi Tümgeneral Halid Megaver ile de görüşme sağlamıştır. Bir diğer önemli görüşme Arap Birliği Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt ile yapılan görüşmedir. Arap Ligi'nin ofisinden yapılan açıklamaya göre derinlemesine görüşme yapılmış ve Filistin'deki durum, Arap devletleri ile Türkiye ilişkilerinin siyasi, ekonomik ve diğer alanlarda geliştirilmesi ele alınmıştır (League Of Arab States, 2024).

Hakan Fidan, ziyaretinde Mısır ve dünya kamuoyuna psikolojik olarak etki edecek düzeyde diplomatik açıdan çok sert söylemlerde bulundu. Uluslararası sistemi, İsrail'in savaş suçlusu olduğunu ve yargılanması gerektiğini belirterek ABD'yi de sert bir dille eleştirdi. Bu söylemler,

1952'den beri İsrail'in geleneksel düşmanı olan bir ülkede, Mısır entelektüelleri ve Arap sokağında şüphesiz umut verici etkiler bırakmıştır. Bölgenin en etkili ülkelerinden olan bu iki ülkenin tam iş birliği olursa İsrail'in Gazze planlarının imkânsızlığı daha iyi anlaşılır. İki ülke yönetimleri arasındaki İhvan'dan kaynaklanan görüş ayrılığı, Mısır'ın ülke içindeki geleneksel baskıcı rejiminden duyulan rahatsızlık şimdilik göz ardı edilerek en büyük sorun olan Gazze Savaşı'na odaklanması, müslüman coğrafyada az da olsa fikir ve eylem birliğinin temellerini atma girişimi olarak değerlidir. Görüşmelerde 'bölgesel sahiplenme' olarak ifade edilen idea, İsrail ve ABD için Orta Doğu'da şüphesiz istenmeyen bir durumdur. Bu tür uluslararası ilişkiler, müslümanların bir organizasyon etrafında birleşmesi gibi yüksek düzeyli bir fikrin gerçekleşeceği umuduna dönüşmemesi daha gerçekçi olacaktır, yine de Orta Doğu'da asgari müşterekte buluşmak dahi önemli bir gelişmedir.

Mısır ile Türkiye ilişkileri arasında neredeyse tamamen kopan uçların adeta camadan düğümüyle bağlanması çok önemlidir.

**Camadan düğümünün özelliği iki yönlü olarak çok sağlam, eşit ve adil şekilde bir bağ kurabilmesidir.** Sonuçta camadanın tek bir çözüm metodu vardır ve ABD, İsrail başta olmak üzere Avrupa Birliği'nin doğu kalesi olan Yunanistan da bu metodu bilmektedir.

Savaşın bitmesi için İsrail'e karşı askerî bir müdahale veya askerî bir çevrelemenin gerçekleşme imkânı henüz bulunmuyor. Bu noktada Mısır'ın, İsrail'in Gazzelileri göç ettirme planına set çekmesi, diplomatik yollarla ateşkes üzerinde yoğunlaşması, yardım geçişlerini organize etmesi keskin tavırlar koyamasa dahi önemli sonuçlar doğuruyor. Türkiye Mısır'la Gazze konusunda bu noktalarda iş birliği ortaya koymaktadır. Müslüman ülkeleri düşündüğümüzde Türkiye, Mısır ve İran; Gazze konusunda olumlu ya da olumsuz karar alabilen son ülkelerdir.

*Ziyarete verilen en net mesajlardan birisi de 'bölgenin daha fazla İsrail provokasyonunu kaldıracak durumda olmaması' uyarısıdır.*

(TC Dışışleri, 2024).

## GAZZE'NİN CAN DAMARI: REFAH SINIRI

Dışışleri Bakanı Fidan'ın Mısır'daki bir diğer durağı Gazze ile Mısır arasındaki Refah Sınır Kapısı oldu. Savaşın başından bu yana Türkiye tarafından ilk defa Gazze'ye birkaç adım kadar yaklaşılmış oldu. **Bu anlamda verilen mesaj stratejik açıdan önemlidir. Refah Sınır Kapısı net bir ifade ile tanımlanacak olursa, Gazze'nin nefes borusudur.**

Savaşın önce de ve mevcut durumda insanî, ekonomik ve temel ihtiyaçlar Refah'tan Gazze'ye ulaşmaktadır. Sisi yönetiminin Gazze ile

bağlantıyı sağlayan tünelleri işlevsiz hale getirmesi (ne kadarının kapatıldığını henüz bilmiyoruz) Refah'ı Gazze için stratejik bir mekân haline getirdi. Kapının Gazze bölgesini savaştan önce Hamas yönetmekte iken mevcut durumda İsrail Mayıs ayında Refah kentine düzenlediği askerî hareket ile geçişleri durdurmuştur. İsrail'in ateşkes durumunda Refah'ı terk etmesi ve yeni durumda kapının kontrolü tartışmaların odağındaki durumdur. İsrail, Hamas'ın tekrar kontrolü ele alması endişesinin yanında kontrolü Batı Şeria merkezli Filistin Yönetimine de bırakmayı reddetmektedir. Mısır ile ABD arasındaki istişarelerde hiçbir yapıyla bağlantısı olmayan, İsrail'e özgü güvenlik onayından geçen 300 Gazzelinin kapıyı yönetmesi fikri de ortaya konulmuştur (Telci, ANALİZ- Refah Sınır Kapısı'nı kim yönetecek?, 2024).



(Rafah Sınır Kapısı'nın Filistin'e ait tarafı  
Fotoğraf: Independent Arabia, Meryem Ebu  
Dakka)

Mısır yönetimi İsrail'in Refah'taki ısrarcı ve tavizsiz kontrolüne karşı çıkararak bunu Gazze üzerinde baskı aracı olarak kullandığını belirtmiştir (Telci, ANALİZ- Refah Sınır Kapısı'nı kim yönetecek?, 2024). Hakan Fidan'ın Mısır'da yaptığı açıklamalara göre sınır trafiğe kapalı olup, yardımlar, günde 25 kamyonun geçebildiği Kerem Şalom sınır kapısına yönlendirilmektedir (Tekin, 2024). Refah Sınırı'ndaki İsrail varlığı uluslararası kamuoyunda tepkiye yol açarken, kapının kontrolünün hangi oluşuma devredileceği konusunda Netanyahu Hükümeti'nin seçeneklerinin az olduğunu gösteriyor. İsrail'in önerisine göre Avrupa Birliği gözetiminde, Filistin Yönetimi'nin kontrol ettiği, İsrail'in kameralar ile kontrol sağladığı bir sistem Refah'a uygulanabilir (Şarku'l Avsat, 2024). AB'nin Filistin sözcüsü Şadi Osman bu planın İsrail, Mısır ve AB tarafından onaylanması halinde hayata geçirilebileceğini belirtmiştir (Şarku'l Avsat, 2024).



Bölgedeki savaşın sona ermesi ve belirsizlik durumunun ortadan kalkması için Mısır'ın alacağı kararlar yeni duruma geçişe doğrudan etki edecektir. İsrail savaşın ilk aylarından bu yana dillendirdiği Gazzelileri Sina Yarımadası'na göç ettirme yani Gazze'yi boşaltma planı Mısır için en önemli güvenlik sorunlarından birisidir. Gazze boşaltıldıktan sonra Mısır ile İsrail'in Refah'ta komşu olma ihtimali ortaya çıkacaktır. Bu sürgün Mısır için millî güvenlik sorunu oluşturacaktır (Al-A-tawneh, 2023). Bu senaryoda Filistin meselesi artık Mısır'ın da gündemi olurken, İsrail'in Refah kentindeki kontrolü ile güvenlik kaygıları yaşamaya başlayacaktır. Türkiye'nin Mısır'dan beklentisi mevcut duruşunu korumasıdır.



*(Dışışleri Bakanı Hakan Fidan, Mısır ile Gazze arasındaki Refah sınır kapısını ziyaret etti.*

*Fotoğraf: Reuters)*

## MISIR İLE ORTAK NOKTALAR: GAZZE, DOĞU AKDENİZ, SUDAN, SOMALİ, LIBYA

Orta Doğu coğrafyasının etki bakımından en önemli ülkelerinden olan Türkiye ve Mısır'ın Libya, Sudan, Somali, Gazze konularında fikir birliği içinde olması ve bunu pratiğe yansıtma- ları çok değerli adımlardır. Ankara-Kahire arasında, Libya'daki bölünmüşlüğü ortadan kaldırmak için seçim sisteminin oluşturularak devlet kurumlarının birleştirilme kararı alınmıştır (TC Dışışleri, 2024). Libya'daki Tobruk merkezli Kalkınma ve Yeniden Yapılanma Fonu, Derne'deki sel felaketi sonucunda yeniden inşa faaliyetlerinde Türk ve Mısırlı şirketlerin yer alacağını duyurmuştur (Telci, Dışışleri Bakanı Fidan'ın Mısır ziyareti ve bölgesel dinamikler, 2024).

Mısır ile gelinen nokta şu an bakıldığında heyecan vermeyebilir ancak 1,5 sene önce Mısır'ın o dönemki Dışışleri Bakanı Semih Şükri 'Türkiye

ile Mısır arasındaki normalleşmenin önündeki en büyük engelin, Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığı olduğunu' belirtmesi hatırlandığında bu ilişkinin kurulmasında kat edilen mesafe ve değeri daha iyi anlaşılacaktır (Yaşar, 2024). Bu normalleşmenin, Batı Bloğu, özelde Yunanistan ve İsrail tarafından dikkatle takip edileceğine kuşku yoktur. Mısır'ın Doğu Akdeniz'de Batı Bloğu ile kurduğu ilişkiler, ortak askeri tatbikatlar yapacak kadar ilerledi, bu yüzden her diyalog ve iki ülke için de birçok dengiyi gözetme niteliği taşımaktadır.

Türkiye son dönemde Libya'daki bütünlüğü sağlamak amacıyla Hafter tarafıyla angajmanı artırmıştır. Bu ziyarette de Mısır ile Türkiye'nin bu konuda aynı ekrana baktığı görülmektedir. Benzer fikir birliği Somali'nin toprak bütünlüğünün sağlanması ve Sudan'daki çatışmaların sona ermesi üzerine de tesis edilmiştir. Diplomatik toplantılarda alınan samimi kararların icraata koyulması tarafların o konuda birbirlerine açmadıkları bagajlarının olmamasından ve iş birliğini bozacak dış müdahalelerin olmamasından geçmektedir. Mısır ile henüz başlayan ilişkilerin bir sonraki durağı muhtemelen Ankara olacak ve cumhurbaşkanı Abdulfettah el-Sisi Türkiye'ye gelecektir.



*(Libya ve Mısır Haritası)*

## TÜRKİYE-MISIR ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE BELİRLEYİCİ KONULAR

- Gazze özelinde İsrail'in politikalarına karşı alınacak kararların istişare edilmesi
- İhvan-ı Muslimin'e bakış açısı konusundaki derin ihtilaf
- İki ülkenin Sudan'daki çatışmaya olan ortak yaklaşımları
- Mısır ve Etiyopya'yı karşı karşıya getiren Rönesans Barajı'nın Türkiye Afrika politikaları kapsamında çözüme ulaştırılma çabaları
- Libya'daki bölünmenin giderilerek tek bir devlet sisteminin ihdas edilmesi
- Doğu Akdeniz'de Mısır-Yunanistan-GKRY ilişkileri
- Karşılıklı ticaret, enerji, turizm iş birlikleri
- Türkiye'nin kendi ürettiği İHA'lar (İnsansız Hava Aracı) ile Mısır'ın İHA ihtiyacını karşılaması yönündeki adımlar
- Somali'nin toprak bütünlüğünün sağlanması

## SONUÇ

Geriyeye doğru bakıldığında Türkiye-Mısır ilişkileri kopma noktasına gelmeseydi, bugünkü gibi hassas, dikkatli bir şekilde kurulan ilişki ve alınan ortak kararlar alınabilir miydi? Bu düşünülmesi gereken bir durum. Bir gün mutlaka birlikte hareket edeceğini bilerek birbirinden mecburen uzaklaşan iki kişinin daha özenli bir ortaklık kurması gibi bir durum görünmekte.

Tekrar etmekte fayda vardır; Mısır ve Türkiye 'ötekiyle diyalog kurabilme' becerisi açısından bugün bölgenin en etkin müslüman ülkeleridir. İsrail Gazze'yi boşaltmıyor ise, Refah'ın

kontrolü konusunda özgür karar alamıyor ise, yardımları istemeyerek de olsa kabul ediyor ise, bölgede algı olarak Türkiye'nin söylemlerinin etkisini önleyemiyor ise, kendi müttefiklerini Mısır ve Türkiye'den vazgeçiremiyor ise bu şüphesiz bu iki ülkenin etkinliğini göstermektedir. Mısır elbette daha etkin, Nasır, Mursî karakterinde daha güçlü bir liderlik sergileyebilir miydi? Bu tartışılabilir. Yine de gelinen nokta Gazze'deki ateşin sönmesi ve Afrika'daki toparlanma için, havaya atılıp düşerken şemsiyede kalan taşlar gibi önemli kazanımlardır.

## KAYNAKÇA

Al-Atawneh, A. (2023, 10 18). عواقب نجاح إسرائيل في حربها على غزة. 08 12, 2024 tarihinde <https://www.aljazeera.net/opinions/2023/10/18/%D8%B9%D9%88%D8%A7%D9%82%D8%A8-%D9%86%D8%AC%D8%A7%D8%AD-%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6-%D9%8A%D9%84-%D9%81-%D9%8A-%D8%AD%D8%B1%D8%A8%D9%87%D8%A7-%D8%B9%D9%84%D9%89-%D8%BA%D8%B2%D8%A9> adresinden alındı

Daily News Egypt. (2024, 08 13). Egypt condemns Israeli Minister's intrusion into Al-Aqsa Mosque. 08 14, 2024 tarihinde <https://www.dailynewsegypt.com>: <https://www.dailynewsegypt.com/2024/08/13/egypt-condemns-israeli-ministers-intrusion-into-al-aqsa-mosque/> adresinden alındı

Demirtaş, T. (2024, 07 07). Etiyopya-Somali Görüşmeleri: Türkiye'nin Diplomatik Rolü ve Bölgesel İstikrar. 08 13, 2024 tarihinde <https://www.setav.org/>: <https://www.setav.org/odak/etiopya-somali-gorusmeleri-turkiyenin-diplomatik-rolu-ve-bolgesel-istikrar> adresinden alındı

Kayaoğlu, B. (2024, 02 10). From East Med to Ethiopia, can Turkey's Erdogan, Egypt's Sisi form regional axis? 08 10, 2024 tarihinde <https://www.al-monitor.com>: <https://www.al-monitor.com/originals/2024/02/east-med-ethiopia-can-turkeys-erdogan-egypts-sisi-form-regional-axis> adresinden alındı

Kökçam, S. (2019, 11 05). Bir baraj iki ülke: Mısır ile Etiyopya arasında su savaşı tehlikesi. 08 14, 2024 tarihinde <https://www.trthaber.com>: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/bir-baraj-iki-ulke-misir-ile-etiyopya-arasinda-su-savasi-tehlikesi-438843.html> adresinden alındı

League Of Arab States. (2024, 08 04). Aboul Gheit, Turkey Foreign Minister discuss grave regional developments, Israeli aggression on Gaza. 08 11, 2024 tarihinde <http://www.leagueofarabstates.net>: <http://www.leagueofarabstates.net/en/news/Pages/NewsDetails.aspx?RID=2852> adresinden alındı

Şarku'l Avsat. (2024, 06 04). Refah Sınır Kapısı'nın işletilmesi Gazze'nin savaş sonrası geleceği için bir sınav. 08 11, 2024 tarihinde [https://turkish.aawsat.com: https://turkish.aawsat.com/arap-d%C3%BCnyasi/5027557-refah-s%C4%B1n%C4%B1r-kap%C4%B1s%C4%B1E2%80%99n%C4%B1n-i%C5%9Fletilmesi-gazzenin-sava%C5%9F-sonras%C4%B1-gelece%C4%9Fi-i%C3%A7in-bir-adresinden alındı](https://turkish.aawsat.com:https://turkish.aawsat.com/arap-d%C3%BCnyasi/5027557-refah-s%C4%B1n%C4%B1r-kap%C4%B1s%C4%B1E2%80%99n%C4%B1n-i%C5%9Fletilmesi-gazzenin-sava%C5%9F-sonras%C4%B1-gelece%C4%9Fi-i%C3%A7in-bir-adresinden-alındı)

TC Dışışleri. (2024, 08 05). Dışışleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın Mısır Dışışleri Bakanı Bedir Abdulati ile Ortak Basın Toplantısı, 5 Ağustos 2024. 08 10, 2024 tarihinde [https://www.disisleri.gov.tr/: https://www.disisleri.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-hakan-fidan-in-misir-disisleri-bakani-bedir-abdulati-ile-ortak-basin-toplantisi-5-8-2024.tr.mfa](https://www.disisleri.gov.tr/https://www.disisleri.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-hakan-fidan-in-misir-disisleri-bakani-bedir-abdulati-ile-ortak-basin-toplantisi-5-8-2024.tr.mfa) adresinden alındı

Tekin, E. (2024, 08 05). Israel's blocking of aid, letting it rot is '1st phase of its genocide' against Palestinians': Turkish foreign minister. 08 10, 2024 tarihinde [https://www.aa.com.tr/: https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israels-blocking-of-aid-letting-it-rot-is-1st-phase-of-its-genocide-against-palestinians-turkish-foreign-minister/3294867](https://www.aa.com.tr/https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israels-blocking-of-aid-letting-it-rot-is-1st-phase-of-its-genocide-against-palestinians-turkish-foreign-minister/3294867) adresinden alındı

Telci, İ. N. (2024, 06 18). ANALİZ-Refah Sınır Kapısı'nı kim yönetecek? 08 09, 2024 tarihinde [https://www.aa.com.tr/: https://www.aa.com.tr/tr/analiz/analiz-refah-sinir-kapisini-kim-yonetecek/3251822](https://www.aa.com.tr/https://www.aa.com.tr/tr/analiz/analiz-refah-sinir-kapisini-kim-yonetecek/3251822) adresinden alındı

Telci, İ. N. (2024, 08 06). Dışışleri Bakanı Fidan'ın Mısır ziyareti ve bölgesel dinamikler. 08 11, 2024 tarihinde [https://www.aa.com.tr/: https://www.aa.com.tr/tr/analiz/disisleri-bakani-fidanin-misir-ziyareti-ve-bolgesel-dinamikler/3296387](https://www.aa.com.tr/https://www.aa.com.tr/tr/analiz/disisleri-bakani-fidanin-misir-ziyareti-ve-bolgesel-dinamikler/3296387) adresinden alındı

Yaşar, N. T. (2024, 02 16). Gerçekçi bir iyimserlik ışığında Türkiye-Mısır ilişkilerinden ne beklemeliyiz? 08 10, 2024 tarihinde [https://fikirturu.com: https://fikirturu.com/jeo-politika/turkiye-misir-iliskilerinden-ne-bekleme/](https://fikirturu.com/https://fikirturu.com/jeo-politika/turkiye-misir-iliskilerinden-ne-bekleme/) adresinden alındı

29 Ağustos 2024

# GAZZELİ TUTSAKLARA NELER OLUYOR?

Şerife Sena ŞEN

(Fotoğraf: DAVID FURST / AFP / Getty Images)



## GİRİŞ

Sivillerin esir alınması, İsrail'in Gazze üzerinde uzun yıllardan beri uyguladığı kapsamlı kontrol ve abluka politikasının önemli bir parçasıdır. İsrail, Filistin'de kurmaya çalıştığı haksız hâkimiyeti sağlama yolunda Filistinlilerin en temel haklarını dahi ellerinden almış, pek çok kez hiçbir sebep göstermeksizin onları esir almıştır.

Resmi kurumlar ve insan hakları kuruluşları, İsrail ordusunun Gazze'deki kara saldırılarında yüzlerce Filistinliyi alıkoyduğu ve bu kişilerin akıbeti, nerede tutulduğu hatta sayılarının tam olarak kaç olduğunun bilinmediğini belirtiyor.

Gazzeli esirlerin hemen hemen hepsi, tutsak edildiği süre zarfında; fiziksel ve psikolojik şiddet, taciz ve tecavüz gibi pek çok işkenceye maruz kalırlar. Büyük bir kısmı ise tutsak olma durumundan sağ kurtulamaz. Bu görüş yazısında anlatılacaklar bir film sahnesinden alınmadı, senaryo değil, roman özeti hiç değil. Bilakis gerçeğin ta kendisi ve maalesef Gazze realitesinin yalnızca küçük bir parçası.

Bu çalışmada, Gazzeli tutsaklarla yapılan röportajları ve tutsakların bizzat gördüğü işkenceleri sizler için derledik.

## GAZZELİ TUTSAKLAR NELERE MARUZ KALİYOR?

TRT Arabi Muhabiri Sami Berhum, 50 gün boyunca tutsak edilen Gazzeli İbrahim Şehin'le, tutukluluk sürecinde yaşadığı ve şahit olduğu olaylar hakkında bir röportaj gerçekleştirdi. İbrahim Şehin, o süreç hakkında şunları söyledi: "Tutuklu kaldığım süre zarfında gördüğüm kadarıyla tutsak kadınlar zulmün en çirkin halini görüyor. Beni tutukladıktan sonra Saftavi bölgesinden Zekim tarafına naklettiler. Yanımızda 4 kadın tutuklu vardı. O kadınlardan ikisini esirlerin bulunduğu çadıra çırlçıplak şekilde aldılar. Ben, çıplak bir kızın üzerini örtebilmesi için pantolonumu çıkarıp kızın üzerine attım. Sırf bu yüzden 3 gün boyunca aralıksız şekilde darp edildim. İstihbarat soruşturmasında serbest bırakılan kadın mahkûmlardan biri, soruşturmaya uzun saçlı girdi ve saçları tamamen kesilmiş bir şekilde soruşturmadan çıktı.

### Bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

Kadınlarımıza saygı gösterilmemesinin, gözümüzün önünde onların çırlçıplak hale getirilmesinin ne demek olduğunu biliyor musunuz?



(Gazzeli Esir İbrahim Şehin  
Fotoğraf: el-Cezira)

İsrail'in alıkoyduğu esirlerden 64 yaşındaki İbrahim Nablusi, "Beni kendi evimde alıkoydular, tanka bindirip İsrail ordusunun konuşlandığı bir eve götürüldüm." dedi. İsrail askerleri tarafından saatler sonra İsrail'in güneyindeki Askalan'da bir sorgu merkezine götürüldüğünü söyleyen Nablusi, burada istihbarat görevlileri tarafından sorgulandığını aktardı. Nablusi, istihbaratçıların, kendisi ve oğlunun "7 Ekim 2023'te yerleşim yerlerinde ne yaptıklarını" sorduğunu belirterek, "Oğlum Gazze'de değil, 10 yıldır yurt dışında yaşıyor" cevabını verdiğini söyledi. Verdiği yanıtı İsraililerin beğenmediğini vurgulayan Nablusi, istihbaratçılar tarafından darp edildiğini kaydetti. Nablusi, "Şiddetli bir şekilde darp edildim, göğüs kafesimde ve vücudumun çeşitli yerlerinde kırıklar meydana geldi. Hayatımızda bundan daha kötü günler ve şartlar görmedik" diye konuştu.

İsrail ordusunun alıkoyduğu başka bir Filistinli Ebu Humeys (tam adını söylemek istemiyor) Gazze Şeridi'nin orta kesimlerinde yer alan el-Bureyc Mülteci Kampı'nda sığındığı bir okulda esir edildiğini belirtti. Tutsaklık sürecinin ilk gecesinde İsrail askerlerinin kendisini dondurucu bir soğukta, üzerinde sadece iç çamaşırları varken sabahlamaya zorladıklarını söyledi. Humeys, İsrail askerlerine esir edilme gerekçesini sorduğunda ve sorduğu diğer tüm sorulara cevaben daha çok dayak ve hakarete maruz kaldığını belirtti. Alıkonulduğu süre boyunca yemek yerken ve tuvalet ihtiyacını giderirken dahi gözlerinin bağlı halde olduğunu aktardı.

Ebu Humeys, İsrail güçlerinin Filistinliler üzerine köpekleri saldırdığını söyledi ve "**Bize hayvan gibi davrandılar, bazen aynı yerde oturarak yer içer, ihtiyaçlarımızı giderirdik.**" dedi.

## **Bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz?**

Kadınlarımıza saygı gösterilmemesinin, gözümüzün önünde onların çırılçıplak hale getirilmesinin ne demek olduğunu biliyor musunuz?

Söz konusu gazete yaptığı haberde alıkoyulan Filistinlileri “terörist” olarak nitelendirdi. Esirlerin, günün büyük bir kısmında gözlerinin bağlı ve ellerinin kelepçeli olduğu aktarıldı. İsrail’in Filistinli sivilleri sığınma merkezleri ve evlerinden çıkartarak yarı çıplak vaziyette alıkoyduğu görüntüler dünya çapında tepki çekerken, İsrail’li sosyal medya kullanıcıları bu kişilerin “teslim olan Hamas savaşçıları” olduğunu iddia etmişti.



(Fotoğraf: MAHMUD HAMS / AFP / Getty Images)

## İSRAİL'İN GAZZE'DE ALIKOYDUĞU FİLİSTİNLİLERE İŞKENCE ETTİĞİ ESİR KAMPI

Necef Çölü'nde gözaltı merkezi olarak kullanılan bir askeri üste çalışan İsraili, aklından çıkmadığını ifade ettiği bir fotoğraf paylaştı:



*(Gözaltı tesisinden sızdırılan bir kare  
Fotoğraf: MepaNews)*

Gri eşofman giymiş sıra sıra adamlar, dikenli tellerle çevrilmiş kağıt inceliğindeki şiltelerin üzerinde otururken görünüyor. Hepsinin gözleri bağlı görünüyor, başları projektörlerin parıltısı altında ağır ağır sallanıyor. Görgü tanığı İsraili "Bize hareket etmelerine izin verilmediği söylendi. Dik oturmaları gerekiyordu. Konuşmalarına izin verilmiyor, göz bağlarının altından bakmalarına izin verilmiyor." dedi.

Sürekli kelepçelemeden kaynaklanan yaralanmalar nedeniyle doktorların bazen mahkûmların uzuvlarını kestiği, tıbbi prosedürlerin yetersiz sağlık görevlileri tarafından gerçekleştirildiği, **"stajyerler için bir cennet" olarak ün kazanan bu tesis; havanın çürümeye bırakılmış bakımsız yaraların kokusuyla dolu olduğu bir yer olarak tasvir ediliyor.**

Tesisin sahra hastanesinde sağlık görevlisi olarak çalışan bir görgü tanığı "Onları insanca olan her şeyden mahrum bıraktılar." dedi. Bir başka görgü tanığı da dayağın istihbarat amaçlı değil, 7 Ekim'de yaşananların intikamını almak için atıldığını söyledi. İsrail ordusu, CNN'in yayınladığı bu rapora "İsrail ordusu, gözaltındaki tutuklulara karşı uygun bir şekilde davranılmasını sağlar. Askerlerin görevi suiistimal ettiğine dair her türlü iddia incelenir ve uygun şekilde ele alınır. Uygun durumlarda, bu tür bir eylemi haklı çıkaran suiistimal şüphesi olduğunda MPCID (Askeri Polis Kriminal Soruşturma Bölümü) soruşturmaları açılır. Gözaltına alınan kişilere risk düzeylerine ve sağlık durumlarına göre kelepçe takılmaktadır. Yasa dışı kelepçeleme vakaları yetkililer tarafından bilinmemektedir." şeklinde bir açıklama yaptı.

İsrail ordusu insanların kıyafetlerinin çıkarıldığı ve altına bez bağlandığı iddialarını doğrudan yalanlamadı. Bunun yerine tutsakların İsrail açısından güvenlik tehdidi (!) oluşturmadıklarından emin olduktan sonra kıyafetlerini iade ettiklerini söyledi.

Esir kampları, İsrail'in geçtiğimiz Aralık ayında Knesset tarafından kabul edilen ve ordunun şüpheli militanları gözaltına alma yetkisini genişleten **“Yasa Dışı Savaşçılar Yasası”** alt-yapısının bir parçası.

Bosna vatandaşlığına sahip bir Filistinli Muhammed er-Ran, İsrail'in yürüttüğü saldırıların ilk odağı olan yerlerden biri olan Kuzey Gazze'deki Endonezya Hastanesi'nin cerrahi biriminin başındaydı. Çalıştığı hastane ağır bombardıman altında olduğu için oradan ayrıldı ve 3 gün boyunca el-Ahli Baptist Hastanesinin dışında 18 Aralık'ta tutuklandığını belirtti. İç çamaşırlarına kadar soyulduğunu, gözlerinin ve bileklerinin bağlandığını, daha sonra bir kamyonun arkasına atıldığını ve burada neredeyse çıplak olan tutukluların çölün ortasındaki bir gözaltı kampına götürülürken üst üste yığıldığını söyledi.



(Fotoğraf: BASHAR TALEB / AFP /Getty Images)

Er-Ran, 44 gün boyunca askeri bir gözaltı merkezinde tutuldu. **“Günlerimiz dua, gözyaşı ve yakarışla geçti. Bu bizim ıstırabımızı hafifletti.”** dedi. “İşkence-min bir parçası da insanlara nasıl işkence yapıldığını görebilmektir. İlk başta göremiyordunuz. İşkenceyi, intikamı, baskıyı göremiyordunuz. Gözbağımı çıkardıklarında, aşağılanmanın boyutlarını görebiliyordum. **Bizi insan olarak değil, hayvan olarak gördüklerini görebiliyordum.”** diye ekledi.



(Tutuklanmadan önce ve sonra Muhammed er-Ran  
Fotoğraf: MepaNews)



Muhammed er Ran'ın gördüğü cezalandırma biçimlerine ilişkin anlattıkları CNN'e konuşan muhbirler tarafından da doğrulandı. Bir başkasıyla konuşmak gibi bir "suç" işleyen mahkûma bir saate kadar kollarını başının üzerine kaldırması emredilirdi. Mahkûmun elleri, stres pozisyonundan çıkmamasını sağlamak için bazen bir çite bağlanırdı. Bu muhbir ve Muhammed er Ran ayrıca gardiyanların uyuyan tutukluların üzerine büyük köpekleri saldırdığı ve askerler içeri girerken parmaklıkların içerisine ses bombası fırlattığı rutin bir aramayı da anlattı. Muhammed er-Ran bunu "gece işkencesi" olarak adlandırıyor. Muhammed er-Ran, "Biz kablolarla bağlıyken köpekleri salıyorlardı ve aramızda dolaşıp bizi çiğniyorlardı." dedi. "Karnınızın üzerinde yatıyor, yüzünüzü yere bastırılmış oluyorsunuz. Hareket edemiyorsunuz ve onlar da üzerinizde hareket ediyor."

Sde Teiman'da çalışan bir sağlık görevlisi, "O hastalarla uğraşırken hissettiğim şey tam bir savunmasızlık fikriydi." dedi. Bir başka muhbir ise, Filistinli tutuklular üzerinde kalifiye olmadığı tıbbi prosedürleri uygulamasının emredildiğini söyledi. "Hastalar üzerinde nasıl işlem yapılacağını öğrenmem istendi, uzmanlığımın tamamen dışında olan küçük tıbbi prosedürler uyguladım." dedi ve bu işlemlerin sıklıkla anestezi olmadan yapıldığını da sözlerine ekledi. "Eğer ağrıdan şikâyet eden olursa onlara parasetamol veriliyordu. Sadece orada olmak bile istismara ortak olmak gibi hissettiriyordu." dedi. Aynı muhbir, bileklerinin sürekli plastik kelepçeyle bağlanması nedeniyle yaralanan bir adamın amputasyonuna tanık olduğunu söyledi. Sde Teiman'da görev yapan İsraili bir diğer sağlık görevlisi yaralıların bez taktığını, pipetle beslendiğini aktardı. Filistinliler için "Onlardan insanlığını söküp aldılar." dedi.

Muhbirler, sağlık ekibine tıbbi belgeleri imzalamaktan kaçınmalarının söylendiğini belirtti. İsrail'deki İnsan Hakları İçin Hekimler (PHRI) adlı hak grubunun önceki raporlarını doğruladı. Bir muhbir " Hiçbir şey imzalamıyorsunuz ve yetki doğrulaması yapılmıyor." dedi.

Aralık ayında İsrail tarafından Gazze kentinin doğusundaki ez-Zeytun Mahallesi'nde esir edilen Filistinlilerden bir kısmı kamyonlara bindirildi ve Gazze yakınlarındaki bir askeri kontrol noktasında salıverildi. Ambulanlarla Aksa Şehitleri Hastanesi'ne getirilen ve tedavi altına alınan Filistinlilerin ellerinin numaralandırılmış olduğu ve çok bitkin oldukları kaydedildi.

Hastanede tedavi altına alınanlardan Filistinli Usame Ude (58), askerlerin 20 kişilik bir grubu civardaki bir araziye götürdüğünü ve orada onları çukura atarak buldozerlerle üzerlerine kum döktüğünü söyledi. "Çığlık sesleri bizim olduğumuz yere kadar geliyordu ama 5 dakika sonra ses kesildi. Sonra askerler onları oradan çıkardı ama çok yorgundular ve vücutlarında kırıklar vardı." dedi.

Serbest bırakılan Filistinlilerden Ahmed Ebu Ras (14), 4 gün boyunca aç susuz kaldıklarını ve tuvalete gitmelerine dahi izin verilmediğini söyledi.

İsrail'deki Haaretz gazetesi, mart ayında İsrail'in 7 Ekim'den bu yana alıkoyduğu Filistinlilerden 27'sinin askeri tesislerde öldüğünü, birçoğunun ise dayak, kötü muamele ve tacize maruz kaldığını yazdı.

Birleşmiş Milletler (BM) Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansının (UNRWA) martta yayımlanan raporunda, gözaltı merkezlerinde tutulan Filistinlilerin dayak ve cinsel saldırı gibi çok kötü muameleye maruz kaldıkları bildirilmişti.

***Raporda bildirilen kötü muameleye yöntemleri arasında, dayak, tutuklulara ve ailelerine zarar verme tehditleri, köpek saldırıları, kişinin onuruna hakaret ve aşağılama, su, yemek, uyku ve tuvaletten mahrum bırakma, alıkonuların üzerine idrar yapma gibi davranışların yer aldığı kaydedilmişti.***

## İSRAİL, İKİ DOKTORU ALIKOYDU VE İŞKENCE UYGULADI

Filistin Kızılayı; İsrail'in alıko-yarak tutukladığı, Gazze Şeridi'nin güneyinde yer alan el-Emel Hastanesi'ne kapatılan 2 doktora yaptığı işkenceyi fotoğ-raflarla belgeledi.



(Doktorların darp raporundaki fotoğraflar  
Fotoğraf: Şarkul Evsat)

Filistin Kızılayı, X hesabında yaptığı paylaşımda "Bu görüntüler, İsrail işgal güçlerinin bir hafta önce Al-Amal Hastanesi'nde tutuklayıp işkenceye, dayak ve aşağılamaya maruz bıraktığı iki doktora, dün serbest bırakılmadan önce uyguladığı vahşeti gösteriyor. İsrail işgali, aralarında yaklaşık bir hafta önce Al-Amal Hastanesi'nde tutuklanan 7 kişinin de bulunduğu 12 PRCS (Filistin Kızılayı) ekibini tutuklamaya devam ediyor. PRCS, akıbeti henüz bilinmeyen tutuklu ekiplerinin güvenliği konusunda derin endişelerini dile getiriyor. Ayrıca PRCS, uluslararası topluma, İsrail işgal yetkililerine; tutuklu ekipleri derhal serbest bırakmaları ve Gazze'de çalışan PRCS ekiplerine koruma sağlamaları yönünde baskı yapmak için çağrıda bulunuyor." dedi.

## TUTSAKLARIN CANSIZ BEDENİ TOPLU MEZARLIKLARA GÖMÜLÜYOR

Filistin resmi ajansı WFA'nın yaptığı habere göre, ocak ayında, İsrail güçlerinin 7 Ekim'den bu yana Filistin'in çeşitli bölgelerinden kaçırdığı Filistinlilere ait 100 ceset; Kerem Ebu Salim sınır kapısından Gazze bölgesine teslim edildi. Kimliği belirlenemeyen Filistinlilere ait cesetlerde yapılan incelemeler sonucu, bazı organlarının çalınmış olduğu tespit edildi. Cenazeler, Gazze'nin güneyindeki Refah kentinde bir toplu mezarra defnedildi.

Gazze'deki hükümetin Medya Ofisinden 27 Aralık'ta yapılan yazılı açıklamada, İsrail'in Gazze'ye kara saldırılarından sonra öldürülen ve kaçırılan 80 Filistinliye ait cenazenin teslim alındığı duyuruldu. "Naşlar, incelendikten sonra şehitlerin yüz hatlarının önemli ölçüde değiştiği ortaya çıktı. Bu, işgal güçlerinin, şehitlerin

vücutlarından hayati organları çaldığının açık bir göstergesidir." ifadelerine yer verildi. Filistinli yetkililer, İsrail güçlerinin, geçen kasım ayında Gazze'deki Şifa Hastanesine baskın yapıldığı sırada hastane morgundan 100'den fazla cesedin çalındığı bildirildi.



(Gazzeli esirler toplu mezarlara defnediliyor)

Fotoğraf: TRT Haber)

## KAYNAKÇA

Berhum, S. (2024, Şubat 12). شهادة صادمة ينقلها أسير فلسطيني مفرج عنه من غزة عن تعامل قوات الاحتلال الإسرائيلي مع الأسيرات. TRT عربي. <https://www.youtube.com/watch?v=ifZF1gUQI3Y>

TRT. (2024, Şubat 1). İsrail'in Gazze'de Alıkoyduğu Filistinliler, İsrail Askerlerinin Uyguladığı İşkenceyi Anlattı. TRT Haber. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israilin-gazzede-alikoydugu-filistinliler-israil-askerlerinin-uyguladigi-iskenceyi-anlattı-833846.html>

24 TV. (2023, Aralık 18). Haaretz: İsrail'in Gazze'ye Saldırıların Başından İtibaren Alıkoyduğu Çok Sayıda Filistinli Öldü. 24 TV. <https://www.yirmidort.tv/gundem/haaretz-israilin-gazzeye-saldirilarin-basindan-itibaren-alikoydugu-cok-sayida-filistinli-oldu-141750>

Mepa News. (2024, Mayıs 11). İsrail'in Gazze'de Alıkoyduğu Filistinlilere İşkence Ettiği Esir Kampı Ortaya Çıktı. Mepa News. <https://www.mepanews.com/analiz-israilin-gazzede-alikoydugu-filistinlilere-iskence-ettigi-esir-kampi-ortaya-66506h.htm>

BİA Haber Merkezi. (2023, Aralık 10). İsrail'in 4 Gün Alıkoyduğu Filistinliler, Yaşadıklarını Anlattı. Bianet. <https://bianet.org/haber/israil-in-4-gun-alikoydugu-filistinliler-yasadiklarini-anlattı-289095>

Haber Türk. (2024, Mayıs 10). İsrail'in Alıkoyduğu Gazzelilere İşkence: İnsanlıklarını Söküp Aldılar. Haber Türk. <https://www.haberturk.com/israil-in-alikoydugu-gazzelilere-iskence-insanliklarini-sokup-aldilar-3685381>

TRT Haber. (2024, Ocak 30). İsrail'in Teslim Ettiği 100 Filistinlinin Cenazesi Refah'ta Toplu Mezarlığa Gömüldü. TRT Haber. <https://www.trthaber.com/foto-galeri/israilin-teslim-ettigi-100-filistinlinin-cenazesi-refah-ta-toplu-mezara-gomuldu/62568/sayfa-1.html>

25 Eylül 2024

# GAZZE AÇLIKLA BAŞ BAŞA: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSANI YARDIMI DURDURDUĞUNU AÇIKLADI

**Hatice KOÇLAR**

(Fotoğraf: Ahmad Salem / Bloomberg / Getty Images)

## GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) Dünya Gıda Programı (WFP), güvenli dağıtımına izin veren koşullar oluşana kadar Gazze'nin kuzeyine hayat kurtaran gıda yardımı dağıtımını durdurma kararı aldı.

Açıklamada, "WFP, Gazze'deki çaresiz insanlara acilen ulaşma konusunda son derece kararlıdır ancak kritik gıda yardımlarının ulaştırılması ve bu yardımları alan insanlar için güvenlik ve emniyet sağlanmalıdır." denildi.

Gazze'nin "pamuk ipliğine bağlı" olduğu değerlendirildiği yapılan açıklamada, "WFP'nin çaresizce açlık çeken binlerce insan için açlığa giden yolu tersine çevirmesi sağlanmalıdır." sözleri yer aldı.



(Gazzeli esirler toplu mezarlara defnediliyor)

Fotoğraf: TRT Haber)

## SOYKIRIM SIRASINDA İNSANİ YARDIM

İsrail Başbakanı Netanyahu yıllardır abluka altında yaşayan Gazze'ye 7 Ekim'den sonra tam abluka uygulanacağını açıklamıştı. Bu kararın ardından Gazze'de elektrik ve su tamamen kesilmiş, sivil hedefler günlerce bombalanmıştı. İsrail birkaç hafta boyunca insani yardım girişini engelledi. Uluslararası tepkilerin artmasıyla ilk kez 21 Ekim 2023'te Refah sınır kapısından oldukça kısıtlı insani yardım girişine izin verilmişti. İlerleyen günlerde Birleşik Krallık ve Oxfam, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlar; İsrail'in insani yardımını kasıtlı olarak engellediğini belirtti.

İngiltere eski Dışişleri Bakanı David Cameron, İsrail'in Gazze'ye giden önemli bir yardım kapısının kapatılmasını talep ettiğini ileri sürerek İngiltere doğumlu bir hükümet sözcüsünün görevden alınmasıyla sonuçlanan bir tartışmaya girdi.

Cameron, sert bir mektupla, yardımların "İsrail hükümetinin keyfî reddetmeleri ve uzun süren onay prosedürleri, çoklu taramalar ve gündüz saatlerinde dar aralıklar" nedeniyle Gazze'ye ulaşamadığını söyledi.

Bunun üzerine eski dönem hükümet resmi sözcüsü Eylon Levy, Cameron'a attığı tweette, İsrail'in yardımların ulaştırılmasında herhangi bir engel oluşturmadığını öne sürmüştü.





(Eylon Levy'in attığı tweet)

Cameron bir görüşünde "Uluslararası bağışçıların istedikleri kadar yardım göndermele-ri gerektiği ve İsrail'in girişini kolaylaştıracağı iddialarını dile getiriyorsunuz. Keşke durum böyle olsaydı. İngiltere'nin Gazze'ye yaptığı yardımın

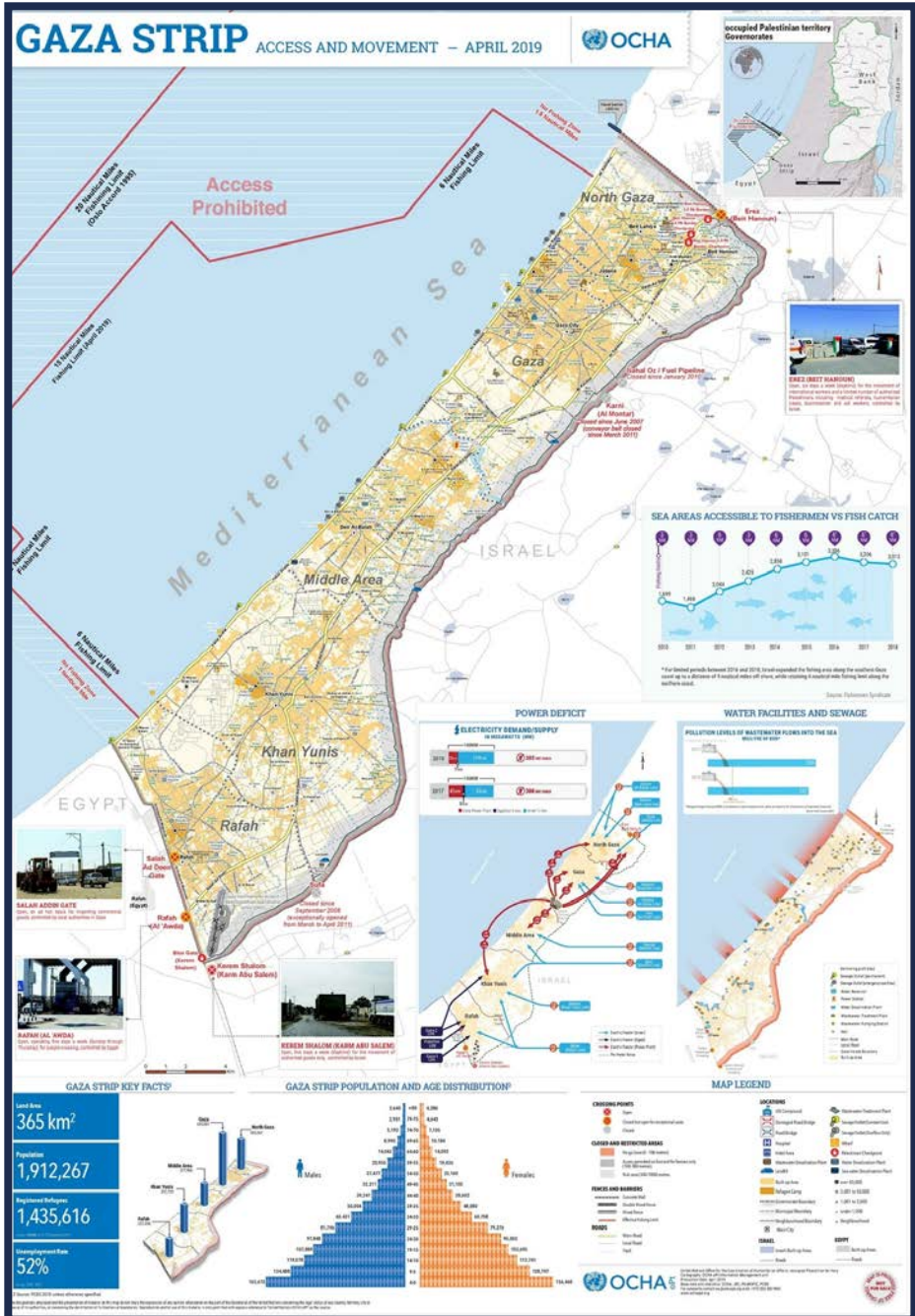
İsrail'in izinlerini bekleyerek rutin olarak bekletilmesi çok büyük bir hayal kırıklığı. Örneğin, İngiltere tarafından finanse edilen bazı yardımların onay için üç haftadan biraz daha uzun bir süre sınırda bekletildiğini biliyorum." dedi.

"En büyük engelleyiciler, **İsrail hükümetinin keyfî inkarları ve gündüz saatlerinde çok sayıda tarama ve dar açılış pencereleri** de dahil olmak üzere uzun süren onay prosedürleri olmaya devam ediyor."

## İSRAİL'İN GAZZE'YE UYGULADIĞI ABLUKA

İsrail'in Gazze'de giriş/çıkış yapan mal ve insan hareketlerine uyguladığı kısıtlamalar 1991'e dayanır. Başlangıçta geçici olarak belirlenen bu politika, Mart 1993'te kalıcı bir idari önleme dönüşmüştür. O zamandan beri ablukanın şiddeti değişse de hiçbir zaman tamamen kaldırılmadı. 1994'te İsrail, bir güvenlik önlemi olarak Gazze-İsrail bariyerinin inşaatına başladı. İnşa edilen bariyerin üzerinde dört sınır kapısı bulunmaktadır: Kerem Şalom, Karni, Erez ve Sufa sınır kapıları. İsrail'den geçen ihracatların Gazze'ye girmesi veya Gazze'den çıkması için bu sınır kapıları kullanılmakta ve güvenlik

incelemesinden geçmektedir. 2005'te İsraili yerleşimcilerin Gazze'den çekilmesinden sonra; Gazze havadan, karadan ve denizden tam abluka altına alındı. Gazze ile tüm ticaret durduruldu ve mal girişi "insanî asgarî" ile sınırlandırıldı. Bu sivil halkın hayatta kalabilmesi için asgarî düzey temel yaşam malzemelerinin girişine izin verilmesi demektir. Ancak Gazze'ye uygulanan abluka öyle şiddetliydi ki İsrail'in su ve elektrik kısıtlamaları, altyapıyı çökertmeye yönelik politikaları sebebiyle sivil halk temel yaşam standartlarının oldukça altında bir hayat sürdürmekteydi.



Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki Uluslararası Kızılaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu İletişim Başkanı Mey al Sayegh, **"Gelen yardım miktarı Gazze'nin insani ihtiyaçları açısından bir damla su. Bu çatışmadan önce, sadece Gazze'ye (günde) yaklaşık 100 kamyon yardım giriyordu. Şimdi tüm bu düşmanlıklara rağmen, sadece bu sayının geldiğini hayal edin."**

İsrail 9 Ekim'de, Gazze'ye tam abluka kararı uygulayarak insani yardım girişini tamamen durdurdu. Mısır, Filistinli sivillerin sınırını geçmesini önlemek için Refah'ı kapattı ancak yardımların ulaştırılmasına izin vereceğini söyledi. Dünyanın pek çok yerinden

Filistin'e insanî yardımın gitmesi konusundaki çağrılara rağmen İsrail, Mısır yetkililerine sivil yardım konvoyları için hava saldırılarını durduracağına dair güvence vermedi. Bir hafta sonra İsrail silah teslimatı gerekçesiyle Refah Sınırını bombaladı ve yüzlerce ton yardım sınırın diğer tarafında kaldı.

İsrail'de, Netanyahu ile ittifak halindeki aşırı sağcı politikacılar ve yerleşimciler tarafından Gazze'ye yardımın engellendiği bildirildi. Ekim'de UNRWA, **"Gazze'de şu anda su veya elektrik yok. Yakında yiyecek veya ilaç da olmayacak"** dedi.

## BM, MISIR SINIRINDA GIDA YARDIMININ BİRİKMEŞİYLE 1 MİLYON KİŞİNİN FELAKET DÜZEYİNDE AÇLIKLA KARŞI KARŞIYA OLDUĞUNU SÖYLÜYOR

İsrail'in güneydeki Refah kentine düzenlediği kara harekâtının ardından Filistin topraklarına yardım ve yakıt ulaştırılmasının yavaşlaması, Gazze'deki insani krizin daha da şiddetlenmesine yol açıyor.

BM, yaptığı açıklamada, tedarik eksikliği ve güvensizlik nedeniyle Refah'ta gıda dağıtımını askıya aldığını; ayrıca kamyonlara yüklenen sevkiyatın çoğuna çaresiz insanların el koyması ve bir kişinin hayatını kaybetmesi sonrasında ABD tarafından finanse edilen yeni yüzen iskeleden yapılan dağıtım operasyonlarının da durdurulduğunu söyledi.



(Kamyonlar Gazze kıyısındaki geçici bir iskeleden insani yardım taşıyor.  
Fotoğraf: US Army Central/Reuters)

İsrail'in, Gazze'ye yardımlarının büyük bölümünün aktığı Mısır ile Refah sınır kapısının kontrolünü ele geçirdiği 10 Mayıs'tan bu yana, yakınlardaki Kerem Şalom sınır kapısından yalnızca yaklaşık üç düzine tır başarıyla Gazze'ye ulaştırıldı ve **Aksa Tufanı operasyonunun başlamasından bu yana izin verilen yakıtın yalnızca dörtte biri teslim edildi.**

## KASITLI OLARAK ENGELLENEN YARDIMLAR

BM İnsanî Yardım Şefi Martin Griffiths, yaptığı açıklamada, Gazze'nin kuzeyindeki en çok yardıma ihtiyaç duyan bölgelere, bölge ile İsrail arasında yeni açılan Erez Batı sınır kapısından günde sadece 50 tır yardım ulaştırılabileceğini, son iki haftada 100'den az kişinin girdiğini ve bunun yardım kuruluşlarının günlük 600 tır sınırını aştığını söyledi.

WFP (Dünya Gıda Programı) ve ABD hükümetinin dış yardım kolu USAİD öncülüğünde, Gazze içinde alternatif dağıtım noktalarının araştırılmasının yanı sıra lojistik ve güvenlik önlemlerinin yeniden değerlendirilmesi için çalışmalar yürütüyor.

ABD Savunma Bakanlığı'ndan bir sözcü, Joe Biden'in emriyle inşa edilen yeni iskeleden yardımların taşınması ve dağıtımında zorluklar yaşandığını kabul etti. ABD'nin kuşatma altındaki bölgeye yeterli yardımın girmesine izin vermeleri için İsraili müttefiklerini ikna edemediği veya ikna etmek istemediği yönündeki eleştiriler arasında bu durum da vardı.

Birçok insani yardım kuruluşu, tüm yardımların hoş karşılandığını ancak kara geçişleri yoluyla gıda dağıtımının artan açlığı engellemenin tek yolu olduğunu söyleyerek ABD projesini eleştirdi.

Pentagon sözcüsü Tümgeneral Patrick Ryder: **“Kara yollarının yardım almanın en iyi yolu olduğunu tamamen takdir ediyor ve kabul ediyoruz.”** dedi. **“Ayrıca bunun bir savaş bölgesi olduğunu ve karmaşık bir operasyon olduğunu hatırlamak da önemli.”** diye ekledi.



(Fotoğraf: MOHAMMED ABED/AFP / Getty Images)

## GÜNÜMÜZ – YARDIMLAR

BM, İsraili yetkililerin onayının ardından 16 Temmuz'dan itibaren daha fazla kişisel güvenlik ekipmanı ve zırhlı araç getireceklerini söyledi. Gazze'deki insanî yardım örgütlerinin dağıtım zorlukları nedeniyle insani yardım teslimatları uzun süreler boyunca yığıldı. Dünya Gıda Programı, İsrail'in Gazze Şehri'ndeki askeri eylemlerinin "öngörülemez ve istikrarsız bir durum" yarattığını ve oradaki insani yardım operasyonlarını sınırladığını belirtti. USAID başkanı Samantha Power, İsrail'den insani yardım çalışanlarının daha güvenli bir şekilde çalışmalarına izin ve-

rileceği konusunda güvence altına aldığını belirtti. Amerika Birleşik Devletleri geçici yardım iskelesini kalıcı olarak kapattı.

Ağustos 2024 ortasında, Dünya Gıda Programı'nın Orta Doğu bölge direktörü Corinne Fleischer Gazze'ye yiyecek getirmenin "çok zor" olduğunu belirtti. Özgürlük Filosu Koalisyonu'ndan barış aktivistleri, İsrail'in Gazze'ye uyguladığı ablukayı kırmaya ve insani yardım ulaştırmaya çalışacaklarını belirtti. Japonya Hükümeti, Dünya Gıda Programı'na acil gıda yardımı sağlamak için 2,5 milyon ABD doları taahhüt etti.



Birleşmiş Milletler, Gazze operasyonlarını 2024 Ağustos ayı sonlarında durduracağını bildirmişti. Bir UNOCHA yetkilisi, **“Büyük insani operasyonları hiçbir zaman tamamen durmadı, ancak erişilemezlik nedeniyle şimdiye kadarki en kısıtlı seviyedeler.”**



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## SONUÇ

Birleşmiş Milletler, İsrail'in Filistin topraklarının merkezindeki askeri tahliye emirleri nedeniyle Gazze Şeridi'ndeki yardım operasyonunu geçici olarak askıya almak zorunda kaldığını duyurdu.

BM'den üst düzey bir yetkili gazetecilere yaptığı açıklamada, insanî yardım personelinin güvenlik endişeleri nedeniyle faaliyetlerini sürdüremediğini söyledi.

BM'nin ana operasyon merkezinin bulunduğu Deir al-Balah kasabası ve çevresindeki İsrail tarafından belirlenen insanî yardım bölgesinin bazı kısımlarını kapsayan tahliye emirleri, personelin hızla yer değiştirmesini ve ekipmanları geride bırakmasını zorunlu kıldı.

Bunun yanı sıra yetkili, BM kuruluşlarının Gazze'yi terk etmeyeceğini ve şu anda güvenli bir şekilde faaliyet gösterebilecekleri bir yer bulmaya çalıştıklarını vurguladı.



**SOYKIRIMIN  
PERDE  
ARKASI**

13 Eylül 2024

# SOYKIRIM İHRACATININ ÖNDE GELENLERİ

**Ayten Rümeyisa ÜNSAÇAN**

(Fotoğraf: Christopher Furlong / Getty Images)

Kurulduğu yıldan bugüne dek İsrail'in en büyük müttefiki ve silah tedarikçisi ABD'dir. Onun ardından bir nevi Nazi soykırımını hafızalardan silmeye çalışan Almanya gelmektedir. İtalya ve diğer bazı devletlerle birlikte, bu durum 7 Ekim sonrası da değişmemiştir. Aslında büyük bir silah ihracatçısı olan İsrail, tarihindeki en yıkıcı saldırıları gerçekleştirirken ithal bomba, füze ve mühimmatlara gereksinim duymaktadır. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI) raporuna göre, ABD İsrail savunma sanayi ithalatının %69'unu sağlamaktadır. İkinci sıradaki Almanya %30 ve İtalya ise %0,9'luk bir paya sahiptir.

2018 yılında Başkan Obama döneminde imzalanan 10 yıllık bir mutabakata göre, ABD İsrail'e her yıl ortalama 3,8 milyar dolar değerinde askeri yardım sağlamaktadır. Yabancı Askeri Finansman (FMF) programı ve füze savunma sistemleri iş birliği de buna dâhildir. ABD'nin bu yardımları, İsrail'in gelişmiş silah endüstrisini kurmasına olanak tanımıştır. Yıllık yardımın yanı sıra ABD, İsrail'in bölgedeki Niteliksel Askeri Üstünlüğü'nü (QME) de korumaktadır.

Bu durum; ABD'nin, Ortadoğu'da İsrail dışında herhangi bir ülkeye askeri destek sağladığında, İsrail'e her zaman komşu ülkeler açısından caydırıcılığı daha yüksek bir yardım gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. **Bu sayede İsrail'in bölgedeki askeri üstünlüğü istikrarını koruyabilmektedir. Yapılan yıllık yardımlara ek olarak Biden yönetimi 7 Ekim sonrasında İsrail'e ek askeri yardımda bulunulacağını açıklamıştır.**

Uzun vadede teslim edilecek olan ve yaklaşık 26 milyar doları bulan bu yardımın kısa, orta ve uzun menzilli “Demir Kubbe” “Davut Sapanı” ve “Demir Kiriş” sistemleri için mühimmatın yanı sıra bölgedeki ABD stoklarını yenileme amacı da içerdiği belirtilmiştir. Bununla birlikte 7 Ekim’den

bu yana ABD; İsrail’e binlerce ton askeri teçhizat, mühimmat, koruyucu ekipman ve tıbbi malzemenin yanı sıra istihbarat desteği ve üst düzey danışmanlık da sağlamıştır. Eski bir Biden hükümeti yetkilisi, İsrail’in Gazze’deki saldırısını ABD desteği olmadan sürdüremeyeceğini ifade etmiştir.



İsrail'in yıllara göre silah ithalat oranı

Grafik: Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü

ABD'nin İsrail'e sağladığı desteğin katlanarak artması, bölgede güç asimetrisi oluşturarak bir silahlanma yarışı başlatmıştır. Bununla birlikte **yıllardır devam eden koşulsuz destek, İsrail'i hukuka aykırı davranmak konusunda cesaretlendirmektedir.** Zira ABD Dış İlişkiler Konseyi'nin (CFR) üyesi Elliot Abrams'a göre; ABD'nin İsrail'e askeri desteğini durdurması, en büyük müttefikinin geri çekildiğini göstererek Yahudi devletine yönelik saldırıları cesaretlendirecektir.

İşgalci devletin ikinci en büyük silah ihracatçısı olan Almanya ise 2023 yılında yaklaşık 350 milyon dolarlık askeri teçhizatın İsrail'e sevkiyatını gerçekleştirmiştir. Bu rakam bir önceki yılın verilerine göre 10 kat daha yüksektir. Satış kararlarının çoğunluğu ise 7 Ekim sonrasında verilmiştir. Bu da savaşın başlamasının ardından ülkenin İsrail'e açık desteğinin

bir göstergesidir. Teçhizatın yanı sıra İsrail ordusu hâlihazırda envanterinde bulunan Alman denizaltılarını da yenilemek için yine Almanya ile anlaşma imzalanmıştır. Ancak ülkenin 2023'teki üstün desteğine rağmen, 2024 yılı başından itibaren artan uluslararası eleştiriler nedeniyle İsrail'e savaş silahları ihracatını azalttığı belirtilmektedir.



(Biden ve Netanyahu 2023 Ekim ayında Kudüs'te düzenlenen Savaş Kabinesi toplantısında  
Fotoğraf: Miriam Alster)

İsrail'e, ABD ve Almanya'ya göre daha az miktarda silah ihracatı yapan üçüncü ülke ise İtalya'dır. Hükümetinin insan haklarını ihlal ettiği düşünülen ülkelere silah satışını engelleyen bir yasası bulunmasına rağmen, 7 Ekim'in ardından yalnızca üç ay içerisinde İsrail'e 2,1 milyon euroluk ihracat onaylanmıştır. 9 Mayıs 2024 tarihinde ise İtalya Dışişleri Bakanlığı, yeni ihracat onaylarının durdurulduğunu bildirmiştir. Savunma Bakanlığı ise önceden imzalanmış anlaşmaların teslimatının gerçekleştirildiğini ancak silahların Gazze'de sivillere karşı kullanılmayacağına dair denetimlerin yapıldığını belirtmiştir.

Diğer bir Avrupa ülkesi olan İngiltere ise, İsrail'in büyük silah tedarikçilerinden değildir. Diğer devletlerden farklı olarak İsrail hükümetine doğrudan silah satışı yapmak yerine, şirketlere satış lisansı vermektedir. 7 Ekim'den Mayıs 2024'e kadar 42 ihracat lisansı verilmiş olup bunlar; askeri uçaklar, araçlar ve gemilerin bileşenlerini içermektedir. Ancak Eylül 2024'e gelindiğinde İngiltere, Gazze'de kullanıldığı tespit edilen yaklaşık 30 askeri ekipmanın lisansını durdurduğunu bildirmiştir. Bu durum İsrail güvenlik kuvvetleri için küçük bir miktarı karşılansa da Netanyahu İngiltere'nin bu kararını "utanç verici" ve "Hamas'ı cesaretlendirici" olarak değerlendirerek kınamıştır.



İspanya'nın da İsrail'e silah ihracatı yapan ülkelerden biri olduğu bilinmektedir.

Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı'nın 2024 Şubat ayı verilerine göre İspanya **7 Ekim'den itibaren İsrail'e 987 bin euro değerinde silah ihraç etmiştir.** Bunların arasında bombalar, el bombaları, torpidolar, mayınlar, füzeler, mermiler ve diğer mühimmat türlerinin bulunduğu belirtilmektedir.

İsrail'e ihracatı nispeten küçük olan ülkelere göre bir diğeri ise Hollanda'dır. Yine Şubat ayında bir Hollanda mahkemesi, ülkenin İsrail'e sağladığı F-35 uçağı parça tedarikini durdurma kararı almıştır. Ekipmanların uluslararası hukukun ciddi ihlallerinde kullanıldığını gerekçe gösteren mahkemeye karşın Hollanda hükümeti, bu teslimatın İsrail'in bölgesel güvenliği açısından büyük önem taşıdığını ileri sürerek karara karşı çıkmıştır.



(Biden ve Netanyahu 2023 Ekim ayında Kudüs'te düzenlenen Savaş Kabinesi toplantısında  
Fotoğraf: Miriam Alster)

7 Ekim'den bu yana devam eden süreçte Sırbistan'ın da işgalci devletin istikrarlı bir müttefiki olduğu bilinmektedir. Ülke İsrail'e hava savunma sistemi tedariki sağlamaktadır. Bunun yanında Fransa ve Avusturya gibi devletler de İsrail'e silah ihracatı yapan ülkeler arasında yer almaktadır.

Öte yandan yukarıda bahsedilen ülkelerden bir kısmı da dâhil olmak üzere, gitgide **daha fazla ülke ve şirket; İsrail'e yaptıkları silah sevkiyatlarını durdurma kararı almaktadır.** Belçika, Kanada, İtalya, İspanya ve Hollanda gibi ülkeler; savaşın dokuzuncu ayından itibaren gelinen noktada ihraç edilen teçhizatın kullanımının Gazze'de sivil kayıplara yol açabileceği endişesiyle sevkiyatları durdurduklarını belirtmişlerdir.

Bu ülkelerin geri çekilmesi ise İsrail'i Hindistan'a daha çok bağımlı hale getirmektedir. İşgalci devletin güçlü destekçilerinden olan Hindistan, ülkenin hem başlıca silah alıcısı konumundadır hem de savaş sürecinde ülkeye hammadde tedariki sağlamaktadır. Hindistan'ın deniz yoluyla gerçekleştirdiği 27 ton patlayıcı madde içeren bir sevkiyat ise İspanya tarafından engellemiştir. Tüm bunlar sonucunda İsrail kuvvetlerinin tanklar, buldozerler ve zırhlı taşıyıcılar için parça ile silah ve mühimmat sıkıntısı yaşayabileceği endişesi taşıdığı belirtilmektedir.



(Fotoğraf: YURI CORTEZ / AFP / Getty Images)

## İSRAİL'İN YIKIM ENVANTERLERİ



(ABD ve İsrail ordu subayları bir ABD Patriot füze savunma sisteminin önünde  
Fotoğraf: Jack Guez / Getty Images)

Aksa Tufanı henüz ikinci ayını doldurmamışken, İsrail topçu birlikleri 100 binden fazla mermi kullanıldığını bildirmiştir. Diğer taraftan Wall Street Journal'a göre 7 Ekim'in ardından başlayan süreçte yalnızca ilk üç ay içerisinde ABD İsrail'e 230 kargo uçağı ve 20 gemi ile askeri teçhizat göndermiştir. Gönderilen mühimmatlar arasında 5 bin

400 adet MK-84 ve 5 bin adet MK-82 bombası bulunmaktadır. İsrail Hayom Gazetesi'ne göre ise, Ekim ayından sonra yalnızca 6 ay içerisinde 300'den fazla uçak ve 50 geminin ulaştırdığı 35 bin ton silah ve mühimmat İsrail'e gönderilmiştir. Çoğunluğu ABD'den olmak üzere farklı ülkelerin bu gönderimde yer aldığı bilinmektedir.

Bununla birlikte ABD'den İsrail'e yüzden fazla satış yapıldığı ancak bunların yalnızca ikisinin kamuoyuna bildirildiği belirtilmektedir.

**Bu iki satış 253 milyon dolar değerindeki 14 bin tank mermisi ve 155 milimetrelilik top mermisi bileşenlerini içermektedir.**

Diğer satışların ise resmi olarak bildirilmesi gereken tutarın alt eşiğinde planlandığı ve binlerce hassas güdümlü mühimmat, küçük bombalar ve hafif silahlar içerdiği söylenmektedir. Bunun yanında bin adet GBU-39 küçük çaplı patlayıcı ve 3 bin adet KMU-572 Ortak Doğrudan Saldırı Mühimmatı (JDAM), binlerce sığınak delici mühimmat ve 200 kamikaze İHA'nın da sağlanan mühimmatlar arasında yer aldığı belirtilmektedir. Askeri mühimmatların yanı sıra ABD ile yapılan antlaşmada İsrail ordusuna

F-35 ve F-15 savaş uçakları ile Apache helikopterin de tedarik edildiği bildirilmektedir. İsrail, Boeing şirketi tarafından üretilen F-35 uçaklarını teslim alan ilk ülke konumuna gelmektedir. Hava savunmada önemli rol oynayan diğer bileşenlerden Demir Kubbe füze savunma sistemi ve Davut Sapanı sistemine sağlanacak mühimmat ve finansman da anlaşma içinde yer almaktadır.

Ekim 2023-Ocak 2024 arası dönemde ABD'den İsrail'e günlük 15 kargo uçuşunun gerçekleştiği de belirtilmiştir. Haziran 2024'e kadar ise toplam 173 uçuş gerçekleşmiştir. Savaşın dokuzuncu ayına gelindiğinde ise isimleri açıklanmayan ABD yetkilileri Reuters'a güncellenmiş sevkiyat listesini açıklamışlardır.



(Fotoğraf: ROBERTO SCHMIDT / AFP / Getty Images)

Buna göre Gazze'deki savaşın başlangıcından bu yana **Biden hükümetinin İsrail'e gönderdiği çok sayıda mühimmat arasında en az 14 bin adet yüksek tahrip gücüne sahip 2 bin poundluk (907 kg) bomba, 6 bin adet 500 poundluk (227 kg) bomba, 2 bin adet Hellfire hassas güdümlü havadan yere füze, bin adet sığınak delici bomba ve 2 bin 600 adet havadan atılan küçük çaplı bomba bulunduğu açıklanmıştır.**

Bunun yanında yetkililer sevkiyat takvimini paylaşmamış ve kamuoyuna resmi bir açıklama yapma yetkilerinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte bildirilen teçhizatı, İsrail'de olduğu gibi her gelişmiş ordunun sahip olabileceği tipik eşyalar olarak tanımlamışlardır. Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi'nden silah uzmanı Tom Karako'ya göre ise bu rakamlar büyük bir çatışmada hızlıca tüketilebilirken, diğer yandan ABD'nin müttefikine verdiği askeri desteğin büyüklüğünü vurgulamaktadır.



(Bir ABD C-17 uçağı, 13 Ekim 2023'te Nevatim Hava Üssü'nde İsrail'e gönderilen Amerikan mühimmatlarıyla dolu kasalarla duruyor

Fotoğraf: Lolita Baldor / The Times Of Israel)

İsrail'e milyarlarca dolarlık askeri destek sağlayan ABD, ilk kez Mayıs 2024'te kentsel alanlarda kullanımıyla sivillerin ölebileceği endişesini belirterek 1.800 adet 2 bin poundluk (907 kg) ve 1.700 adet 500 poundluk bomba teslimatının geri çekileceğini duyurmuştur. Ancak Temmuz ayına gelindiğinde 500 poundluk bombaların teslim edileceğini, 2 bin poundluk olanların ise geri çekilmeye devam edileceğini açıklamıştır. 2 bin poundluk bir bomba kalın beton tabakasını ve metali parçalayarak geniş bir patlama çapı oluşturma

özelliğine sahiptir. Öte yandan bombaların duraklatılan sevkiyatının, ABD tarafından sağlanan askeri desteğin %1'inden daha azını karşıladığı söylenmektedir. Bunun ardından ise ABD ve İsrail tekrar 20 milyar dolarlık bir anlaşma imzalamıştır. Önümüzdeki iki ila beş yıl içerisinde teslim edilecek bu ürünler 18,82 milyar dolar değerindeki 50 adet F-15 uçağını, 774 milyon dolar değerindeki 120 mm'lik top mermilerini, 102 milyon dolarlık orta menzilli hava-hava füzelerini ve 583 milyon dolarlık taktik araçlarını içermektedir.

İsrail'in bir diğer silah tedarikçisi olan Almanya ise, İsrail'e hava savunma sistemleri ve iletişim ekipmanları sevkiyatı gerçekleştirmiştir. Bunun yanı sıra mühimmat olarak 3 bin taşınabilir tanksavar silahı ve ateşli silahlar için 500 bin mermi ihraç edilmiştir. 7 Ekim'in hemen sonrasında da İsrail'in yanında yer alan Almanya, 2023 yılına dek son 5 yıl içerisinde İsrail askeri yardımının %30'unu sağlamıştır.

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün (IISS) 2023 yılındaki istatistiğine göre İsrail ordusunda 169.500 aktif ve 465.000 yedek olmak üzere 634.500 personel mevcuttur. İsrail ordusu Gazze Şeridi'ne yaklaşık 300 bin İsrail askerinin konuşlandığını belirtmiştir. Ordu aktif ve yedek kuvvetlerin yanı sıra karada 2 bin 200 tank ve 530 top, havada 339 savaş uçağı ve 142 helikopter, denizde ise 5 denizaltı ve 49 kıyı devriyesi ile güçlendirilmiştir. Ayrıca İsrail'in Gazze'yi işgal sürecinde beyaz fosfor bombası kullandığı da bilinmekte, nükleer silah varlığının da üzerinde durulmaktadır.

Savaşın yaklaşık bir yılının geride kalmasının ardından İsrail, **ekimden bu yana 500. ABD askerî ikmal uçağını teslim aldığı duyurmuştur.**

Süreç içerisinde toplam **50 bin tondan fazla askeri teçhizat 500 uçuş ve 107 deniz sevkiyatı ile İsrail'e ulaştırılmıştır.**

ABD, Rusya-Ukrayna savaşı boyunca Ukrayna'ya yaptığı yardımların ayrıntı ve miktarlarını açıklamasına rağmen İsrail'e yapılanların detaylarını paylaşmamaktadır.



(Fotoğraf: Christopher Furlong / Getty Images)



## GAZZE'DE SOYKIRIM GÜNLÜK 270 MİLYON DOLAR

Pentagon, başta ABD olmak üzere diğer ülkelerle yapılan silah anlaşmalarının maliyetinin büyük kısmının ABD yardım parasından karşılandığını belirtmiştir. ABD yıllık yardımının çoğunluğu yine ABD'den askerî teçhizat ve hizmetlerin satın alındığı Yabancı Askeri Finansman (FMF) uygulaması

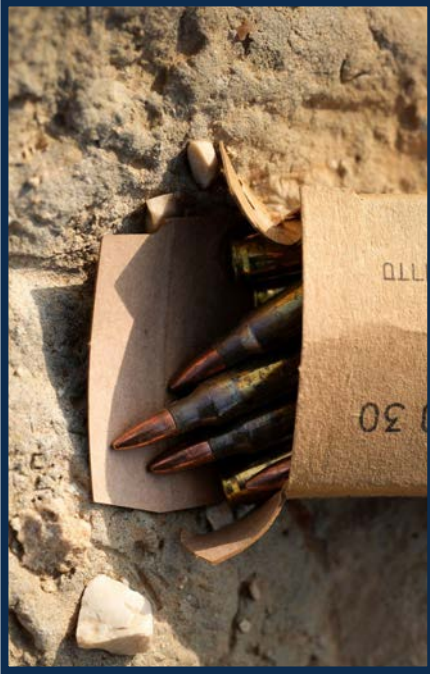
kapsamında kullanılmaktadır. ABD'den alınan bu hibe desteğinin, İsrail savunma bütçesinin %15'ini oluşturduğu belirtilmektedir. Buna verilebilecek örnek olarak İsrail en gelişmiş savaş uçağı olan F-35'lerin 75 siparişinden 39'unu teslim almış ve bunların bedelini ABD yardımlarıyla ödemiştir.



(İsrail ordusunun, dört ay boyunca kara saldırısı düzenlediği Han Yunus kentinden çekilmesinin ardından kara harekâtında kullandığı ABD menşeli silah ve mühimmatların görünümü, 16 Mayıs 2024

Fotoğraf: Anas Zeyad Fteha / Anadolu / Getty Images)

İsrail'in maddi kazanç sağladığı en önemli sektörlerden biri ise silah ticaretidir. İsrail'den silah ithal eden ülkeler başta Hindistan olmak üzere Azerbaycan, Filipinler ve ABD şeklinde sıralanmaktadır. Bunun yanında İspanya, 7 Ekim'den bugüne İsrail'den 1,07 milyon değerinde euro silah satın almıştır. Ancak tarih boyunca ithalatı ihracatından hep daha fazla olan İsrail'in, son on yılda ise silah ihracat miktarı ithalatını geride bırakmaktadır.



(Fotoğraf: Christopher Furlong / Getty Images)

Stockholm Uluslararası Barış Araştırma Enstitüsü'ne (SIPRI) göre İsrail'in ordusuna ayırdığı bütçenin en güncel verisi 2022 yılında 23,4 milyar dolar olarak belirtilmektedir. İsrail, dünyada kişi başına yapılan askeri harcamada ikinci sırada yer almaktadır. **İsrail'de gayri safi yurtiçi hasılanın %4,5'i orduya ayrılmaktadır.** Öte yandan savaşın yol açtığı finansal sıkıntılar sebebiyle önceki yıllara göre hükümetin bütçe açığında da artış olduğu görülmektedir. **2023'te gayri safi yurtiçi hasılasının %4,2 oranında bütçe açığı olduğunu belirten İsrail'in 2024 yılında ise bütçe açığı %6,6 oranına yükselmiştir.**

İsrail kabinesi, 2023 Mayıs'ta onaylanan ve iki yılı (2023-2024) kapsayan bütçe planını artırmak üzere yeniden toplamıştır. Başlangıçta bu bütçe 270 milyar dolar olarak öngörülmüştür. 2024 yılına gelindiğinde ise Netanyahu ve kabinesi, savaş için ek olarak 55 milyar şekel (15 milyar dolar) destek sağlayan ve diğer hükümet dairelerine ayrılmış fonlarda %3 oranında azaltmaya giderek savunma alanını büyüten bütçe düzenlemesini onaylamıştır. Zira savaşın (!) henüz üçüncü ayında çoğunluğu borçlanma yoluyla finanse edilen 30 milyar şekele (7,85 milyar dolar) rağmen fonların yetersiz olduğu görülmüştür. Ancak başta eğitim bakanlığı olmak üzere fonların kesilmesinden duyulan rahatsızlık üzerine Netanyahu, sağlık ve eğitim bütçesinde artış yapacağını belirterek itirazları yatıştırmıştır. Kabine bütçe düzenlemesi üzerinde mutabık kaldıktan sonra Netanyahu, iç güvenlik ve savunma bütçesindeki artışların gelecekteki zaferleri için büyük önem taşıdığına vurgu yapmıştır. Hemen ardından aşırı sağcı Ulusal Güvenlik Bakanı Ben-Gvir'in yeni bütçesine 534 milyon dolar ilave edilmiştir. Düzenlenen 15 milyar

dolarlık ek bütçe, başta askeri donanım satın almakta ve İsrail'in 360.000 yedek askerine ödeme yapmak için kullanılmaktadır. İşgal edilen Filistin topraklarındaki İsrail yerleşim birimlerinin finansmanı için ayrılan miktar da bu bütçenin içinde yer almaktadır.

**Gazze'ye açılan savaş, başladığı andan itibaren her gün İsrail'e yaklaşık 269 milyon dolara mâl olmaktadır. İsrail Merkez Bankası ise savaş maliyetinin 2023-2025 yılları arasında 55,6 milyar dolara ulaşabileceğini öngörmektedir.**

Bunun yanında savaşa ayrılan fonların kısa vadede tükenmeyeceği görülmektedir. İsrail'in bu kapsamda finansal kaynakları üzerinde ne kadar baskı olursa olsun, ABD'nin sonu gelmeyen parasal ve askeri desteğinin bunu mümkün kıldığı açıktır.

## KAYNAKÇA

ABD Dışişleri Bakanlığı, Siyasi-Askeri İşler Bürosu. (2023). U.S. Security Cooperation with Israel. Erişim adresi: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-israel/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

AJLabs. (2023). How big is Israel's military and how much funding does it get from the US. Erişim adresi: <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/11/how-big-is-israels-military-and-how-much-funding-does-it-get-from-the-us>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Ali, R. (2024). Israel's war on Gaza: How has the US extended military support to its biggest recipient. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-s-war-on-gaza-how-has-the-us-extended-military-support-to-its-biggest-recipient/3148155>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Anonim, (2024). Israel receives 500th US military supply aircraft since 7 October. Erişim adresi: <https://www.middleeastmonitor.com/20240827-israel-receives-500th-us-military-supply-aircraft-since-7-october/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Anonim, (2024). Israel's munition shortage worsens as western states impose 'informal boycott': Report. Erişim adresi: <https://thecradle.co/articles-id/25843>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Arnaout, A. R., Fırat, E. (2024). İsrail basınına göre 7 Ekim'den beri İsrail'e 35 bin ton silah ve mühimmat sevkiyatı yapıldı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-basinina-gore-7-ekimden-beri-israile-35-bin-ton-silah-ve-muhimmat-sevkiyati-yapildi/3167444>. Erişim tarihi: 19.09.2024.14

Doğru, İ. (2024). US continues to provide military aid to Israel despite civilian casualties in Gaza. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/us-continues-to-provide-military-aid-to-israel-despite-civilian-casualties-in-gaza/3268761>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

González, E. (2024). Spain has bought weapons from Israel for 1,027 million euros since October 7. Erişim adresi: <https://thediplomatinspain.com/en/2024/07/10/spain-has-bought-weapons-from-israel-for-1027-million-euros-since-october-7/88530/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Gritten, D. (2024). Gaza war: Where does Israel get its weapons. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68737412>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Kerr, P. K. (2024). Arms Sales: Congressional Review Process. Congressional Research Service.

Khan, M. (2024). The devil's advocate: US aid and assistance to Israel post-7 October. Erişim adresi: <https://www.middleeastmonitor.com/20240720-the-devils-advocate-us-aid-and-assistance-to-israel-post-7-october/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Khan, M. (2024). U.S. Aid and assistance to Israel post-october 7, Institute Of Strategic Studies Islamabad. Masters, J., Merrow, W. (2024). U.S. Aid to Israel in Four Charts. Erişim adresi: <https://www.cfr.org/article/us-aid-israel-four-charts>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Pamuk, H., Stone, M. (2024). Exclusive: US has sent Israel thousands of 2,000-pound bombs since Oct. 7. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/world/us-has-sent-israel-thousands-2000-pound-bomb-since-oct-7-2024-06-28/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Sakman, T. (2024). Görüş – Soykırımı mühimmat desteği: İsrail'e kim ne kadar silah gönderiyor. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-soykirima-muhimmat-destegi-israile-kim-ne-kadar-silah-gonderiyor/3202823>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Sde, Y. (2024). Gayri resmi boykot: ülkeler İsrail'e "basit" mühimmat satmayı bırakıyor. Erişim adresi: [https://www.calcalist.co.il/local\\_news/article/bja9gfyv0](https://www.calcalist.co.il/local_news/article/bja9gfyv0). Erişim tarihi: 19.09.2024.

Soussi, A. (2024). Israel's new \$15bn war budget: What's it for and what gets cut. Erişim adresi: <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/16/israels-new-15bn-war-budget-whats-it-for-and-what-gets-cut>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

The Times of Israel ekibi. (2024). Report: US quietly approved more than 100 arms sales to Israel since October 7. Erişim adresi: <https://www.timesofisrael.com/report-us-quietly-approved-more-than-100-arms-sales-to-israel-since-october-7/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

The Times of Israel ekibi. (2024). Who are Israel's key weapons suppliers, and who has halted exports since Oct. 7. Erişim adresi: <https://www.timesofisrael.com/who-are-israels-key-weapons-supplier-sand-who-has-halted-exports-since-oct-7/>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

The Jerusalem Post ekibi. (2024). US government provided \$6.5 billion in security aid to Israel since Oct. 7 -report. Erişim adresi: <https://www.jpost.com/breaking-news/article-807975>. Erişim tarihi: 19.09.2024.

Wezeman, P. D. (2024). Trends in international arms transfers, 2023. Stockholm International Peace Research Institute.

23 Eylül 2024

# İSRAİLİN İÇ SANCILARI

Nigar GÜMÜŞ

(Fotoğraf: Drew Angerer / Getty Images)



Birinci Dünya Savaşı sonrasında Filistin bölgesinde ortaya çıkan siyasi ve idari boşluk dönemin koşullarında İngilizlerin bölgede hâkimiyet kurmaya çalışması şeklinde doldurulmaya çalışılmıştır. Fakat Yahudi terör gruplarının eylemleri ve bölgenin bir çıkmaza doğru gidiyor oluşu İngilizlerin bu bölgeyi BM'ye bırakmasına ve devamında 1948 yılında İsrail'in kurulmasına yol açmıştır. Devamlı çatışmanın hâkim olduğu bölge için tapınak gruplarının Mescid-i Aksa'ya olan baskınları, Filistinlilere yapılan eziyetler; Bünyamin Netanyahu'nun aşırılık yanlısı sağ hükümetinin başa geçmesi sonucunda artarak devam etmiş ve süreci 7 Ekim'e taşımıştır. 7 Ekim 2023 yılında Hamas İsrail tarafına 'Aksa Tufanı' adını verdiği operasyonu düzenlemiş ve birçok İsrail vatandaşı bu operasyon neticesinde esir alınmıştır. Bununla beraber İsrail'in askeri olarak çok güçlü olduğu intibası ve yenilmezliği büyük bir darbe almıştır.



[Fotograf: Alex Wong / Getty Images

Aksa Tufanı operasyonunun yapıldığı 7 Ekim günü birlik ve beraberlik mesajı veren İsrail Meclisi Knesset'teki muhalefet parti liderleri ortak bir açıklamada bulunarak orduya desteklerini bildirmişlerdir. Bu birlik beraberliğin devamı olarak ise **11 Ekim günü içerisinde muhalif Ulusal Birlik Partisi Başkanı Benny Gantz'ın da yer aldığı bir savaş kabinesi kurulmuştur.**

7 Ekim'de verilen birlik beraberlik mesajının ardından 4 gün içerisinde bu birliğin uzun süreli olmayacağını gösteren sinyaller kendisini göstermeye başlamış ve 7 Ekim'de birlik mesajı verenler içerisinde yer alan ülkenin ana muhalefet partisi başkanı Yair Lapid 11 Ekim'de kurulan kabinede yer almamıştır. Savaş kabinesine katılmamasına ilişkin olarak bir işe yaramayacağını düşündüğünü ve aşırılık yanlılarının hükümetten uzaklaştırılması gerektiğini belirten Lapid, kabinenin kurulması fikrini ilk defa önerenlerden biriydi (Keller-Lynn, 2023).

İsrail ordusu bu süreçte savaş(!) için iki hedef belirlemiştir. İlk olarak Hamas'ın askeri kanadını yok etmek, ikinci olarak ise Hamas'ın liderliğini ortadan kaldırmak. Bu konuda başarıya ulaşmak ve yapılan katliamların sorumluluğunu yaymak için kurulan savaş kabinesi, kurulmasından bir ay kadar bir süre sonra çatırdamaya başlamıştır. Beş üyeden oluşan savaş kabinesinde; Başbakan Netanyahu, Savunma Bakanı Yoav Gallant, daha önce savunma bakanı olarak görev yapan muhalif Ulusal Birlik Partisi Başkanı Benny Gantz lider olarak görev alırken, Stratejik İşler Bakanı Ron Dermer ve daha önce İsrail Savunma Güçleri (IDF) Genelkurmay Başkanı olarak görev yapan Gadi Eisenkot gözlemci olarak yer almıştır.

17 Ekim 2023 tarihinde El-Ehli Hastanesi'ni bombalayan işgal güçleri hastane bombalamasının ardından dünya kamuoyundan büyük bir tepki almıştır.

Birçok ülke tarafından yapılan kınama açıklamaları sonrası hastanenin kendileri tarafından bombalanmadığını belirterek çelişkili ifadelerde bulunan İsraili yetkililer ilerleyen günlerde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi Dezenformasyonla Mücadele Ekibi'nin yayınladığı bir video ile yalanlanmıştı.

**18 Ekim'de ABD Başkanı Biden'ın Tel Aviv'e gitmesi ile ABD'nin her hal ve koşulda İsraili destekleyeceği mesajı dünyaya verilirken kara harekatı için ortam hazırlanmış, Gazze Şeridi'ne kara harekatı yapılmasının gerekliliği Biden'a iletilmiş ve destek vereceği sözü alınmıştır**

(Haber Merkezi, 2023).

Hastane katliamının üstüne kara hareketi için ABD'den gerekli desteği alan İsrail yine de ekim ayının sonuna kadarki süreçte kara hareketine başlayamamıştır. Daha önce açıklamalarında kara hareketinin savaş kabinesinin belirleyeceği bir tarihte yapılacağını belirten Netanyahu kara hareketinin başlangıcına kadar pek çok defa başladıkları ve başlayacaklarına dair açıklamalarda bulunmuştur. Bu süreçte kara hareketi başlamamış olsa da İsrail Gazze'yi yaptığı hava saldırıları ile sivil hedefleri kasten vurmaya devam etmiştir.



(Benny Gantz  
Fotoğraf: Anadolu Staff, 2024)

Süreç içerisinde yapılan açıklamalar ordunun, Netanyahu'nun istifa etmesini istediği yönünde ilerlemiş ve ordu ile başbakan arasında bir sürtüşme olduğu basına yansımıştır. 29 Ekim tarihinde Netanyahu öncelikle X hesabından saldırılarla ilgili kendisine önceden bir uyarının gelmediği şeklinde bir tweet atmış ve bir süre sonra tweetini silerek özür dilediği bir paylaşımında bulunmuştur. Bu olay askeri yetkililer ile başbakanın bir sürtüşme içerisinde olduğu intibasını güçlendirmiştir. Konuya yönelik savaş kabinesinde yer alan Benny Gantz tweete ilk tepki verenlerden birisi olmuş ve "Başbakan dün geceki açıklamasını geri çekmeli ve bu konuyla uğraşmayı bırakmalıdır" şeklinde X hesabından paylaşımında bulunmuştur (Independent Türkçe, 2023). Aynı şekilde basın sözcüsü de konu hakkında soru yönelten gazetecilere bir açıklama yapmaktan kaçınmıştır. Bu olay dışarıya birlik beraberlik mesajı veren kabinenin içeride daha farklı bir durumda olduğunu göstermektedir. 2 gün sonra 31 Ekim günü İsrail fiili olarak kara hareketına başlamıştır.

Öncesinde ufak çaplı kara operasyonları düzenlemiş olmalarına rağmen büyük çaplı bir harekate başladıkları tarihin, basına yansıyan başbakan ve ordu arasındaki soğukluk haberlerinin 2 gün sonrasına denk gelmesi ise manidardır. Kara hareketinin Hamas'ı yok etmek ve esirleri kurtarmak şeklinde iki ana hedefi bulunmaktadır. Fakat bu hedefler savaşın birinci yılına girerken halen amacına ulaşmamıştır.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Kasım ayında savaş kabinesinde kriz olduğuna dair haberler ortaya çıkmıştır. Eski İsrail Genelkurmay Başkanı Gadi Eizenkot ve görevdeki Savunma Bakanı Yoav Gallant arasında olduğu öne sürülen krizin, iki ismin savaşa olan yaklaşım politikalarının farklılığından dolayı olduğu ve savaş kabinesinin yanı sıra büyük kabineye de krizin yansıdığı haberleri basına yansımıştır. Haberi yapan İsrail Kamu Yayın Kuruluşu Kan'ın siyasi işler muhabiri Michael Shemesh'e göre bu kriz daha geniş bir anlaşmazlığın sadece küçük bir parçasıdır (Kudüs Haber Ajansı , 2023). Ateşkes olup olmaya çağına yönelik olarak ise 8 Kasım tarihinde Netanyahu esirleri kurtarana kadar ateşkese varmayacaklarını belirtirken 13 Kasım tarihinde Gallant ise esirlerin kurtarılmasının anlaşma ya da operasyonların devamı şeklinde olabileceğini söyleyerek ateşkes ya da anlaşma ihtimaline dolaylı olarak

değınmiştir. Buna müteakip Kasım'ın 15'inde savaş kabinesinin esirlerin kurtarılması ve rehine anlaşmasının maddelerini görüşmek için toplanacakları belirtilmiş, 22 Kasım'da ise İsrail'in esir takası anlaşmasını kabul ettiği bildirilmiş ve Netanyahu ordunun da bu anlaşmayı desteklediğini belirtmiştir. Aşırılık yanlısı bazı sağcılar anlaşmaya karşı çıkarken, İsrail Devlet Televizyonu KAN'a göre anlaşma Gazze'nin güneyine doğru hareketi genişletmek için alınmış bir karar olarak açıklanmıştır. İsrail Dışışleri ise insani ara sebebinin yalnızca esirlerin kurtarılması olduğunu öne sürmüştür. İlerleyen günlerde ise savaş kabinesindeki yetkililerden Gazze'ye yönelik hareketlerin tüm Gazze'yi ele geçirene kadar devam edeceği ve hareketin amaçlarına ulaşılan kadar durulmayacağı yönünde peş peşe açıklamalar gelmiştir. Bu süreçte insani ara 3 gün daha eklenerek 1 Aralık'a kadar uzatılmıştır.

İsrail iç siyasetinde işlerin karıştığı; sağcıların Gazze'ye daha ağır bombardımanlar yapılmasını beklerken muhalefetin Netanyahu'nun istifasını istediği bir döneme girilmiştir. Netanyahu'nun başkanı olduğu Likud partisinin içerisinde savaş sonrası seçim yapılması gerekliliğinin vurgulandığı ve esir yakınlarının başbakana tüm esirleri kurtarması için baskı yaptığı bir durumda, savaş kabinesi kararının "savaşa devam" olması şaşırılan bir durum olmadı. Buna ek olarak daha önce güvenli bölge ilan edilen Gazze'nin güneyine de harekâtın yayılacak olması iç siyasette sıkışan hükümetin kamuoyunu bastırmak için kullandığı bir araç olmuştur. İnsani aranın ardından İsrail Katar'da yer alan heyetini ateş-kese dair sonuç alınamadığına ilişkin geri çağırması, bir süre

sonra tekrar Katar'a giden heyet ile görüşmelere devam edilmiş fakat aralık ayı içerisinde bu görüşmelerden de bir sonuç alınamamıştır. Aralık ayının sonuna doğru ise basına Netanyahu ve Gallant'ın arasının açık olduğu haberleri yansımıştır.



(Fotoğraf: Aydoğan, 2024)

Netanyahu'nun esirler ile ilgili olarak Gallant ile Katar'da görüşmeler yapan Mossad Başkanı Barnea'nın yalnız görüşmelerine izin vermediği haberlerinin ardından ikilinin Tel Aviv'de aynı saatlerde ayrı olarak basın toplantısı düzenlemeleri de dikkat çekmiştir. Konuya ilişkin Netanyahu 'Savunma Bakanına bu akşam ortak bir basın toplantısı düzenlemeyi önerdim. O da kendi kararını verdi' diyerek yanıt

verirken Gallant'ın ofisi ise 'Bazen birlikte bazen de ayrı ayrı basın toplantıları düzenliyoruz' şeklinde yanıt vermiştir. **İkilinin Lübnan'a (Hizbullah'a) yoğun bir saldırı başlatılması konusunda da ayrıştığı ve Gallant'ın bunun için Netanyahu'ya baskı yapmasına rağmen Netanyahu'nun bunu desteklemediği iddialar arasında yer almıştır** (Sputnik Türkiye, 2023).



Yeni bir yıla girildiği günlerde İsrail'de muhalefet partisi başkanının savaş kabinesi liderlerinden Benny Gantz'a kabineden istifa etmesini ve başbakan olarak kendisini destekleyeceklerini bildirmesi ile beraber İsrail'de yeni bir lider arayışına girildiği görülmektedir. Bu açıklamaya Benny Gantz'dan istifa etmeyeceği ve en önemli hedeflerinin esirleri kurtarmak olduğu yönünde bir cevap gelmiştir. Bu açıklama toparlayıcı olarak görünmekle beraber Netanyahu'nun Hamas'ı tamamen yok etmek olan amacı ile de çalışmaktadır (Kudüs Haber Ajansı, 2024). Savaş kabinesi üyelerinin savaşın gidişatı ile alakalı birçok konuda farklı düşüncelere sahip olmaları iplerin gitgide gerildiğini gösterirken İsrail Yüksek Mahkemesi'nin yargı reformunu iptal etmiş olması da Netanyahu'yu ve hükümetini kazanamadıkları bu savaşta büyük bir çıkmaza doğru ilerletmektedir.



(Yaov Gallant  
Fotoğraf: TRT Haber, 2024)

18 Ocak'ta yapılan bir habere göre, savaşın devamı ve Gazze'nin savaş sonunda kim tarafından yönetileceği hususunda tartışmalarının ana gündem olduğu savaş kabinesinde; Gantz ve Eisenkot Hamas'ın esirleri bırakması halinde savaşı bitirme yanlısı iken Netanyahu bu fikrin tam karşında yer almaktadır (Kudüs Haber Ajansı, 2024). Kuzeyde Lübnan Hizbullahı ile çatışan İsrail; Lübnan, Batı Şeria ve Gazze olmak üzere üç koldan yürüttüğü savaşında gitgide bir bataklığa çekilmektedir. Bu süreçte Netanyahu'dan daha iyi çalıştığı düşünülen Ulusal Birlik Partisi başkanı Benny Gantz'ın yapılacak olası bir seçimde seçimleri kazanacağına yönelik anket çalışmaları dikkat çekmektedir (Kudüs Haber Ajansı, 2024). Üstüne Benny Gantz'ın Mart ayının başında Amerika'ya giderek üst düzey yetkililerle görüşmeler yapması, akla

Amerika'nın Netanyahu yerine alternatif bir lider aradığı sorularını getirmiştir. Savaş kabinesi içerisinde liderlik görevi gören Netanyahu, Gantz ve Gallant arasındaki gizli yarış da bu şekilde yavaş yavaş kendisini göstermeye başlamıştır. Netanyahu'nun Refah'a karadan saldırmak istediği ve Amerika'nın buna olumlu bakmadığı biliniyor olsa da süreç bir şekilde Netanyahu'nun istekleri doğrultusunda ilerlemekte, Amerika ise söylemlerinin tersine yardım etmekten geri durmamaktadır. Savaş kabinesi içerisinde yer alan anlaşmazlıklar ise süreci yavaşlatırken zaman zaman küçük yön değişikliklerine sebep olmaktadır. Katliam konusunda ayrışmayan savaş kabinesi üyelerinin ayrıştıkları noktaların nereye, ne zaman gibi konular ve bunların yanı sıra iç siyasi meseleler olduğu gözlemlenmektedir.

**Savaş uzadıkça ekonominin bozulması, esirlerin kurtarılması ve savaşın bölgeye yayılacak olmasına yönelik endişeler İsrail kamuoyunun protestolarının artmasına sebep olmuştur.**

16 Nisan'da Eisenkot ordunun çok güzel işler yapmış olsa dahi esirleri getiremediğini belirterek bir eleştiride bulunurken (Kudüs Haber Ajansı, 2024), nisanın sonunda Gantz'da yaptığı açıklamada benzer şekilde esirleri geri getirmenin önemine değinmiştir (Yılmaz & Topçu, 2024).

7 Mayıs günü Hamas'ın ateşkesi kabul ettiğini bildirmesinin ardından Refah Sınır Kapısının Gazze tarafını işgal ettiğini duyuran İsrail'in Refah'a olan hareketi savaş kabinesi tarafından onaylanarak gerçekleştirilmiştir. Savaş kabinesi Refah'a girişleri için 'İsrailli esirlerin serbest kalması ve savaşın amaçlarına ulaşılmasının hedeflendiği' belirtilmiştir (Koşak, İsrail Savaş Kabinesi, Refah'ta saldırılara devam kararı aldı, 2024). İsrailli üç subayın yaptığı açıklamalarda Netanyahu'nun asıl amacının Yahya Sinvar'ı yakalamak olduğu ve bunun kişisel bir meseleye dönüştüğü söylenmiş, esirlerin ise artık umursanmadığı belirtilmiştir (Kudüs Haber Ajansı, 2024). Gazze'ye yapılan saldırılarda daha önce Yahya Sinvar'ın evine yapılan operasyon göz önüne alındığı zaman bunun olası bir çıkarım olduğu varsayılabilir. Bununla beraber kasım ayındaki insani aranın yapıldığı süreçte de Hamas yetkililerinin öldürülmesi için talimat verildiği hatırlanacak olursa savaşın başından beri var olan hedefin artık farklı bir boyut kazandığı söylenebilir.

## İSRAİL'DE YENİ DÖNEM

Mayıs'ta Aksa Tufanı 7. ayını geride bırakmışken İsrail masmus sivilleri öldürmek ve soykırımın şiddetini günden güne arttırmak dışında bir sonuca ulaşamamıştır. Bu süreçte savaş kabinesi ile ayrışmalar derinleşmiştir. 20 Mayıs'ta savaş kabinesi içerisinde tartışma yaşandığı haberleri basına yansımıştır. Bu tartışma daha öncekilerden farklı olarak Gantz'ın, İsrail saldırılarından sonra Gazze'nin idaresinin 8 Haziran'a kadar oylanmaması halinde hükümetten istifa edeceğini bildirmesi açısından önemlidir (Koşak, İsrail Savaş Kabinesinde Başbakan Netanyahu, Gantz ve Eisenkot ile tartıştı, 2024). Daha önce de tartışmalar yaşanmış olsa da Gantz tarafından hükümetten çekilme tehdidi ilk defa dile getirilmiştir. Bu durum yaşanan fikir ayrılıklarının gitgide arttığının göstergesidir. Bunun kuru bir tehdit olmadığı ise 10 gün sonra Gantz'ın partisi Ulusal Birlik' in meclisin feshe-

dilmesi için sunduğu tasarı ile görülmüştür.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)



*(Savaş Kabinesi Üyeleri; Yaov Gallant, Benny Gantz, Benjamin Netanyahu, Ron Dermer, Gadi Eisenkot*

*Fotoğraf: Zilber & Shotter, 2024)*

Haziran ayında Benny Gantz hükümetten ve savaş kabinesinden istifa etmiş ve erken seçim talebinde bulunmuştur. Gantz ayrıca "Netanyahu'nun nefret söylemlerine rağmen hala birlik için kendisiyle konuşanların olmasına anlam veremediğini" belirtmiştir. Gantz'ın ardından eski genelkurmay başkanı ve kabinede gözlemci olarak yer alan Gadi Eisenkot da Netanyahu'ya istifa mektubunu iletmiştir. Eisenkot, Netanyahu'yu ülke çıkarlarını korumaya yönelik kararlar almamakla da eleştirmiştir.

Netanyahu ise, Gantz'ı yanlış zamanda istifa etmekle suçlarken, tüm siyonist partilere kapısının açık olduğunu belirtmiştir (Fırat, 2024). Gelen istifaların ardından 17 Haziran'da Netanyahu savaş kabinesini tamamen feshetmiştir. Savaş kabinesinin yerine birkaç kişi ile danışma toplantıları yapabileceği söylenmiştir. Toplantılara savaş kabinesindeki toplantılara da katılan Aryeh Deri, Savunma Bakanı Yoav Gallant, Stratejik İlişkiler Bakanı Ron Dermer'in katılacağı belirtilmiştir (BBC NEWS Türkçe, 2024).



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

İstifa haberleri ani gibi görünse de süreç incelendiği zaman kabinenin haziran ayına kadar devam edebilmiş olması bile şaşırtıcı olarak yorumlanabilir.

Öncelikli olarak ayrıştıkları noktalardan biri olan esir takası meselesinde Netanyahu'nun bir türlü anlaşmaya yanaşmaması ayrıca savaşı bitirecek her türlü duruma da karşı çıkıyor oluşu ana sebeplerdendir. Bununla beraber İsrail'in Gazze'den çekilmesinin ardından Gazze'yi kimin yöneteceği ile ilgili de aralarında fikir ayrılıkları olduğu bilinen kabinenin erken seçim talepleri ile süreç bir liderlik yarışına da dönüşmüştür. Savaş kabinesinin feshedilmesi ile hükümet düşmemiş aksine merkezileşmiştir. Netanyahu'nun savaş kabinesinin feshinden sonra Gazze'de yaşanan başarısızlığın suçunu kabineye yüklemesinin önu açılmıştır.

## SAVAŞ KABİNESİNİN FESHEDİLMESİNDEN SONRA

Kabinenin dağıtılmasının ardından İsrail saldırılarını artırmıştır. Gerilimin son derece yükseldiği, Lübnan Hizbullahı ile çatışmaların sürdüğü, Gazze'ye olan saldırıların devam ettiği, Batı Şeria'da şiddet olaylarının arttığı ve esir ailelerinin greve başladığı günlerde bu sefer de Gallant Amerika'ya giderek gerginleşen Tel Aviv-Washington arasındaki ilişkiler hakkında görüşmeler yapmıştır. Bundan 1 ay kadar sonra Temmuz sonunda ise bu sefer Netanyahu Amerika'ya giderek kongrede konuşmuş ve uzun süre ayakta alkışlanmıştır. Amerika'nın sorgusuz desteği bir kez daha bu olayla görülmüştür.

**31 Temmuz tarihine gelindiğinde İsrail saldırganlığını farklı bir boyuta taşıyarak Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Henniye'yi İran'da şehit etmiş fakat bu konuda açıklama yapmaktan kaçınmıştır.** İlerleyen günlerde İran'dan bir misilleme beklense de kayda değer bir durum olmamıştır.

## SONUÇ

Olayların 1. yılına girilirken artık esir takasının çok da gündemde olmadığı görülmektedir. İsrail'de halk ayaklanmaları artmış, iç savaş çıkabileceğine yönelik haberler basına yansımıştır. Fakat süreç içerisinde İsrail Hamas'ın Gazze'deki liderliğini bitirme, Hamas'ı yok etme, esirleri kurtarma şeklinde koyduğu hedeflerine

ulaşamamıştır. İsrail hedeflerine ulaşamadıkça yayılcılığı ve saldırganlığı artmaktadır. Mısır'da Philedelphia Koridoru'ndan çekilmeyi reddederken, Lübnan'a da saldırılarını artırmaktadır. Bu gidişatta sürecin Amerika'daki başkanlık seçimleri ile beraber daha çok belli olacağı ve şekilleneceği düşünülebilir.



## KAYNAKÇA

Alaca, M. (2024, 07 12). İsraililerin yüzde 72'sine göre Netanyahu "7 Ekim'deki başarısızlık" nedeniyle istifa etmeli. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israillilerin-yuzde-72sine-gore-netanyahu-7-ekimde-ki-basarisizlik-nedeniyle-istifa-etmeli/3273921> adresinden alındı

Anadolu Staff. (2024, 03 29). 45% of Israelis prefer Benny Gantz as prime mini. 09 23, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/45-of-israelis-prefer-benny-gantz-as-prime-minister-poll/3178128> adresinden alındı

Aydoğan, B. (2024, 07 31). Netanyahu, İsrail'i "ileride zorlu günlerin beklediğini" söyledi. 09 23, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/netanyahu-israili-ileride-zorlu-gunlerin-bekledigini-soyledi/3291640> adresinden alındı

BBC NEWS Türkçe. (2024, 06 17). İsrail Başbakanı Netanyahu savaş kabinesini feshetti. 09 18, 2024 tarihinde BBC NEWS Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/articles/ce55j638j1go> adresinden alındı

Canlı, E. (2024, 07 07). İsraililer, esir takası anlaşması ve Netanyahu'nun istifası talebiyle sokaklara indi. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilliler-esir-takasi-anlasmasi-ve-netanyahunun-istifasi-talebiyle-sokaklara-indi/3268215> adresinden alındı

Deveci, M. (2024, 08 11). İsrail ordusundan Heniyye suikastına ilişkin açıklama. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ordusundan-heniyye-suikastina-iliskin-aciklama/3292813> adresinden alındı

Deveci, M. (2024, 05 30). İsrail Savaş Kabinesi üyesi Gantz'ın partisi, Meclisin feshedilmesi için tasarı sundu. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-savas-kabinesi-uyesi-gantzin-partisi-meclisin-feshedilmesi-icin-tasari-sundu/3235574> adresinden alındı

Fırat, E. (2024, 06 09). İsrail Savaş Kabinesi üyesi Gantz, kabineden istifa ettiğini duyurdu. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-savas-kabinesi-uyesi-gantz-kabineden-istifa-etdigini-duyurdu/3245065> adresinden alındı

Haber Merkezi. (2023, 10 19). İsrail'in Gazze'ye saldırıları sürüyor (İsrail-Hamas çatışmalarında 13. gün). 09 14, 2024 tarihinde NTV: [https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/israilin-gazzeze-saldirilari-suruyor-israil-hamas-catismalarinda-13-gun,SW-c3X-LJVkaHy4-y9yWEjg/buaqznZocUKWqaUCKNgL\\_Q](https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/israilin-gazzeze-saldirilari-suruyor-israil-hamas-catismalarinda-13-gun,SW-c3X-LJVkaHy4-y9yWEjg/buaqznZocUKWqaUCKNgL_Q) adresinden alındı

İlhan, B. (2024, 07 25). Netanyahu'nun Kongre konuşması: Yalan, ezber ve ABD içişlerine müdahale. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/netanyahunun-kongre-konusmasi-yalan-ezber-ve-abd-icislerine-mudahale/3285014> adresinden alındı

Independent Türkçe. (2023, 10 30). Netanyahu 'ordu ve istihbaratı' suçlayan tweetini neden sildi? 09 14, 2024 tarihinde INDEPENDENT Türkçe: <https://www.indytrk.com/node/670731/d%C3%BCnya/netanyahu-%E2%80%98ordu-ve-istihbarat%C4%B1%E2%80%99-su%C3%A7layan-tweetini-neden-sildi> adresinden alındı

Keller-Lynn, C. (2023, 10 12). Knesset okays war cabinet; PM: Saturday 'most horrible day for Jews since Holocaust'. 09 12, 2024 tarihinde The Times Of Israel: <https://www.timesofisrael.com/knesset-okays-war-cabinet-pm-saturday-most-horrible-day-for-jews-since-holocaust/> adresinden alındı

Koşak, Ç. (2024, 05 07). İsrail Savaş Kabinesi, Refah'ta saldırılara devam kararı aldı. 09 17, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-savas-kabinesi-refah-ta-saldirilara-devam-karari-aldi/3211925> adresinden alındı

Koşak, Ç. (2024, 05 20). İsrail Savaş Kabinesinde Başbakan Netanyahu, Gantz ve Eisenkot ile tartıştı. 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-savas-kabinesinde-basbakan-netanyahu-gantz-ve-eisenkot-ile-tartisti/3224233> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı . (2023, 11 10). İsrail Savaş Kabinesinde Kriz Derinleşiyor. 09 15, 2024 tarihinde Kudüs Haber. adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 06 26). Gallant, Blinken İle Görüştü. 09 18, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/14389/gallant-blinken-ile-gorustu> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 02 16). İngiliz Gazetesi: Netanyahu'yla Askerler Ayırıyor. 09 17, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/13763/ingiliz-gazetesi-netanyahu-yla-askerler-ayiriyor> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 01 18). İsrail Savaş Kabinesi Kaynıyor. 09 17, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/13537/israil-savas-kabinesi-kayniyor> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 04 16). İsrail Savaş Kabinesi Üyesinden Gazze İtirafı. 09 17, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/14101/israil-savas-kabinesi-uyesinden-gazze-itirafi> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 01 11). İsrail Savaş Kabinesinde Çatışma Tırmanıyor. 09 17, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/13493/israil-savas-kabinesinde-catisma-tirmaniyor> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 05 07). İsrail: Refah Sınır Kapısını Ele Geçirdik. 09 18, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/14224/israil-refah-sinir-kapisini-ele-gecirdik> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 08 13). İsraili Siyasi Lider: İç Savaşın Eşiğindeyiz. 09 18, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/14626/israilli-siyasi-lider-ic-savasin-esigindeyiz> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 05 10). İsraili Subay: Netanyahu'nun Asıl Hedefi Başka. 09 17, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/14249/israilli-subay-netanyahu-nun-asil-hedefi-baska> adresinden alındı

Kudüs Haber Ajansı. (2024, 01 02). Netanyahu'ya Kötü Haber; Siyasi Kriz Kapıda. 09 18, 2024 tarihinde Kudüs Haber: <https://kudushaber.com.tr/d/13392/netanyahu-ya-kotu-haber-siyasi-kriz-kapida> adresinden alındı

Özkan, Ş. (2024, 06 15). ANALİZ- İsrail iç siyasetinde karışıklık: Gantz'ın istifası ne anlama geliyor? 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/analiz-israil-ic-siyasetinde-karisiklik-gantz-in-istifasi-ne-anlama-geliyor/3249729> adresinden alındı

Rakipoğlu, D. M. (2024, 06 19). ANALİZ - Netanyahu'nun Savaş Kabinesini feshetmesi ne anlama geliyor? 09 18, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/analiz-netanyahu-nun-savas-kabinesini-feshetmesi-ne-anlama-geliyor/3252429> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 31). 2023'te İsrail-Filistin çatışmasında neler yaşandı? 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231231/2023te-israil-filistin-catismasinda-neler-yasandi-1078750400.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 22). İsrail basını: Ordu, ateşkes anlaşmasını Gazze'nin güneyine saldırı hazırlığı için kabul etti. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: [https://anlatilaninotesi.com.tr/20231122/canli--israil-sonunda-onayladi-ablukanin-47-gununde-gazze-de-ateskes-karari-1077657442.html?full\\_online=1#1077664081](https://anlatilaninotesi.com.tr/20231122/canli--israil-sonunda-onayladi-ablukanin-47-gununde-gazze-de-ateskes-karari-1077657442.html?full_online=1#1077664081) adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 17). İsrail Başbakanı Netanyahu: Gazze'yi işgal etmeye çalışmıyoruz. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: [https://anlatilaninotesi.com.tr/20231117/canli--gazze-seridine-uluslararasi-baris-gucu-konuslandirma-plani-gerceklesecek-mi-1077484631.html?full\\_online=1#1077486339](https://anlatilaninotesi.com.tr/20231117/canli--gazze-seridine-uluslararasi-baris-gucu-konuslandirma-plani-gerceklesecek-mi-1077484631.html?full_online=1#1077486339) adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 04). İsrail Genelkurmay Başkanı Halevi: Gazze'nin güneyindeki çatışmalar, kuzeyindeki kadar yoğun olacak. 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231204/israil-genelkurmay-baskani-halevi-gazzenin-guneyindeki-catismalar-kuzeyindeki-kadar-yogun-olacak-1078042783.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 26). İsrail Savunma Bakanı Gallant, ülkesinin '7 cepheden saldırı altında olduğunu' iddia etti. 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231226/israil-savunma-bakani-gallant-ulkesinin-7-cepheden-saldiri-altinda-oldugunu-iddia-et-ti-1078982450.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 13). İsrail Savunma Bakanı'ndan 'esirlerin kurtarılması için anlaşma yapılabileceği' sinyali. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231113/israil-savunma-bakanindan-esirlerin-kurtarilmasi-icin-anlasma-yapilabilecegi-sinyali-1077324057.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 27). İsrail'de hükümet krizi: 'Netanyahu, Savunma Bakanı ile MOSSAD Başkanı'nın görüşmesini engelliyor'. 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231227/israilde-hukümet-krizi-netanyahu-savunma-bakani-ile-mossad-baskaninin-gorusmesini-engelliyor-1079031287.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 21). İsrail'in aşırı sağcı Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir, Hamas ile yapılması öngörülen esir takası anlaşmasını eleştirerek, bunun bir "felaket getirebileceğini" söyledi. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231121/israilli-asiri-sagci-bakan-ben-gvirden-esir-takasi-anlasmasi-icin-felaket-getirebilir-yorumu-1077647143.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 14). İsraili esirlerin yakınlarından Netanyahu'ya "Hamas'la müzakerelere yeniden başlanması" çağrısı. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231214/israilli-esirlerin-yakinlarindan-netanyahuya-hamasla-muzakerelere-yeniden-baslanmasi-cagrisi-1078479998.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 05). Netanyahu ile İsraili esir yakınları arasında tartışma: 'Şu anda herkesi eve getirme imkanı yok'. 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231205/netanyahu-ile-israilli-esir-yakinlari-arasinda-tartisma-su-anda-herkesi-eve-getirme-imbani-yok-1078116293.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 10 23). Netanyahu ile ordu arasında kriz iddiası: 'İstifasını istiyorlar'. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231023/netanyahu-ile-ordu-arasinda-kriz-iddiasi-istifasini-istiyorlar-1076628596.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 22). Netanyahu: Güvenlik güçleri rehine anlaşmasını destekliyor. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231122/netanyahu-guvenlik-gucleri-rehine-anlasmagini-destekliyor-1077655549.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 11 23). Netanyahu'dan Mossad'a Hamas liderlerini 'dünyanın neresinde olursa olsun' vur emri. 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231123/netanyahudan-mossada-hamas-liderlerini-dunyanin-neresinde-olursa-olsun-vur-emri-1077696958.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 20). Netanyahu'nun 'Gazze' bahanesi yolsuzluk davasıyla mı ilgili? 09 18, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231220/netanyahunun-gazze-bahanesi-yolsuzluk-davasiyla-mi-ilmili-1078630371.html> adresinden alındı

Sputnik Türkiye. (2023, 12 05). Netanyahu'nun iktidarı sallanıyor mu: 'İsrail Ekonomi Bakanı Netanyahu'ya başkaldırdı'. 09 16, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231205/netanyahunun-iktidari-sallaniyor-mu-israil-ekonomi-bakani-netanyahuya-baskaldirdi-1078086693.html> adresinden alındı

TRT Haber. (2024, 05 22). İsrail Savunma Bakanı Gallant: Hiç kimsenin İsrail'i eleştirme hakkı yok. 09 23, 2024 tarihinde TRT Haber: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israil-savunma-bakani-gallant-hic-kimsenin-israili-elestirme-hakki-yok-859011.html> adresinden alındı

Yılmaz, H., & Topçu, G. (2024, 04 28). İsrail Savaş Kabinesi üyesinden, "esir takası anlaşması imzalanmazsa hükümetin düşebileceği" uyarısı. 09 17, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-savas-kabinesi-uyesinden-esir-takasi-anlasmasi-imzalanmazsa-hukümetin-dusebilecegi-uyarisi/3204688> adresinden alındı

Zilber, N., & Shotter, J. (2024, 01 19). Split in Israel's war leadership breaks into the open. 09 23, 2024 tarihinde FINANCIAL TIMES: <https://www.ft.com/content/e1a54af7-2e-e7-416c-af2b-e4af42621556> adresinden alındı

20 Eylül 2024

# İSRAİL'İN ULUSLARARASI İTİBARI VE SOYKIRIM SUÇLAMALARININ DIŞ POLİTİKADAKİ ETKİLERİ

İlayda KARA

(Fotoğraf: Euronews)



## GİRİŞ

İsrail, 1948'deki kuruluşundan bu yana, özellikle Filistin topraklarında uyguladığı politikalar nedeniyle uluslararası arenada çeşitli suçlamalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu suçlamalar arasında en dikkat çekici olanı, İsrail'in Filistinlilere yönelik eylemlerinin soykırım olarak nitelendirilmesidir. Bu metinde, İsrail'in uluslararası itibarı ve soykırım suçlamalarının dış politikadaki etkileri derinlemesine incelenecektir.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## TARİHSEL ARKA PLAN

İsrail'in kuruluşu, 1948 Arap-İsrail Savaşı ve sonrasında yaşanan çatışmalar, uluslararası toplumun dikkatini çekmiştir. İsrail'in askeri operasyonları ve yerleşim politikaları, özellikle 1967 Altı Gün Savaşı sonrasında işgal ettiği topraklarda uyguladığı politikalar, sürekli olarak eleştirilmiştir. Bu eleştiriler, İsrail'in uluslararası itibarını zedelemiş ve ülkenin dış politikasını şekillendirmiştir.



(Altı Gün Savaşları  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## SOYKIRIM SUÇLAMALARI

İsrail'e yönelik soykırım suçlamaları, özellikle Gazze Şeridi'ndeki askeri operasyonlar sırasında yoğunlaşmıştır. Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) açılan davalar, İsrail'in Filistinlilere yönelik eylemlerinin soykırım niteliği taşıdığı iddialarını içermektedir. Güney Afrika'nın 2023 yılında UAD'ye yaptığı başvuru, bu suçlamaların en dikkat çekici örneklerinden biridir. Bu başvuruda, İsrail'in Gazze'deki Filistinlilere

yönelik eylemlerinin soykırım özellikleri taşıdığı ve bu eylemlerin uluslararası hukuka aykırı olduğu savunulmaktadır (BBC News Türkçe, 2024).



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## ULUSLARARASI İTİBAR

İsrail'in uluslararası itibarı, soykırım suçlamaları nedeniyle ciddi şekilde zarar görmüştür. Birçok ülke ve uluslararası örgüt, İsrail'in politikalarını eleştirmiş ve yaptırımlar uygulamıştır. Bu durum, İsrail'in diplomatik ilişkilerini ve dış politikasını olumsuz etkilemiştir. Özellikle Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar, İsrail'in politikalarını sert bir şekilde eleştirmiştir (Uluslararası Af Örgütü, 2024).



(Fotoğraf: Fatih Aktaş/Anadolu Ajansı)

## DIŞ POLİTİKADAKİ ETKİLER

Soykırım suçlamaları, İsrail'in dış politikasında önemli değişikliklere yol açmıştır. İsrail, uluslararası arenada kendini savunmak ve itibarını korumak için yoğun diplomatik çabalar sarfetmektedir. Bu çabalar arasında, uluslararası kamuoyunu etkilemek için medya kampanyaları düzenlemek ve diplomatik ilişkileri güçlendirmek

yer almaktadır. Ayrıca, bu suçlamalar İsrail'in bölgesel ilişkilerini de etkilemiştir. Özellikle Arap ülkeleriyle olan ilişkilerde gerginlikler yaşanmıştır. İsrail, bu gerginlikleri azaltmak için çeşitli diplomatik girişimlerde bulunmuş, ancak bu girişimler genellikle sınırlı başarı elde etmiştir (BBC News Türkçe, 2024).

## BÖLGESEL VE KÜRESEL TEPKİLER

İsrail'in Filistin topraklarındaki eylemleri, bölgesel ve küresel düzeyde geniş çaplı tepkilere yol açmıştır. Arap Birliği, İsrail'in politikalarını sürekli olarak kınamış ve Filistin halkına destek vermiştir. Ayrıca, Türkiye gibi bazı ülkeler de İsrail'e karşı sert eleştirilerde bulunmuş ve diplomatik ilişkilerini askıya almıştır. Bu tepkiler, İsrail'in bölgesel izolasyonunu artırmış ve ülkenin dış politikadaki manevra alanını daraltmıştır (Der-gipark, 2024).



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## ULUSLARARASI HUKUK VE İNSAN HAKLARI

İsrail'in Filistin topraklarındaki eylemleri, uluslararası hukuk ve insan hakları bağlamında da yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, İsrail'in eylemlerini kınayan birçok karar almış ve bu eylemlerin uluslararası hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) de İsrail'in Filistin topraklarındaki eylemlerini incelemeye almıştır. Bu durum, İsrail'in uluslararası itibarını

daha da zedelemiş ve ülkenin dış politikadaki hareket alanını kısıtlamıştır (Al Jazeera Türk, 2024).

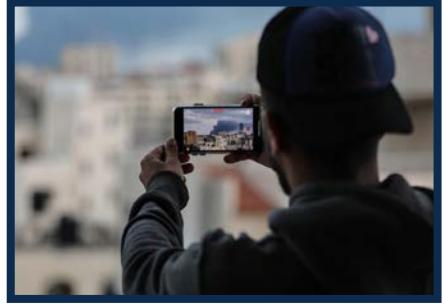


(Fotoğraf: Nick Gammon / AFP / Getty Images)

## MEDYA VE KAMUOYU

Medya, İsrail'in Filistin topraklarındaki eylemlerini geniş çapta haberleştirmiş ve kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmiştir. Özellikle sosyal medya, İsrail'in eylemlerine karşı küresel bir farkındalık yaratmada önemli bir rol oynamıştır. Bu durum, İsrail'in uluslararası itibarını olumsuz etkilemiş ve ülkenin dış politikadaki stratejilerini yeniden

gözden geçirmesine yol açmıştır (Hürriyet, 2024).



(Fotoğraf: Mustafa Hassona / Anadolu Ajansı)

## SONUÇ

İsrail'in uluslararası itibarı ve soykırım suçlamalarının dış politikadaki etkileri, ülkenin diplomatik ilişkilerini ve uluslararası konumunu derinden etkilemiştir. Bu durum, İsrail'in gelecekteki dış politika stratejilerini şekillendirecek önemli bir faktör olmaya devam edecektir. İsrail, uluslararası itibarını korumak ve soykırım suçlamalarına karşı kendini savunmak için yoğun çabalar sarf etmeye devam edecektir.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## KAYNAKÇA

BBC News Türkçe. (2024). Uluslararası Adalet Divanı nedir, 'İsrail'in Gazze'de soykırım yapmakla' suçlandığı dava neden bu mahkemede görülecek? BBC.

Uluslararası Af Örgütü. (2024). Uluslararası Adalet Divanı'nda İsrail hakkında Soykırım Sözleşmesi'ni ihlal gerekçesiyle başlayan dava. Amnesty.

BBC News Türkçe. (2024). İsrail'e karşı 'soykırım' davası: Uluslararası Adalet Divanı'nın ara kararı. BBC.

Dergipark. (2024). Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail'in Filistinlilere yönelik eylemleri. Dergipark.

Al Jazeera Türk. (2024). Arap Birliği'nden İsrail'e kınama. Al Jazeera.

Hürriyet. (2024). Türkiye-İsrail ilişkilerinde yeni dönem. Hürriyet.

Birleşmiş Milletler. (2024). İnsan Hakları Konseyi İsrail'i kınadı. UN.

Uluslararası Ceza Mahkemesi. (2024). İsrail'in Filistin topraklarındaki eylemleri inceleme altında. ICC.

The Guardian. (2024). Social media and the Israel-Palestine conflict. The Guardian.

12 Eylül 2024

# İSRAİL ARTIK GÜVENLİ DEĞİL

Şerife Sena ŞEN

(Fotoğraf: BBC News)



7 Ekim 2023'te başlayan Aksa Tufanı'nın ilk gününden beri Filistin tarafındaki kayıpların paylaşılan istatistikleri İsrail'in Gazze üzerinde yaptığı soykırım, hak ihlalleri ve savaş suçlarının boyutunu gözler önüne serdi. Filistin tarafındaki kayıplar, İsrail tarafında hükümetin 'savaşta' ne kadar başarılı ve etkili olduğunu düşündürse de aslında İsrail'in de çok fazla kayıp verdiği ve zarara uğradığı bir gerçek. İsrail tarafındaki kayıplardan birçok kişi haberdar değil. Bunun en önemli sebeplerinden biri; İsrail ordu mensuplarının, halkın ve ordunun kendilerine olan inancını kaybetmemek adına kendi aleyhinde olan gerçek verileri paylaşmamasıdır. Askeri sansür sebebiyle ordudaki ölü sayısı, tutsak ve rehabilite olanların sayısı İsrail askerlerinden ve kamuoyundan gizli tutulmaktadır.



(İsrail ordu mensupları  
Fotoğraf: Mostafa Alkharouf / Anadolu  
Ajansı)

İsrailli askeri uzman Amos Harel, Aralık 2023'te yaptığı açıklamada işgal kuvvetlerinin Gazze'deki hedeflerine ulaşamayacağını öngördüğünü söylemişti. Harel, İsrail gazetesi Haaretz'de yayımlanan makalesinde, İsrail'in Hamas askeri gücünü tamamen ortadan kaldırmayayönelik açıkladığı savaş hedeflerinin önündeki zorluk ve engellere değindi. Haaretz gazetesi için kaleme aldığı "İsrailli politikacılar Gazze Savaşı konusunda ordunun tutamayacağı sözler veriyor." başlıklı makalede "Ordunun paylaştığı yaralı asker sayısı ile hastane verileri arasında uçurum var." dedi. Harel; İsrail Genelkurmay Başkanı Herzi Halevi için "...verilen kayıplara rağmen savaşın gidişatından oldukça memnun ancak Hamas'ın çöküşünün yakın olduğuna dair hiçbir işaret yok." yorumunda bulundu. "Hamas'ın yok edilmesi, esirlerin geri getirilmesi, Gazze

sınırında yıkılan tüm İsrail yerleşkelerinin yeniden inşası ve sınır güvenliğinin sağlanması" hedeflerine işaret eden Harel, "Bunlar iddialı hedefler ve bazılarına ulaşamayacağı açıkça ortada. İsrail'in bu gerçeği ABD baskısıyla kabul edeceği de ortada." ifadesini kullandı. "Hızla artmakta olan ekonomik sıkıntılar, yedek askerlerin üzerindeki yük ve ABD'nin beklentileri" gibi İsrail'in karşı karşıya olduğu sorunların, Gazze'deki yoğun saldırıların yakın zamanda sonlandırılmasıyla sonuçlanabileceğini" söyleyen Harel, şöyle devam etti: "Eğer bu gerçekleşirse, hükümet ve ordu iki ucu keskin bir sorunla karşı karşıya kalacak. Halkın büyük bir kısmı, rehinelere serbest bırakılmasının İsrail'in birinci önceliği olması gerektiğine inanıyor ve onların geri dönüşlerindeki herhangi bir gecikmeyi büyük bir başarısızlık olarak değerlendiriyor."

Yine Amos Harel, 12 Eylül 2024'te Haaretz Gazetesi için kaleme aldığı manşette, İsrail ordusunun ünlü birim 8200'ünün başındaki Tuğgeneral Yossi Sariael'in; 7 Ekim saldırılarına yol açan istihbarat başarısızlığındaki 'kişisel sorumluluğu' sebebiyle istifa ettiğini yazdı. Sariael, "Birim 8200'ün istihbarat başarısızlığı ve operasyonel başarısızlıktaki rolünün sorumluluğu tamamen bana aittir." demişti. İstifa etmesi sonucu görevinden azledilen Yossi Sariael "Önceki yıllarda, önceki aylarda ve 7 Ekim'de resmin tamamını görmek ve tehditle yüzleşmeye hazırlanmak adına noktaları birleştiremediğimiz için siyasi ve operasyonel bir sistem olarak hepimiz başarısız olduk." açıklamasını yaptı.



(Amos Harel  
Fotoğraf: Mostafa Alkharouf / Anadolu  
Ajansı)

---

## Raporlar 7 Ekim'den bu yana **1664 İsrailinin öldüğünü** ve **143 bin İsrailinin yerinden edildiğini** yazıyor.

İsrail medya ve araştırma merkezlerinin verileri, 7 Ekim 2023'te Aksa Tufanı'nın başlamasından bu yana 706'sı asker olmak üzere yaklaşık 1664 İsrailinin öldüğünü ve 17.809 kişinin yaralandığını gösterdi. İsrail merkezli Walla haber sitesinin yaptığı habere göre Gazze'de 101 İsraili tutuklu kalırken, savaşın başlamasından bu yana 143.000 İsraili şehirlerinden ve evlerinden tahliye edildi. Savaşın başlamasından bu yana yedek kuvvetlerden 300.000 İsrail askeri seferber edilirken 935 İsrail yerleşim birimi ve kasabası bombardıman

altında kaldı, sirenler çaldı ve bölge sakinleri yaklaşık 15.000 kez sığınaklara ve korunaklı alanlara saklanmak zorunda kaldı. Hamas'ın Gazze'deki yerleşimlere ve güneydeki İsrail kasabalarına yönelik beklenmedik çıkışında Ekim 2023'te toplam 7.771 roket ve patlayıcı fırlatma uyarısı kaydedilirken, Kasım ayında bu sayı 1.303, Aralık ayında ise 1.277 olmuştur. O tarihten bu yana siren sayısı, İran'ın 14 Nisan'da İsrail'e saldırması nedeniyle 1.000'den fazla alarmin yeniden kaydedildiği Nisan 2024 hariç, her ay 1000'in altına düşmüştür.

Hizbullah ile kuzey cephesinde yürütülen savaşa gelince, son veriler 24'ü asker olmak üzere 50 İsrailinin öldüğünü, Lübnan ve Suriye'den 7.560 roket ve patlayıcı drone atıldığını, 43 sınır kasabası ile Yukarı Celile ve Batı Celile'den 68.500 İsrailinin tahliye edildiğini göstermektedir.



(Lübnan Hizbullah Lideri Hasan Nasrallah  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

İşgal altındaki Batı Şeria'da tırmanan gerilim bağlamında, Filistin direniş operasyonlarında 12 asker ve 3 polis memuru dâhil 41 yerleşimci öldü ve 285 yerleşimci yaralandı. İran'ın 14 Nisan'da İsrail'e yönelik saldırısında ise İsrail cephesi 120 balistik füzeyle vurulmuş, bunlardan 30'u önlenmiş, 170 patlayıcı drone fırlatılmış ve İran saldırısı 32 İsrailinin yaralanmasına neden olmuş ancak herhangi bir ölüm vakası rapor edilmemiştir. Ulusal Güvenlik Araştırma Enstitüsü, Yemen'deki Husi Ensarullah grubunun İsrail'e ve Kızıldeniz'deki deniz çıkarlarına yönelik saldırılarını izlemiş; 200 füze, mermi ve insansız hava aracının fırlatıldığı belgelenmiş, Hayfa ve Aşdod limanlarına doğru seyreden İsrail bağlantılı kargo gemilerine 340 deniz saldırısı gerçekleşmiştir.

El- Cezira'nın 14 Temmuz 2024'te yaptığı habere göre; İsrail ordu mensupları, Gazze Şeridi'nde uğradığı insani kayıplara ilişkin rakamları açıkladı. Söz konusu rakamlar; ölü, yaralı ve travma geçiren insanları içeriyordu.

Resmi verilere göre İsrail Savunma Bakanlığına bağlı rehabilitasyon merkezine; 7 Ekim 2023'ten itibaren 10.566 yaralı asker nakledildi, bu sayı hemen hemen her ay takriben 1000'den fazla yeni yaralı anlamına gelmekte. Bakanlığın yaptığı açıklamaya göre; 192 kafa yaralanması, 168 göz yaralanması, 690 omurluk yaralanması ve rehabilitasyon merkezinde tedavi gören 50 ampute dahil olmak üzere 3.700'den fazla yaralı uzuv vakası kaydedildi. Yaralı askerlerin %35'inin anksiyete, depresyon, ve travma sonrası stres

bozukluğundan; %37'sinin ise uzuv yaralanmalarından muzdarip olduğu belirtildi. Bakanlık, yaralı askerlerin %68'inin yedek asker olduğunu ve çoğunun genç olduğunu, %51'inin 18- 30 yaş arasında, %31'inin ise 30-40 yaş arasında olduğunu ekledi. Tüm yaralı sayısının %28'inin ise temel probleminin zihinsel başa çıkamama sorunuyla ilgili olduğu söylendi.



(Fotoğraf: El-Cezire Haber Kanalı)

İsrail ordu mensuplarının ölü sayısına ilişkin veriler, 330'u Gazze Şeridi'ndeki kara çatışmalarında olmak üzere Aksa Tufanı sürecinin başlamasından bu yana 690 asker ve surbayın öldüğünü gösteriyor. Bu veriler, Tel Aviv'in Gazze Şeridi'ndeki gerçek ölü ve yaralı sayısını gizlediği söylenirken açıklandı. İsrail yetkilileri ordunun Gazze Şeridi'ndeki çatışmalarda ağır bedeller ödediğini ve Hamas'la çetin bir mücadele verdiğini söyledi.

El-Cezire'nin 2024 Haziran ayının henüz ortalarında yaptığı habere göre, haziran ayının ilk iki haftasında Gazze Şeridi ve Güney Lübnan cephelelerinde en az 19 İsrail askeri öldürüldü ve 70'ten fazla asker de yaralandı. İsrail Savunma Kuvvetlerinin (IDF) haziran ayının ilk yarısındaki en kötü tek günlük ölü sayısı, Refah'ta bir personel taşıyıcısını hedef alan bombalı saldırıda sekiz askerin öldüğü gün kaydedildi. İsrail'in yainlanma-

sına izin verdiği resmi rakamlara göre 7 Ekim Aksa Tufanı operasyonunun ardından Gazze Şeridi'ne yönelik İsrail kara hareketinin başlamasından bu yana, 306'sı 27 Ekim'de başlayan kara çatışmalarında olmak üzere 658 İsraili asker ve surbay öldürüldü. Veriler, ayrıca Aksa Tufanı başlamasından itibaren 1936'sı kara çatışmalarında olmak üzere 3835 işgal ordusu mensubunun yaralandığını göstermektedir.



(Gazze'de ölen meslektaşları için düzenlenen cenaze töreninde İsrail askerleri  
Fotoğraf: The Wall Street Journal)

**Haziran ayının ilk yarı bilançosunu inceleyelim:**

**5 Haziran**

Lübnan Hizbullahı tarafından Harviş'te askerlerin toplandığı bir yere düzenlenen insansız hava aracı saldırısında bir asker öldü.

**6 Haziran**

Refah'ta cephe gerisinde çıkan silahlı çatışmada bir asker öldü.

**8 Haziran**

Yamam Özel Biriminde görevli bir subay Nuseyrat Mülteci Kampı bölgesindeki 4 İsraili rehineyi geri almak için düzenlenen operasyon sırasında öldü.

**10 Haziran**

Refah'ın merkezinde bubi tuzaklı bir binada kurulan pusuda dört asker öldü, biri subay olmak üzere 6 asker de yaralandı. İsrail ordu radyosu askerlerin Refah'ın Shaboura mahallesindeki bir binada meydana gelen patlama sonucu öldüğünü bildirdi. Times of Israel gazetesinin

askeri muhabiri patlamada beşi ağır olmak üzere 7 askerın yaralandığını söyledi.

**11 Haziran**

24 saat içinde 10 asker yaralandı.

**12 Haziran**

24 saat içinde 29 asker yaralandı.

**13 Haziran**

Ordu, Lübnan'dan atılan bir roket nedeniyle iki askerın yaralandığını kabul etti.

**14 Haziran**

24 saat içerisinde 10 asker yaralandı.

**15 Haziran**

Gazze Şeridi'nin merkezinde bir tanka yerleştirilen patlayıcının infilak etmesi sonucu iki asker öldü. Refah'ta 10 Haziran'da bubi tuzaklı bir binanın patlaması sonucu Givati Tugayı'nda görevli bir asker hayatını kaybetti.

**16 Haziran**

Refah çatışmaları sırasında bir asker öldü.



## İSRAİL'İN ENFLASYON GRAFİĞİ

7 Ekim 2023'ten günümüze kadar süregelen çatışmalar, İsrail'de enflasyonu son bir yılın en yüksek seviyesine çıkardı.

Merkezi İstatistik Bürosunun ağustos ayında açıkladığı verilere göre temmuz ayında %3,2 olan yıllık enflasyon oranı geçen ay %3,6'ya yükselerek ekim ayından bu yana en yüksek seviyesine ulaştı.

İstatistik ofisine göre ağustos ayında taze sebze maliyetleri %13,2; ulaştırma maliyetleri %2,8 konut maliyetleri %0,6;

kültür ve eğlence maliyetleri ise %0,5 oranında artış kaydetti. Verilere göre giyim fiyatları %4,1 ve rafine petrol ürünleri %5,9 oranında düştü. Emlak piyasasında yenilenen sözleşmelerdeki kiralar %2,6 yeni kiracı sözleşmelerindeki kiralar ise %5,3 oranında arttı.

Enflasyondaki bu artış daha fazla faiz indirimini azaltırken, hükümet yetkilileri enflasyondaki yükselişten büyük ölçüde Gazze savaşıyla bağlantılı mal ve hizmet arzını sorumlu tuttu. Ocak ayındaki rekor

faiz indiriminin ardından İsrail Merkez Bankası şubat, nisan, mayıs, temmuz ve ağustos aylarında yaptığı toplantılarda jeopolitik gerilimler, artan fiyat baskıları ve İsrail'in savaş nedeniyle maliye politikasının gevşetilmesini gerekçe göstererek faiz oranlarını değiştirmede. İsrail Merkez Bankası'nın 9 Ekim'de bir faiz kararı alması bekleniyor ve İsrail Merkez Bankası uzmanları 2025 yılına kadar bir faiz indirimi beklemediklerini söylediler. Merkez Bankası Aksa Tufanı'nın enflasyon üzerindeki etkisine ilişkin endişelerini defalarca dile getirmiştir.



(Fotoğraf: Yakın Doğu Haber)



(Fotoğraf: Mustafa Hassona / Anadolu Ajansı)

Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Landru Aber, geçen ayın sonlarında Bloomberg'e verdiği bir röportajda, faiz indiriminin gelecek yıla kadar masadan kalkabileceğini söyledi.

Mizrahi Tefahot Bank stratejisti Yonni Fanning "Enflasyon tarihsel açıdan bile alışılmadık derecede yüksek hale geldi." dedi.

Savaş'ın Knesset'i (İsrail Parlamentosu) 2024 mali yılı için

daha önce onaylanan ek bütçe artışını 727,4 milyar shekele (192 milyar dolar) çıkarmaya sevk etmesi dikkat çekici. Knesset, sivillerin tahliyesi ve yedek askerlerin bu yılın sonuna kadar bakımının finanse edilmesine yardımcı olmak için 3,4 milyar shekel (924 milyon dolar) yeni artışı onayladı. Aksa Tufanı beklenenden daha uzun sürdüğü için başlangıçtaki bütçenin artan maliyetler karşılması mümkün görünmemektedir.

30 Kasım 2024

# İSRAİL - SURİYE İLİŞKİLERİ: TARİHSEL SÜREÇ VE GÜNCEL GERİLİMLER

Hatice KOÇLAR

Şerife Sena ŞEN

(Fotoğraf: Uğur Yıldırım / dia images / Getty Images)

# İSRAİL- SURİYE ÇATIŞMA GEÇMİŞİ

Hatice KOÇLAR

## GİRİŞ

İsrail ve Suriye arasındaki ilişkiler, 20. yüzyılın ortalarından itibaren giderek karmaşık bir hâl almıştır. Bu iki ülke arasında hatlar, özellikle İsrail'in kuruluşuyla birlikte daha da gerilmiş ve birçok askeri çatışmaya zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, İsrail'in Suriye'ye düzenlediği ilk operasyonlar, bölgedeki siyasi dinamiklerin anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir. Bu yazıda, İsrail'in Suriye'ye düzenlediği ilk operasyonun tarihsel bağlamı, detayları ve sonuçları ele alınacaktır.



(Fotoğraf: Uğur Yıldırım/ dia images/ Getty Images)

## TARİHSEL ARKAPLAN

İsrail'in Suriye'ye yönelik ilk askeri operasyonu, 1948 Arap-İsrail Savaşı sırasında gerçekleşmiştir. Bu savaş, İsrail'in bağımsızlığını ilan etmesiyle başlamış ve Arap ülkelerinin İsrail'e karşı birleşik bir cephe oluşturmasıyla devam etmiştir. Savaş sırasında Suriye, Filistin topraklarını savunmak için İsrail'e karşı savaşan Arap devletlerinden biri olmuştur.



(Fotoğraf: Getty Images)

## 1948 ARAP-İSRAİL SAVAŞI

Filistin'de İngiliz manda rejiminin sona ermesinin hemen ardından 14 Mayıs 1948'de, Tel Aviv'de toplanan Yahudi Millî Konseyi, yayınladığı bir bildiri ile İsrail devletinin kurulduğunu ilan etmiştir.

1947 yılında Birleşmiş Milletler almış olduğu bir kararla Filistin bölgesinde bir İsrail ve Filistin devleti kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararda nüfusun %6'lık bir dilimini oluşturan Yahudilere verilmesi öngörülen toprak büyüklüğü Filistin topraklarının %56'sına tekbül ediyordu. 12 Mayıs 1948 tarihinde İngiltere, Filistin'den çekilince; 14 Mayıs 1948 tarihinde, Tel Aviv'de Ben Gurion başkanlığında toplanan Yahudi Ulusal Konseyi İsrail Devleti bağımsızlığını ilan etmiştir. 13 kişiden oluşan bir "Geçici İsrail Hükümeti" kurulmuştur. Yapılan açıklamada şu ifadelere yer verilmiştir:

“

*...Ulusal Konseyin üyeleri olan bizler Filistin'deki Yahudi halkın ve Dünya Siyonist hareketinin temsilcileri olarak, bugün Filistin'de İngiliz mandasının sona erdiği gün, Yahudi halkın doğal ve tarihsel haklarının ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun (Taksim) kararının verdiği yetkiyle kutsal bir toplantı yaptık. Bu nedenlerle, **Mediath Yisrael (İsrail Devleti) adı verilmek üzere Filistin'de Yahudi Devletinin kurulduğunu ilan ediyoruz. ...***

”



*(David Ben-Gurion (İsrail'in ilk başbakanı), 14 Mayıs 1948'de, İsrail Devleti Bildirgesi'ni kamuoyuna duyuruyor.  
Fotoğraf: Vikipedi)*

Olayın ardından ABD ve ertesi gün de Sovyetler Birliği İsrail'i tanıdıklarını açıklamışlardır. 14 Mayıs 1948'de ilanından hemen sonra Arap Devletleri ve İsrail Devleti arasında bir savaş başlamıştır. Birinci Arap-İsrail Savaşında; güneyden Mısır, kuzeyden Suriye ve Lübnan, doğudan Ürdün saldırıya geçmiştir. 1948 Savaşı'nda Irak ve Suudi Arabistan'ın desteği sınırlıdır. Belirttiğimiz kuvvetler başta başarı

sağlamıştır ancak gerek Arap ülkelerinin askerî zafiyetleri ve aralarındaki koordinasyon-suzluk gerekse Batılı güçlerin İsrail'e destek vermesi nedeniyle savaş, Araplar aleyhine dönmüştür. İsrail; savaş sırasında Sovyetler Birliği'nden de önemli yardımlar almış, Sovyetler'den gelen uçaklarla Ürdün ve Suriye'nin başkentlerine saldırmış ve bu saldırılarda çok sayıda sivil hayatını kaybetmiştir.



Bu savaşın sonunda İsrail, 1947'de Taksim Planı ile elde ettiği %56 oranında Filistin toprağını %78'e çıkarmıştır. Bu etnik temizlik sürecinde İsrail birlikleri, Filistinlilerin yaşadığı yüzlerce köy ve şehirde vahşice katliamlara girişmiş; bu süreçte 15.000 Filistinli hayatını kaybetmiştir. Katliamlardan kaçan 800.000 Filistinli, Arapların yoğun olduğu daha güvenli bölgelere veya en yakın komşu ülkelere sığınmıştır.

BM'nin araya girmesiyle 1949'un Şubat ve Temmuz ayları arasında İsrail, savaştığı her Arap ülkesi ile ayrı ayrı ateşkes antlaşmaları imzalayarak savaş hâlini sona erdirmiştir. Filistin'i Yahudi işgalinden kurtarma amacıyla savaşa giren Ürdün, Batı Şeria'ya; Mısır da Gazze Şeridi'ne asker yığmıştır. Kudüs ise batıda İsrail, doğuda Ürdün arasında bölünmüştür.

Savaşın ardından Arap ülkelerinde siyasi rejim değişikliklerine kadar varan karışıklıklar yaşanmıştır. Suriye'de Mart 1949'da başlayan askerî darbeler süreci, 1970'te Hafız Esed'in iktidara gelişine kadar devam etmiştir.

Yapılan savaşlarda elde ettiği başarılar ile savaş sonunda İsrail'in elde ettiği topraklar Birleşmiş Milletler 'in taksim kararında kendisine verilenden çok daha genişti. İsrail bu savaş sonucunda Filistin topraklarının hemen hemen dörtte üçünü ele geçirdi ve Kudüs'ün milletlerarası statüsü olacağı belirtilmesine rağmen şehrin yarısı İsrail'in eline geçti, diğer yarısı ise Ürdün'de kaldı. 1948-1949 Arap İsrail Savaşı Orta Doğu'da yapısal ve demografik değişikliklere sebep olan çeşitli sonuçlara yol açmıştır.

## İLK DÖNEM OPERASYONLARI

İsrail'in Suriye'ye yönelik askeri operasyonları, 1948'den sonra da devam etmiştir. 1967 Altı Gün Savaşı sırasında, İsrail, Golan Tepeleri'ni ele geçirmiştir. Bu savaş, İsrail'in askeri gücünü artırmış ve Suriye'nin stratejik konumunu zayıflatmıştır. Golan Tepeleri'nin kaybı, Suriye için büyük bir travma yaratmış ve bu durum, Suriye'nin askeri ve siyasi stratejilerini yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur.

Suriye'nin güneybatısında, İsrail'in ise kuzeydoğusunda yer alan tepelik bölge Golan Tepeleri olarak bilinmektedir. İsrail'in, Suriye sınırında yer alan bir stratejik noktasıdır. Bölge 1967 yılında Ürdün, Mısır ve Suriye'den oluşan Arap İttifakı ile İsrail arasında gerçekleşen "Altı Gün Savaşları" sonrasında İsrail tarafından işgal edilmiştir. Uluslararası hukuka göre bir karşılığı bulunmayan bu

işgal bölgeyi resmi olarak Suriye'ye ait kılmasına rağmen, İsrail bölge kontrolünü bırakmama konusunda ısrarcı bir tutum sergilemektedir. İsrail'in Golan Tepelerindeki ısrarcı tutumunun arkasında, bölgenin İsrail açısından sahip olduğu stratejik önemi bulunmaktadır. Tüm bunlara sebep olarak da sahip olduğu su kaynaklarını gösterebiliriz.

Bölgenin su kaynakları açısından önemi, öncelikle verimli bir toprak üzerinde yer alıyor olması onu tarımcılık anlamında cazip kılıyordu. Daha da önemlisi ise bölge yenilenebilir enerji bakımından çok önemli bir statüye sahipti. Hâlihazırda birçok İsrail merkezli firma, bölgede küçük bir rüzgâr santrali kurmaktadır. Yeni enerji arayışlarının artması ve Golan bölgesinin elinde tutmuş olduğu avantajlı konumu yatırımcıları ve devlet görevlilerini etkilemekteydi.



(Golan Tepeleri  
Fotoğraf: Al- Monitor)

Golan Tepeleri'nde 1967'de başlayan Altı Gün Savaşları ile birlikte başlayan İsrail işgal-leri, uluslararası hukuku ve adaleti hiçe sayan, bölge de var olan çatışmacı statükonun devam etmesine hizmet eden önemli bir meseledir. Golan

Tepeleri'nin İsrail egemenli-ği altında tanınması, ülkelerin toprak bütünlüğüne saygı gösterileceğine dair uluslararası ilkenin hiçe sayıldığını (sık sık tekrarlanan bir ilkedir), Suriye'nin parçalanmasına göz yumulması anlamına gelmektedir.

# GÜNCEL İSRAİL-SURİYE GERİLİMİ

Şerife Sena ŞEN

## GİRİŞ

14 Ocak 2011 tarihinde, Tunus'ta seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin, rejime isyan ederek kendini yakmasının ardından "ekmek, onur, özgürlük" sloganıyla halk sokağa dökülmüştü. Bu devrim, "Arap Baharı" ismiyle Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın başkentlerine yayıldı. Yıllar içerisinde ulaştığı ülkelerde "darbe, karşı devrim, iç savaş ve dış müdahaleler" etkisiyle genişleyen Arap Baharı; 15 Mart 2011'de Dera'da başlayan barışçıl protestolarla Suriye'de başladı ve Esed rejiminin kanlı müdahalesiyle iç savaş halini aldı.



(Fotoğraf: Perspektif)

İsrail, Suriye iç savaşının başından itibaren pozisyonunu açıkça dile getirmeme ve kırmızı çizgilerine müdahale edilmediği sürece soruna doğrudan taraf olmama yönünde bir strateji takip etti. Bunun yanı sıra, 2011'den bu yana tırmanan askeri faaliyetlerle birlikte İsrail; Suriye sınırları içerisinde güvenlik operasyonlarını, daha sonra da askeri operasyonlarını genişletme fırsatı buldu. İran ve Hizbullah'la bağlantılı hedefleri vurmak iddiasıyla, Suriye'deki mevzileri vurmaya devam ediyor. Böylece bölgedeki İsrail müdahalesi, eskisinden daha büyük ve geniş bir hâl alıyor.

2011 yılından önce İsrail, Suriye üzerinde birçok kez saldırı

gerçekleştirdi. 2003'te Şam yakınlarındaki Ayn el-Sahib'de bir Filistin kampına savaş uçaklarıyla yapılan saldırı, 2007'de Deyrizor'daki gizli nükleer reaktörün bombalanması 2011 öncesi meydana gelen başlıca saldırılardandır. 2024'te eski İsrail Başbakanı Ehud Olmert kabul edene kadar İsrail bu saldırıların sorumluluğunu dahi üstlenmedi.

Bombardımanlar 2013'te yeniden başladı, düzensiz aralıklarla yılda bir ya da iki operasyonu aşmıyordu. Ardından 2018-2019'da, yılda birkaç kez tekrarlanır hale geldi. İlerleyen süreçlerde ise İsrail, Suriye topraklarındaki İran ve Hizbullah mevzilerini hedef alma faaliyetlerini yoğunlaştırdı.

## 7 EKİM SÜRECİNİN SURİYE SALDIRILARINA ETKİSİ

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR); 8 Aralık 2024'te yayınladığı raporla **bu yılın başından itibaren Suriye topraklarında 138'i hava, 26'sı kara saldırısı olmak üzere 164 kez İsrail'in saldırı gerçekleştirdiğini belgelemiştir.**

Bu saldırılar, silah ve mühimmat depoları, karargâhlar, merkezler ve araçlar da dâhil olmak üzere yaklaşık 302 hedefin imha edilmesiyle sonuçlanmıştır. İsrail'in şu ana kadarki hedefi, İran'ın Suriye'deki varlığını doğrudan hedef almaktan ziyade İran'ın Suriye'deki askeri altyapısını dağıtmak, Lübnan Hizbullah'ına gelişmiş silahların aktarılmasını engellemek, Hizbullah'ın operasyonel kabiliyetlerini zayıflatmak ve İsrail'in caydırıcılık gücünü ve etkinliğini güçlendirmek olmuştur.

## İSRAİL-LÜBNAN GERİLİMİ BÖLGEYİ NASIL ETKİLEDİ?

Lübnan'da Hizbullah'a karşı askeri operasyonlarını genişletmesiyle birlikte İsrail'in Suriye'ye müdahalesi artarak devam ediyor. Şimdiye kadar ki en belirgin şekli hava bombardımanları oldu. İsrail; Suriye'nin resmî haber ajansı SANA'nın yaptığı habere göre Suriye ve Lübnan arasındaki sınır geçişlerini hedef alan, ikisi asker olmak üzere 6 kişinin ölümü, 12 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan bir hava saldırısı gerçekleştirdi. Saldırı, gece yarısı meydana geldi ve Lübnan topraklarından Arida ve Debbusiyye geçişleri hedef alınarak Humus'un batı kırsalına yapıldı. Büyük maddi hasarlara ek olarak saldırının kurbanlarından ikisinin

Suriye Kızılayı çalışanı olduğu biliniyor. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Suriye Temsilcisi Gonzalo Vargas Llosa; aralıksız saldırılarına devam eden İsrail'in, Lübnan'dan Suriye'ye geçenlerin güzergâhlarını (Cüneyh bölgesini) bombaladığı bildirdi. İsrail ordusu Kasım ayında Humus'un Kusayr ilçesine yaptığı hava saldırısını üstlendi ve Hizbullah'a ait istihbarat karargahlarını hedef aldığını iddia etti. İsrail'in yaptığı saldırılardan bir diğeri ise Şam'ın Mezze ve Gadsaya mahallelerinde sivil yerleşim yerlerine oldu. SANA, yaptığı haberde "İsrail iki binaya hava saldırıları gerçekleştirdi, ilk belirlemelere göre birkaç sivil öldü ve yaralılar var." dedi.

## SURİYE'DEKİ EN BELİRGİN İSRAİL HEDEFLERİ NELER?

### 1. Lübnan Hizbullah'ı Komutanları

İsrail, Lübnan'daki Hizbullah liderlerini hedef alan geniş çaplı operasyonların ardından Suriye'deki Hizbullah liderlerini hedef almayı daha da artırdı. İsrail, Hizbullah liderlerini ortadan kaldırmanın Hizbullah'ı sonsuza dek bitirmeyi sağlayacağına inanıyor.

### 2. Hizbullah'ın Suriye'deki Varlığı

İsrail, Hizbullah'ın Suriye'deki karargâhlarını, kamplarını ve birliklerini yeniden organize etme ihtimaline karşı yalnızca liderlerine toplantı veya seyahat sırasında suikast düzenlemekle yetinmiyor; aynı zamanda militanların toplanma faaliyetlerini ve alternatif kamp veya karargâhların kurulmasını da yakından takip ediyor. Hizbullah'ın Suriye'de yıllarca doğrudan konuşlanmasının ardından, özellikle 2012'den bu yana, parti İdlib'deki Kefraya ve Fua, Halep'teki Nubl ve

Zahraa ve Humus'un bazı mahalleleri gibi, Şii kuluçka merkezlerinden faydalanmış, ya da ülkenin doğusu ve güneyindeki aşiret çevresi gibi diğer kuluçka merkezlerinden insan toplamıştı. Böylelikle kendi Suriye versiyonunu oluşturmaya çalıştı. Bu toplantıların, Lübnan'dan gelen unsurlar ve liderlerle özdeşleştikleri ölçüde İsrail için doğrudan hedef olması bekleniyor.



(Lübnan Hizbullah'ı Askerleri)



### **3. Suriye'deki İran Devrim Muhafızları**

Tel Aviv, Gazze ve Lübnan'dan gelen tehdidi, İsrail'in İran'la olan savaşının bir parçası olarak değerlendirdi. Dolayısıyla İsrail'in Hamas ve Hizbullah'ı Gazze'deki güney sınırlarından ve Lübnan'daki kuzey sınırlarından uzak tutma arzusu, İran Devrim Muhafızları Ordusu'nu (IRGC) Suriye Golan'ındaki sınırlarından uzak tutma ihtiyacıyla eşit ya da daha önemli olacak. Suriye'nin güneyindeki Rusya denetiminde olan yerleşimler, Moskova'nın Tel Aviv'e Suriye'nin güneyinin 100 kilometrelik bir mesafe boyunca İran güçlerinden arındırılacağı taahhüdüne dayanırken, İsrail İran'ın Suriye'nin tamamından çekilmesinde ısrarcı olduğunu vurguladı. Bu nedenle Devrim Muhafızları Ordusu'nu hedef alma sürecinin, güneydeki en tehlikeli yerlerden, Şam Kırsalı, Kuseyr, Tartus'un İsrail sınırından başlayarak ülkenin doğusu

ve kuzeyine kadar Suriye haritası boyunca devam etmesi bekleniyor.

### **4. Filistin Direniş Hareketi'nin Liderleri**

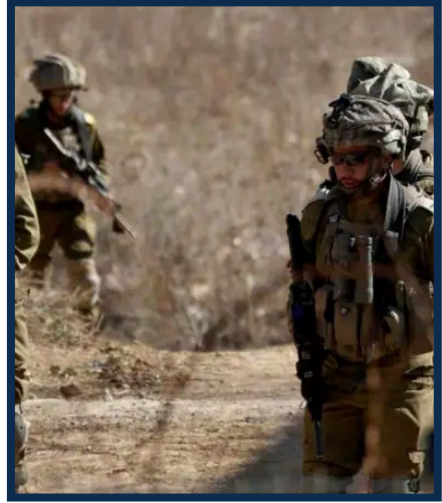
İsrail, Gazze ve Batı Şeria'daki büyük yıkımlara devam ederken; Filistin direnişini kırdığı iddialarını da sürdürüyor. Suriye ve Lübnan'daki Filistin direniş hareketlerinin liderlerini hedef almak ve hedefleri de medya savaşının bir parçası olarak duyurmak ise Netanyahu hükümetinin alışılmış hedeflerinden biri olmaya devam ediyor.

### **5. Hassas Askeri Hedefler**

İsrail'in Suriye'deki hedefleri, Tel Aviv'in ulusal güvenliğine doğrudan tehdit oluşturduğuna inandığı unsurlardır ve İsrail liderlere suikast düzenlemenin yanı sıra bu hedefleri tamamıyla yok etmeye odaklanmıştır. Hedeflerin çoğu İran'ın Suriye'deki güvenlik ve askeri nüfuzuyla doğrudan ilişkilidir.

Tüm bunlara ek olarak, 8 Aralık 2024'te muhaliflerin Şam'a girerek Baas rejimini yıkmasıyla hemen aynı gün İsrail; Dera ve Kuneytra kırsalında pek çok noktayı hedef aldı. Yine aynı gün içerisinde İsrail savaş uçakları 3 kez Şam kırsalındaki askeri mevzileri imha etti.

SOHR; 11 Aralık'ta yayınladığı raporla İsrail'in rejimin çöküşünün üzerine üst üste 4 gün boyunca, Suriye'nin 13 ilinde ardı arkası kesilmeyen saldırılarla Suriye askerî cephaneliğini imha ettiğini belgelledi.



*(İsrail askerleri, işgal altındaki Golan Tepelerindeki Dürzi köyü Majdal Şems yakınındaki sınırın Suriye tarafında.*

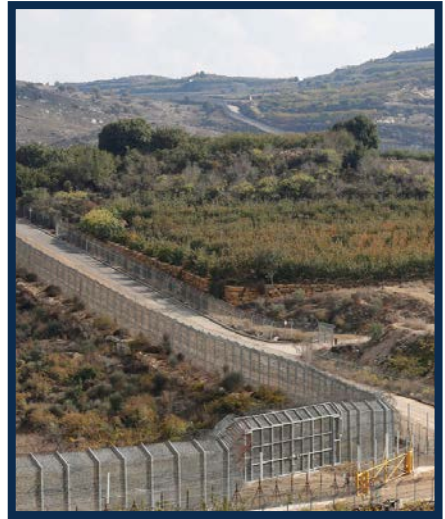
*Fotoğraf: BBC News)*

## İSRAİL-GOLAN TEPELERİ SORUNU

Netanyahu'nun "Golan Tepeleri sonsuza kadar bizim kalacak." açıklamasından birkaç yıl sonra ABD Golan'ı 25 Mart 2019 tarihinde resmi olarak "İsrail toprağı" olarak tanıdı. İsrail'in o dönemki Golan Tepeleri çıkışı, Suriye'de devam eden iç savaştan yararlanma hamlesi olarak değerlendirilirken, Netanyahu da bu konuda aradığı uluslararası desteğı bulamamıştı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, "İsrail'in Golan Tepeleri'ndeki egemenlik iddiaları yok hükmündedir" açıklamasında bulunmuş, Arap Birliğı ile İslam İşbirliğı Teşkilatı da Netanyahu'nun açıklamalarına tepki göstermişti. Golan Tepeleri'nde 30'dan fazla Yahudi yerleşim birimi bulunuyor ve 20 bin civarı Yahudi yerleşimci yaşıyor. Ayrıca bölgede 25 bin civarında Dürzi Arap bulunuyor.

Golan Tepeleri sorunu hâlâ sıcaklığını koruyor. Nitekim İsrail ordusu, işgal altında tuttuğı Suriye'ye ait Golan Tepeleri'nde görev yapacak

özel birlik kurduğunu duyurdu. X hesabında yapılan açıklamada, Fara adı verilen birliğin, Golan Tepeleri'ndeki operasyonel müdahaleyi iyileştirmenin bir parçası olduğu kaydedildi. Bu hamle; İsrail'in Suriye'de muhalifler ve Esed rejimi arasında meydana gelen çatışmalarla, muhaliflerin Halep'te hakimiyet kurmasının ardından Esed rejimine ait silahların ele geçirilmesi ve İsrail'e karşı kullanılması endişesini taşıdığı ortaya koyuyor.



(Golan Tepeleri  
Fotoğraf: Al- Monitor)

## SONUÇ

İsrail'in Suriye'ye düzenlediği ilk operasyon, 1948 Arap-İsrail Savaşı sonrasında gerçekleşmiş ve bölgedeki siyasi dinamikleri derinden etkilemiştir. Bu operasyonlar hem askeri hem de stratejik açıdan önemli sonuçlar doğurmuş ve iki ülke arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştır. Günümüzde, bu tarihsel bağlam, İsrail-Suriye ilişkilerinin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir.

14 Ocak 2011'de Tunus'ta başlayan Arap Baharı, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın başkentlerine "ekmek, onur, özgürlük" sloganlarıyla yayıldı. Yıllar içerisinde ulaştığı ülkelerde "darbe, karşı devrim, iç savaş ve dış müdahaleler" etkisiyle genişledi. Suriye'de ise 15 Mart 2011'de, Dera'da barışçıl protestolarla baş gösterdi ancak Esed rejiminin kanlı müdahalesiyle yerini iç savaşa bıraktı.

İsrail, Suriye iç savaşının başından itibaren kırmızı çizgilerine müdahale edil-

mediği sürece soruna doğrudan taraf olmama yönünde bir strateji izledi. Bunun yanı sıra İsrail, 2011'den bu yana şiddetlenen askeri faaliyetlerle; Suriye sınırları içerisinde önce güvenlik operasyonlarını, daha sonra da askeri operasyonlarını genişletme fırsatı buldu. Günümüzde, İran ve Hizbullah ile bağlantılı hedefleri vurmak iddiasıyla Suriye'deki mevzileri vurmaya devam ediyor. 7 Ekim'den bu yana devam eden süreçte; İran'ın Lübnan'a tedarik hatlarını, Hizbullah'ın Suriye'de konuşlandığı askerî üsleri, Şii milislerin silah depolarını, İran ve Hizbullah'ın kullandığı havaalanlarını hedef almıştır.

8 Aralık 2024'te Baas rejiminin çökmesi ve Beşşar Esed'in ülkeyi terk etmesinin ardından İsrail, Suriye üzerindeki saldırılarını yoğunlaştırmış; Dera ve Şam kırsal bölgeleri başta olmak üzere çok sayıda askeri üs, mühimmat deposu, karargah ve deniz filosunu imha etmiştir.

## KAYNAKÇA

Yalçın O., [2021, 12, 28]. 1967 Arap- İsrail savaşı ve savaşta hava harekâtı. 28/11/2024, Dergipark. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataddergi/issue/67766/1030284>

Arap- İsrail savaşı. [2014, 05, 17]. 28/11/2024, İHH. <https://ihh.org.tr/haber/i-arapisrail-savasi-2325>

Kara Y. H., [2022, 05, 16]. 1948 Arap-İsrail savaşı. 29/11/2024, ULİWİKİ. [https://uliwiki.org/index.php/1948\\_Arap\\_-\\_C4%B0srail\\_Sava%-C5%9F%C4%B1](https://uliwiki.org/index.php/1948_Arap_-_C4%B0srail_Sava%-C5%9F%C4%B1)

Koç H., Yemenici G., [2019, 06, 30]. Golan tepelerinin hukuki durumu. 29/11/2024, dergipark.org.tr <https://dergipark.org.tr/en/pub/jebm/issue/46705/570097>

Canlı E. [2021, 01, 14]. Arap Baharı'nın İlk Devriminin Üzerinden 10 Yıl Geçti. 01/12/2024, AA. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-baharinin-ilk-devriminin-uzerinden-10-yil-gecti/2109556>

Ulvan V. [2024, 11, 25]. 02/12/2024 خطة إسرائيل في سوريا el-Cezira. <https://www.aljazeera.net/opinions/2024/11/25/%D8%A3-%D8%A8%D8%B1%D8%B2-%D8%A7%D9%84%D8%A3-%D9%87%D8%AF%D8%A7-%D9%81-%D8%A7%D9%84%D8%A-%D9%8A-%D8%AA%D8%B3-%D8%AA%D9%87%D8%AF-%D9%81%D9%87%D8%A7-%D8%A5%D8%B3%D8%B1-%D8%A7%D8%A6%D9%8A-%D9%84-%D9%81%D9%8A>

Ajans. [2024, 11, 27]. 6 قتلى و12 جريحا في قصف إسرائيلي للمعابر بين سوريا ولبنان. 02/12/2024, el- Cezira. <https://www.aljazeera.net/news/2024/11/27/%D9%84%D8%A8%D9%86-%D8%A7%D9%86-87>

Arslan M.İ. [2024, 11, 25]. İsrail, Saldırdığı Lübnan'dan Suriye'ye Geçenlerin Güzergâhlarını Bombalıyor. 02/12/2024, AA <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-saldirdigi-lubnandan-suriyeye-gecenlerin-guzergahlarini-bombaliyor/3403485>

Karaahmet A., Deveci M. (2024, 11, 05). İsrail Ordusu, Suriye'nin Orta Kesimine Düzenlenen Saldırısı Üstlendi. 02/12/2024, AA. Canlı E. (2021, 01, 14). Arap Baharı'nın İlk Devriminin Üzerinden 10 Yıl Geçti. 01/12/2024, AA. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-baharinin-ilk-devriminin-uzerinden-10-yil-gecti/2109556>

Koparan Ö. (2024, 11,14). İsrail, Suriye'nin Başkenti Şam'a Hava Saldırısı Düzenledi. 02/12/2024, AA. [www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-suriyenin-baskenti-sama-hava-saldirisi-duzenledi/3393940](https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-suriyenin-baskenti-sama-hava-saldirisi-duzenledi/3393940)

Kulu M.M., (2016, 09). İsrail, Suriye İç Savaşının Neresinde? 03/12/2024, Kriter Dergisi. <https://kriterdergi.com/yazar/mmustafakulu>

Seifan S. (2024, 11, 1). Bölgede Patlak Veren Çatışmalar ve Suriye Üzerindeki Olası Etkileri. 03/12/2024, Kriter Dergisi. <https://kriterdergi.com/israil-suriye/bolgede-patlak-veren-catismalar-ve-suriye-uzerindeki-olasi-etkileri>

Boyraz T.A., (2019, 03, 22) İşgal Altındaki Golan Tepeleri İsrail İçin Neden Önemli? 04/12/2024, AA. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isgal-altindaki-golan-tepeleri-israil-icin-neden-onemli/1425457>

Arnaout A., Yıldız H. (2024, 12, 03) İsrail Ordusu İşgal Altında Tuttuğu Suriye'ye Ait Golan Tepeleri İçin Özel Birlik Kurdu. 04/12/2024, AA. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ordusu-isgal-altinda-tuttugu-suriyeye-ait-golan-tepeleri-icin-ozel-birlik-kurdu/3412291>

Orhan O. (2024, 09) 7 Ekim Sonrası Suriye, 7 Ekim Olaylarının Yıldönümünde: Küresel ve Bölgesel Yansımalar (7-10). 05/12/2024, ORSAM.

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (2024, 12, 08). للمرة الأولى بعد سقوط النظام... غارات جوية إسرائيلية تستهدف عدة مواقع في ريفي 11/12.2024. SOHR. <https://www.syriahr.com/%d9%84%-d9%84%d9%85%d8%b1%-d8%a9-%d8%a7%d9%84%-d8%a3%d9%88%d9%84%-d9%89-%d8%a8%d8%b9%-d8%af-%d8%b3%d9%82%-d9%88%d8%b7-%d8%a7%-d9%84%d9%86%d8%b8%d8%a7%-d9%85-%d8%ba%d8%a7%d8%-b1%d8%a7%d8%aa-%d8%ac%-d9%88%d9%8a/739926/>

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (2024, 12, 08). للمرة الثالثة خلال اليوم.. الطيران الحربي الإسرائيلي يدمر المواقع العسكرية لقوات النظام 11/12/2024. SOHR. <https://www.syriahr.com/%d9%84%d9%84%d9%85%d8%b1%-d8%a9-%d8%a7%d9%84%d8%ab%d8%a7%d9%84%d8%ab%-d8%a9-%d8%ae%d9%84%-d8%a7%d9%84-%d8%a7%-d9%84%d9%8a%d9%88%-d9%85-%d8%a7%d9%84%d8%-b7%d9%8a%d8%b1%d8%a7%-d9%86-%d8%a7%d9%84%d8%ad%d8%b1/739947/>

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (2024, 12, 11). اليوم الرابع على التوالي.. إسرائيل تدمر الترسانة العسكرية السورية في 13 محافظة سورية بأكثر من 352 غارة. 11/12/2024. SOHR. <https://www.syriahr.com/%d9%84%d9%84%d9%8a%d9%88%-d9%85-%d8%a7%d9%84%d8%-b1%d8%a7%d8%a8%d8%b9%-d8%b9%d9%84%d9%89-%d8%a7%d9%84%d8%aa%d9%88%-d8%a7%d9%84%d9%8a-%d8%a5%d8%b3%d8%b1%d8%a7%-d8%a6%d9%8a%d9%84-%d8%aa%d8%af%d9%85%d8%b1/740341/>

27 Kasım 2024

# İSRAİL SUİKASTLARI VE ORTAK NOKTALARI

Fatma Nur TAŞ

(Fotoğraf: Lepasi / Depositphotos)



## GİRİŞ

Güç mücadelelerinin vazgeçilmezi olan suikast siyasi hesaplaşmaların ve ideolojik çatışmaların önemli bir aracı olmuştur. Kişi, kurum ya da devletlerin çıkarlarını korumak, düşmanı etkisiz hale getirmek veya kargaşa yaratmak üzere gerçekleştirilir. Siyasi nedenler en yaygın sebeplerden birisi olurken, ideolojik, dini, ekonomik ve kişisel nedenler de olabilmektedir.

Doğal kaynaklarda nispeten yetersiz olan İsrail, teknolojik açıdan oldukça gelişmiş olan bir market ekonomisidir. Tarım, sanayi

ve turizm gibi geçim kaynaklarının yanında İsrail'in bir diğer geçim kaynağı ise suikastlardır. İsrail Orta Doğu'da kendini gösterme çabasının başladığı günden bugüne iktidar savaşını suikastlar üzerinden yapmaktadır. Mossad, İsrail'in dış istihbarat teşkilatı, 1970'lerden bu yana çeşitli ülkelerde önde gelen Filistinlilere ve İsrail'e muhalefet edenlere suikastlar gerçekleştirdi. İsrail, Filistinli ve Arap liderlere yönelik düzenlenen suikastların büyük bölümünün sorumluluğunu açıkça kabul etmemektedir. Buna birçok örnek vermek mümkündür.

## MUHSİN FAHRİZADE 2020

İranlı araştırmacı ve nükleer programın tasarımcılarından Muhsin Fahrizade, İsrail gizli servisi Mossad tarafından İran'a aşamalı olarak sokulan bir tonluk uzaktan kumanda ile yönetilen bir silahla hayatını kaybetti. Fahrizade'nin bir cuma günü Tahran'ın doğusundaki villasına giderken öldürülmesine karar verildiğinde, arabanın rotası, hızı, saati ve kullandığı kapılar dahil olmak üzere Fahrizade'nin güzergahı üzerine, uzaktan kumanda edilebilir ve delillerin imha edilebilmesi amacıyla bomba entegre edilmiş bir silah yerleştirildi.

Patlayıcılar dâhil toplamda bir ton ağırlığında olan silah, parçalar halinde İran'a sokuldu. Yol kenarına bırakılmış bir kamyonetin içine kurulan silah, Fahrizade yaklaştığında onu izleyen ajanlar tarafından uzaktan kumandayla ateşlendi.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## FADİ EL-BATŞ 2018

Filistinli akademisyen Fadi el-Batş, 21 Eylül 2018 tarihinde Malezya'nın Kuala Lumpur kentinde iki kişi tarafından gerçekleştirilen bir suikastta şehit oldu. İngiliz "The Times" gazetesi, Eylül 2020'de Batş'a yönelik suikastla ilgili Mossad'ın da dâhil olduğunu doğrulayan belgeler elde ettiğini açıkladı.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## MUHAMMED ZEVVARİ 2016

Muhammed Zevvari, 15 Aralık'ta Tunus'un Safaks kentindeki evinin önünde, yabancı olduğu iddia edilen silahlı kişiler tarafından öldürüldü.

Hamas'ın askeri kanadı İzzeddin El Kassam Tugayları, Zevvari'nin kendi üyeleri olduğunu vurgulayarak, suikasttan İsrail'i sorumlu tuttuklarını duyurdu. El Kassam, Zevvari'nin ilk olarak İsrail'in 2014'teki saldırısında, Kassam Tugaylarının varlığını duyurduğu "Ebabil" adlı insansız hava aracının projesini geliştiren mühendislerden biri olduğunu belirtti.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

## FETHİ ŞİKAKI

Filistin İslami Cihad hareketinin kurucusu ve genel sekreteri Fethi Şikaki, Libya'ya yaptığı gizli ziyaretten döndükten sonraki durağı olan Malta'da suikasta kurban gitti. Gazeteci Ronen Bergman'ın "Geri Dönüşü Olmayan Nokta" kitabından alıntılara Şikaki'nin ölümünün arkasında elbette Mossad vardı. Bahsedilen kitapta, dönemin İsrail Başbakanı olan İzak Rabin'in, İslami Cihad Hareketi'nin 1996'da düzenlediği

eylemde 22 İsraillinin öldürülmesinin ardından, liderleri Şikaki'nin ölüm emrini verdiği aktarılıyordu.



(Fotoğraf: Wikipedia)

## 2010-2012 YILLARINDA 4 BİLİM ADAMINA SUİKAST

İran'ın başkenti Tahran'da 2010-2012 yılları arasında bilim adamlarına suikast düzenlendi. Daryuş Rızayinejad, Mecid Şehriyari, Mesud Ali Muhammedi ve Mustafa Ahmedî Ruşen'e düzenlenen saldırıları Mossad üstlenirse de İran, Mossad'ı sorumlu tuttu ve bu suikastları gerçekleştirmek için İsrail ile işbirliği yapmakla

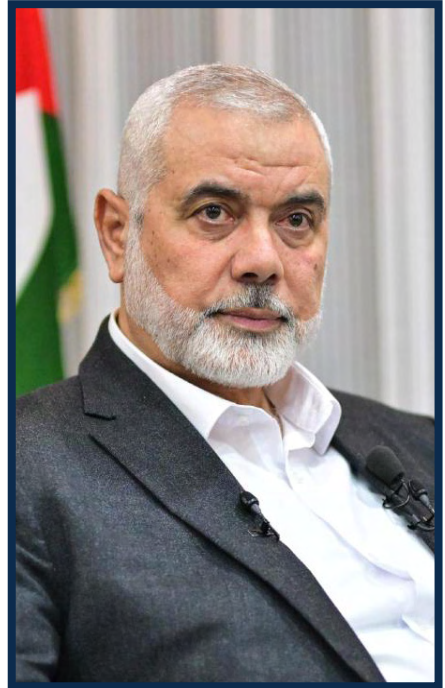
suçlanan birçok kişiyi gözaltına aldı.

Ocak 2010'da evinden çıkarken uzaktan kumandalı bombanın patlaması sonucu hayatını kaybeden Tahran Üniversitesi fizik profesörü Muhammedi'ye, Mossad'dan aldığı 120 bin dolar karşılığında suikast düzenlemekle suçlanan kişi, 2012 yılında idam edildi.

## İSMAİL HANIYE

New York Times'ın haberine göre Haniye'nin ölümüne neden olan bombanın, yaklaşık iki ay önce İran Devrim Muhafızları'na ait üst düzey misafirlerin kaldığı askeri lojmana gizlice sokularak Haniye'nin kaldığı odaya yerleştirildiği söylendi. Tahran'da bulunan bomba, gece saat 02.00 sıralarında Haniye'nin odada olduğu teyit edildikten sonra uzaktan kumandayla patlatıldı. Sıkı güvenlik önlemleri altında bulunan binaya bombanın nasıl sokulduğu veya haftalarca nasıl tespit edilemeden orada kaldığı açıklanmadı. Böyle bir ihlalin İran açısından istihbarat ve güvenlik açısından "yıkıcı bir başarısızlık" teşkil ettiği yorumu yapıldı. Haberde, İsrail'in suikastla ilgili bağlantısının olmadığı açıklansa da İsrail istihbarat yetkililerinin, suikastın hemen sonrasında ABD ve diğer Batılı hükümetlere operasyonun ayrıntıları hakkında bilgi verdiği ifade edildi.

Devrim Muhafızları üyesi olan İranlı yetkililerin ifadesine göre patlayıcının hassaslığının 2020'de bir MOSSAD ekibinin İranlı üst düzey nükleer bilimci Muhsin Fahrizade'yi öldürmek için kullandığı uzaktan kumandalı makineli tüfeği andırıldığını söylüyor.



(Fotoğraf: TRT Haber)

## HALİD MEŞAL (BAŞARISIZ SUİKAST GİRİŞİMİ)

18 Eylül 1997'de altı Mossad ajanından oluşan bir grup Amsterdam, Toronto ve Paris'i kapsayan bir rota üzerinden sahte pasaportlarıyla Amman'a geldiler. Plan, sürgünde ikamet eden ve henüz tanınan siyasi büro şefi Halid Meşal'i, faillere dair hiçbir kanıt bırakmadan ölümcül bir zehir uygulayarak ortadan kaldırmaktı. Buna göre toksin gizlice enjekte edildikten sonra Meşal'in gününe her zamanki gibi devam etmesi ve yorgunluk hâkim olduğunda bilincini asla geri kazanamayacak şekilde uykuya dalmasıydı. Meşal'in 48 saat içinde vefat etmesi bekleniyordu.

İlaç, cerrahi bir ağrı kesici olan 'fentanil'in güçlü bir türevidi ve İsraililer, otopsi yapıldığında toksinin Meşal'in vücudunda hiçbir iz bırakmadan hızla dağılacağına inanıyordu. Meşal bürosunun önüne geldiğinde daha önce defalarca oraya gelmiş ve tatbikat yapmış Mossad ajanları yabancı turist kılığında Meşal'in yanına kadar gelip ona

sarılmak istedi. Ancak sonrasında paniğe kapılan turistler kenarda park etmiş beyaz bir Toyota aracına doğru koştuğunda, korumalar da hızla onları takip etti. Bir saat sonra 'suikast timi' olduğu belirlenen saldırganlar yakalandı ve onlarla birlikte seyahat eden geri kalan dört kişi İsrail büyükelçiliği binasına sığındı. Kısa sürede her şey netleşti.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Meşal derhal hastaneye getirilerek tedaviye alındı. Suikastın ülkesinin bağımsızlığına ve kendi egemenliğine yönelik bir saldırı olduğunu düşünen Kral Hüseyin, İsrail'i, Hamas liderinin ölmesi halinde Mossad ajanlarının idam edileceği konusunda uyardı. Öfkeli Kral Hüseyin, Netanyahu hükümetinden zehrin panzehrini istedi. Fakat yanıt alamayınca bu kez mesajını Clinton aracılığıyla ilettili ve İsraililerin panzehir şişesini teslim etmesi konusunda ısrar ettiğini söyledi. Zira bu, tek çareydi.

Panzehir verilen Meşal, 27 Eylül'de komadan uyanırken, bu operasyon Mossad tarihinin en başarısız eylemlerinden biri olarak kayıtlara geçti. Yapılan esir takasıyla İsrail hükümeti, Ürdün'ün tutukladığı Mossad ajanlarına karşı, Hamas'ın tekerlekli sandalyeye mahkum kurucusu ve İsrail hapisanelerindeki en önemli Filistinlilerden biri olan Şeyh Ahmed Yasin ve beraberindeki 70 Filistinli mahkumu serbest bıraktı.

Bütün bu suikast olaylarında meydana gelen ortak bazı

hususlar bulunmaktadır. İlk olarak belirlenen hedefler çoğu zaman İsrail için tehdit oluşturabilecek kimseler yani bilim insanları, liderler ve direniş örgütü üyeleridir. Yukarıda verilen örneklerde en belirgin özellik İsrail'in resmi olarak çoğu durumda sorumluluk almasıdır ancak operasyonların benzerliği ve hedeflerin seçimi Mossad imzası taşıır. Yüksek teknolojiler ve yaratıcı yöntemlerle iz bırakmadan eylemlerini gerçekleştirir. Uzaktan kumandalı bombalar, insansız hava araçları, sahte pasaportlar, sahte kimlikler, iletişim şifreleme teknikleri sıkça kullanılmaktadır. Örneğin Hamas liderlerinden Mahmud Mebhuh 2010 senesinde Dubai'de bir otel odasında şehit edilmiş ve ajanların sahte kimlik ve pasaport kullandığı anlaşılmıştı. Yukarıda bahsedilen Muhsin Fahrizade'nin suikastında kullanılan teknikler ve silahların da İsmail Haniyye suikastında benzer şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu durum İsrail'in bu tür operasyonlarda kullandığı ileri teknolojileri ve saldırılarını resmi olarak kabul etmese de benzerliklerini göstermektedir.

Meydana getirebileceği uluslararası tepki ve diplomatik krizleri umursamadan ulusal eylemlerin dışında İsrail suikastlarını çoğunlukla uluslararası arenada yapmaktadır. Tunus, Suriye, İran, Lübnan, Bulgaristan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Malta gibi farklı ülkelerde bu tür operasyonları bulunmaktadır. Fethi Şikaki'nin Malta'daki gizli seyahatinde şehit edilmesi de bu duruma örnektir.

Mossad'ın operasyonları yalnızca ortadan kaldırmaya

yönelik değil, aynı zamanda İsrail'in rakiplerinin gözlerini korkutma ve caydırıcılık sağlamaya yöneliktir. İsrail'in bu konudaki stratejisi hedefin kişisel hayatına dair tüm unsurları devre dışı bırakacak düzeyde detay içerir. Operasyonların evvelinde istihbarat toplama aşaması uzun sürse bile yerel bağlantılardan da destek almaktadır. 2016 senesinde Tunus'ta Hamas komutanı Zevvari'nin öldürülmesi İsrail'in operasyonlarında yerel bağlantılara önem verdiğini göstermiştir.



## SONUÇ

Sonuç olarak İsrail'in suikast eylemleri belirli ortak noktalara dayanır. Aslında karmaşık gibi görünen bu yapı içinde benzerlikler de dikkat çekmektedir. Bu tür eylemler yalnızca hedefi ortadan kaldırmaya yönelik olmayıp aynı zamanda uzun vadeli siyasi bir amaç taşımaktadır. İsrail suikastlarını rakiplerine ve kendine tehdit olarak gördüğü figürlerin ortadan kaldırılmasının yanında bölgedeki güç dengesini kendi lehine çevirmek ve stratejik üstünlük sağlamak için bir aracı olarak kullanır. Bu operasyonlara çoğunlukla yalnız askeri değil aynı zamanda rakibin psikolojisinde etki oluşturmak amaçlanmaktadır. Mesaj "her yerde olabilir ve sizi bulabiliriz"dir. Çünkü toplumda korku ve endişe oluşturmak belirlenen hedefe ulaşmanın en keskin yoludur.

Diğer dikkat çeken bir özellik ise bu tür operasyonların İsrail sınırları dışında olmasıdır. Bu da operasyonların yalnızca yerel değil küresel

boyutta da ses getirmesine sebep olmaktadır. Operasyonların gerçekleştiği ülkelerde ikili ilişkilere ve bölgesel çıkarlara zarar vermenin dışında uluslararası toplumun bu tür eylemleri sürekli görmezden gelmesi veya bunu geçici bir önlem olarak kabul etmesiyle başarıya ulaşması mümkün hale gelmektedir.

Operasyonlarında genellikle belirsizlik oluştursalar da izlenen yöntemler ve hedeflerin belirlenmesi arkadaki gücü açıkça belirtmektedir. Kimi zaman İsrail'in yaptıkları önleyici savunma ve ya stratejik gereklilik olarak görülse de aslında bu görmezden gelinen bir soykırımdır. İsrail'in suikast politikaları, direniş gruplarını zayıflatmaya yönelik ana bir taktik haline dönüşmüştür. Ancak hedef alınan liderler Filistin direniş ruhunu daha da güçlendirmiştir. İsrail kullandığı suikast taktiği ile kalıcı bir barış ya da güvenlik elde edememiş, bilakis bölgedeki çatışmaları tırmandırmıştır.



# 2024'ÜN ŞAHSİYETLERİ

5 Ağustos 2024

# İSMAİL HANIYE

Fatma Nur TAŞ

(Fotoğraf: Wissam Nassar / picture alliance / Getty Images)

Filistinli siyaset adamı İsmail Haniye 29 Ocak 1963 yılında gözlerini dünyaya açtığında Eş-Şati mülteci kampındaydı. Ailesi bugün işgalci İsrail'in yönetiminde olan Askalan sınırından 1948 savaşları neticesinde göç etmek zorunda kalmış ve öz vatanında mülteci konumuna düşmüştü. Birleşmiş Milletler (BM) Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansının kontrol ettiği kurumlarda eğitim alan Haniye, 1987 yılında Gazze İslam Üniversitesi'nin Arap Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Kariyerinin erken dönemlerinde siyasetle tanışan ve Müslüman Kardeşler'in kolu olarak faaliyet gösteren bir öğrenci birliğinin konsey başkanlığını yapan Haniye, 1987'de kurulan Hamas'ın genç üyeleri arasında yer aldı.

Birinci İntifada olarak bilinen ve Filistinlilerin İsrail işgaline karşı direnişi şeklinde tarihe

geçen dönemde, İsmail Haniye üç kez gözaltına alındı. Gösterilere katılması sebebiyle gözaltına alınan Haniye, Hamas'ın direniş hareketlerine liderlik ettiği bu süreçte, 1988'de ikinci gözaltında kaldığında altı ay hapis cezasına çarptırıldı. Uzun soluklu bir direniş hareketi olan Birinci İntifada'nın sona erdirilememesi üzerine yapılan tutuklamalar sırasında Haniye de yakalanarak üç yıl hapis cezasına mahkûm oldu. 1992'de serbest bırakılan Haniye, Hamas'ın kurucularından olan ve Şeyh Ahmed Yasin'den sonra liderliği devralan Abdülaziz er-Rantisi de dahil olmak üzere 400'den fazla kişiyle birlikte sınır dışı edilerek Lübnan'ın güneyine gönderildi. Bir yıllık sürgünün ardından Gazze'ye geri döndü. Haniye'nin gençlik yıllarındaki bu faaliyetleri, hapis ve sürgün süreci, kariyerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Gazze'ye döndükten sonra, İsmail Haniye Gazze İslam Üniversitesi'nde dekanlık görevine atandı. 1989'da tutuklanan ve hapiste olan Şeyh Ahmed Yasin'in 1997'de serbest bırakılmasıyla, Haniye Şeyh Yasin'in ofisinin sorumluluğunu üstlendi ve daha sonra Şeyh Ahmed Yasin'in yardımcılığına getirildi. Bu yakın ilişki, 2003'te İsrail'in hava saldırısında aynı camide bulunmaları nedeniyle Haniye'nin Şeyh Yasin'le birlikte yaralanmasına neden oldu. Şeyh Ahmed Yasin'in 2004'te İsrail tarafından gerçekleştirilen bir suikast sonucunda hayatını kaybetmesinin ardından, İsmail Haniye Hamas liderlik kadrosunda öne çıktı.

2006'da yapılan Filistin Yasama Konseyi seçimlerinde, "Değişim ve Reform Listesi" adı altında siyasi bir parti olarak katılan Hamas'ın Genel Başkanlığını yürüten Haniye, Hamas'ın seçimlere katılımı ve kampanya sürecinde önemli bir rol oynadı. Hamas'ın

seçim zaferinden sonra El Fetih ve diğer gruplarla koalisyon kuramayan Haniye, Mart 2006'da Hamas üyeleri ve bazı teknokratlardan oluşan bir kabine kurarak Filistin Özerk Yönetimi'nin Başbakanı olarak görev aldı. Göreve başlamasından sonra, ABD ve AB Filistin Özerk Yönetimi'ne sağladıkları fonları kesme tehdidinde bulundu. Bu dönemde El Fetih ve Hamas arasında çatışmalar yaşandı ve Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, artan şiddet olayları ve genel istikrarsızlık nedeniyle olağanüstü hal ilan ederek 14 Haziran 2007'de Haniye'yi görevden aldı ve yerine Selam Feyyad'ı atadı. Ancak, bu karar Filistin yasalarına aykırı olduğu gerekçesiyle Yasama Konseyi tarafından onaylanmadı. Bunun üzerine, Hamas Gazze'de fiili kontrolü ele geçirerek, Filistin Özerk Yönetimi'nin kontrolünün Batı Şeria ile sınırlı kalmasına neden oldu ve Haniye Gazze Şeridi'nde başbakanlık görevine devam etti.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Haniye'nin Filistin Devleti'ne dair görüşü, Kudüs'ün başkent olduğu ve 1967 öncesi sınırlarının tanındığı tam bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulması yönündeydi. 2006 seçimlerinden sonra, İsrail'in 1967 öncesi sınırlar içinde bağımsız bir

Filistin Devleti'ni tanıması halinde, geçici bir ateşkes yapılabileceğini belirtti. Filistin-İsrail çatışmasında çözümsüzlüğün, İsrail'in müzakere sürecini kesintiye uğratması ve anlaşma imzalamaya yanaşmamasından kaynaklandığını savundu. Haniye, İsrail'e karşı sert söylemlerine rağmen, Hamas'ın genel profili içinde pragmatist ve diyaloga açık bir figür olarak görülmekteydi. Müzakereler için öncelikle İsrail'in Filistinlilerin haklarını tanıması gerektiğini düşünüyordu. Aralık 2010'da düzenlediği bir basın toplantısında, Filistinli seçmenlerin onayı halinde, Hamas'ın İsrail'in varlığını reddeden tutumuna rağmen, hükümetinin Kudüs'ün başkent olması ve Filistinli mahkûmların serbest bırakılması koşuluyla 1967 öncesi sınırları içinde bir Filistin devletinin kurulması için referanduma gitmeyi kabul edeceğini açıkladı.

Görev süresi boyunca, Haniye defalarca İsrail'in hedefi oldu ve 28 Temmuz 2014'te Şati mülteci kampındaki evi bombalandı. İsrail'in saldırılarında birçok aile üyesini kaybetti. Özellikle 7 Ekim 2023'ten sonra, en az 60 aile üyesi İsrail saldırılarında hayatını kaybetti; bu kişiler arasında Haniye'nin oğulları, torunları, ablası ve yeğenleri de bulunmaktaydı. 10 Nisan'da, Ramazan Bayramı'nda, İsrail ordusunun İsmail Haniye'nin ailesinin bulunduğu araca düzenlediği saldırıda üç oğlu ve dört torunu hayatını kaybetti. Bu saldırıyla ilgili açıklamasında Haniye, "Çocuklarının Gazze'yi terk etmediğini, Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın kurtuluşu için hayat-

larını feda ettiğini" ifade etti. Aradan çok geçmeden yalnızca üç ay sonra İsmail Haniye de işgalci İsrail suikastıyla şehit oldu.

İran devlet televizyonunun Devrim Muhafızları Ordusunun açıklamasına dayandırdığı habere göre, 31 Temmuz 2024 tarihinde İran Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'ın görevine başlama töreni sebebiyle İran'da bulunan İsmail Haniye'nin kaldığı konutuna İsrail ordusu tarafından gece saat 02.00 sularında hava saldırısı düzenlendi. Yapılan suikast ile ilgili konuşan Hamas, saldırıda İsmail Haniye ve yakın koruması Vasim Ebu Şaban'ın şehit olduğunu açıkladı.



İsmail Haniye ile yapılan bir röportajda şu sözleri dikkat çekmektedir:

*“Filistin 1948’den beri kan deryası. Şehitleri, tutukluları ve muhacirleriyle. 7 milyon Filistinli bugün sürgünde. Tabii ki sorumluluğumuz var ve bu sorumluluğun bedelleri de vardır ve biz bu bedelleri ödemeye hazırız. Allah yolunda bu ümmetin şerefini korumak için, Filistin uğruna şehit olmaya hazırız. O yüzden ben ve kardeşlerim bu sorumluluğu*

*biliyoruz ve düşmanla bu tarihi çatışmayı çözmek için bu gücü inşa ediyoruz çünkü bu düşmanın Filistin toprağında bir geleceği yok.”*



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

27 Kasım 2024

# İSMAİL HANIYE SUIKASTI: NEDEN VE NASIL?

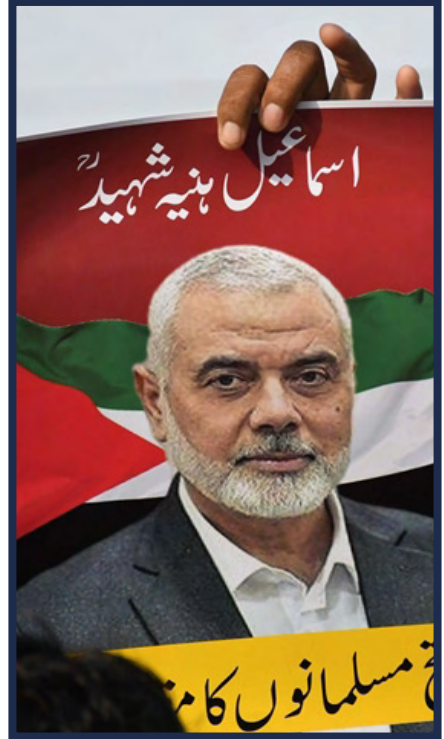
Şerife Sena ŞEN

(Fotoğraf: AFP)

## GİRİŞ

İsmail Haniye; Filistin direnişinin sembol isimlerinden ve İslami Direniş Hareketi (Hamas) 'nin siyasi büro başkanı. 23 Ocak 1962'de, Gazze Şeridi'ndeki Sahil Mülteci Kampı'nda doğan Haniye, 31 Temmuz 2024'te İran'ın başkenti Tahran'da uğradığı suikastla şehit edildi.

Bu çalışmada Haniye suikastının neden ve nasıl gerçekleştiğine, Haniye'nin yokluğunun Hamas' a getireceği değişikliklere, söz konusu suikasttan bir süre önce gerçekleşen İran Lideri Reisi suikastına ve T.C. Dışişleri Bakanlığının Lübnan seyahat uyarısının neyin habercisi olabileceğine değinilecektir.



(Fotoğraf: Yetkin Report)

İran'da 5 Temmuz'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunu kazanan Mesud Pezeşkiyan için 30 Temmuz 2024'te Tahran'da yemin töreni düzenlenmişti. Türkiye'yi temsilen T.C. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın da katılım sağladığı törene Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Haniye de katılmıştı.



[Pezeşkiyan'ın yemin töreninden bir kare  
Fotoğraf: Yetkin Report]

İran'ın resmi haber ajansı IRNA'ya göre **31 Temmuz 2024'te saat 02.00 sularında İsmail Haniye'nin konakladığı oda dışarıdan hedef alınarak yaklaşık 7 kilo savaş başlığına sahip kısa menzilli bir füzenin ateşlenmesi sonucu Haniye suikasta uğrayarak hayatını kaybetti.**

2 Ağustos'ta Katar'ın başkenti Doha'da kılınan cenaze namazının ardından Luseyl kentinde toprağa verildi. Haniye ile beraber İranlı muhafızının da öldüğü biliniyor.

Hamas, Haniye'nin İran başkenti Tahran'da düzenlenen saldırıda öldürüldüğünü doğruladı. İran Devrim Muhafızları Haniye'nin Tahran'da

kaldığı konuta yapılan saldırıda öldürüldüğünü duyurdu. Suikasttan sorumlu tutulan İsrail konu hakkında açıklama yapmadı.



*(Haniye'nin suikasta uğradığı bina  
Fotoğraf: The New York Times)*

ABD’li The New York Times gazetesi Haniye’nin suikasta uğradığı binanın görüntülerini yayınladı ve yeni iddialar ortaya attı.

**The New York Times’ın iddialarına göre saldırı füzeyle değil, Haniye’nin konakladığı odaya 2 ay önceden yerleştirilen uzaktan kumandalı bomba ile gerçekleşti.** Gazete, patlayıcının odaya gizlice sokulduğunu öne sürdü ve yayınladığı haberde olduğunu söyledi.

“İsraili istihbarat yetkilileri, suikastın hemen ardından ABD ve diğer Batılı hükümetlere operasyonun detayları hakkında bilgi verdi” ifadesine yer verdi.

Suikastın “bir füze saldırısı olmasının çok düşük bir ihtimal olduğunu söyledi.

Hamas’ın İran’daki temsilcisi Halid el-Kaddumi ise, İsmail Haniye’nin konutuna bomba yerleştirildiği iddiasını reddetti ve Haniye’nin dışarıdan gelen bir füze ya da mermiyle öldürülmüş olabileceği iddiasını ortaya attı.

## HANIYE'NİN YOKLUĞU HAMAS'TA NELERİ DEĞİŞTİRECEK?

The New York Times analizinde, ABD, Katar, ve Mısır arabuluculuğundaki ateşkes görüşmelerinde Haniye'nin HAMAS adına kilit bir rol oynadığını belirtti. Haniye'nin öldürülmesinin olası bir ateşkes anlaşmasının ertelenmesine yol açacağını savundu.

2010-2012'de eski Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'ın ulusal güvenlik danışmanı olarak görev yapan Lord Peter Ricketts, İsrail'in Gazze savaşındaki operasyonlarını yavaşılabileceği değerlendirmesini paylaşıyor. BBC'ye konuşan Ricketts, Hamas'ın da artık ateşkes müzakerelerine olumlu yaklaşmayabileceğine dikkat çekerek şu yorumları yapıyor:

*“Bu, İsrail'e Gazze'deki operasyonu sonlandırmaya başlamak için siyasi alan sağlayabilir çünkü İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu artık Haniye'nin liderliğine karşı gerçekten büyük bir darbe indirdiğini söyleyebilir.”*

Hamas, 3 Ağustos'ta yaptığı açıklamada şehit Haniye'nin yerine görev yapacak siyasi büro başkanını belirlemek için istişarelere başladığını duyurmuştu. Yapılan istişareler tamamlandı ve Hamas'ın yeni siyasi büro başkanı Yahya Sinvar oldu.

İsrail, Sinvar'ı 7 Ekim'deki Aksa Tufanı operasyonunun **"bir numaralı sorumlusu"** olarak gösteriyor.

İsrail askerlerinin verdiği muhtelif röportajlarda, Netanyahu'nun Gazze'deki operasyonları kişisel hale getirdiğini ve temelde Yahya Sinvar'ı avlamayı hedeflediğini söylemişti.

Uluslararası Adalet Divanı (UAD) Başsavcısı Karim Khan, geçen mayıs ayında yayımladığı bir videoyla Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin 1 nolu Ön İnceleme Dairesi'nden Sinvar için tutuklama kararı çıkarılmasını talep etti.

İsrail, Sinvar'ı en büyük tehdit olarak tanımlıyor. 1988 yılında Sinvar'ı 4 kez ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırması [426 yıl hapis cezasına tekabül ediyor] bunun kanıtlarından. Sinvar, o dönemde 23 yıl hapsedilmesinin ardından serbest bırakılmıştı.



(İsmail Haniye ve Yahya Sinvar  
Fotoğraf: Wissam Nassar/ picture alliance/  
Getty Images)

Haniye'nin siyasi yönü daha ağır basmaktaydı. Siyasi gücünü kullanarak İsrail ile ateşkes müzakereleri yapmaktaydı. İsrail, Haniye'yi öldürerek müzakereleri hiçe saydığını kanıtladı. Hamas'ın yeni siyasi büro başkanı Yahya Sinvar'ın askeri yönü ağır basmakta ve lider olarak seçilmesi "İsrail ile silahlı mücadeleye devam" mesajı vermekte.



## PERDE ARKASI MERAK EDİLEN BİR ÖLÜM DAHA: İRAN LİDERİ REİSİ'NİN HELİKOPTER KAZASI

çarptırması (426 yıl hapis cezasına tekabül ediyor) bunun kanıtlarından. Sinvar, o dönemde 23 yıl hapiste kalmasının ardından serbest bırakılmıştı.

Haniye'nin siyasi yönü daha ağır basmaktaydı. Siyasi gücünü kullanarak İsrail ile

ateşkes müzakereleri yapmaktaydı. İsrail, Haniye'yi öldürerek müzakereleri hiçe saydığını kanıtladı. Hamas'ın yeni siyasi büro başkanı Yahya Sinvar'ın askeri yönü ağır basmakta ve lider olarak seçilmesi "İsrail ile silahlı mücadeleye devam" mesajı vermekte.



(Reisi'nin Geçirdiği Kaza Hakkında Bir Gazete Manşeti  
Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Kazanın ardından 15 saatlik bir arama kurtarma çalışması sonucunda helikopterin enkazına ulaşıldı. Olumsuz hava şartları nedeniyle çalışmalar güçlüklerle sürdürüldü. İran, Türkiye'den insansız hava aracı (İHA) talep etti ve Akıncı İHA, İran'a helikopter enkazının koordinatlarını bildirdi.

Olayın arka planına değinecek olursak; kazayla ilgili ilk haberler Reisi ile uçakta bulunanlara erişildiği ve herhangi bir can kaybı olmadığı yönünde olsa da ilerleyen dakikalarda bu haberlerin doğru olmadığı ortaya çıktı. Cumhurbaşkanı'nın içinde bulunduğu helikopterin Tebriz sınırları içerisinde bulunan Ozi köyü yakınlarında ormanlık alana düştüğü belirtildi. Ayetullah Hamaney (İran dini lideri) halktan dua istedi ve devletin işlerinin aksamayacağı sözünü verdi. Bu durum en kötü senaryonun gerçek olacağına habercisi olarak algılandı.

Kaza hakkında bir veri, açıklama veya üstlenme olmasa

da bu olay son dönemde şiddetlenen İran-İsrail gerilimini düşündürmekte. Bir diğer senaryoya göre ise bu kazaya ülke içi bazı siyasi grupların sebep olabileceği.


Milli İstihbarat Akademisi Öğretim Üyesi ve İran Uzmanı Dr. Hakkı Uygur olay hakkında "Eğer ortada bir sabotaj varsa bile bu durum büyük ihtimalle açıklanmayacağından yine bölgesel gelişmeleri çok fazla etkilemeyebilir. Ancak 7 Ekim sonrası zaten son derece gergin ve kırılgan olan bölgesel dengeler içinde İran da İsrail'e ağırlaştırılmış bir cevap vermeye kalkarsa ülke içinde ya da üçüncü bir ülkede İsrail hedeflerine karşı çok farklı bir eylem görebiliriz. Ancak burada da temel husus bu eylemin de inkâr edilebilir mahiyette olması gerektiğidir. Yine de en azından şu an için sabotaj ihtimaline dair henüz herhangi bir belirti veya işaret olmadığına altının çizilmesi gerekiyor." dedi.

## **T.C. DIŞIŞLERİ BAKANLIĞININ LÜBNAN SEYAHAT UYARISI SAVAŞIN HABERCİSİ Mİ?**

T.C. Dışışleri Bakanlığı 4 Ağustos'ta, bölgede yaşanan son gelişmeler üzerine Lübnan'a seyahat edecek vatandaşlar için bir uyarı yayınlamıŐtı. Söz konusu uyarı;

“Vatandaşlarımızın elzem olmadığı sürece Lübnan'a seyahat etmekten kaçınmaları; Lübnan'da bulunan vatandaşlarımızın ise tedbirli olmaları, zorunlu

olmadıkça Nebatiyeh, Güney Lübnan, Bekaa ve Baalbek-Hermel vilayetlerine gitmemeleri ve Lübnan'da kalmaları elzem olmayanların mümkünse ticari uçuşlar halen devam ederken Lübnan'dan ayrılmaları tavsiye olunmaktadır.” maddelerini içermekteydi.



Türkiye Cumhuriyeti  
Dışişleri Bakanlığı

Republic of Türkiye  
Ministry of Foreign Affairs

### Lübnan için Seyahat Uyarısı

4 Ağustos 2024

Kıymetli Vatandaşlarımız,

Bölgemizdeki son gelişmeler nedeniyle, Lübnan'daki güvenlik durumunun hızlı bir şekilde bozulması ihtimali mevcuttur.

Bu itibarla,

- Vatandaşlarımızın elzem olmadığı sürece Lübnan'a seyahat etmekten kaçınmaları;
- Lübnan'da bulunan vatandaşlarımızın ise tedbirli olmaları, zorunlu olmadıkça Nebatiyeh, Güney Lübnan, Bekaa ve Baalbek-Hermel vilayetlerine gitmemeleri ve Lübnan'da kalmaları elzem olmayanların mümkünse ticari uçuşlar halen devam ederken Lübnan'dan ayrılmaları tavsiye olunmaktadır.

Gelişmelerin Bakanlığımızın ve Beyrut Büyükelçiliğimizin resmi web sitelerinden ve sosyal medya hesaplarından takip edilmesi yararlı olacaktır.

Acil durumlar için Beyrut Büyükelçiliğimize aşağıdaki telefonlardan ulaşılabilir: +961 3 944 904 / +961 70 622 012

[www.mfa.gov.tr](http://www.mfa.gov.tr)

*(Dışişleri Bakanlığının Lübnan Seyahat Uyarısı)*

Bu durum, son gelişmelerin bölgede bir savaşı tetikleme ihtimalini düşündürdü.

## TÜRKİYE, VATANDAŞINDAN NEDEN TEDBİRLİ DAVRANMASINI İSTEDİ?

İsrail ordusu, 18 Haziran'da Lübnan'a yönelik olası bir saldırıya ilişkin "operasyonel plan"ı onayladığını duyurmuştu. İsrail Dışişleri Bakanı Yisrael Katz da 21 Haziran'da yaptığı açıklamada, Hizbullah'ın İsrail topraklarına ve vatandaşlarına yönelik saldırılarına izin verilemeyeceğini ve gerekli kararları yakında alacaklarını ifade etmişti. Lübnan Hizbullahı da İsrail Gazze'de bir ateşkes anlaşması imzalayana kadar saldırılarına devam edeceği pozisyonunu yinelemişti. Lübnan Hizbullahı, The Times of Israel gazetesinin yaptığı habere göre, kuzey sınırında İsrail askeri üslerine saldırılar düzenlemişti. Yine The Times of Israel gazetesini 20 Temmuz'da Golan Tepeleri'nde Hizbullah'ın düzenlediği roket saldırısında 2 askerinin yaralandığını bildirdi. Lübnan Hizbullahı'nın, İsrail ordusunun

Lübnan'ın güneyindeki Sur kentine düzenlediği ve Hizbullah'ın üst düzey saha komutanı Muhammed Nime Nasır ve bir mensubunun öldürüldüğü saldırıdan bir gün sonra, İsrail'e 20 İHA gönderdiği ve 200'den fazla roket attığı belirtildi. İsrail ordusunun yaptığı açıklamaya göre, Lübnan sınırında da karşı saldırılar başladı. Haaretz gazetesi yazarı İsraili askeri analist Amos Harel tarafından İsrail ve Lübnan arasındaki savaşın gidişatını tarafların saldırılarının belirleyeceği belirtildi. Harel, ABD'nin İsrail'e Lübnan ile savaşa girmemesi için baskı uyguladığını, bunun sebebinin ise ABD'de önümüzdeki kasım ayında yapılacak başkanlık seçimleri olduğunu söyledi. ABD, seçimlerin gidişatını kötü etkileyecek bir bölgesel savaş istemiyor ve İsrail'in Beyrut'a saldırmasından endişeli.

İsrail ordusu, 18 Haziran'da Lübnan'a yönelik olası bir saldırıya ilişkin "operasyonel plan"ı onayladığını duyurmuştu. İsrail Dışişleri Bakanı Yisrael Katz da 21 Haziran'da yaptığı açıklamada, Hizbullah'ın İsrail topraklarına ve vatandaşlarına yönelik saldırılarına izin verilemeyeceğini ve gerekli kararları yakında alacaklarını ifade etmişti. Lübnan Hizbullahı da İsrail Gazze'de bir ateşkes anlaşması imzalayana

kadar saldırılarına devam edeceği pozisyonunu yinelemişti. Lübnan Hizbullahı, The Times of Israel gazetesinin yaptığı habere göre, kuzey sınırında İsrail askeri üslerine saldırılar düzenlemişti. Yine The Times of Israel gazetesi 20 Temmuz'da Golan Tepeleri'nde Hizbullah'ın düzenlediği roket saldırısında 2 askerinin yaralandığını bildirdi. Lübnan Hizbullahı'nın, İsrail ordusunun Lübnan'ın güneyindeki

İsrail Maliye Bakanı Bazalel Smotrich; X hesabında Han Yunus'ta bulunan Gazzelilerin yerinden edildiği videoyu **" Hamas, Gazze halkına yıkım getirdi. Lübnan'dakiler bu videoyu dikkatle izlese iyi olur."** notuyla paylaştı.



(Bazalel Smotrich'in X paylaşımı)

27 Kasım 2024

خاوة

# GAZZE'DEN BİR LİDER: **YAHYA SİNVAR**

Kişiliği, Mücadelesi, Stratejisi

**Turgut SAĞLAM**

(Fotoğraf: AFP)



“

Oğlumun ilk söylediği kelimeler **'baba'**, **'anne'** ve **'dron'** oldu

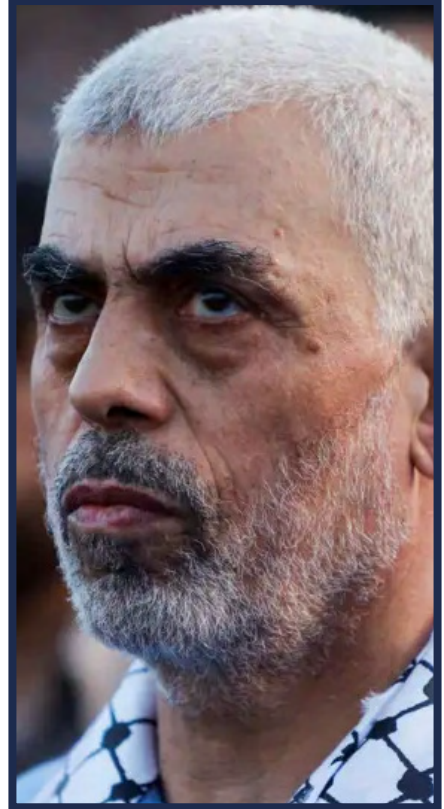
”

-Yahya İbrahim Sinvar

## HAYATI VE KİŞİLİĞİ

Bazı liderlerin tarihteki ve zihinlerdeki yeri tarih derslerinde, istihbarat, savaş ve kişisel gelişim atölyelerinde okutulacak kadar önemlidir. Filistin Davası olarak adlandırdığımız mücadele içerisinde yer alan Yahya İbrahim Sinvar tam olarak o kişidir.

Yahya İbrahim Sinvar, 29 Ekim 1962 yılında Gazze'nin güneyinde -birçok Filistinli gibi- Han Yunus mülteci kampında doğdu. Ailesi 1948'de şimdiki İsrail bölgesi olan Aşkelon'a bağlı El Mecdal'dan 1948'de Nakba olarak bildiğimiz süreçte zorla göç ettirilen ailelerden birisiydi. [Abushamala R. R., 2024]. Yeni doğan bu çocuğa anne Rida hanım, onun ömrünün bereketli/uzun olması ve



(Fotoğraf: Yetkin Report)

tehlikelerden korunması temennisiyle Yahya Peygamberin adını verdi (El-Duwairi, 2024). Han Yunus o dönem de birçok bölgeden Filistinli mülteci aileleri ağırlayan bir bölgeydi. Sinvar'ın kişiliğinin temelleri bu özel bölgede henüz çocuk yaşta oluşmaya başladı. Kuvvetli ihtimalle söylenebilir ki, 7 Ekim 2024 harekâtını çizen zihin kodları 1970'lerde Han Yunus'ta Ahmed Abdülaziz Ortaokulu'nda okuduğu sıralarda atıldı. Moritanyalı yazar Duveyri, Ebu İbrahim'in (*Sinvar'ın oğlu İbrahim'den dolayı Arapça künyesi*) İslamî direniş karakterinin oluşmasında ortaokul yıllarındaki bazı isimlere dikkat çeker. Ahmed Abdülaziz Ortaokulu, Müslüman Kardeşler için önemli bir Mısırlı subayın adını taşıyordu, bu isim efsane gibi bu çocukların dilinde dolaşıyordu. Aynı yaşlarda Filistin

Camisi'ndeki hocalardan Arapça dilbilgisi, şiir, edebiyat dersleri aldı ve hocalarından Zaarib kendisinde derin izler bıraktı (El-Duwairi, 2024). Bugün Orta Doğu'da birçok müslümanı etkileyen Seyyid Kutub, o dönem Sinvar'ı da etkiledi. Kutub bu anlamda konumuzla ilgilidir çünkü müslümanın cihadı nasıl yapacağı konusunda ilham olmuş bir kişidir. Burada daha da önemlisi, Kutub dini, mücadeleyi yorumlarken radikalleşmeye karşı bir duruş sergiler, dolayısıyla Sinvar'ın etkilendiğini kabul edersek, onun mücadele karakterinin şekillenmesinde bu önemli bir husustur (Baycar & Acar, 2019). Hapishanede kaleme aldığı otobiyografi eseri *Diken ve Karanfil*'de, Mescid-i Aksa'nın yanından geçerken "Bu çağ için bir Selahaddin var mı?" diye soruyordu (Sinvar, 2004).

Sinvar Gazze İslam Üniversitesi'nde Arapça Çalışmaları alanında lisans eğitimi aldı. Bu yıllarda Müslüman Kardeşler içerisinde öğrenci liderliği yaptı. Filistin direnişinin önemli liderlerinden Şeyh Ahmed Yasin ile tanışıklığı ve ilk hapis hane tecrübesi de bu dönemlere denk gelir. Ahmed Yasin'in kendisi ve ailesinin de Nakba ile birlikte mülteci kamplarına yerleştiğini hatırlatmak gerekir. 1982'de üniversiteye giderken ilk kez tutuklandı ve burada Filistinli aktivistlerle arkadaş oldu. Sinvar 23 yaşında iken Müslüman Kardeşler çatısı altında Ahmed Yasin'in de onayı ile güvenlik ve davet teşkilatı olarak adlandırılan "*Munazamat al-Jihad wa al-Da'wa*" veya "*Mecid*" hareketini kurarak, toplumu içerisinde özel bir yer edindi. Mecid'den başlayan güvenlik organizasyonu gelecek yıllarda İsrail adına casusluk yapan Filistinlilerin cezalandırılmasının da zeminini oluşturur (Livni, 2024). İsrail adına casusluk yapan Filistinlilerin ve iki İsrail askerinin öldürül-

mesi suçlamasıyla İsrail tarafından 1989 senesinde tutuklanır. Sinvar'ın bahse konu bu son hapse girişinde isnat edilen suçlamaları detaylıca anlattığı ifade edilir. Bu tutuklama sürecinde kendisini sorgulayan ve yıllarca hapis hane onu izleyen İsraili Miha Kobi, Sinvar'ın Şeyh Ahmed Yasin'den "*sorgu sırasında doğru cevaplar vermesine dair emir talep ettiğini*" belirtir (El-Duwairi, 2024). Sorgular sona erer ve 1989'da iki İsrail askerini ve dört Filistinli işbirlikçiyi kaçırıp öldürmekle suçlanarak İsrail tarafından dört kez müebbet hapis cezası alır (Britannica, 2024). Yahya Sinvar ile birlikte 15 yıldan fazla süre hapiste kalan Kassam Tugayları'nın kurucularından Zahir Cebarin Mecid Teşkilatı'nın cezalandırma iddiaları ile ilgili Sinvar'ın bireysel hareket etmediğini ve 10-12 adımdan oluşan bir inceleme mekanizması sonucunda karar verildiğini belirtir (El-Duwairi, 2024). Ona göre İsrail bu konuda abartılı ve çarpıtma iddialar sunmaktadır.

## HAPİSHANE SİZİ İNŞA EDER

“

Hapishane, ruhumuzu kırmak amacıyla kullanılsa da, aksine **bizi bu mücadeleyi zaferle sonuçlandırmak için daha kararlı ve azimli hale getirdi.**

”

-Nelson Mandela

Filistinliler için iki türlü hapishane vardır. Birisi abluka altında Filistin'de yaşam, diğeri İsrail hapishaneleri. Şeyh Ahmed Yasin, doksanlı yılların sonunda Al Jazeera'ye verdiği röportajında, hapishanenin inançlı bir direnişçi için 'tefekür ve manevi gelişim' açısından özel bir yeri olduğundan bahseder (El-Duwairi, 2024). Gazze EL-Ezher Üniversitesi'nde siyaset bilimci akademisyen Mkhaimar Abusada hapishane ile ilgili *"Filistinli tutuklular için hapis cezası İsrail toplumunu öğrenmek, form kazanmak ve küçük fikir grupları düzenlemekle ilgilidir"* der.



(Fotoğraf: Anadolu Ajansı)

Hapishanenin, ömrünün 22 senesini hapiste geçirmiş olan Yahya Sinvar'ın hayatında özel ve üzerinde konuşulması gereken yeri bulunuyor. Sinvar da hapishane sürecinde içinde bulunduğu durumu 'bir gerçek' olarak kabul edip bu durumdan mümkün olan en fazla biçimde yararlanmaya çalıştığı İsraili yetkililer ile Filistinli mahkumların ifadeleri ile de sabittir. Nihilizm girdabına teslim olmamıştır. Kendisine atfedilen "hapishane sizi inşa eder" sözünün gerektirdiği çalışmaları, 22 yıllık süreçte kendisinin orada liderlik ettiği Filistinli mahkumlar arasında uygulamıştır. İsraili yetkililerin gözlemlerine göre Sinvar, disiplinli ve otoriter bir yapıya sahiptir. İsrail hapishanelerinde geçirdiği yıllar boyunca İbranceyi çok iyi öğrendiği, televizyonda sık sık İsrail kanallarını ve El Cezire'yi (Katar merkezli uluslararası haber kanalı) seyrettiği ve düşmanı dikkatle incelediği biliniyor. Hapishane arkadaşı Teysir Süleyman, Sinvar'ın 40 mahkumun katıldığı ve yaklaşık 6 ay süren güvenlik kursu vererek burada istihbarat, düşmanı tanıma, silah saklama ve

depolama, hücre oluşturma, coğrafi faktörleri göz önünde bulundurma, gizliliği koruma konularında eğitim verdiğini anlatıyor (El-Duwairi, 2024). Sinvar'ın 27 yaşında hapishaneye girdiğini bildiğimize göre derslerdeki konuları hapisten önce ve hapishane sırasında öğrendiği kanısına varabiliriz. Özellikle bugün şehirlerde bir kursa bir ay bile gitmekte zorlanan insanları düşündüğümüzde 6 ay süren kurs, tekrar tekrar Filistinli mahkumların disiplin sürecini daha iyi anlamamızı sağlıyor. Sinvar ile hapishanede yakın sohbetlerde bulunan Dr. Bitton, Sinvar'ın kendisini 'Yahudi halkı uzmanı' olarak nitelediğini, Kur'an'ı ezbere bildiğini, motivasyonunun asla siyasi değil dinî olduğunu belirtiyor (Livni, 2024). Hapis sürecinde kurumun ve görevlilerin zafiyetlerini iyi incelemiş, cep telefonlarını gizlice getirmiş, kendisinin de kurtuluşuna vesile olacak asker kaçırma ve sonucunda esir değişimi operasyonunu ziyaretçiler vasıtasıyla dışarıya iletebilmiştir (Mansur, 2024). Sinvar ile İsraili istihbarat subayı Beti Lahat arasında geçen konuşma

onun direniş kapasitesini ve umudunu anlamak açısından önemli bir konuşmadır. Lahat ona hapisneden canlı çıkamayacağını farkında olmasını istediğinde Sinvar emin ve gülümseyerek *"Ben vaktinde çıkacağım, Allah bu zamanı en iyi bilendir!"* diye yanıt vermiştir (El-Duwairi, 2024). Sorgulama sırasında Şin Bet (İsrail İç Güvenlik Teşkilatı) yetkilisine *"Bir gün sorgulayanın ben sorgulananın sen olacağını biliyorsun, rollerimiz değişecek."* demiştir (Remnick, 2024).

Hapiste geçirdiği beyin tümörü ameliyatının, hayatının dönüm noktalarından olduğunu belirtebiliriz. İsrail neden Sinvar'ı tedavi etti sorusuna cevap olarak, onun mahkumlar ve Gazze halkı içindeki konumu ve saygınlığı, tedavi edilmeseydi ortaya çıkması muhtemel karışıklığı göze almak istemedikleri için olduğu ihtimalini de düşünebiliriz. Diş hekimi Yuval Bitton ile Sinvar'ın hayatının kesişmesi bu noktada başlıyor. Bitton hapisanelerdeki

Filistin direniş örgütlerinin üyelerini tedavi eden bir doktordur. Kendisi Sinvar'ı 'egzersiz yapan, ip atlayan, gardiyanlarla bizzat konuşmayan, çelik gibi sert, diğer mahkumlara liderlik yapan' biri olarak tanımlar. Doktor, onunla yüzlerce saat görüştüğü için birçok samimi soru sorma imkânı bulur. Kendisine bu mücadele için İsraili ve Filistinlilerin ölmesine değip değmeyeceğini sorduğunda 'yirmi bin, otuz bin, yüz bin kişi feda etmeye hazırız' cevabını alıyor (Remnick, 2024). 2004 yılında, Sinvar'ın şiddetli boyun ağrısı ile ilgili kendisi ile konuşurken 'namazdan sonra dengesini kaybettiğini' söyleyince doktor felçten şüphelenerek Beerşeba'da Soroka Hastanesine yönlendirdi. Beyindeki ölümcül olarak tabir edilen tümör yedi saatlik operasyonla alındı (Remnick, 2024). Bitton onu ziyaret ettiğinde Sinvar'ın kendisine 'hayatımı sana borçluyum' dediğini aktarıyor (El-Duwairi, 2024). Ameliyattan sonra ise daha 400 yıl mahkumiyet cezası vardı.



(2006 yılında cezaevinde-Fransa i24 kanalı röportaj ve çekimler)

Yazımıza başlığını veren **khawa** metaforu (Duveyri'ye aittir) Sinvar'ın hapisanede gerçeği olduğu gibi kabul ederek, "gardiyanaya rağmen" (*gardiyan: İsrail*) orayı bir akademi ve örgütlenme okulu olarak inşa etmesini anlatır. Hapisanede Karmi Gilon'un "*Şin Bet: Parçalar Arasında*" adlı kitabını, "1992'de

*İsrail Partileri*" adlı bir kitabı, Yakup Peri'nin "*Seni Öldürmek İçin Gelen*" adlı kitapları tercüme etti. Duveyri bu azmi tam olarak "**khawa**" kavramı ile açıklıyor. İsrail'i gardiyan olarak konumlandırıyor ve Sinvar'ın bu çabasını "*gardiyanın iradesine rağmen kaleme alınmış eserlerdi*" diyerek metafor kuruyor. Bu noktada hapisanenin bir okul/kişisel gelişim atölyesi olarak dönüştürülme süreci İslamî literatürde geçen "*umran*" kavramına "*inşa etme, dönüştürme*" açısından uyuyor denebilir. Umran'a göre bir mümin, bulunduğu yeri güzelleştirmeli, iyileştirmeli hatta estetik açıdan kötü şeyleri dahi düzeltmeli veya ortadan kaldırmalıdır. Filistinlilerin hapisane süreçleri bu anlamda önemli bir inşa süreci olmuştur. İnsan bir diğer kişiyle aynı acıyı aynı dönemlerde yaşadığında o kişiler arasında daha sıkı mücadeleci bir bağ kurulduğu bilinen bir durumdur.

“

***Hapishaneyi yöneten MOSSAD değil Sinvar'dı.***

”

Sinvar, hapishanede imkânlar dahilinde eylemler düzenleyerek koşulları iyileştirmek için 1992-2004 arası dört defa grev organize etti ve isteklerin yerine getirilmesi konusunda karşılık da aldılar (PBS News, 2024). Maariv Gazetesi'nde yer alan habere göre bir İsraili yetkili *“Hapishaneyi yöneten kişi MOSSAD değil Sinvar'dı”* demiştir (El-Duwairi, 2024). Nablus Künefesini çok iyi yaptığı ve mahkumlara, hapishane doktorlarına çok zaman bu tatlıdan hazırladığı biliniyor. 17 yıl İsrail hapishanelerinde kalan Lübnanlı Anwar Yassine'nin söylediği şu ifadeler Sinvar'ın kişisel gelişimi ile ilgili çok değerli bir bilgi daha sunuyor. Yassine *“Hapishanede lider olmak ona müzakere ve diyalog konusunda deneyim kazandırdı ve düşmanın zihniyetini ve onu nasıl etkileyeceğini anladı”* (PBS News, 2024). 7 Ekim 2024'ü organize eden sürecin izlerini bu cümlelerde bulmak neden mümkün olmasın? İsrail'in nasıl düşündüğünü çözmüş ve düşmanın zihni-

ne istediği fikri nasıl yerleştirebileceğini biliyordu. Hapisten çıktıktan sonra 2017-2024 arasında 7 Ekim'e doğru döşenen taşları incelediğimizde bu taktiği uygulandığını düşünülebilir.

Hapishane sürecinde müebbet veya yüksek cezalar alan mahkumlar için kaçma girişimleri olağan bir hal olarak görülebilir. Özellikle Gazzeli birisi için ablukadaki aileye dönüş ve direniş isteği bu girişimleri tetikleyebilir. Sinvar için de durum farklı olmadı. Mecdel Cezaevi'nde duvarı delerek kaçma girişimi sonuca ulaşamadı, keza Ramle Cezaevi'nde de ipler yardımıyla denedi ama yine sonuç alınamadı. Bu girişimlerden dolayı aldığı cezaya ek olarak cezaevinde iken -dışarı için- planladığı askerî operasyonlardan dolayı 25 yıl daha ek ceza aldı. Şeyh Ahmed Yasin'e hapishaneden gönderdiği haberde ise bir kaçma organizasyonu için para ihtiyacını iletmiş, para gelmiş ancak o organizasyon da başarısız olmuştur.



“

***Sadece hapishane değiştirdim. Eski bundan çok daha iyiydi. Suyum, elektriğim vardı. Çok fazla kitabım vardı.***

***Gazze çok daha zor.***

”

2011 yılına gelindiğinde yani Sinvar 49 yaşındayken uzun zamandır planlanan özgürlük adımını atmanın zamanı gelmişti. HAMAS beş yıl önce 2006'da, Gazze tünellerinden Kerem şalom köyü yakınlarındaki bir İsrail askerî karakoluna baskın yapmış ve Gilad şalit adında on dokuz yaşında bir askeri kaçırmıştı. İsraili esirler genelde karşılığında Filistinli mahkumların serbest bırakılması için kaçırlmaktadır. 2011 yılına gelindiğinde, İsrail toplumunda yıllarca süren protesto ve tartışmalar sonunda şalit'in karşılığında Yahya Sinvar ve Muhammed şarata'nın da içinde olduğu 1000'den fazla Filistinli mahkum serbest bıraktıldı (Remnick, 2024). Sinvar'ın karakterini en belirgin şekilde okuyabileceğimiz olaylardan

birisi hapishane çıkışında yaşandı. Çıkışta İsrail tarafından serbest bırakılanlara 'bir daha terör eylemine bulaşmayacaklarına dair' kâğıt imzalatılırken, Sinvar büyük bir risk alarak bunu imzalamayı reddetti ve çıkışı da sağlandı. İsrail takas organizasyonunda muazzam bir bedel ödemişti. Bu muazzam bedel 13 sene sonra daha iyi anlaşılacak ve Miha Kobi'nin (Sinvar'ı sorgulayan yetkili) tabiriyle 'Sinvar'ı bırakmak İsrail'in en büyük günahı' diyecekti. Sinvar'ın esir alma ve takas konularında hassas davrandığı, bu operasyonlara çok önem verdiği biliniyor. "Bir esir için, bir İsrail askerini yakalamak evrendeki en iyi haberdir, çünkü kendisi için bir umut ışığıнын açıldığını bilir" sözü kendisine atfedilir.

Özgürlükten 7 yıl sonra İtalyan gazeteci Francesca Borri Gazze'de Sinvar ile bir röportaj yaptı ve hapishane ile Gazze'deki hayat arasında bir kıyas yapmasını istedi, Sinvar şunları söyledi "Sadece hapishane değiştirdim. Eskisi bundan çok daha iyiydi. Suyum, elektriğim vardı. Çok fazla kitabım vardı. Gazze çok daha zor" (Remnick, 2024).

Sinvar'ın evlilik süreci 2011 yılında hapishaneden esir takası yoluyla çıkışından sonra 31 yaşındaki Samar isimli Gazzeli bir hanım ile gerçekleşti. Bu evlilik sürecinin, kız kardeşlerinin Arabistan'da hac vazifesi esnasında gelin adayını tanıdıkları ve bu şekilde gerçekleştiği biliniyor (Remnick, 2024). Samar Gazze İslam Üniversitesi'nde din alanında yüksek lisans derecesi sahibi idi. Kurulan ailenin üç çocuğu oldu.

"Vaktinde çıktuktan" sonra Gazze'de Hamas içerisinde doğal bir lider olarak yerini aldı. Gazze'deki İslamî Direniş içerisindeki ayrışmaları uzlaştırarak ayrılıkları önledi (Abus-hamala R. R., 2024). İsrail'e karşı çok sayıda silahlı çatışmaya katıldı. 2015 yılında ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından

küresel çapta terörist ilan edildi (Bushard & Bohannon, 2024). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin diğer üyelerinden İngiltere ve Fransa tarafından da yaptırımlara tabi tutuldu. 2017 ve 2021 yılında dörder yıl halinde Hamas'ın Gazze lideri olarak seçildi. Sinvar'ın liderliğe seçilmesi, Hamas'ın iç dinamiklerinin ve liderlik yapısının ne kadar çevik olabileceğini ortaya koydu. Sinvar'ın askeri kanatla yakın bağları, Filistin, Arap ve İslam çevreleri arasındaki popülaritesi, esir değişimindeki rolü, onu bu geçiş dönemi için en uygun lider olarak konumlandığını söyleyebiliriz (Insight Turkey, 2024).



(HAMAS'ın Gazze Şeridi'ndeki siyasi kanadının başkanı Yahya Sinwar, 1 Ekim 2022'de Gazze Şehri'ndeki Kudüs'teki Mescid-i Ak-sa'yı desteklemek için düzenlenen mitinge katılıyor. Fotoğraf: Mahmud Hams)

“

***Barış zamanında onunla görüşmek istiyorsanız, sabah namazını Hasan el-Benna veya Rahmet Camii'nde kılmanız yeterlidir. Namazdan sonra, düşünmek ve tefekkür etmek için deniz kenarında otururken onu görebilirsiniz.***

”

-Zahir Cebarin

7 Ekim 2023 tarihinde Filistin ve Orta Doğu coğrafyası için dönüm noktası olan askerî hareketlilik başladı. Gazze'den İsrail'e sabaha karşı "Aksa Tufanı" operasyonu başlatıldı. 20 dakikada 2200 roket fırlatıldı, HAMAS üyeleri yürüyerek, motorsiklet kullanarak ve yamaç paraşütleri İsrail topraklarına girdi. İsrail'in yüksek güvenlikli duvar ve çitleri, askeri karakolları aşıldı, esirler alındı, sınır bölgelerindeki karakollarda istihbarat belgeleri ele geçirildi, işgalci bölgeleri (yerleşimci olarak da bilinir) boşaltıldı. İsrail tarihindeki en yıkıcı saldırı hiç beklenmeyen bir zamanda

gerçekleşti. Bundan sonra İsrail Gazze'ye savaş ilan ederek -mevcut durumda- 1 yıldan fazla süredir katliam ve saldırılar yaptı. Aksa Tufanı'nı planlayan ve yöneten kişi Yahya Sinvar'dı. İsrail ona 1 yıl boyunca ulaşamadı. Savaş sürecinde HAMAS lideri İsmail Heniyye'nin şehit edilmesinin hemen ardından HAMAS lideri olarak seçildi. Ülke değiştirdiğine dair propagandalar yapıldı. Sinvar'ın, baştan sona adeta Aksa Tufanı için örülmüş hayat hikâyesi Han Yunus içerisinde Tel Al Sultan bölgesinde Gazze savunmasında şehit edilmesi ile son buldu (AA, 2024).

17 Ekim 2024 günü internet ortamına IDF (İsrail Savunma Kuvvetleri ) tarafından servis edilen video, ağır hasar almış bir binanın içerisine giren bir dronun kamerasındaki görüntüleri içeriyordu. Harabe evin içindeki bir koltukta yaralı ve koluna turnike yapılmış şekilde oturan Yahya Sinvar, İsrail dronuna elindeki sopayı fırlattıktan sonra kayıt kesiliyordu.

Sonradan yayınlanan bilgi ve fotoğraflar Sinvar'ın ateş edilerek öldürüldüğünü teyit etti. Fotoğraflarda görüldüğü üzere işaret parmağı –muhtemelen şahadet işaretini yaptığı için kesilmişti. İlginç bir şekilde Yahya Sinvar İsrail'in eliyle tüm dünyaya kahraman olarak gösterildi. Daha sonra İsraili yetkililer yaptıkları bu ölümcül hatanın farkına varacaktı.

“

***Benim hayatım Gazzeli herhangi bir çocuğun hayatından daha değerli değil.***

-Yahya Sinvar

”

Sinvar'ın hayatının önemli olduğunu düşündüğümüz noktalarını burada tamamlarken bazı tevafuklarla bu bölümü noktalayabiliriz. Bir Ekim ayında Han Yunus'ta doğdu, bir başka Ekim ayında hapis haneden serbest kaldı, bir Ekim ayında

dünya siyasal dengelerini değiştiren askerî harekâtı yönetti, bir Ekim ayında doğduğu yerde Han Yunus'ta şehit oldu. Evinin enkazından çıkan koltuğunda İsrail'e meydan okudu, bir Filistinli'nin enkaza dönen evindeki koltukta şehit oldu.

## SINVAR'IN ZİHNİ, STRAEJİSİ VE 7 EKİM

“

*Mahkum, gardiyanla oyun oynadı ve onu zekası ve kurnazlığıyla aştı. Sinvar, Netanyahu'nun zihnine istediği fikri yerleştirmeyi başardı.*

–İbrahim El-Duwairi”

Sinvar'ın Aksa Tufanı'nı hapishane yıllarından beri planladığını düşündüren birçok detay bulunabilir. Hapishanede ve çıktıktan sonraki söylemleri, 2017 HAMAS tüzük değişikliği, İsrail ile itidal dönemi ve sınırda alışılmadık biçimde torpil bile atılmayan bir sakinlik hali büyük tufanın –Sinvar'ı iyi tanıyanlar için- habercisi idi. Öncelikle Yahya Sinvar'ın dünyada dengeleri alt üst eden bu operasyonu planlamak ve yönetmek için gereken stratejik aklına odaklanacağız.

2017'de HAMAS'ın askerî liderliğine tekrar seçildiğinde 7 Ekim 2024'e kadar izlediği stratejiyi özetle şu şekilde değerlendirebiliriz. Sinvar, Mısır, İran, Körfez Ülkeleri ve Suriye ile yumuşak ilişkiler geliştirmiş, El Fetih ve Muhammed Dahlan ile ilgili kışkırtıcı olmayan siyasi dengeler kurmuş, bu süreçte ABD Başkanı Trump'ın

öncülük ettiği İbrahim Anlaşmaları ile Filistin aradan çıkarılarak Araplar ile İsrail barışı sağlanmış, Sinvar bu dönemde de İsrail ile bir ateşkes durumuna girdiğini hissettiren politikalar izlemiş, sınırda ve Gazze'de sakin bir ortam oluşmuş, Gazzeliler İsrail'de iş bulmaya başlamış, İsrail Doğu Akdeniz gazı ile ilgili projelere yoğunlaşmışken, HAMAS'ın 'sabır politikası' devam ederken, bir sabah Aksa Tufanı adlı HAMAS taarruzu başlamıştır. İsrail tıpkı yine bir 6/7 Ekim günü 1973'te Mısır'ın saldıracağını anlayamadan uykuda yakalanmıştı. İsrail'in yine aynı tarihte tekrarladığı benzer bir istihbarat başarısızlığı, Sinvar'ın –savaşın sonucu ne olursa olsun- stratejik üstünlüğünü gösterdi. Hapishanede geçen 22 senenin Sinvar'a böyle bir planlamanın teknik, sosyolojik temellerini oluşturmak için yeteri kadar zaman tanıdığını düşünüyoruz.

“

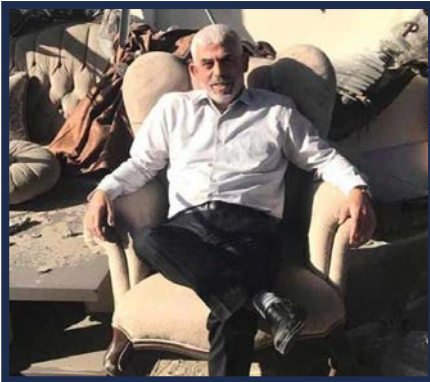
***Bizim üzerimize bowling taşları gibi devrilen, ancak 25 yıl sonra Lahey'deki Adalet Divanı'nda kendilerini bulabileceklerinin farkında olmayanlar...*** ”

-Yahya Sinvar

2017 yılında Sinvar liderliğinde HAMAS Hareketi'nin tüzüğü güncellendi. Yeni tüzüğün belki de Aksa Tufanı operasyonunun erken bir parçası olma ihtimali çok yüksek. Mısırlı siyasetçi ve yönetmen Halid Yusuf, tüzüğü yorumlarken (2024 yılında) Sinvar'ın siyaset ilmini övmüştür. Çünkü tüzükte HAMAS ve Müslüman Kardeşler (MK) bağı kaldırıldı, MK logosu kaldırıldı, şaşırtıcı bir şekilde 1967 temelinde iki devletli çözüm fikri kabul edildi, İsrail'in işgalini bir Yahudi işgali olarak tanımlayan din temelli maddelerin yerine İsrail'in Filistin'i işgal etmesi üzerine kurulu bir mücadele konsepti eklendi. Yusuf, yeni

tüzüğün HAMAS'ın dini referansları reddettiği anlamına gelmediğini de ekler (Youssef, 2024). 2018 yılında yukarıdaki satırlarda bahsedilen gazeteci F. Borri'ye verdiği röportajda “yeni bir savaş kimsenin çıkarına değil” diyor ve İsrail ve Mısır'ın Gazze'ye uyguladığı ablukayı kaldırması (2007'den beri uygulanan) karşılığında İsrail ile müzakereye açık olacağını mesajını iletliyordu (Bushard & Bohannon, 2024). 2017 senesi sonunda Kahire'de düzenlenen HAMAS ve El-Fetih arasındaki müzakereler ile ilgili uzlaşmayı engellemeye çalışan ve karşı çıkan Filistinlilere çok sert tepki gösterdi.

Bu dönem hem sabır ve itidal hem de mücadeleden vazgeçilmeyeceğine dair izlerin olduğu politikalar uygulandı. Halka yönelik konuşmalarından birini İsrail'i kendisini öldürmeye davet ederek bitirdi ve "Bu toplantıdan sonra yürüyerek eve döneceğim" dedi. Daha sonra bunu yaptı, sokakta insanlarla el sıkıştı ve selfie çekti. Evine vardığında enkazın ortasında bir koltukta oturarak ikonik fotoğrafını çekti.



[Fotoğraf: Ashraf Amra]

2018 yılında HAMAS liderlerinden Nureddin Berke için düzenlenen anma töreninde Sinvar, Gazze halkına yapılan yardımlar için teşekkür konuşmasında, bir gün kopacak tufandan bahsetti "Düşman, dolar ve mazotun içeri girmesine izin verdiğinde kanımızı satacağımızı mı sandı?" diye sorarak Hazreti Süleyman'ın dilinden Kuran'daki şu ayeti aktardı: "Siz bana mal yardımı mı yapıyorsunuz? Onlara dön; iyi bilsinler ki asla karşı koyamayacakları ordularla üzerlerine gelir, muhakkak surette onları yenilmiş ve küçük düşürülmüş olarak oradan çıkarınız!". Bu sözler İsraililer tarafından törende hamaset içeren bir konuşma metni olarak görülmüş olabilir. Duveyri'ye göre ciddiye de alınmadı. Çünkü İsrail istihbaratı Sinvar'ın çatışmaya değil yönetime odaklandığını düşünüyordu (El-Duwairi, 2024). Tıpkı 1972'de Ürdün devlet başkanının Mısır saldırısı olacağına dair Golda Meir'i (dönemin İsrail başbakanı) uyardığında İsrail'in bunu umursamadığı gibi. Sinvar bu düşünceyi İsrail'in zihnine yerleştirdi. Sonuç olarak delillerimizden bir tanesi de en az 10.000 roket (7 Ekim'de ve sonrasında kullanılan), silah ve mühimmat üretimi

Gazze tünellerinde 2023'te başlamamış, en azından yıllara yayılan bir süreç olmalı diye değerlendiriyoruz. İsrail tam beklediği gibi rahatlar, Gazze Şeridi ve sözde yerleşim yerlerini korumada kullandığı güvenlik sistemlerini teknolojiye emanet etmek gibi bir hata yaptı. Çünkü mahkum (Gazze) itaat etmişti. Sinvar bu rahatlık döneminde Gazze'li 18.000 işçinin İsrail'de günlük olarak çalışabilmesi için İsrail ile anlaşta (Filistin yönetimi aracılığı ile) (El-Duwairi, 2024). Aynı zamanda Gazze duvarı boyunca Gazzeliler bu işçi alımlarının gerçekleşmesi için HAMAS'ın da desteklediği protestolar düzenlediler. Protesto, grev tecrübesi Sinvar'ın hapisane hayatından miras kalan ve şimdi de bir başka hapisane olan Gazze'de uygulanıyordu. 18.000 Gazzeli'nin içinde İsrail'i haritalayacak, istihbarat toplayacak birçok direnişçi olma ihtimalini İsrail tam olarak öngöremedi, belki de Sinvar'ın 22 yıllık hapisane tecrübesini küçümsedi. Bu dönemde Netanyahu'ya (İsrail başbakanı) Mısırlı arabulucular ile uzun vadeli bir ateşkes önerdi. İşte belki bu son adım İsrail'in açık olan tek gözünü

de tamamen kapatan en önemli manevra idi. Bu süreçte (2021-2023) HAMAS, Mescid-i Aksa'daki İsrail provokasyonlarına tepki amacıyla da olsa tansiyon yükseltmedi, 2021 çatışmalarından sonra ellerini tetikten çekti, stratejik sabır politikasına geçti. 2017 veya 2018 yıllarında İsraili analistler Sinvar da dahil olmak üzere HAMAS liderlerinin savaş ile ilgilenmediğine inanıyorlardı (Bushard & Bohannon, 2024).

Sinvar 'sabır politikası' döneminde, Borri'ye verdiği röportajda ilginç bir cümle kurdu **“Savaş hiçbirimizin çıkarına değil. Sapanlarla bir nükleer güçle kim yüzleşmek ister ki?”**. Bu ifade kamuoyunda yankılandığında, ofislerinde muhtemelen Play Station oynayan İsrail güvenlik birimlerini daha da rahatlatmıştı.





(*Hamis ile İsrail arasında 2021'de 11 günlük bir savaşta ateşkes sağlanmasının ardından Sinvar'a el sallayan destekçiler*)

Fotoğraf: John Minchillo, Associated Press)

“

## **Sabredin, dnyayı yerinden oynatacağız**

-Yahya Sinvar

”

Hamis Siyasi Buro Uyesi ve Filistin eski Sağlık Bakanı Bassem Naim, Sinvar'ın herkesi büyük bir olaya hazırladığını belirtiyor ve bu suskunluktan, sabırdan Őikayet edenlere “*Sabredin, dnyayı yerinden oynatacağız.*” diye yanıt verdiğinden bahsediyor. Kimi görüşlere göre ise tüm bunlar stratejik bir aldatmaca planının parçasından ziyade, Sinvar'ın yumuşama dönemine girdiğini ancak karşılığını alamadığında ise Aksa Tufanı'na karar verdiğini düşünüyor. Aksa Tufanı'nı hızlandıran sebeplerden birisi

de, İsrail ile bazı Arap ve bazı Mağrip ülkeleri arasında ilişkilerin normalleşmesini sağlayan ve Filistin yok sayılarak imzalanan 2020 yılındaki İbrahim Anlaşmaları'dır. Hapishanede iken Dr. Bitton'a söylediği Şu sözler Aksa Tufanı tarzında bir operasyonun seneler önce planlandığına inanma hissini kuvvetlendiriyor. Sinvar doktora, **‘İsrail'in doğuştan kırılğan olduğunu, dindar ve laik nüfus arasındaki çatlakların derinleşeceğini, 20 yıl sonra zayıflayacağıni ve o zaman saldıracağıni’** söylüyor.

“

**7 Ekim'de İsrail güvenlik birimlerinin bir kağıttan kaplan olduğu ortaya çıktı. Hamas'ın karşı istihbaratı İsrail istihbaratını alt etti. Filistin'i tarihin merkezine geri yerleştirdi**

”

-Max Blumenthal, Akademisyen

Yahya Sinvar'ın liderliğini yaptığı Aksa Tufanı Harekâtı, beklenmeyen yılda, beklenmeyen ayda ve beklenmeyen anda gerçekleşti. Sinvar yönetimindeki HAMAS, adını Filistin tarihine ve okullarda istihbarat ile savaş tarihi derslerine yazdıracak olan Aksa Tufanı operasyonunu 7 Ekim 2023'te sahneye koydu. Saldırı günü İsrail'de hem Şabat hem de Simhat Tora günüydü. İsraililer sakin, dingin, evlerine çekilmişti. Ayrıca şok edici 1973 saldırısının 50. yıl dönümü idi. İsrail'in 75 yıllık tarihinde görmediği yoğunlukta füze saldırısı başladığında, iletişim ve gözetleme sistemlerini 'kör' etmek için insansız hava araçları ve RPG'ler kullanılıyordu (Remnick, 2024). HAMAS üyeleri duvarın (Gazze'yi çevreleyen abluka duvarı) 60'dan fazla noktasından İsrail'e giriş yaptı.

HAMAS'ın İsrail sınırında kabul edilen bölgelerden Erez, Sderot, Kfar Aza, Nahal Oz, Beerit, Netivot, Reim, Nirim, Ofakim, Magen, Sufa, Kerem Şalom, Nir Yitzak bölgelerine sızdığı biliniyor (AA, 2023). Dakikada 110 adet roketin atıldığı saldırıda Demir Kubbe, Davut Sapanı gibi hava savunma sistemlerinin sadece isimlerinin çok şık olduğu anlaşıldı. HAMAS yüzlerce İsraili esir aldı ve Gazze'ye geri döndü. Aradan geçen 1 yıldan fazla zaman diliminde İsrail Gazze'de sivil katliamı yaptı. HAMAS üyelerinden ulaşabildiklerini öldürdü ve Yahya Sinvar'a 1 yıl sonra planlarında yokken/tesadüfen ulaşabildi. HAMAS'ın elinde hâlâ rehinelere var ve İsrail'in Gazze'de elle tutulur -Savaşı bölgeye yayararak Netanyahu'yu kurtarmak dışında- bir planı görünmüyor.

Aksa Tufanı, Filistin'i yok sayan İbrahim Anlaşmalarının geçersiz kılınmasını sağladı. Mescid-i Aksa'nın ani bir şekilde İsrail işgali ile yıkılmasının önüne geçti. Mazlum insanlara umut ve her zaman bir imkânın olduğunu hatırlattı. Siyaset bilimci Abusada'nın ifadesiyle "Bu (aksa tufanı) hayal gücünün ötesindeydi" (Remnick, 2024). Cezayirli ilim adamı Dr.Abdürrezzak Makri'nin de ifade ettiği

gibi "Müslümanların çok zayıfladığı, umutların tükendiği dönemlerinde Selahattin Eyyübi, Nureddin Zengi nasıl çıkmışsa Aksa Tufanı da ilahi müdahalenin bir parçasıdır, umudun adıdır".

Yazının en başında belirttiğimiz gibi annesi ona Yahya Peygamberin adını vermiştir. Yahya Peygamber de bu bölgenin zalim yöneticisi tarafından şehit edilmişti (Aydın, 2013).

“

**1950'lerden Gazze fotoğraflarını gördün mü hiç?**

**Yazları herkes buraya tatile geliyordu?**

”

-Yahya Sinvar

## SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Yahya Sinvar'ın doğumu ve hayatının sonuna kadar olan süreç genel olarak şu fikirleri verir: Coğrafyanın mağduriyeti içinde doğmak, kendi toprağında mülteci toplumun imce usûlü kurduğu kurumlarda yetişmek ve toplumun yetiştirdiği idealist insanlarla hemhâl olarak fikir dünyasını büyütme, karamsarlık, umutsuzluk gibi düşüncelerden her zaman uzak durmak, siyasi değil dinî bir dava için yaşamış olmak, düşmanın zihnine istediği fikri yerleştirebilen strateji ve istihbarat becerisine sahip olmak, düşmanın zafiyetlerini bilerek uygun adımları kararlılıkla atmak, zamanı geldiğinde altın vuruşu yapabilmek ve sahada bizzat savaşarak ölmek.

Şüphesiz zulüm gören insanlara, kendi toplumuna ve aynı dini paylaştığı insanlara umut aşıl原因an bir yaşam, 21. yüzyılda muharebe alanında savaşan bir lider olarak hem Filistin'in hem mazlumların hem de İsrail'in kayıtlarına girdi.

Sinvar'ın hayatı, dünyada hiçbir zaman ve hiçbir durumda umutsuz olunamayacağını, ilm-i siyaset, samimiyet, öz gelişim ve akıl ile 100 yıllık bir senaryonun yerle bir edilebileceğini gösteriyor. Kendisi ile ilgili dizi ve sinema filmleri çekilmeli, toplumun geneline hitap eden kitaplar yazılmalı ve başka araçlarla tanıtılmalıdır. Bu yazı da böyle bir amaca mukaddime niyetiyle hazırlanmıştır.

## KAYNAKÇA

AA. (2023, 10 09). Hamas'ın silahlı kanadı İsrail'e karşı "Aksa Tufanı" operasyonu başlattı. 12 21, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr>: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hamasin-silahli-kanadi-israile-karsi-aksa-tufani-operasyonu-baslatti/3009914> adresinden alındı

AA. (2024, 10 18). Detaylar: "Hamas lideri Sinvar Gazze'de hangi bölgede öldürüldü?". 11 30, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr>: <https://www.aa.com.tr/tr/teyithatti/gazze/detaylar-hamas-lideri-sinvar-gazgede-hangi-bolge-oldu-ruldu/1818383> adresinden alındı

Abushamala, R. R. (2024, 10 17). PROFILE - Yahya Sinwar: From Israeli prisons to leading Hamas amid Gaza genocide. 11 30, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr>: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/profile-yahya-sinwar-from-israeli-prisons-to-leading-hamas-amid-gaza-genocide/3365586> adresinden alındı

Abushamala, R. R. (2024, 10 17). PROFILE - Yahya Sinwar: From Israeli prisons to leading Hamas amid Gaza genocide. 11 28, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr>: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/profile-yahya-sinwar-from-israeli-prisons-to-leading-hamas-amid-gaza-genocide/3365586> adresinden alındı

Aydın, M. (2013). YAHYÂ. İslâm Ansiklopedisi, 232-234.

Baycar, A., & Acar, M. (2019). Seyyid Kutub'un Düşünce Sisteminde İdeal Toplum ve Cihad. İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi, 474-487.

Britannica. (2024, 11 30). Yahya Sinwar. 11 30, 2024 tarihinde <https://www.britannica.com>: <https://www.britannica.com/biography/Yahya-Sunwar> adresinden alındı

Bushard, B., & Bohannon, M. (2024, 10 17). What To Know About Hamas Leader Yahya Sinwar—As Israel Confirms Death. 11 25, 2024 tarihinde <https://www.forbes.com/sites/brianbushard/2024/10/17/who-is-yahya-sinwar-israeli-forces-close-in-on-prisoner-turned-hamas-leader/> adresinden alındı

El-Duwairi, İ. (2024, 10 15). "خاوة" 2024 ,15 11. العالم كما يراه يحيى السنوار. tarihinde <https://www.aljazeera.net/politics/longform/2024/5/6/%d8%ae%-d8%a7%d9%88%d8%a9-%d8%a7%d9%84%d8%b9%d8%a7-%d9%84%d9%85-%d9%83-%d9%85%d8%a7-%d9%8a%d8%-b1%d8%a7%d9%87-%d9%8a-%d8%ad%d9%8a%d9%89-%d8%a7%d9%84%d8%b3%d9%86-%d9%88%d8%a7%d8%b1> adresinden alındı

Insight Turkey. (2024, 10 09). Sinwar's Rise in Hamas: An In-depth Analysis of Internal Dynamics and Regional Interactions. 11 27, 2024 tarihinde <https://www.insightturkey.com>: <https://www.insightturkey.com/commentaries/sinwars-rise-in-hamas-an-in-depth-analysis-of-internal-dynamics-and-regional-interactions> adresinden alındı

JUMP CUT. (2023, 12 14). Killing Gaza 2.0. 11 25, 2024 tarihinde <https://www.ejumpcut.org/>: <https://www.ejumpcut.org/currentissue/MaxBlumenthal/> adresinden alındı

Livni, E. (2024, 10 21). Who Was Yahya Sinwar, Hamas's Leader? 11 27, 2024 tarihinde [https://www.nytimes.com: https://www.nytimes.com/article/yahya-sinwar-hamas.html](https://www.nytimes.com/article/yahya-sinwar-hamas.html) adresinden alındı

Mansur, E. (2024, 10 17). Who was Hamas leader Yahya Sinwar? 11 25, 2024 tarihinde <https://www.npr.org: https://www.npr.org/2024/10/17/nx-s1-5155887/hamas-yahya-sinwar-israel-gaza> adresinden alındı

PBS News. (2024, 10 17). Who is Hamas leader Yahya Sinwar? 11 25, 2024 tarihinde <https://www.pbs.org: https://www.pbs.org/newshour/world/who-is-hamas-leader-yahya-sinwar> adresinden alındı

Remnick, D. (2024, 08 03). Notes from Underground-The life of Yahya Sinwar, the leader of Hamas in Gaza. 11 25, 2024 tarihinde <https://www.newyorker.com: https://www.newyorker.com/magazine/2024/08/12/yahya-sinwar-profile-hamas-gaza-war-israel> adresinden alındı

Sinvar, Y. (2004). Diken ve Karanfil. Ekin Yayınları.

Youssef, K. (2024, 08 07). 11 30, 2024 tarihinde <https://x.com/Khaled-Youssef/status/1821265787765526640> adresinden alındı





# ZAMAN ÇİZGİSİ

22 Ağustos 2024

# SÖNMEYEN YANGIN

Hatice KOÇLAR

(Fotoğraf: İLKHA)

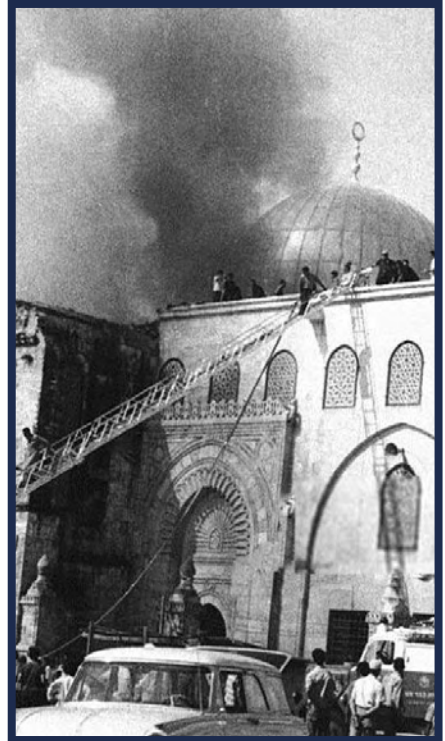


## YANGIN BUGÜN BAŞKA ŞEKİLDE DEVAM EDİYOR...

Mescid-i Aksa, bundan 55 yıl önce 21 Ağustos 1969 yılında Avusturya asıllı fanatik Michael Dennis Rohan tarafından kundaklanarak yakıldı.

Kayıtlara kara bir leke olarak geçen büyük yangında birçok tarihi eser yandı. Bunlar arasında en önemlisi Selahaddin Eyyubi'nin fetih nişanesi olarak Kudüs'e getirttiği tarihi 'ahşap minber' küle dönüştü.

Siyonist işgal rejimi 1948'den beri uluslararası hukuka aykırı pek çok suçunun yanı sıra, Kudüs şehrinin İslami medeniyet kimliğini ortadan kaldırmak için kültürel bir soykırım da uyguluyor.



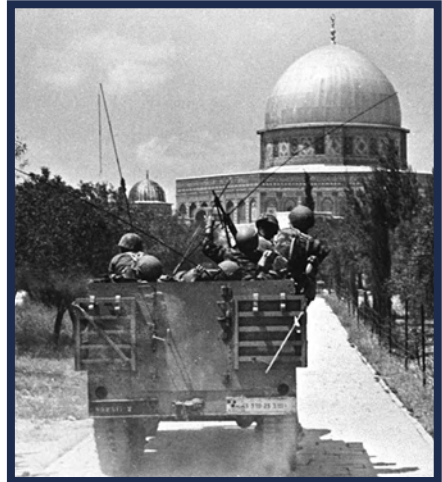
(Fotoğraf: İLKHA)

## 1948 ARAP – İSRAİL SAVAŞI

Filistin’de İngiliz manda rejiminin sona ermesinin ardından 14 Mayıs 1948’de Tel-Aviv’de toplanan Yahudi Millî Konseyi’nin, İsrail Devleti’nin kurulduğunu ilan etmesinden birkaç saat sonra Arap Birliği’nin İsrail’e savaş ilanı ile başlayan savaştır.

İsrail’in kuruluşunun resmen ilan edilmesiyle patlak veren **Arap-İsrail savaşı neticesinde Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölünen Kudüs, Haziran 1967’deki Altı Gün Savaşı ile birlikte tamamen İsrail işgaline maruz kaldı.**

7 Haziran 1967 günü, İsrail kuvvetleri, Ürdün’ün kontrolündeki Batı Şeria’yı da ele geçirmeyi başarmıştı. İsrail askerleri artık Doğu Kudüs’e geçirmiş, eski şehrin surları içine girmiş ve dünya tarihi için son derece önemli bir işgali gerçekleştirmişti. Soluğu Mescid-i Aksa’da alan Yahudi askerlerinin görüntüsü dünyanın dört bir yanından Müslümanları üzüntüye uğrattı.

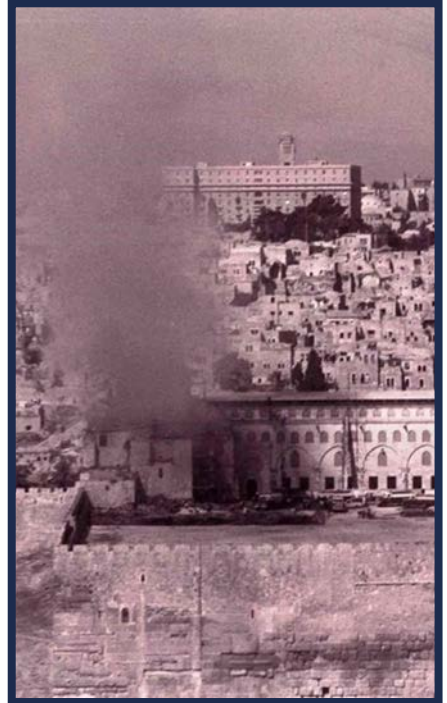


(Fotoğraf: Getty Images)

Bu görüntü yıllar içinde Kudüs'te yaşanacak zulümlerden müteşekkil bir albümün ilk fotoğrafı niteliğindedi...

İşgalin verdiği tedirginlikle geçen iki yılın ardından, 21 Ağustos 1969 sabahı bakışlarını Aksa'ya çeviren Müslümanlar, büyük bir felakete karşı karşıya olduklarını çabucak anlamışlardı.

Kible Mescidi'nin minber kısmından dumanlar yükseliyordu. Yangını büyük bir sevinçle karşılayan Siyonist işgalciler, itfaiyelerin önünü keserek yangına müdahaleye engel olmaya çalışmışlardı.



(Fotoğraf: Haaretz)

## FİLİSTİNLİLER KENDİ ÇABALARIYLA YANGINI SÖNDÜRMEYE ÇALIŞTI

İşgalcilerin bu tavrına karşılık zaten şok içinde olan Filistinliler kadın, erkek, genç, yaşlı, demeden büyük yangını söndürmek için seferber olmuştu. Yüzlerce insan büyük bir özveriyle hem kıyafetleri hem de Mescid-i Aksa'nın kuyularından topladıkları su ile yangını söndürmeye çalıştı.

Bugün nasıl Mescid-i Aksa'da ibadet etme uğruna İsrail askerlerinin hukuksuz yüzlerce muamelesine direniyorsa **Filistin halkı, yine o zamanda canı pahasına yaklaşık 5 saatlik bir çabanın sonucu yangını söndürmeyi başarmışlardı.**

Yangın sonrasında Kible Mescidi'nin Batı kanadındaki çatının ahşap bölümü çökmüş, binanın içinde büyük bir hasar meydana gelmişti. En büyük hasar ise 2 Ekim 1187'de Haçlı işgalinden Kudüs'ü kurtaran Selahaddin Eyyubi tarafından mescide hediye edilen minberdeydi. Müslüman Kudüs'ün sembolü, ahşap ve fildişinden mamul nadide minber tamamen kül olmuştu.

İsrail resmi açıklamalarında yangının elektrik devresinden çıktığı iddiasında bulunsa da Arap mühendisler tarafından yangının kasıtlı olarak çıkarıldığı belgelendi. Alevler mescidi sarmadan önce olay yerinde şüpheli birinin olduğu tespit edilmiş, görevlilerin verdiği eşkâl üzerine bu fail araştırılmaya başlanmıştı. Çalışmalar sonucu eldeki bilgilere uygun bir şüpheli yakalandı.

## DENİS MİCHAEL ROHAN

Denis Michael Rohan 21 Ağustos 1969'da Doğu Kudüs'teki Müslümanlar tarafından kutsal sayılan Mescid-i Aksa'yı yakmak isteyen, Tanrı'nın Kilisesi tarikatına mensup Avusturyalı Hristiyan bir gençti. Müslümanlarla beraber namaz kılıyor onlar gibi davranıyordu. Saldırıya gerekçe olarak kendini Tanrı'nın temsilcisi olarak gördüğünü, camiye yok etmenin Mesih'in gelişini hızlandıracağına inandığını söyleyen Rohan, bu sebeple yangını çıkardığını itiraf etti.

### Yangına Neden Olan Saldırgan 'Akli Dengesinin Yerinde Olmadığı' Yalanıyla Serbest Bırakıldı.

Saldırı sonrası çıkarıldığı mahkemede akıl hastası olduğuna kanaat getirilen Rohan, "ailesinin yanında daha fazla psikiyatrik tedavi görmesi için" sınır dışı edildi.



(Fotoğraf: Wikipedia)

## İSLAM DÜNYASINDAN YÜKSEK SESLİ TEPKİLER GELDİ

Arap Devletleri ve Müslümanlar tarafından son derece büyük öfkeye neden olan bu olay sonucu 22- 25 Eylül 1969 tarihlerinde

Rabat'ta ilk kez düzenlenen İslam Zirve Konferansı'nda alınan karar sonucu İslam İşbirliği Örgütü kurulmuştur.

## SALDIRILAR GÜNÜMÜZDE DE DEVAM EDİYOR

İsrail'in Mescid-i Aksa'ya yönelik saldırıları, mimari yapılara ve ibadethanelere olan tahribatları 1948'den bu yana olmuştur. Mescid-i Aksa'da ibadet eden Filis-

tinli Müslümanların ibadet hakkını kısıtlama girişimleri ve yine Filistinlilere yönelik keyfi tutuklamaları günümüzde de en şiddetli haliyle devam etmektedir.



## KAYNAKÇA

AA. (tarih yok). Ağustos Pazartesi, 2024 tarihinde aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/mescid-i-aksa-yangini-53-yil-sonra-bu-kez-ihlallerle-suruyor/2666563> adresinden alındı

Davamız Kudüs. (tarih yok). Ağustos Pazartesi, 2024 tarihinde davamizkudus.org: <https://www.davamizkudus.org/arsiv-dosyalar/mescid-i-aksanin-yakilmasi/> adresinden alındı

İLHKA. (tarih yok). AĞUSTOS PAZARTESİ, 2024 tarihinde ilkha.com: <https://ilkha.com/analiz/yarim-asirdir-sonmeyen-ates-kible-mescidi-yangini-202878> adresinden alındı

MFA. (tarih yok). AĞUSTOS PAZARTESİ, 2024 tarihinde mfa.gov.tr: <https://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa> adresinden alındı

VİKİPEDİ. (tarih yok). Ağustos Pazartesi, 2024 tarihinde tr.wikipedia.org: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Denis\\_Michael\\_Rohan](https://tr.wikipedia.org/wiki/Denis_Michael_Rohan) adresinden alındı

VİKİPEDİ. (tarih yok). AĞUSTOS PAZARTESİ, 2024 tarihinde tr.wikipedia.org: [https://tr.wikipedia.org/wiki/1948\\_Arap-%C4%B0srail\\_Sava%C5%9F%C4%B1](https://tr.wikipedia.org/wiki/1948_Arap-%C4%B0srail_Sava%C5%9F%C4%B1) adresinden alındı

YENİ ŞAFAK. (tarih yok). AĞUSTOS PAZARTESİ, 2024 tarihinde yenisafak.com: <https://www.yenisafak.com/dunya/aksanin-100-yili-3603669> adresinden alındı

22 Ağustos 2024

# PEEL KOMİSYONU SÜRECİ VE SONRASI FİLİSTİN

Fatma Nur TAŞ

## GİRİŞ

Yahudilerin vadedilen toprak hikayesi ve üstün ırk vurgusu Filistin'e olan göçleri artırmış, 20. yüzyıla gelindiğinde Siyonizm Yahudiler için bir ideolojiden ziyade bir ulus inşa etme ideali haline gelmişti. Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması Ortadoğu'da büyük bir siyasi boşluk yaratmış ve bölgenin geleceğini şekillendirecek önemli değişimlere yol açmıştı. 400 yılı aşkın bir süre Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinde kalan Orta Doğu, o dönemde nispeten istikrarlı bir yönetim altındaydı ancak bu istikrar, savaş sonrası yapılan gizli anlaşmalar ve Batılı ülkelerin müdahaleleriyle bozuldu. Böylelikle bölge, tam bir istikrarsızlığa sürüklendi.



İngiltere'nin savaşın sonunda, 1918'de bölgeyi işgal etmesiyle 25 Nisan 1920'de alınan Milletler Cemiyeti kararıyla, İngiltere'ye, bölgenin manda idaresi için yetki verildi. İngiltere ile Fransa arasında 1916'da imzalanan Sykes-Picot Anlaşması, Osmanlı İmparatorluğu topraklarının bu iki güç arasında paylaşılmasını öngörüyordu. Bu anlaşma Batı'nın çıkarlarını ön planda tutuyor ve bölgenin etnik ve dini yapısını göz ardı ediyordu. Sykes-Picot Anlaşması Arap halkının bağımsızlık umutlarını yerle bir ettiği düzeyde Batılı emperyalistlerin bölgedeki etkisini artırıyordu. Anlaşma, bölgeyi bu ülkeler arasında ikiye bölüyor, Filistin'de ise uluslararası idare kurulması öngörülüyordu.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru gelirken, İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un İngiliz Yahudi toplumunun lideri Lord Lionel Walter Rothschild'e 2 Kasım 1917'de yazdığı mektup, Filistin'in kaderinde önemli dönüm

noktalarından birisi olmuştur. Tarihte Balfour Deklarasyonu olarak anılan mektupla, İngiliz yönetimi Filistin'de Yahudilere bir yurt verilmesine "sempatiyle" yaklaştığını belirtmişti. Lakin, o dönemde Filistin henüz Osmanlı toprağı olmasına karşın İngilizlerin kontrolünde değildi. Dolayısıyla İngilizler kendi yönetimlerinde olmayan bir halkın toprağını bir başka halka vaat etmekte bir beis görmemişti. Balfour Deklarasyonu'nun ilanı, dünya üzerinde belli başlı Yahudi merkezlerinde bulunan siyonist federasyonlar tarafından sevinç ve şükran duyguları ile karşılanmıştır. Ancak o zamana kadar sakin olan Filistin Arap milliyetçiliğinin harekete geçtiği dönemi de başlatmıştır. Filistin'deki Arap ve Yahudi toplulukları arasında süren yıllar boyu gerginlikler, Arap İsyanı olarak bilinen büyük bir ayaklanmayla doruğa ulaştı. Araplar, İngiliz Mandası altındaki Yahudi göçünü ve İngilizlerin Filistin'de bir Yahudi devleti kurma planlarını protesto etmişti.

Filistin Mandası altında yaşayan Arap ve Yahudi toplulukları arasında artan gerilimi ve şiddeti çözmek amacıyla 1937 yılında İngiltere tarafından önerilen bir taksim planı olan Peel Planı gündeme getirildi. Plan, Britanya'nın Filistin'in siyasi ve sosyal sorunlarını çözmeye yönelik uluslararası çabanın bir parçası olarak sunduğu ilk kapsamlı öneriydi. Peel Komisyonu, 1936'da Filistin'de başlayan Büyük Arap İsyanı'nın ardından İngiliz hükümeti tarafından durumu araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla kuruldu ve komiteye Sir William Peel başkanlık ediyordu. Komisyon bölgedeki çatışmaların nedenlerini araştırdı ve Araplarla Yahudiler arasındaki temel çatışmanın ancak fiziksel ayrılık yoluyla çözülebileceği sonucuna vardı.

Peel Komisyonu tarafından önerilen plan, Filistin'in üç ana bölgeye bölünmesi çağrısında bulunuyordu: Yahudi devleti, Arap devleti ve uluslararası bölge. Yahudi devleti, Filistin'in kuzeyi ve batısı ile Akdeniz kıyısı boyunca uzanan bir bölgede kurulacaktı. Bu bölge ülkedeki en verimli toprakları içeriyordu. Arap devleti, Ürdün Nehri'nin batısında, güney ve doğu Filistin'de yer alacaktı. Verimli topraklar az olmasına rağmen bu bölge nüfusun çoğunluğuna ev sahipliği yapıyordu. Kudüs ve çevresi uluslararası bir bölge olarak yönetilecekti. Bölge, kutsal toprakların güvenliğini ve tarafsızlığını sağlamak için doğrudan İngiliz mandası altında kalacaktı. Bu plan hem Araplar hem de Yahudiler tarafından geniş çapta reddedildi.

Araplar, Filistin'in bölünmesine ve Yahudilere toprak verilmesine tamamen karşı çıkıyor, Filistin'in tek bir Arap devleti olarak kalmasını talep ediyorlardı. Bu arada Yahudiler kendilerine tahsis edilen toprakların azlığından ve topraklarının parçalanmasından memnun değildi. Ancak bazı Siyonist liderler bunun Yahudi devleti kurmaya yönelik bir adım olduğuna inanıyorlardı. Peel Planı hiçbir zaman hayata geçirilmesede iki devletli çözüme yönelik ilk somut tekliflerden biri olarak tarihe geçti. Bu planın reddedilmesi Filistin'deki durumu daha da karmaşıklaştırdı ve bölgedeki gerilimi artırdı.



Gerilim devam ederken İngiltere 1939'da 'McDonald Beyaz Kitabı' adlı bir belge yayınladı ve bu belge her iki tarafı da hoşnut etmedi. Beyaz Kitap, arazi satışını yasaklamak yerine kontrol etmek ve Yahudi göçünü yasaklamak yerine kısıtlayacak çözümler öneriyordu. Ayrıca beklenmedik bir öneride bulundu. Öneriye göre, her iki tarafın da birlikte yaşamayı öğrenmesi halinde Filistin'in bağımsızlığı 10 yıl içinde tanınacaktı. Bu belgeyle İngiltere, Peel Planı'nda ilan ettiği iki devletli çözümü rafa kaldırdı ve yerine iki etnik gruptan oluşan tek bir devleti getirdi.

Belgede, beş yıl içinde yalnızca 75.000 Yahudinin göç etmesine izin verileceği ve beş yıl sonra göç için Arapların rızasının

aranacağı belirtiliyordu. Ancak İngiltere'nin Manda öncesi ve sonrasında izlediği politikalar, iki taraf arasındaki çatışmayı daha da şiddetlendirdi. İngiltere, İkinci Dünya Savaşı boyunca resmi olarak Beyaz Kitap politikasına bağlı kalsa da, bölgedeki çatışmalar nispeten nadirdi. Bunun nedeni Yahudilerin, Nazi Almanyası'na karşı savaşan İngilizlerle çatışmak istememesiydi. Müslümanlar için ise durum biraz farklıydı. Arap İsyanı sırasında siyasi başarı elde etmesine rağmen ağır askeri kayıplar verdiği için yaralarını sarmakla meşguldü. İngiliz Beyaz Kitabı'nda öngörülen 10 yıllık süre yaklaşırken çatışmalar yeniden alevlendi. Sonuçta bu politika İngiltere'nin bölgeye daha fazla asker göndermesine yol açtı.

Peel Komisyonu'nun kararı Arapların tepkisine yol açsa da Türkiye'nin bölgeye yönelik algısı Osmanlı'dan bu yana değişmemiştir. Peel Komisyonu'nun Filistin'e yönelik araştırması sırasında Kudüs Müftüsü Hacı el-Hüseyini şunu ortaya çıkardı: ``Filistin Türk yönetimi altındayken Arapların parlamento özgürlüğüne sahip olduğunu ve bu rejimin yeniden tesis edilmesi

gerektiğini söyledi.'' Arapların Türk mandası istediğini, çünkü bir Türk hükümeti altında daha iyi ve mutlu olduklarını vurguladı. Cumhuriyet gazetesi bu yaklaşımı şu sözlerle değerlendirmiştir: Filistinlilerle birlikte yaşıyorduk ama sonra kader bizi ayırdı. "Bizim arzumuz Filistin'in de diğer imparatorluktan ayrılan ülkeler gibi mutlu ve müreffeh olmasıdır" yorumunda bulundu.

## SONUÇ

Yıllarca süren ve hala güncelliğini koruyan Filistin meselesine önerilen en popüler çözüm hiç şüphesiz "iki devletli çözüm" yaklaşımıdır. Arap-Yahudi çatışmasını sona erdirmek amacıyla 1937'de toplanan Peel Komisyonu tarafından önerilen Peel Planı, iki devletli çözüme yönelik ilk girişimdi. O tarihten bu yana iki devletli çözüm defalarca denendi ve başarısızlıkla sonuçlandı. İki koşulu çözmeye yönelik bazı çabalar dramatik bir şekilde başarısız oldu.

Filistin'de iki devletli çözüm arayışını özetleyen ilk resmi belge olan Peel Planı'nın ardından Filis-

tin devletine tahsis edilen topraklar giderek azaldı. Peel Planı ve BM Bölünme Planı'na dayanan planı destekleyen Siyonist Yahudiler, İsrail devletinin resmen kurulması gerektiğine ve gerisinin sonra halledileceğine inanıyorlardı. Aslında 1948 savaşında İsrail Devleti, BM Bölme Planı kapsamında kendisine tahsis edilen topraklardan memnun kalmayarak, Yahudi devletinin planlanan sınırlarının çok ötesindeki toprakları istila etmişti. Bugün Yahudilerin istila ettikleri toprakların büyüklüğü Filistin halkının mülteci konuma düşmesine sebebiyet vermektedir.



## KAYNAKÇA

Arı, T. (2016). Filistin Mandası Ve Balfour Deklarasyonu. Ankara: T.C. Dışişleri Bakanlığı Yayınları.

Duran, M. A. (Tarih Yok). Filistin'de Yaşanan Arap-Yahudi Çatışmaları Özelinde Peel Komisyonu Kararları Ve Arapların Türkiye'den Beklentileri.

Göçek, F. M. (2011). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Modern Ortadoğu'ya: Dönüşüm Süreci. İstanbul: İletişim Yayınları.

İlbaş, S. (Tarih Yok). Filistin Sorununda İki Devletli Çözüm Yaklaşımının Çöküşü.

Küçük, M. (2019). "Filistin Mandası Ve Peel Komisyonu". Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 12(3), 45-58.

Stein, K. W. (Tarih Yok). İntifada Ve 1936-1939 Ayaklanması: Bir Karşılaştırma Kaynak: İntifada Ve 1936-1939 Ayaklanması: Bir

Karşılaştırma. İntifada Ve 1936-1939 Ayaklanması: Bir Karşılaştırma Kaynak: İntifada Ve 1936-1939 Ayaklanması: Bir

Karşılaştırma - Kenneth W. Stein Adresinden Alınmıştır

Türkmen, E. (2015). Sykes-Picot Anlaşması Ve Ortadoğu. Ankara: Bilkent Üniversitesi Yayınları.

Yılmaz, H. (2012). Osmanlı İmparatorluğu'nun Yıkılışı Ve Ortadoğu'nun Yeniden Şekillenmesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

29 Mayıs 2024

# BÜYÜK FELAKET

Fatma Nur TAŞ

(Fotoğraf: Wikipedia)

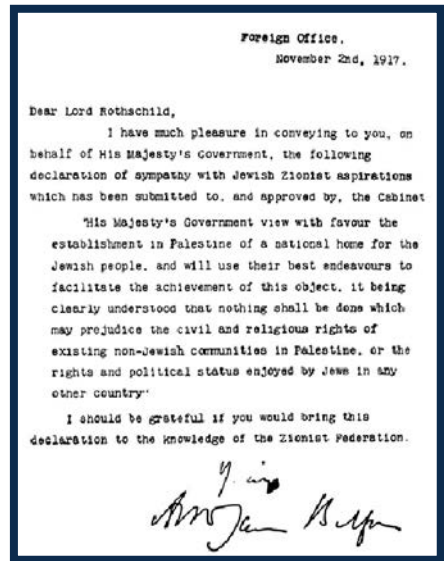
Sözlükte çok büyük üzüntüye ve sıkıntıya, onarılması güç, büyük zarara yol açan olay ya da durum olarak açıklanan “Nekbe (felaket)” kelimesi, bugün bir halkın kanayan en büyük yaralarından birisini nitelemektedir. Her yıl mayıs ayının on beşinci günü bu unutulmayan felaketin yeniden hatırlandığı gündür. 15 Mayıs Filistin ve İsrail halkı için taban tabana zıt anlamlar içermektedir. Tam da bugün bir taraf öz topraklarında hareket edemez hale gelmiş, diğer taraf ise Hitlervari duruşla vaad edilen topraklar rüyasına adım atmıştır.

İsrail'in kuruluşunu Filistinlilerin Nekbe'sini tetikleyen olaylar silsilesi Yahudilerin Avrupa'da ve buldukları ülkelerin ekseriyetinde sosyal hayatta ve temas ettikleri her alanda antisemitik muamelelere maruz kalmalarıyla başlamıştır. Siyonizmin, 19. yüzyılın sonlarında Avrupa'da büyüyen bir siyasal hareket olarak ortaya çıkmasının peşinden, siyasal siyonizmin kurucusu Theodor Herzl, 1896'da bir Yahudi devletinin kurulmasının, Avrupa'da yüzyıllardır başlamış olan Yahudi karşıtı duygu ve saldırılara çözüm olacağını söyledi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla beraberinde İngiltere, Filistin'in kontrolünü ele geçirdi ve 1917'de Balfour Deklarasyonu'nu yayınladı. Belgede "Yahudiler için ulusal bir anayurttan" söz edilmiş ayrıca "Yahudi olmayan Filistinli toplulukların sivil ve dini haklarını baltalayacak hiçbir eylemde bulunulmaması gerektiği" belirtilmişti. Ancak bu 67 kelime-lik mektup günümüze kadarki 107 yıllık problemler sarmalının önünü açmaktan başka hiçbir işe yaramadı. Çünkü artık Yahudilerin bu topraklara gelişi hızlanmış ve Filistin halkını gölgede bırakmak için çalışılmaya başlanmıştı.

İsrail'in 14 Mayıs 1948'de bağımsızlığını ilan etmesinin akabinde beş Arap ülkesi İsrail'e karşı askeri operasyonlar başlatarak 1948 Arap-İsrail Savaşı'nı tetikledi. Mısır, Suriye, Ürdün, Lübnan ve Irak ordularına karşı başarıya ulaşmış bir

biçimde savaştan İsrail, Filistin bölgesinde bir devlet oluşturmak için Araplara bırakılan toprakların bir kısmını işgal etti. Savaş esnasında Filistinli Araplar topraklarından kaçmak zorunda kaldı. Deir Yasin katliamına benzer katliamları yaşama korkusu insanların topraklarını terk etmelerine neden oldu. Bu biçimde sistematik zorunlu göç adım adım uygulanmaya devam etti.



Savaş esnasında topraklarını terk etmek zorunda kalan Filistinli Ebu Avad ve Ebu Lubde yaşadıklarını şu sözlerle ifade ediyor:

***“İsrail'in Gazze saldırıları Nekbe'den daha acımasız ancak topraklarımızı terk etmeyeceğiz.”***

- Ebu Lubde

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nekbenin-tanigi-filistinli-kadin-israelin-gazze-saldirilari-nekbeden-daha-acimasiz/3219760>

***“O zaman henüz 12 yaşındaydım, o günlerde Siyonist çetelerin yaptığı katliamlardan kaçmak üzere Sabbarin köyünü terk ettik. Yanımıza çok az şey alabildik, çünkü birkaç gün veya hafta sonra geri döneceğimizi düşünüyorduk ancak günler çok uzun zamanlara döndü.”***

- Ebu Avad

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nekbenin-tanigi-filistinli-kadin-israelin-gazze-saldirilari-nekbeden-daha-acimasiz/3219760>

***“Sabbarin köyündeki günlerimiz çok güzeldi, sonrasında mülteci durumuna düştük ve İsrail bugüne kadar hâlâ peşimizi bırakmadı.”***

- Ebu Avad

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nekbenin-tanigi-filistinli-kadin-israelin-gazze-saldirilari-nekbeden-daha-acimasiz/3219760>

***“Bu belgeleri ve evin anahtarını koruyoruz ki sahip olduğumuz topraklarımıza ve evimize bir gün geri döneceğimizi dünyaya ispatlıyoruz.”***

- Ebu Avad

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nekbenin-tanigi-filistinli-kadin-israelin-gazze-saldirilari-nekbeden-daha-acimasiz/3219760>

**“Bugün yaşananlar, Nekbe sırasında işlenen suçlardan daha korkunç. İsrail, mülteci kamplarına düzenlediği baskınlarla her şeyi yerle bir ediyor, insanları öldürüyor, gözaltına alıyor. Gazze Şeridi'nde yaşananlar ise tam bir soykırım. Filistin halkı 2024 yılında daha kötü yeni bir felaketi yaşıyor.”**

İsrail'in kuruluşu ve Nekbe; 76 sene önce yaşanmış ve tarihe karışmış olan vakıalar değildir. Aksine iki taraf için de yıllardır süregelen vâroluş mücadelesidir. Bugün Filistin tarafında etnik kimliği baskılamaya yönelik sınırlamalar, yasal, ekonomik ve kültürel ayrımcılık, anti-demokratik rejim, elverişsiz ekonomik koşullar, adaletsiz kaynak dağılımı, devlet otoritesinin çökmesi, kontrol noktaları ve yol kapamalarıyla seyahat özgürlüğünün kısıtlanması, toprak kaybı, tıp ve eğitim hizmetlerine ulaşmayla ilgili artan zorluklar gibi birçok özgürlüğü kısıtlayan politikalar bulunmaktadır. 7 Ekim'de başladısınan Filistin-İsrail savaşı,

aslında uzun yıllar devam eden ancak sesi yeteri kadar duyurulamamış bir özgürlük çağrısıdır. Kendi ülkesinde ikinci sınıf insan muamelesi gören, her türlü temel hakkı elinden alınan, dışlanmış, ötekileştirilmiş ve köşeye sıkışmış hissettirilen insanların savunma mekanizmalarının “terör” olarak adlandırılmasıdır. İsrail'in bugün tüm değerleri, uluslararası hukuk mekanizmalarını ve dünya kamuoyunu görmezden gelerek yaptığı soykırım aslında yıllardır uygulanan sistematik zorbalığın açıkça ve hoyratça ortaya çıkan halidir. Nekbe'de vuku bulan “büyük felaket” bir gündür ancak Filistin her gün kocaman bir Nekbe'dir.









Filistin-İsrail ekseninde 2024 yılı, 7 Ekim 2023'te HAMAS'ın İsrail'e karşı başlattığı operasyon sonucunda çatışmaların en şiddetli yılı olmuştur. İsrail, 2025 yılı Ocak ayına kadar Gazze'ye yönelik asimetrik şiddet saldırılarını artırmış ve Uluslararası Adalet Divanı (UAD) tarafından da tespit edildiği şekilde açıkça savaş suçu işlemiştir. İsrail'in işlediği savaş suçlarına karşı uluslararası kurumlar, durumun adını koymak dışında (UAD kararı gibi) herhangi bir yaptırım mekanizmasını devreye alamamışlardır. BMGK'nın (Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi) İsrail konusunda ortak karar alamadığı ve uluslararası sistemde ağırlığı olan ABD'nin İsrail'i desteklediği bu ortam, dünya kamuoyunun uluslararası hukuka olan güvenini son derece azaltmıştır. Bu yıl Ocak ayında İsrail ve HAMAS arasında imzalanan ateşkes antlaşması yürürlüğe girmiştir. Ateşkesin gidişatına, İsrail ve ABD'nin açıklamalarına bakıldığında bölgede istikrarın ve barışın kalıcılığını garantileyen somut bir gösterge bulunmamaktadır. Ateşkesten sonra Gazze'ye insani yardım ve medya imkânlarının girişi, İsrail'in burada yol açtığı yıkımı ve durumun vahametini gözler önüne sermiştir.

